

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร
สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนา
การค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
Strategies for Ensuring Economic, Political, Administrative, Social,
Cultural and Environmental Security through Development Process of
Border-Trading and Tourism in Chang-Saen District,
Chiangrai Province

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. ญาดา ประภาพันท์ และคณะ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – 2550

ISBN 978-974-06-0117-3

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน องค์กรและสถาบันหลายแห่ง ผู้วิจัยใคร่ขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนต่อความสำเร็จของงานนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ กิตติคุณแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา รองศาสตราจารย์คิม ไชยแสนสุข รองศาสตราจารย์รังสรรค์ แสงสุข และรองศาสตราจารย์นพคุณ คุณาชีวะ แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ท่านเหล่านี้แล้วบุคลากรในสถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงหลายท่าน ช่วยให้การดำเนินงานของคณะวิจัยเป็นไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ อาจารย์สงบ จิตตฤกษ์ อาจารย์ธนศ ต่วนชะเอม และ อาจารย์จิตงาม วัฒนพันธุ์ ทีมทำยุทธศาสตร์ที่ร่วมทำงานอย่างเข้มแข็งโดยตลอด

ในขั้นตอนของงานภาคสนาม ทั้งการเก็บข้อมูล การระดมสมองและกิจกรรมอื่นๆ ของแผนงานวิจัยและ โครงการย่อยทั้ง 5 ตลอดระยะเวลาสองปี ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากข้าราชการในท้องถิ่นทุกระดับ เช่นเดียวกับเอกชนและชาวชุมชนเชิงแสน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายอำเภอสมหวัง รุ่งตระกูลชัย และ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน ผู้ประกอบการ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้าน อนึ่ง ดร.ชูกลิ่น อุณวิจิตร คุณสุทัศน์ โพธิ์กัน คุณเกศรา วงศ์คม เป็นผู้ประสานงานและเป็นนักวิจัยท้องถิ่นที่ทำงานอย่างเข้มแข็งอย่างยิ่ง ท้ายสุดนี้ ทีมวิจัยของแผนงานวิจัย และ โครงการย่อยทุกโครงการ ล้วนมีส่วนให้การวิจัยยุทธศาสตร์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าโครงการย่อยที่กรุณาส่งงานตามกำหนดคือ ดร.สุวิมล อังควาณิช อาจารย์ธนศ ต่วนชะเอม และ ดร.สุทธาธร สุวรรณรัตน์ เช่นเดียวกับทีมแผนงานวิจัย ได้แก่ คุณณัฐวุฒิ ปงเมฆ คุณณัชชียา ไม้พู่ คุณทิพย์วัลย์ สุจริตเกียรติ และคุณสมจินตนา กนิษฐสุด ได้ให้การสนับสนุนด้วยดี จึงขอขอบคุณไว้ ณ.ที่นี้

ความดีใดๆ ของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่มหาวิทยาลัยรามคำแหงและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในฐานะเป็นสถาบันที่สนับสนุนงานวิจัยเรื่องนี้ และหวังว่ารายงานแผนงานวิจัยเรื่องนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองเชิงแสนพอสมควร

รศ. ดร. ญาดา ประภาพันธ์

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เรื่อง

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม
วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนา การค้าชายแดน
และการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา (ทิศทางการพัฒนา) อย่างมั่นคงให้
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ความสำคัญของปัญหา

เชียงแสนเป็นเมืองชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นท้องถิ่นที่มีภูมิศาสตร์
เหมาะสมแก่การทำการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว เนื่องจากตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำโขง มีทิวทัศน์ที่
สวยงาม บ้านเมืองมีความสงบ อีกทั้งยังตั้งอยู่ใกล้ชิดกับประเทศลาว ประเทศพม่า และติดต่อกับ
ประเทศจีนได้โดยทางเรือ ประกอบกับการมีท่าเรือที่กำลังพัฒนาเป็นท่าเรือระดับนานาชาติ
นอกจากความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์แล้ว เชียงแสนยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีโบราณสถาน
และโบราณวัตถุที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีต ตลอดจนมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และความมี
อัธยาศัยของคนในชุมชนอีกด้วย

จากสภาพความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวเชียงแสนจึงน่าจะสร้างมูลค่าเพิ่มจาก
กิจกรรมด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวได้อย่างมหาศาล แต่ข้อเท็จจริงจากการศึกษากลับ
พบว่า เชียงแสนมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการสร้างความมั่นคง โดยผ่านกลไกทาง
เศรษฐกิจทั้งสอง จะเห็นได้ว่าแม้สินค้านำเข้าและส่งออกที่ผ่านด่านศุลกากรเชียงแสนจะมีมูลค่า
มาก แต่ผลประโยชน์จากการค้ากลับมิได้ตกอยู่กับชุมชนเชียงแสนเท่าที่ควร หนึ่งความมั่งคั่งของ
ธรรมชาติและอัธยาศัยไมตรีของคนท้องถิ่นมิได้ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักหรือสนใจเมือง
เชียงแสน แต่กลับรู้จักเพียงสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเชียงแสนเท่านั้น และ
สำหรับนักท่องเที่ยวที่ผ่านเข้ามาเยือนเชียงแสนมักแวะเพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะขาด
การประชาสัมพันธ์ตลอดจนยังมิได้พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ

นอกจากนั้นการเป็นเมืองชายแดนทำให้มีการลักลอบเข้าเมืองของชาวต่างด้าวอย่างผิด
กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเกาหลีเหนือที่เข้ามาเพื่อรอการส่งไปยังประเทศที่สาม และบางกลุ่ม
ก็กลายเป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีคนไทยจากถิ่นอื่นอพยพเข้ามา

ประกอบอาชีพในเมืองเชียงใหม่มากขึ้นทุกที ทำให้ชุมชนเมืองเชียงใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก สถานการณ์เหล่านี้เป็นปัญหาจะต้องเร่งหาทางป้องกันและวางแผนพัฒนาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เชียงใหม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมตลอดไป

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความมั่นคงของเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาแบบบูรณาการ ซึ่งเกิดจากการนำผลของการศึกษาโครงการย่อย 5 โครงการร่วมกับการศึกษาของโครงการแผนมาสังเคราะห์ เพื่อให้ได้แผนยุทธศาสตร์ที่สามารถสร้างความมั่นคงให้เชียงใหม่ได้รอบด้าน แต่ละโครงการย่อยทำการศึกษาในประเด็นเฉพาะด้านคือ

1. การประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
2. การประเมินศักยภาพด้านการเมือง การบริหาร และความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรม ชุมชน เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม
5. แนวทางการจัดการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

ทั้งนี้แต่ละโครงการใช้การวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง (SWOT Analysis) เป็นหลักในการศึกษา โดยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในอำเภอด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยนักวิจัยท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า SWOT ที่สำคัญของเชียงใหม่คือ

จุดแข็ง มีข้อได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อรรถาสัยของคนท้องถิ่นซึ่งเหมาะสมแก่การค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

จุดอ่อน ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ
ขาดความร่วมมือของประชาชน
ขาดการสร้างเครือข่ายกับโลกภายนอก
ขาดผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
มีการลักลอบเข้าเมืองมาก

- โอกาส** การมีดินแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและติดต่อกับจีนได้ ทำให้มีโอกาสสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวและการค้าขายได้
- อุปสรรค** ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ความไม่แน่นอนของระดับน้ำ เนื่องจากการสร้างเขื่อนของจีน
- การเปิดประเทศของลาว พม่า ซึ่งอาจกลายเป็นคู่แข่งขั้นด้านการค้าและการท่องเที่ยวของไทยและเชียงแสน
- ขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง
- ความไม่แน่นอนของกฎระเบียบของประเทศคู่ค้า
- จากองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการนั้น ทำให้ประเมินศักยภาพด้านต่างๆ ของเชียงแสนได้และนำมาสู่สร้างยุทธศาสตร์ได้ 8 ประการคือ

ยุทธศาสตร์ 8 ประการ

เพื่อพัฒนาเมืองเชียงแสนให้ก้าวสู่ความเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืน

- ยุทธศาสตร์ที่ 1** การพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองมรดกโลก เป็นเมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก
- ยุทธศาสตร์ที่ 2** การพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ด้วยปรัชญาเมืองสะอาด ธรรมชาติสดใส ดิดอันดับโลก ภายใน 4 ปี “Clean City & Green City”
- ยุทธศาสตร์ที่ 3** การพัฒนาเพื่อเป็นประตูการค้าชายแดน และเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4** การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไฮเทคนาโนเทคโนโลยี ไบโอเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอื่นๆ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5** การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ และเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เวชสำอางที่มีคุณภาพสูง แห่งประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเรียนรู้ เน้น การปฏิบัติ เสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม และนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสู่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดองค์ความรู้ รักษา วัฒนธรรมน้ำใจ สู่สังคมอัจฉริยภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเมือง การปกครองและสังคม

ยุทธศาสตร์เหล่านี้อยู่ในระยะเวลา 12 ปี จาก (พ.ศ.2551-2562) โดยจัดแบ่งเป็นสามระยะ (Phases) คือ ระยะแรก เป็นเวลา 4 ปี (พ.ศ.2551-2554) เป็นการปูพื้นฐานเตรียมให้เชียงใหม่ ความเข้มแข็งในด้านต่างๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เป็นต้น ในระยะที่สอง ระหว่าง (พ.ศ.2555-2558) เป็นระยะเวลาของการก้าวขึ้นสู่การแข่งขันในระดับภูมิภาค และในระยะ สุดท้ายคือ (พ.ศ.2559-2562) เป็นระยะเวลาที่เชียงใหม่จะต้องถูกผลักดันให้ขึ้นไปอยู่ในระดับเวที โลกได้อย่างมั่นคง

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยประเมินว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวจะทำให้เชียงใหม่มีความมั่นคงและมั่นคง โดยผ่านกิจกรรมทางการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ตลอดจนมีการกระจายผลประโยชน์ของการ พัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยการใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ เช่น นโยบายภาษีอากร นโยบายการเงิน นโยบายวิสาหกิจขนาดย่อม เป็นต้น แต่ความสำเร็จของเชียงใหม่จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงไรย่อม ขึ้นกับวิสัยทัศน์และการปฏิบัติของผู้บริหารและความร่วมมือของชุมชนเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลควรให้การสนับสนุน โดยการจัดทำนโยบายเชียงใหม่และจัดหางบประมาณ ในการ ดำเนินการทุกขั้นตอนอย่างเพียงพอ

Executive Summary

Strategies for Ensuring Economic, Political, Administrative, Social, Cultural and Environmental Security through Development of Border-Trading and Tourism in Chiang-Saen District, Chiangrai Province

Introduction

Chiang-Saen district is located in Chiangrai Province in the North of Thailand. It is one of the most beautiful places in Thailand due to the richness of its natural and cultural assets. Moreover, its people are some of the friendliest.

Chiang-Saen District is also very close to Laos and Burma and connects relatively easily with China by the Mekong River. Although its proximity to these countries can contribute to the creation of wealth for the district through trade and tourism, it can also facilitate a variety of illegal cross-border activities, including smuggling of people, goods and drugs. Its natural and cultural resources are appropriate for the tourism industry; however, Chiang-Saen remains relatively unknown as a tourist mecca. Therefore, in reality, not many benefits from these activities, trade and tourism, trickle down to the community.

Purpose and Scope of the Study

This two years study's (2005-2007) main aim was to create strategies, which will ensure sustainable development in Chiang-Saen district through border-trade and tourism. To attain this goal, 5 sub-research projects were established. The goal of each project was to develop a particular set of strategies.

The scope of this study was limited to the following areas:

- evaluation of the economic, political, administrative, social and cultural strengths of the district,
- human resources skills development of the district's residents for border-trading and tourism,
- tourist sites development in the Golden Triangle area for cultural security,
- solid waste management for border-trading and the tourism industry, including a strategic development plan for Chiang-Saen.

Focus of the Study

The 5 projects upon which the study focused are as follows:

1. Evaluation of Chiang-Saen's Economic Potential: toward Economic Security through Border-Trading and Tourism,
2. Evaluation of the Politico-administrative Potentialities and Socio-cultural Strengths of Chiang-Saen Communities in order to Ensure Security through Border-Trade and Tourism Development in Chiang-Saen District, Chiangrai Province,
3. Human Resources Development for Border-Trading and Tourism in Chiang-Saen District, Chiangrai Province,
4. The Development of Tourist Sites in the Golden Triangle Area for Cultural Security,
5. Solid Waste Management for Border-Trading and Tourism in Chiang-Saen District, Chiangrai Province

Results of the Study

The results from these studies along with information from other sources are synthesized into eight 12-year (2008-2020) strategies for the broad-based development of Chiang-Saen District as follows:

1. Develop Chiang-Saen to be a World Heritage site and to be a recognized and popular tourist town,
2. Develop Chiang-Saen to be a clean and Green city within 4 years,
3. Develop Chiang-Saen to be a Trading Gateway and center of a Special Economic Zone in the North of Thailand,
4. Develop Chiang-Saen to be a center of Hi-tech industry and Nano Bio-tech and Green Industry,
5. Develop Chiang-Saen to be a world class health center as well as a center of quality beauty medical (type of medical for beautiful?) of the Mekong River Basin,
6. Develop Chiang-Saen to be a knowledge-based community and human resource development center in order to prepare people for democratic, cultural, scientific and technological development,
7. Develop Chiang-Saen to be an Innovation Society, with technology development integrated with indigenous cultural knowledge to preserve that traditional knowledge and also to create higher value added,
8. Develop Chiang-Saen to ensure political and social security.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(ก)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(ข)
ภาษาไทย	(ข)
ภาษาอังกฤษ	(i)
สารบัญ	(ฉ)
บทที่ 1	บทนำ
	1
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
2. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัย	9
3. วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย	12
4. ขอบเขตของแผนงานวิจัย	12
5. นิยามศัพท์	13
6. กลยุทธ์ของแผนวิจัย	17
7. เป้าหมาย ผลผลิตและตัวชี้วัด	19
8. ผลกระทบที่เกิดจากแผนงานวิจัย	24
9. ระยะเวลาและสถานที่ทำการวิจัย	26
10. หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้	26
บทที่ 2.	ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย
	28
1. นโยบายการพัฒนาประเทศ	28
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ	30
3. นโยบายการท่องเที่ยวของไทย	31
4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการค้าชายแดนของ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง (ACMECS)	37
5. การค้าชายแดน	45
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย	47
7. การพัฒนาอำเภอเชียงแสน	71

		หน้า
บทที่ 3	สรุปผลการศึกษาของโครงการวิจัยย่อย	79
	1. การประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสนเพื่อสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว	80
	2. การประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทาง สังคมวัฒนธรรมของชุมชนในการพัฒนาการค้าชายแดนและ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	95
	3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อ ความมั่นคงของประเทศ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	108
	4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อความมั่นคง ทางวัฒนธรรม	121
	5. แนวทางการจัดการขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและ การท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	136
บทที่ 4	ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงแสน	155
	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองมรดกโลก เป็นเมือง ท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของ นักท่องเที่ยวทั่วโลก	159
	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาเป็นเมืองนำอยู่ด้วยปรัชญาเมืองสะอาดเมืองสีเขียว อยู่ดีมีสุขอันดับโลกภายใน 4 ปี “Clean City & Green City”	164
	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเพื่อเป็นประตูการค้าชายแดนและเป็น ศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาคเหนือตอนบน	168
	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไฮเทค นาโนเทคโนโลยี ไบโอเทคโนโลยี	171
	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพและเป็น กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เวชสำอาง ที่มีคุณภาพสูงแห่งประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	174
	ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาเป็นสังคมแห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้าน การเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติ เป็นผู้กระทำ เสริมสร้าง สังคมประชาธิปไตย สู่วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์	177

	หน้า
ยุทธศาสตร์ที่ 7	181
การพัฒนาเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม และนำองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีสู่วัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอด องค์ความรู้ รักษาวัฒนธรรมน้ำใจ สู่สังคมอัจฉริยภาพ	
ยุทธศาสตร์ที่ 8	185
ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเมืองการ ปกครองและสังคม	
บทที่ 5	189
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
บรรณานุกรม	200
ภาคผนวก	204
ก. ตัวอย่าง: การสร้างจิตสำนึกในการปลูกฝังให้กลุ่มประชากรเป็นคนดี ของสังคมตามวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ (ยุทธศาสตร์ที่ 6)	205
ตัวอย่าง: การพัฒนาความเป็นเลิศสู่สังคม นวัตกรรม และนำองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีสู่วัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดองค์ความรู้ รักษา วัฒนธรรมน้ำใจสู่สังคมอัจฉริยภาพ (ยุทธศาสตร์ที่ 7)	
ข. Tourism Questionnaire	215
ค. คณะผู้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่	220
ง. ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัยในช่วงระยะเวลา 2 ปี	221
ณ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	
ประวัติผู้อำนวยการแผนงานวิจัย	224

บทที่ 1

บทนำ

1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพโดยการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง พร้อมกับส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของทุกประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 โดยมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเรื่อยมาจากการให้ความสำคัญในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ มาสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการกระจายรายได้ภายใต้ความสำคัญในด้านทรัพยากรมนุษย์ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)ซึ่งยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาในหลายทศวรรษ โดยให้ความสำคัญต่อการค้าและอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องคือในปี พ.ศ. 2503 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มีมูลค่า 55,777 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 5,938,879 ล้านบาทในพ.ศ. 2546 (สศช.,ม.ป.ป) อย่างไรก็ตาม แม้เศรษฐกิจจะขยายตัว แต่กลับเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2539 - 2545 มูลค่าการผลิตภายในประเทศเฉลี่ยร้อยละ 70 อยู่ในภาคกลาง ซึ่งในภาคกลางนี้เฉพาะกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 30 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 11.2 ภาคใต้และภาคเหนือมีสัดส่วนเฉลี่ยเท่าๆ กันคือร้อยละ 9.4 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 มูลค่าการผลิตของประเทศแยกตามภาค

ภาค / ประเทศ	มูลค่าการผลิต (ล้านบาท)			สัดส่วนการผลิต (%)			สัดส่วนการผลิตเฉลี่ย ปี 2539 - 2545
	2539	2541	2545	2539	2541	2545	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	335,595	304,858	344,004	10.77	11.09	10.62	11.2
ภาคเหนือ	277,865	261,661	288,145	8.92	9.52	8.90	9.4
ภาคใต้	287,615	273,519	297,146	9.23	9.95	9.17	9.4
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ)	1,194,787	1,073,779	1,380,296	38.35	39.05	42.61	40.0
กรุงเทพมหานคร	1,019,479	835,867	929,439	32.72	30.40	28.69	30.0
รวมทั้งประเทศ	3,115,341	2,749,684	3,239,030	100.00	100.00	100.0	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ : ครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9, 2547.

จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ลักษณะความแตกต่างของรายได้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 กล่าวคือ ผู้มีรายได้สูงสุด 20 % แรกมีรายได้เป็น 13.4 เท่าของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547: 2-13) นอกจากนั้นยังมีความไม่เท่าเทียมด้านโอกาสทางการศึกษา มีปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการอพยพของแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่เกิดเป็นชุมชนแออัด อีกทั้งปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดของประเทศไทยมีความรุนแรงมากขึ้น

จากปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา รัฐบาลไทยจึงพยายามกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพสามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มสมรรถนะของระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้ มีการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาคน สร้างเครือข่ายชุมชนให้เกิดความเชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

การค้าและการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมสำคัญที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่แต่ละท้องถิ่นหรือประเทศมีความชำนาญและเนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวมีลักษณะของการเชื่อมโยง (Linkage) กับกิจกรรมอื่นได้มาก จึงก่อให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างกว้างขวาง และส่งผลให้ประเทศมีความเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบเศรษฐกิจเปิดค่อนข้างมาก มีกิจกรรมการค้าและการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูงและมูลค่าของกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่น ใน พ.ศ.2546 มูลค่าการค้าต่างประเทศเป็นร้อยละ 106.39 ของ GDP และมูลค่าการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2545 คิดเป็นร้อยละ 10.29 ของ GDP (ฉัฐวุฒิ ปงเมฆ, 2547)

อนึ่งการที่ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายจุด ทำให้การค้าชายแดนเป็นสิ่งที่ควรจับตามอง เพราะการค้าชายแดนนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศคู่ค้า คือ มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแล้ว อาจมีผลกระทบทางลบด้วย เช่น การลักลอบนำสิ่งผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ มนุษย์ และยาเสพติดเข้ามาหรือออกไป ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างประเทศคู่ค้าที่มีอาณาเขตติดต่อกันจะยังประโยชน์ทั้งด้านความมั่นคง มั่นคง และยั่งยืนร่วมกันหรือกล่าวได้ว่า อาจทำให้สวัสดิการสังคมของประเทศคู่ค้าสูงขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นถึงผลได้และผลเสียของการค้าระหว่างประเทศ เช่น การวิจัยของภราดร คงทอง (2546) เรื่องการค้าระหว่างประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย บ่งชี้อย่างชัดเจนว่าการค้าระหว่างประเทศมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในด้านอัตราการสะสมทุนในประเทศ อัตราการเติบโตของการส่งออก และอัตราการเติบโตของ

การลงทุนโดยตรงกับต่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศจึงเป็นช่องทางให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว แต่ก็อาจทำให้ประเทศต้องพึ่งพาต่างประเทศมากขึ้นด้วย เกษรา หลิมพานิช (2539) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม และกัมพูชา พบว่า ไทยได้เปรียบมาเลเซียในด้านการส่งออกข้าว ยางพารา และน้ำตาล ได้เปรียบลาวในด้านการส่งออกสินค้าข้าว ยางพารา น้ำตาล นมและครีม และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ได้เปรียบเวียดนามในด้านการส่งออกข้าว ยางพารา น้ำตาล นมและครีม ได้เปรียบกัมพูชาในด้านการส่งออกข้าว ยางพารา นมและครีม และเสื้อผ้าสำเร็จรูป พร้อมทั้งแนะนำว่าหากไทยสามารถประสานเศรษฐกิจการค้าของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้จะทำให้ภูมิภาคนี้ กลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่คือเป็นทั้งตลาดภายในที่เข้มแข็งและเป็นแหล่งผลิตที่ทรงพลัง ผลรวมจะทำให้กลุ่มประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก

นอกจากการค้าระหว่างประเทศหรือระหว่างท้องถิ่นจะเป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับคู่ค้าแล้ว การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเช่นกัน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของประเทศและของท้องถิ่น การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน และยังเป็นแหล่งรายได้ให้รัฐในรูปค่าธรรมเนียมต่างๆ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะกระจายไปสู่กิจกรรมต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐ เอกชน จนกระทั่งถึงครัวเรือนในรูปของการตอบแทนผลผลิต ปัจจัยการผลิตและบริการต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผู้ได้รับรายได้ดังกล่าวจะนำมาทำการใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการตลอดจนการเสียภาษีให้รัฐบาลต่อไป ทำให้เกิดลักษณะการกระจายความมั่งคั่งของประเทศหรือท้องถิ่น

การซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยวจะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการซึ่งส่วนหนึ่งตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวและอีกส่วนหนึ่งเป็นการตอบสนองต่อประชาชนภายในประเทศ ธุรกิจหรือผู้ประกอบการดังกล่าวได้ปัจจัยการผลิตจากภาคครัวเรือน (ที่ดิน ทุน แรงงาน ผู้ประกอบการ) และจ่ายผลตอบแทนคืนให้แก่ปัจจัยการผลิตเหล่านั้นในรูปของ ค่าเช่า ดอกเบี้ย ค่าจ้างแรงงาน และผลกำไร ส่วนภาคครัวเรือนเมื่อมีรายได้ก็จะนำเงินไปใช้จ่ายซื้อสินค้าจากภาคธุรกิจต่อไปอีกเป็นทอดๆ ขณะเดียวกันรัฐก็มีรายได้จากภาษี และค่าธรรมเนียมต่างๆ ทั้งจากนักท่องเที่ยว ธุรกิจและครัวเรือน ความเชื่อมโยงหรือผลกระทบบดังกล่าว มิได้เกิดขึ้นในรอบเดียวแต่จะเกิดขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นทวีคูณ นั่นคือเงินทุก 1 ล้านบาทที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในประเทศไทย มิใช่ประเทศจะเกิดรายได้เพิ่มเพียง 1 ล้านบาท แต่จะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณตามการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจ แต่การกระจายจะเป็นลักษณะใดย่อมแล้วแต่ระบบหรือรูปแบบของเศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของประเทศ

คีย์เซอร์ (Keyser, 2002) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเป็นระบบที่ต้องมีหน่วยผลิตและบริการต่างๆ ทำงานร่วมกันเพื่อผลิตบริการสนองนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยศาสตร์หลายแขนงมาใช้ เช่น เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเน้นด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเน้นนโยบายและการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว สังคมวิทยา ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ นิเวศวิทยา ซึ่งเน้นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และศึกษาศาสตร์ ซึ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ (Mingsarn Kao sa-ard and others, 1998) ศึกษาความเป็นมาของการพัฒนาการท่องเที่ยวและนโยบายการท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่าในอดีตที่ผ่านมาการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของไทยมีลักษณะตัดสินใจมาจากเบื้องบน (Top down) คือมาจากรัฐบาล ในระยะหลังการท่องเที่ยวของไทยมีการเติบโตที่รวดเร็ว เช่น ในปี ค.ศ. 1992 คนไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 35.9 ล้านเที่ยว และคาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่เนื่องจากรัฐบาลไทยมองภาพการท่องเที่ยวผิดพลาด เพราะมีนโยบายการส่งเสริมที่ขาดความสมดุล คือ การเน้นด้านอุปสงค์มาก คือ พยายามชักจูงหรือส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่ละเลยในด้านอุปทาน คือขาดการมองศักยภาพ หรือสมรรถนะของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจใน ค.ศ. 1997 มีผลทำให้รัฐพยายามเร่งให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามามากๆ เพราะความต้องการเงินตราต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงเสนอว่ารัฐบาลควรตระหนักและยอมรับในขีดจำกัดของสถานะแวดล้อมที่เป็นอยู่ของประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนคนในท้องถิ่นและยังส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในประเทศไทย

นุชนารถ รัตนสุวิงชัย (Nuchnard Rattanasuwangchai, 1998) ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวชนบทต่อชุมชน พบว่าการท่องเที่ยวมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้วิจัยให้ความสำคัญอย่างมากกับการวางแผนในการดำเนินงานที่เหมาะสม การประเมินที่เป็นจริง การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น ตลอดจนการให้ความรู้แก่คนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ตัวอย่างของการท่องเที่ยวในชนบทที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ โครงการ Village-Based Asian Development Bank (ADB) ซึ่งทำการศึกษาการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์แก่คนชนบทและยังคงรักษาวัฒนธรรมได้ ดังนั้น การวางแผนที่ดีและตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ ตลอดจนการจัดการที่ดี การร่วมมือของคนท้องถิ่น กฎเกณฑ์ที่เหมาะสม และการตลาดที่ดี จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชนบทมีความยั่งยืน และก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกต่อผู้คนในชนบท

ชูกลิ่น อุนวิจิตร (Chooglin Ounvijit, 2004) ศึกษาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายและชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางบวกและทางลบของการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย งานวิจัยพบว่า

จังหวัดเชียงรายมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มจาก 4,771.50 ล้านบาทในปี ค.ศ. 1991 เป็น 8,551.67 ล้านบาท ในปี ค.ศ. 2002 โดยคนในชุมชนบ้านผาเดื่อ ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวร้อยละ 75 มีรายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากการขายของที่ระลึก ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาในหลายพื้นที่ที่การท่องเที่ยวเข้าไปถึง ซึ่งเป็นผลทางด้านบวก ส่วนผลทางด้านลบพบว่า การท่องเที่ยวทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป ชาวเขาเปลี่ยนอาชีพมาเป็นคนขายของ แสวงหาสินค้าที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยไม่ได้คำนึงถึงที่มา ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์จากป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศพม่า มีการถางป่าเพื่อเป็นที่พัก ลานกิจกรรม ลานจอดรถ ประชาชนต้องบริโภคสินค้าที่มีราคาแพงขึ้น และสรุปได้ว่าภาคธุรกิจได้ประโยชน์มากกว่าภาคประชาชน ชุกฉิ้นจึงเสนอว่าการท่องเที่ยวควรเป็นแนวทางที่ยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องมีครบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศ รวมทั้งปรับบทบาทขององค์กรรัฐจากที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวไปสู่การใช้ความรู้มากขึ้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุล

จากแนวยุทธศาสตร์การพัฒนชาติ ของประเทศไทยที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนฐานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี เจ้าพระยา แม่โขง (Ayeyawady Chaopraya Mekong Economic Cooperation Strategies: ACMECS) มีการดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภาครุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย กัมพูชา พม่า ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้ รวมทั้งเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซียและอินโดนีเซีย โดยพยายามเชื่อมโยงการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2548)

ในภาคเหนือมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ โดยมีโครงการก่อสร้างเชื่อมโยงการคมนาคมทั้งทางบก นั่นคือ (เส้นทางที่ 1 ประกอบด้วย เชียงของ ห้วยทราย หลวงน้ำทา บ่อเต็น เชียงรุ่ง คุณหมิง เส้นทางที่ 2 ประกอบด้วย แม่สาย ท่าจี้เหล็ก เชียงตุง ต้าหลัว คุณหมิง เส้นทางรถไฟไทย-ยูนาน ส่วนทางน้ำนั้น อาศัยลำน้ำโขงโดยมีการ ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่เชียงแสน และเชียงของ ส่วนทางอากาศ นั้นมีจุดเชื่อม คือ เชียงใหม่-สิบสองปันนา-คุณหมิง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเป็นกรอบนโยบาย และแนวทางปฏิบัติในพื้นที่ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอำเภอเชียงแสนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการศึกษาในด้านความมั่นคงตามกรอบคิดดังกล่าว เนื่องจากมีความสำคัญในฐานะเป็นรั้วของประเทศทางทิศเหนือ ปัจจุบันนี้แม้ภัยจากสงครามในรูปแบบการ

ต่อสู้ด้วยอาวุธจะบรรเทาเบาบางลง แต่สงครามเศรษฐกิจกลับมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามเปิดการค้าเสรี ส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากขึ้นทุกขณะ ซึ่งย่อมหมายถึงรวมถึงการเข้ามาติดต่อค้าขายหรือท่องเที่ยวของประชากรในประเทศใกล้เคียงที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปได้ว่า จะมีประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชากรในท้องถิ่นของประเทศคู่ค้า แต่ผลกระทบด้านลบก็มักปรากฏตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากขาดการบริหารจัดการหรือการมีนโยบายและมาตรการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

การค้าชายแดนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศนับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ควรจับตามองอย่างยิ่ง เพราะชายแดนมิใช่แต่ทางผ่านของสินค้าและมนุษย์โดยถูกกฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นเส้นทางที่สิ่งผิดกฎหมายเข้ามาได้อย่างสะดวกหากขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประเทศไทยมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางที่ยาวไกลทั้งทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ชายแดนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งด้านหนึ่งของประเทศ คือด้านเหนือที่จังหวัดเชียงราย และบริเวณที่คณะนักวิจัยให้ความสำคัญคือ อำเภอเชียงแสนซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งบนฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำเรื่อยไปจนจรดอำเภอเชียงของ สามเหลี่ยมทองคำซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชายแดนของสามประเทศอันประกอบด้วย อำเภอเชียงแสนของไทย เชียงตุงของพม่า และหลวงน้ำทาของลาว มาบรรจบกัน เชียงแสนนับว่าเป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานจากตำนานต่างๆ ของโยนกสรุปได้ว่าเชียงแสนมีชุมชนอาศัยอยู่แล้วในราวพุทธศตวรรษที่ 5 (กองประชาสัมพันธ์,ม.ป.ป) ทำให้เชียงแสนมีแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ทรงคุณค่ามากมายสมควรแก่การอนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะอย่างยิ่ง

กล่าวได้ว่าเชียงแสนเป็นทั้งป้อมปราการด้านความมั่นคง เป็นประตูการค้า และขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งของศิลปวัฒนธรรมที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่และส่งเสริมศักยภาพให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมทั้งการค้าเสรีที่นับวันจะขยายตัวกว้างขวางและมีความเข้มข้นขึ้นทุกขณะ การเพิ่มพูนศักยภาพของเชียงแสนนอกจากเพื่อรองรับการค้าเสรีแล้วยังควรทำเพื่อความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาศักยภาพทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง เช่น ภูเขา ป่าไม้ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งเศรษฐกิจ ซึ่งหล่อเลี้ยงชุมชน ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ความเข้มแข็งมั่นคงของเชียงแสน นอกจากจะมีผลดีต่อชุมชนแล้วย่อมส่งผลดีต่อความมั่นคงของพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงนั้นรวมทั้งผลดีต่อประเทศในที่สุดด้วย

อนึ่ง ความมั่นคงในโลกสมัยใหม่นั้นมิได้หมายความว่าเฉพาะความเข้มแข็งทางการทหารหรือการเมืองเท่านั้น แต่หมายถึงความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น

เสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามก็อาจกล่าวได้ว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีความสำคัญมากในโลกปัจจุบัน ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจหมายถึง การมีงานทำและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตหรือมีความอยู่ดีกินดี ทั้งนี้ย่อมหมายความถึงการที่ท้องถิ่นหรือประเทศมีการผลิตสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากพอ และมูลค่าเหล่านั้นตกอยู่กับท้องถิ่นและกระจายออกไปยังคนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เมื่อประชาชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะส่งผลดีต่อความมั่นคงด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสม หนึ่งการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาแม้จะเกิดความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมหาศาล แต่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมของชุมชนก็เกิดอย่างมหาศาลเช่นกัน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมนี้หากปล่อยให้ดำเนินไปโดยไม่หยุดยั้ง ในที่สุดจะเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อมนุษย์ ดังเช่นการตัดไม้ทำลายป่าซึ่งส่งผลให้เกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง หรือฝนแล้งจนกระทั่งทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล การทำการค้า อุตสาหกรรมหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว อาจก่อให้เกิดสารพิษต่างๆ รวมทั้งขยะของเสีย ซึ่งหากขาดการจัดการที่ดีแล้วจะมีอันตรายต่อสุขภาพมนุษย์และสภาวะแวดล้อมของชุมชนอย่างมหันต์ การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนจึงมีความสำคัญยิ่งเช่นกัน ความมั่นคงในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รองรับกับการพัฒนาความมั่นคงในด้านต่างๆ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นและประเทศ

การศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาชายแดนของจังหวัดเชียงรายเท่าที่ผ่านมาจะให้ความสนใจอำเภอเชียงของ อำเภอแม่สายหรือภาพรวมของจังหวัด นอกจากนั้นลักษณะการศึกษามักไม่ให้ความสนใจด้านความมั่นคง ซึ่งนับวันจะเป็นวาระสำคัญของชาติมากขึ้น ขณะที่ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินกับความมั่นคงทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด แต่หากขาดเสียซึ่งความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนก็ขาดความยั่งยืน และในที่สุดประเทศคงต้องสูญเสียงบประมาณในการรักษาความมั่นคงทางการเมืองด้วยค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาลไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย” จึงให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยอาศัยแนวคิดทั้งในเชิงเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์ (นิเวศวิทยา) และศึกษาศาสตร์ เป็นหลักไว้ดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐศาสตร์ จะให้ความสำคัญต่อการประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสนโดยศึกษาถึงโครงสร้างการผลิต อิทธิพลของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น พลวัตทางเศรษฐกิจของสามเหลี่ยมทองคำ ความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจ กับการค้าระหว่างประเทศ และการพัฒนาบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศ และแนวทางการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การสร้างควมมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้แก่อำเภอเชียงแสน

ด้านรัฐศาสตร์ จะเน้นการประเมินศักยภาพด้านการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความสามารถในการกำหนดนโยบายและการวางแผน ความสามารถในการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุน ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการติดตามกำกับดูแลและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์ในการสร้างควมมั่นคงด้านการเมือง

ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จะเน้นการประเมินระบบการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน ตลอดจนความเพียงพอด้านทรัพยากรการบริหารที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การสร้างควมมั่นคงด้านการบริหาร

ด้านสังคมวิทยา จะเน้นการประเมินความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชนเชียงแสน ได้แก่ โครงสร้างการศึกษาในชุมชน ค่านิยมด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวของประชาชนในอำเภอเชียงแสน โครงสร้างอาชีพของคนในชุมชน คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และความสามานสามัคคีของคนในชุมชน พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การสร้างควมมั่นคงด้านสังคม

ด้านมานุษยวิทยา จะเน้นการประเมินความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนเชียงแสน ทั้งในเรื่องความเชื่อและศาสนาของคนในชุมชน ประเพณีสำคัญในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชนในลักษณะการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ วัฒนธรรมทางการค้าของคนในชุมชน พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การสร้างควมมั่นคงด้านวัฒนธรรม

ด้านนิเวศวิทยา จะเน้นการศึกษาการบริหารจัดการด้านการกำจัดขยะมูลฝอยในอำเภอเชียงแสน ทั้งในเรื่องแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย ชนิดและปริมาณขยะ รูปแบบการจัดการและการกำจัดขยะ พร้อมทั้งเสนอมาตรการในการจัดการขยะที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่อำเภอเชียงแสน พร้อมทั้งเสนอยุทธศาสตร์การสร้างควมมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม

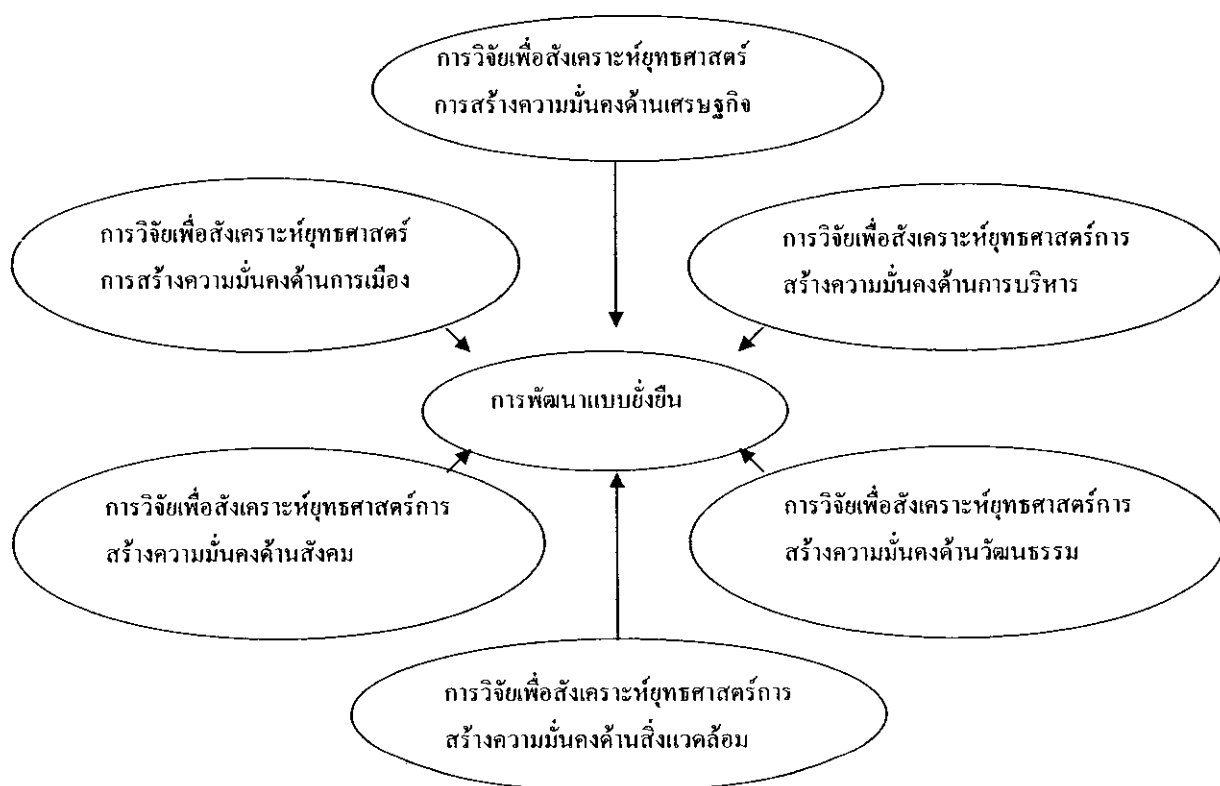
ด้านศึกษาศาสตร์ จะเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการสำรวจความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว การสร้างและทดลองรูปแบบการพัฒนาความรู้ของประชาชนด้านการค้าและการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเชียงแสน

ดังนั้น การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย จึงเป็นการวิจัยที่มีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งด้าน เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นิเวศวิทยา และ ศึกษาศาสตร์ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคง อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ต่อไป

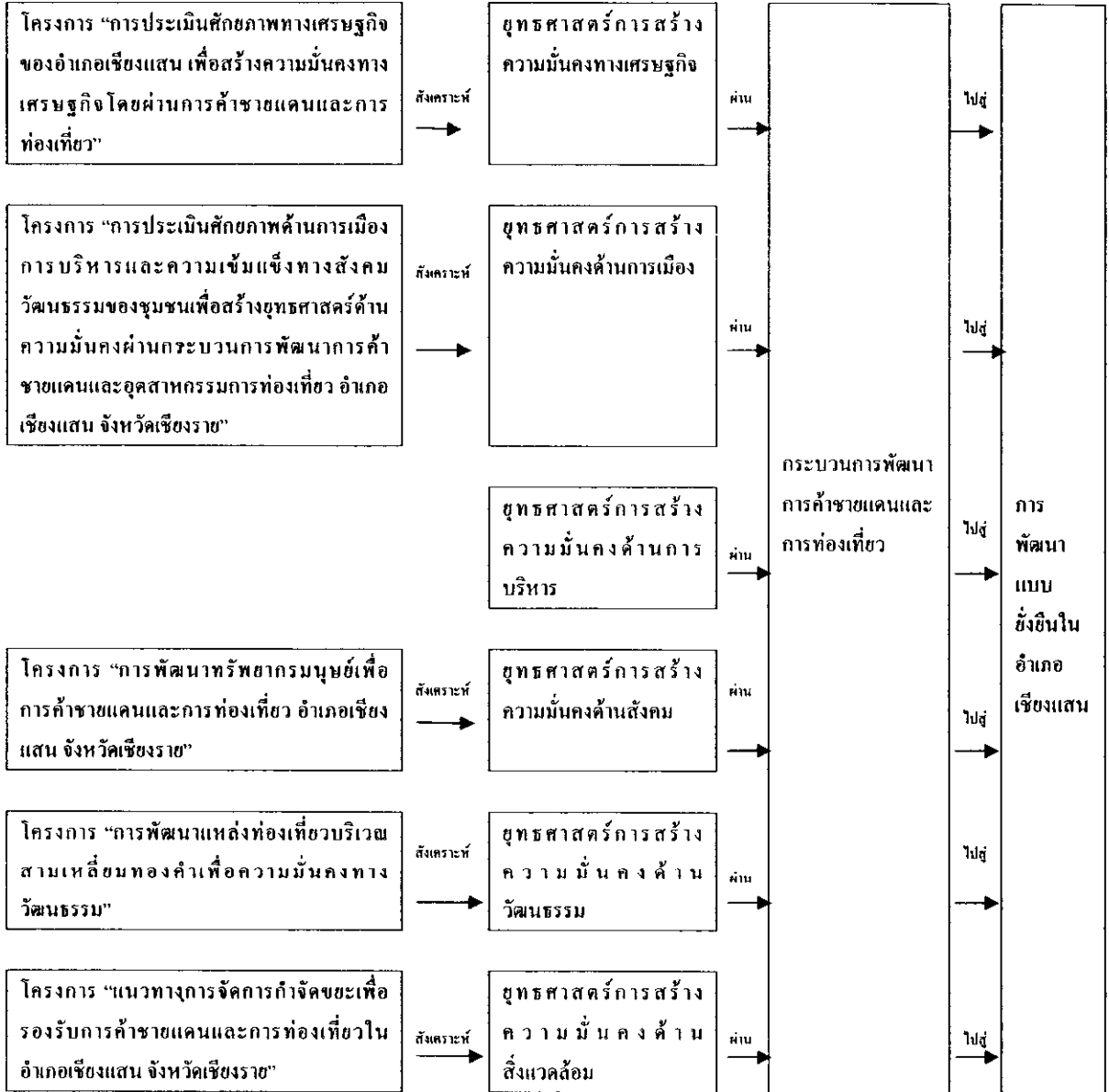
2. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยทำการวิจัยเพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคง 6 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ดังแสดงในแผนผังที่ 1, 2 และ 3

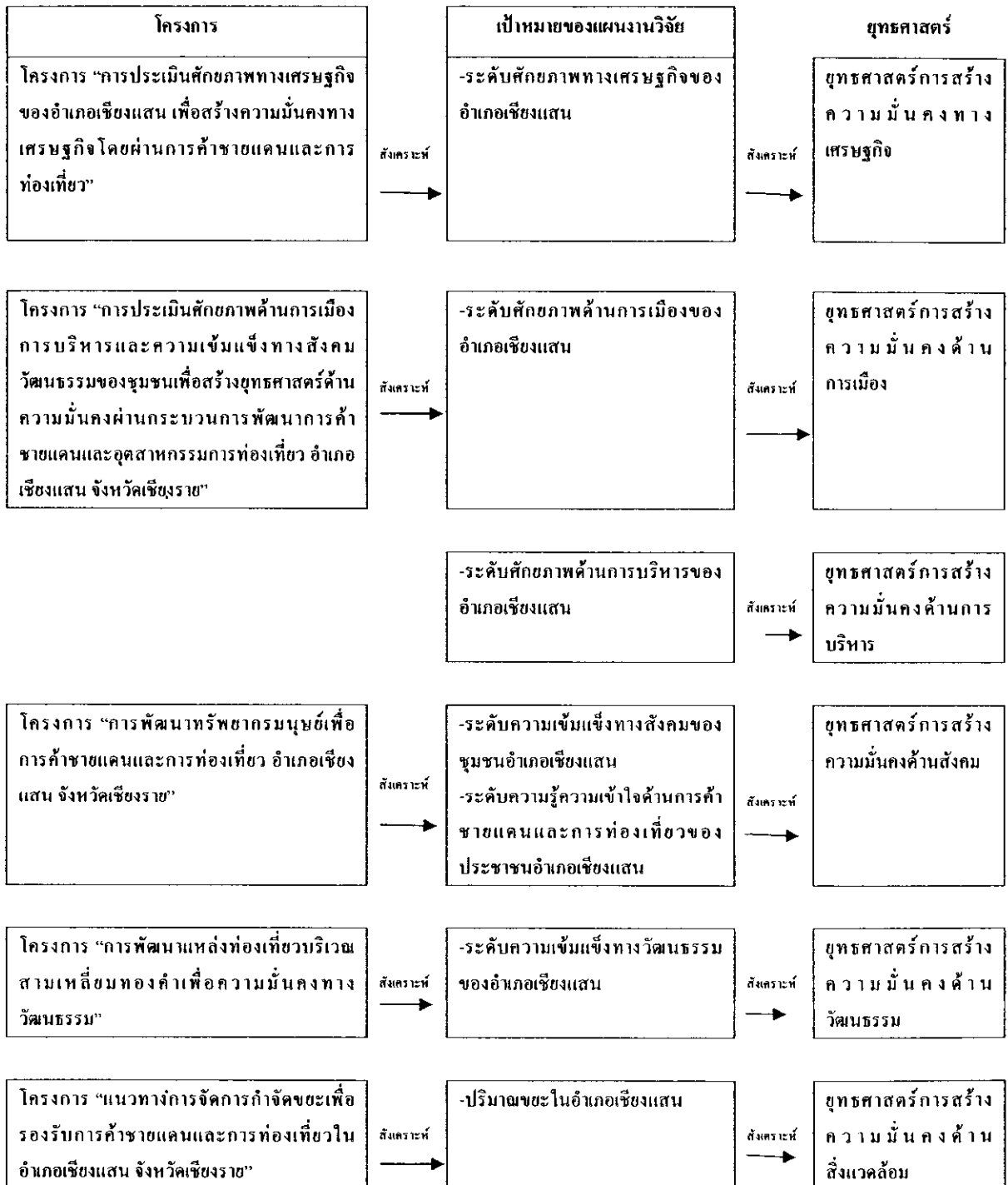
แผนผังที่ 1 ยุทธศาสตร์ของการวิจัย

แผนผังที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการย่อย ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคง และการพัฒนา
แบบยั่งยืน

แผนผังที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการย่อย เป้าหมายของแผนการวิจัย และยุทธศาสตร์สร้าง
ความมั่นคง

3. วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รองดังนี้

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์รอง

1. เพื่อประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
2. เพื่อประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนในการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวอันเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างความมั่นคงในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม
5. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

4. ขอบเขตของแผนงานวิจัย

ในแผนงานวิจัยเรื่องนี้ ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาของแผนงานวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่ศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะการประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม และแนวทางในการจัดการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว รวมทั้งการสังเคราะห์และกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองเชียงแสนเพื่อให้เกิดความมั่นคงและความสมดุลในด้านต่างๆ เท่านั้น

4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา เป็นการศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้านอาชีพต่างๆ ข้าราชการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว นักธุรกิจ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พระภิกษุสงฆ์ มัคคุเทศก์ นักเรียนนักศึกษา ชนเผ่ากลุ่มต่างๆ ประชาชนในพื้นที่ และผู้ประกอบการค้าทางฝั่งลาว

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา เป็นการศึกษาเฉพาะภายในอาณาบริเวณตามหมู่บ้านและตำบลทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบทของอำเภอเชียงแสนเท่านั้น

5. นิยามศัพท์

นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง อันมิใช่ถิ่นที่อยู่ของตนเอง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางธุรกิจหรือเพื่อการพักผ่อน ซึ่งรวมถึงผู้มาเยือนด้วย

ผู้มาเยือน (Excursionists) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในพื้นที่อันมิใช่ถิ่นที่อยู่ของตนเอง เป็นการชั่วคราวน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Industrial Tourism) หมายถึง ธุรกิจที่ประกอบกิจการเพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรง อันประกอบด้วย ธุรกิจด้านที่พักแรม ธุรกิจภัตตาคาร ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ธุรกิจบริการนำเที่ยว ธุรกิจด้านการคมนาคม ธุรกิจด้านความบันเทิง ธุรกิจด้านการกีฬาและนันทนาการ ธุรกิจการให้บริการทางวัฒนธรรม ลานแสดง ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุ และธุรกิจบริการอื่นๆ เพื่อการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ หรืออาจเรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Eco-tourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้มีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Bio-Tourism” หรือ “Green Tourism” แทน “Eco-tourism” ได้เช่นกัน เพื่อบอกให้เห็นว่า เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสาระสำคัญ เช่น เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเสื่อมโทรม เน้นการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีความเป็นอยู่ของชุมชน โดยตรง ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวก และประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนสู่ธรรมชาติ การอนุรักษ์ธรรมชาติขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้มุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็น

เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยไม่เน้นการเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพและรายได้จากการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของชุมชนและภาวะแวดล้อม

ผลกระทบด้านการผลิตจากการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการผลิตที่เพิ่มขึ้น/ลดลง ของหน่วยกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ อันเป็นผลกระทบจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลกระทบด้านมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว หมายถึง มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของหน่วยกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วย กำไรของผู้ประกอบการ ภาษีทางอ้อม มูลค่าการจ้างงาน และค่าขนส่งสินค้าและบริการ

ผลกระทบด้านการจ้างงานจากการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการจ้างแรงงานของหน่วยกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อม

การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำในระยะยาวที่ส่งผลให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศสูงขึ้น รวมถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ของประชาชน และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ระหว่างอำเภอเชียงแสนกับประชาชนที่อยู่ติดพรมแดนคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสหภาพเมียนมาร์ ที่ได้ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างทั้งสองฝ่าย โดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และสินค้าที่หาได้ตามธรรมชาติ เช่น ของป่าและซากสัตว์ เป็นต้น แต่ในการศึกษานี้ให้รวมถึงการค้ากับประเทศจีนด้วย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Development) หมายถึง การวางแผนและดำเนินการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นธรรมชาติ โบราณสถาน ศาสนสถาน และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิต ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความเหมาะสมที่จะต้อนรับการมาเยี่ยมเยือนของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความประทับใจและเป็นการพักผ่อนหย่อนใจตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งในที่นี้ได้แก่ การจัดทำโครงการ Home Stay บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Promotion) หมายถึง การที่ทางราชการ และหน่วยงานเอกชน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ได้ร่วมกันจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะที่จะต้องรักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดำรง และคงอยู่ในสภาพเดิมให้มากที่สุด จึงเชิญชวนและรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศช่วยกันอนุรักษ์ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการ (Integrated Ecotourism) หมายถึง การที่จัดโครงการ และแผนงานในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหลายแหล่งท่องเที่ยว ให้มีครบถ้วนสมบูรณ์ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบ One Stop Service นั่นคือ มีทั้งการท่องเที่ยว การออกกำลังกาย การนวดเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่อสุขภาพ การค้าขายอาหารพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเพณี ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Peoples participation) หมายถึง การที่เปิดโอกาสอย่างเสรี ให้ประชาชนในท้องถิ่นของบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ของอำเภอเชียงแสน ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดรวบวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมดูแลรักษา ร่วมบริจาค ร่วมประเมินผลและร่วมได้รับผลประโยชน์ เป็นต้น ในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน

การท่องเที่ยวแบบการพักค้างคืน (Home Stay) หมายถึง การที่ประชาชนในอำเภอเชียงแสน มีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ ด้วยการที่บ้านหรือที่อยู่อาศัยของตนเอง จัดให้เป็นสถานที่พักค้างคืน ในระยะสั้น 3-10 วัน ในลักษณะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนครัว คือ กิน-อยู่-เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวล้านนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของบริเวณชายแดนของสามเหลี่ยมทองคำ โดยนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืน ต้องเสียค่าบริการตามที่กำหนดไว้

การนวดแพทย์แผนไทย (Thai Massage) หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการนวดฝ่าเท้า นวดคิ้ว นวดบริเวณที่ปวดเมื่อย ซึ่งอาจมียาสมุนไพรหรือไมก็ได้ แต่เป็นการนวดด้วยการใช้มือและศิลปะพื้นบ้านในการนวด รวมทั้งมีการประคบและอบด้วย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) หมายถึง การที่จะให้ความรู้ การเข้าใจ และพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นนี้ ได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยการเข้ารับการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การพูดคุย การเสวนา รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ตนเองมีความรอบรู้ ทันต่อสถานการณ์ เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรม สังคมเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคงของประเทศบริเวณชายแดน และความสำคัญของความเป็นคนไทย ที่เป็นสยามเมืองยิ้ม

คุณค่าทางสังคม (Social Value) หมายถึง การที่บุคคลได้มีการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความมั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ แล้ว ก็ย่อมเห็นว่าสิ่งที่มีอยู่ปรากฏอยู่ และสิ่งที่บรรพบุรุษได้สะสมและถ่ายทอดเป็นมรดกมาถึงลูกหลานนี้ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่าทางจิตใจ ไม่สามารถคิดเป็นตัวเงินได้ แล้วพร้อมกับเก็บรักษาและอนุรักษ์

รวมทั้งสืบสานและถ่ายทอดไปยังลูก-หลาน ต่อๆ ไป โดยยอมรับว่าเป็นความดีและความงามของ หมู่คณะ ชุมชนและสังคมด้วย

ความมั่นคงทางวัฒนธรรม (Cultural Security) หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น มีสถานะแห่งความรู้สึกที่ปลอดภัยมีความแน่ใจ มีอิสระ การมีเสรีภาพ และการได้รับหลักประกัน เป็นดังในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ศาสนา ลัทธิ ความผูกพันที่ได้สะสมและสืบทอด กันต่อๆ มาว่าเป็นความดี ความงาม ที่สร้างความเจริญ ความมั่นคง และความจีรังยั่งยืนต่อไป

การสร้างและพัฒนา Home Stay หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ Home Stay ในหมู่บ้านของตนด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติและการจัดกิจกรรมแบบต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมและอื่น ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่มานอนค้างคืนโดยยึดหลักบัญญัติ 10 ประการในการจัด Home Stay

การประเมินศักยภาพ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร เพื่อตีค่าหรือประเมินความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการบริหาร และด้านความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรมทางชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หมายถึง ชื่อหน่วยงานราชการระดับกรมซึ่งมีชื่อย่อว่า สศช.

ในแผนงานวิจัยเรื่องนี้มีคำศัพท์ที่ใช้แทนกันได้คือ

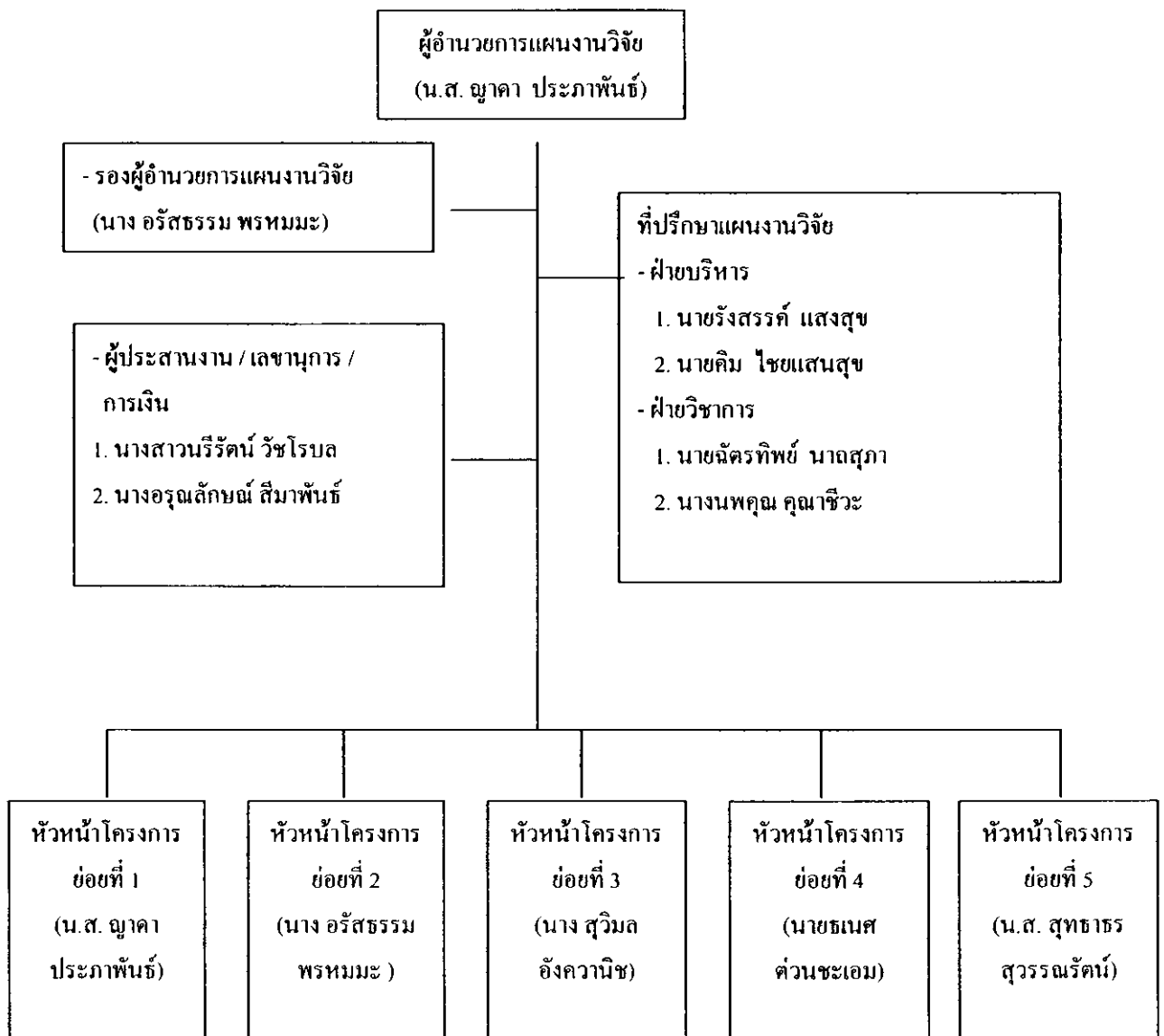
- 1) เมียนมาร์ หรือ สหภาพพม่า (Union of Myanmar)
- 2) ลาว หรือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว, The Laos People's Democratic Republic)
- 3) จีน หรือ สาธารณรัฐประชาชนจีน (The People's Republic of China)

6. กลยุทธ์ของแผนงานวิจัย

แผนงานวิจัยนี้ประกอบด้วยโครงการย่อย 5 โครงการ จึงต้องวางกลยุทธ์ในการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. การดำเนินงานระดับแผนงาน

ในระดับแผนงานมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารแผนงานดังนี้

โครงสร้างการบริหารแผนงานวิจัย

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบงานต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารงาน

- 1.1 จัดทำแผนการดำเนินงานของแผนงานวิจัย
- 1.2 ดำเนินการเป็นประธานในที่ประชุม
- 1.3 ควบคุมการดำเนินงานวิจัยของโครงการย่อย
- 1.4 ตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานของแต่ละโครงการย่อยและจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยนั้นๆ
- 1.5 ตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในการดำเนินงานตามแผนงานและของโครงการ (กรณีที่โครงการย่อยไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้)

2. ด้านการบริการ

- 2.1 ดำเนินการจัดประชุมหัวหน้าโครงการทุกเดือนในปีที่ 1 จะประชุมในเดือนแรกของการดำเนินแผนงานในรูปของการจัดสัมมนาทางวิชาการ โดยเชิญที่ปรึกษาเป็นวิทยากร และเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานก่อนลงมือปฏิบัติจริง ส่วนการประชุมในครั้งที่ 2 – 5 จะเป็นการประชุมเพื่อรายงานผลความก้าวหน้าของแต่ละโครงการ และการประชุมครั้งสุดท้ายจะเป็นการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย
- 2.2 ประสานงานระหว่างผู้บริหาร โครงการวิจัยกับชุมชน หน่วยงานราชการ และระหว่างผู้บริหารโครงการวิจัยด้วยกัน
- 2.3 ประสานงานระหว่างผู้บริหารโครงการวิจัยกับผู้บริหารและประชาชนในพื้นที่ที่เก็บข้อมูล
- 2.4 ให้บริการข้อมูลสถานการณ์ทั่วไปแก่ผู้บริหาร โครงการแต่ละโครงการ

3. ด้านวิชาการ

- 3.1 จัดทำรายงานผลการวิจัยในภาพรวมของแผนงาน
- 3.2 จัดประชุมเสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณชน

3.3 จัดสนทนาระหว่างนักวิชาการสาขาต่างๆ ประชาชนชาวบ้าน
เจ้าหน้าที่รัฐ ประเทศเพื่อนบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)
ภาคเอกชน และประชาชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น
ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาอำเภอเชียงแสนให้
มั่นคงและยั่งยืน

3.4 ให้คำแนะนำด้านวิชาการแก่ทุกโครงการย่อย

2. การดำเนินงานระดับโครงการ

หัวหน้าโครงการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการวิจัย ทุกขั้นตอนจนเสร็จสิ้น
โครงการและส่งให้ผู้บริหารแผนงานดำเนินการจัดทำรายงานรวมตามแผนแม่บทต่อไป โดย
หัวหน้าโครงการวิจัยทั้ง 5 โครงการได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการและระเบียบวิธีวิจัยของแต่ละ
โครงการที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยและพัฒนา
(R&D) ซึ่งใช้เครื่องมือวิจัยหลายประเภท เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบ
สังเกตการณ์ แบบบันทึก แบบประเมินผล และแบบสนทนากลุ่ม แล้วได้นำผลการวิจัยเสนอต่อ
สาธารณชนที่อำเภอเชียงแสนทั้งปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อให้ชุมชนทราบผลของการวิจัยและให้ความ
คิดเห็น และนำข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงรายงานการวิจัยของแต่ละโครงการให้สมบูรณ์ขึ้น
หลังจากนั้นได้ดำเนินการร่วมกันจัดทำทิศทางการพัฒนาเมืองเชียงแสนให้เป็นไป
ตามเป้าหมายของแผนงานวิจัยที่กำหนด

7. เป้าหมาย ผลผลิตและตัวชี้วัด

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
การประเมินศักยภาพ ทางเศรษฐกิจของอำเภอ เชียงแสน เพื่อสร้าง ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจโดยผ่าน การค้าชายแดนและการ ท่องเที่ยว	-ระดับศักยภาพทาง เศรษฐกิจของอำเภอ เชียงแสนด้านการค้า และการท่องเที่ยว	1. ข้อมูลเกี่ยวกับพลวัตทาง เศรษฐกิจบริเวณสามเหลี่ยม ทองคำ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อมโยง ของเศรษฐกิจ การค้าระหว่าง ประเทศ และการพัฒนา ในอำเภอ เชียงแสน 3. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของการ	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การสร้าง ความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
		ท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ 4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน อำเภอเชียงแสน 5. ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศทั้งทางบกและทางลพ ในอำเภอเชียงแสน 6. แนวทางการเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยปรับตัวให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยไม่ละทิ้งหลักเศรษฐกิจพอเพียง 7. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อำเภอเชียงแสน	
การประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรม	-ระดับศักยภาพด้านการเมืองของอำเภอเชียงแสน	1. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจของนักการเมืองท้องถิ่นในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน 2. ข้อมูลความสามารถในการกำหนดนโยบายและการวางแผนของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอเชียงแสน 3. ข้อมูลความสามารถในการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุน	ความสามารถในการนำข้อมูลมาจัดทำยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงทางการเมือง

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
ท่องเที่ยว อำเภอเชียง แสน จังหวัดเชียงราย		ของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอ เชียงแสน 4. ข้อมูลความสามารถของ นักการเมืองท้องถิ่นในการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในท้องถิ่น อำเภอเชียง แสน 5. ข้อมูลความสามารถของ นักการเมืองท้องถิ่นในการติดตาม กำกับดูแลและประเมินผลการนำ นโยบายไปปฏิบัติ อำเภอเชียง แสน 6. ยุทธศาสตร์การสร้างความ มั่นคงด้านการเมือง อำเภอเชียง แสน	
	-ระดับศักยภาพด้าน การบริหารของอำเภอ เชียงแสน	7. ข้อมูลระบบการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการค้าชายแดนและการ ท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน 8. ข้อมูลความเพียงพอด้าน ทรัพยากรการบริหารที่จะเอื้อให้ เกิดการพัฒนาการค้าชายแดน และ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอ เชียงแสน 9. ยุทธศาสตร์การสร้างความ มั่นคงด้านการบริหาร อำเภอเชียง แสน	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การสร้าง ความมั่นคง ทางการ บริหาร

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
	-ระดับความเข้มแข็ง ทางสังคมของชุมชน อำเภอเชียงแสน	10. ข้อมูลโครงสร้างการศึกษาใน ชุมชน อำเภอเชียงแสน 11. ข้อมูลทัศนคติด้านการ ท่องเที่ยวและการค้าชายแดนของ ประชาชน อำเภอเชียงแสน 12. ข้อมูลโครงสร้างอาชีพของคน ในชุมชน อำเภอเชียงแสน 13. ข้อมูลคุณภาพชีวิตของคนใน ชุมชน อำเภอเชียงแสน 14. ข้อมูลความสามัคคีของ คนในชุมชน อำเภอเชียงแสน 15. ยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงทางสังคม	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การสร้าง ความมั่นคง ทางสังคม
	-ระดับความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมของ อำเภอเชียงแสน	16. ข้อมูลความเชื่อและศาสนา ของคนในชุมชน อำเภอเชียงแสน 17. ข้อมูลประเพณีสำคัญในชุมชน อำเภอเชียงแสน 18. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทาง ศิลปวัฒนธรรมในชุมชน อำเภอ เชียงแสน 19. ข้อมูลวัฒนธรรมทางการค้า ของคนในชุมชน อำเภอเชียงแสน 20. ยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงทางวัฒนธรรม	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การสร้าง ความมั่นคง ทาง วัฒนธรรม
การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เพื่อการค้า ชายแดนและการ ท่องเที่ยว อำเภอเชียง	-ระดับความรู้ความ เข้าใจด้านการค้า ชายแดนและการ ท่องเที่ยวของ	1. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจด้าน การค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ของประชาชน อำเภอเชียงแสน 2. หลักสูตรการพัฒนาทรัพยากร	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
แสน จังหวัดเชียงราย	ประชาชนอำเภอเชียง แสน	มนุษย์ เพื่อเตรียมพร้อมกับการค้า ชายแดนและการท่องเที่ยวของ อำเภอเชียงแสน 3. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของอำเภอ เชียงแสน 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เพื่อการค้า ชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอ เชียงแสน	ยุทธศาสตร์ การพัฒนา ทรัพยากร มนุษย์เพื่อ การค้า ชายแดนและ การท่องเที่ยว
การพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำเพื่อ ความมั่นคงทาง วัฒนธรรม	-ปริมาณแหล่ง ท่องเที่ยวบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำ -ความคิดเห็นของ ประชาชนต่อการ พัฒนาบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมแบบ โฮมสเตย์	1. ข้อมูลปริมาณแหล่งท่องเที่ยว ตามธรรมชาติบริเวณสามเหลี่ยม ทองคำ 2. ข้อมูลปริมาณแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานและศาสนสถานใน บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ 3. ข้อมูลปริมาณแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมในบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำ 4. การจัดโครงการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์บริเวณ สามเหลี่ยมทองคำ 5. แผนที่แหล่งท่องเที่ยวบริเวณ สามเหลี่ยมทองคำ 6. คู่มือและกฎระเบียบเกี่ยวกับ การทำโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบโฮมสเตย์	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การพัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว บริเวณ สามเหลี่ยม ทองคำคือมี ชมรมโฮมส เตย์เป็นครั้ง แรก ซึ่งมี ชาวบ้านเข้า ร่วมโครงการ 12 ครั้งเรือน

โครงการวิจัย	เป้าหมายของการวิจัย	ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	ตัวชี้วัด ผลผลิตจาก การวิจัย
		7. คู่มือการสร้างจิตสำนึกทาง วัฒนธรรมแก่ผู้นำชุมชนและ เยาวชน	
แนวทางการจัดการ กำจัดขยะเพื่อรองรับ การค้าชายแดนและการ ท่องเที่ยวในอำเภอเชียง แสน จังหวัดเชียงราย	-ปริมาณขยะในอำเภอ เชียงแสน	1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องขยะ ในอำเภอเชียงแสน 2. แนวทางการจัดการกำจัดขยะ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และรัฐ ในอำเภอเชียงแสน	ความสามารถ ในการนำ ข้อมูลมา จัดทำ ยุทธศาสตร์ การพัฒนา สิ่งแวดล้อม

8. ผลกระทบที่เกิดจากแผนงานวิจัย

ด้านเศรษฐกิจ

1. ทำให้ทราบถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสน และความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การจัดทำแนวทางเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
2. ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจชุมชนบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อรองรับกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ซึ่งเป็นการดำเนินการทั้งในเชิงรุกและรับ
3. ทำให้สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ทั้ง หน่วยงานราชการ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังกล่าว
4. ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือของประชาชน รัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และ ประเทศเพื่อนบ้านให้มีส่วนร่วมคิดวางแผน และพัฒนาร่วมกัน
5. เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณอื่นของประเทศไทยในอนาคตเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง

ด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชน

1. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพด้านการเมืองการบริหารของนักการเมืองและผู้บริหารระดับท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองและการบริหาร

เพื่อพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน

2. ทำให้ทราบความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในอำเภอเชียงแสน อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน
3. ทำให้ได้แผนยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนอื่นๆ ต่อไป
4. ทำให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานจังหวัดเชียงราย และอีกหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่อำเภอเชียงแสน

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

1. ได้หลักสูตรต้นแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนและประเทศชาติ
2. ประชาชนได้รับความรู้ในเรื่องการค้าชายแดน และสามารถบริหารการค้าด้วยตนเองได้ โดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่จะขยายตัวมากยิ่งขึ้นในอนาคต คือ เป็นคนที่คิดเป็นทำเป็น
3. คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีความมั่นคงมากขึ้น
4. ประชาชนเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนแผ่นดินบ้านเกิด ลดปัญหาการย้ายถิ่น

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม

1. ช่วยให้ทราบปริมาณแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวที่แท้จริงในอำเภอเชียงแสน
2. ช่วยให้มีคู่มือการท่องเที่ยวที่ทันสมัยซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรเอกชน โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยวในการนำไปจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่
3. ช่วยให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ ในแหล่งชุมชนที่มีความพร้อมและมีความต้องการเข้าร่วมโครงการ
4. ช่วยแก้ปัญหาการไม่มีงานทำในบางช่วงฤดูของประชาชน ที่มีพรมแดนติดกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นดินแดนที่อาจมีปัญหาค้างได้
5. ช่วยให้มีคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์และมีการบริหารจัดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ
6. ได้ชุมชนต้นแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ และเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นๆ ศึกษา และนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ด้านการจัดการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

1. ทำให้ทราบแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย จำแนกแหล่งที่ชัดเจน รวมทั้งชนิดและปริมาณของขยะเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความมั่นคงทางด้านสุขภาพชุมชนในอนาคต
2. ทำให้ได้วิธีการในการจัดการและกำจัดขยะที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก และวิธีการที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น

9. ระยะเวลา และสถานที่ทำการวิจัย

- 9.1 แผนงานวิจัยเรื่องนี้เป็นแผนงานวิจัยต่อเนื่อง ที่เสนอของบประมาณแผ่นดิน ปี 2549 ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินวิจัย
- 9.2 ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ระหว่าง ตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึง กันยายน พ.ศ. 2550
- 9.3 พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- 9.4 วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานรวมทั้งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเชียงแสน

10. หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้

- 10.1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 10.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 10.3 อำเภอเชียงแสน สำนักงานจังหวัดเชียงราย และจังหวัดอื่นที่มีเงื่อนไขหรือสถานะ
- 10.4 กระทรวงวัฒนธรรม
- 10.5 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 10.6 กระทรวงพาณิชย์
- 10.7 กระทรวงศึกษาธิการ
- 10.8 กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล
- 10.9 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 10.10 กระทรวงคมนาคม
- 10.11 กระทรวงการต่างประเทศ
- 10.12 สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน
- 10.13 องค์กรเอกชนต่างๆ เช่น มูลนิธิ สมาคม องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น

ในบทต่อไปคือบทที่สองจะเป็นการนำปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาอำเภอ เชียงแสนมากล่าวไว้ อาทิ ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 ทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจจังหวัดเชียงราย ทิศทางและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ของประเทศไทยในระยะ พ.ศ. 2547 – 2551 และความร่วมมือในกลุ่ม ACEMES ต่อจากนั้นในบท ที่สาม จะเป็นการนำผลการศึกษาของโครงการย่อยทั้ง 5 มาแสดงโดยสังเขปเพื่อให้ผู้สนใจได้เห็น ฐานของการสร้างยุทธศาสตร์ของแผนงานได้ชัดเจนขึ้น

ในบทที่สี่ เป็นยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในด้านต่างๆ เช่นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในบทสุดท้ายคือการสรุปและ เสนอแนะ

บทที่ 2

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย

แผนงานวิจัยนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาไว้คือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยให้ความสำคัญในประเด็นของการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาอำเภอให้มีความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การทำยุทธศาสตร์ของอำเภอมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศและการพัฒนาจังหวัด ดังนั้นในบทนี้จึงนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รวมทั้งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและการค้าชายแดนในระดับประเทศมาแสดงไว้ อนึ่งจังหวัดเป็นองค์การบริหารที่มีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับอำเภอ ซึ่งแนวทางการพัฒนาของอำเภอเชียงแสนจะอยู่ในกรอบของการพัฒนาของจังหวัดด้วย ดังนั้นแผนพัฒนาและแนวทางการพัฒนาของอำเภอเชียงแสนจึงได้นำมาสรุปไว้ในบทนี้ เพื่อให้ผู้สนใจได้เห็นภาพความเชื่อมโยงของการพัฒนาและการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเชียงแสนที่คณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการพัฒนาประเทศไทย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยฉบับที่ 9 (2545-2549) ทิศทางการพัฒนาของประเทศในระยะยาว มุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและ การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยสร้างค่านิยมในการมีความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมของประชาชน และมุ่งสู่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปรับปรุงระบบการบริหารจัดการประเทศตามแนวใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพตลอดจนความสามารถในการปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม มุ่งพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมที่เข้มแข็งและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งความสามัคคี โดยยึดหลักความสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)

ในการพัฒนาประเทศนั้น ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความพอดีพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความสามารถพึ่งตนเองได้ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณธรรมและยั่งยืน ดังนั้นต้องวางรูปแบบการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ ทั้งนี้ระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกๆระดับจึงมีความ

จำเป็น ทั้งนี้โดยการนำจุดแข็งของประเทศ ได้แก่ ศักยภาพด้านเอกลักษณ์ของคนไทย วัฒนธรรมไทยที่มีคุณลักษณะของการประนีประนอม เปิดกว้างเป็นแกนหลัก

การใช้ศักยภาพด้านการผลิตสินค้าและบริการเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการเกษตรการแปรรูปการเกษตรและอาหาร ตามแนวทางครัวโลก การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคที่มีความหลากหลาย เป็นที่ประทับใจของคนทั่วโลก การเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการที่เข้มแข็ง ตลอดจนการเป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกลุ่มประเทศในภูมิภาค จากจุดที่ตั้งของประเทศไทยซึ่งล้อมรอบด้วยประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และอยู่ไม่ห่างไกลจากประเทศที่จะมีอำนาจทางเศรษฐกิจในอนาคตดั่งจีนและอินเดีย การเป็นศูนย์กลางของโลกดิจิทัล ทั้งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ รวมทั้งการสื่อสาร โทรคมนาคมของภูมิภาคที่มีโครงข่ายบริการพื้นฐานที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งค่อนข้างมีประสิทธิภาพแล้ว เป็นปัจจัยเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีภูมิภาค และเวทีโลกได้เป็นอย่างดี กล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์เป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนฯ ฉบับที่ 9 มีดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

- เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ
- เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน
- เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกระดับ
- เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

เป้าหมาย

- คุณภาพทางเศรษฐกิจสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจส่วนรวม
- ยกระดับคุณภาพชีวิต
- การบริหารจัดการที่ดี
- ลดปัญหาความยากจน

2.ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์สำคัญ 7 ประการ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบท และเมืองอย่างยั่งยืน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองน่าอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม ด้านนโยบายการเงินและการคลัง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนา R&D และสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีของตนเอง

ลำดับความสำคัญของการพัฒนา

มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญตามลำดับ 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 การเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ฟื้นตัวอย่างรวดเร็วและมีเสถียรภาพ

ลำดับที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากและวิสาหกิจชุมชน

ลำดับที่ 3 การบรรเทาปัญหาสังคม พัฒนาระบบประกันคุณภาพ แก้ปัญหาหาเสพติดเชิงรุก

ลำดับที่ 4 การแก้ไขปัญหาความยากจน

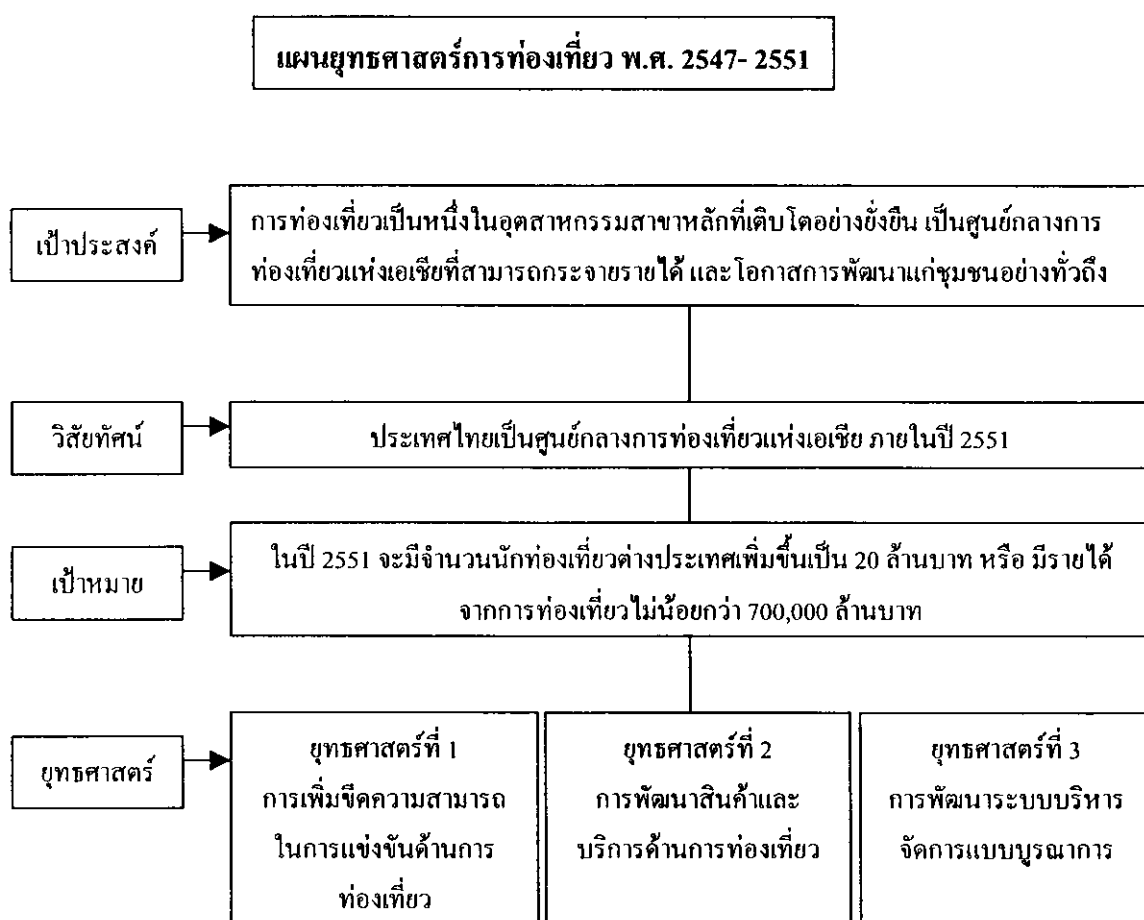
ลำดับที่ 5 การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ทิศทางยุทธศาสตร์ของประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 นี้ เป็นแนวทางที่คณะนักวิจัยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในประเด็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ของอำเภอเชียงแสน ได้ยึดเป็นกรอบความคิด อนึ่งกลไกสำคัญของความสำเร็จของยุทธศาสตร์นั้น คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น การวางยุทธศาสตร์ของอำเภอเชียงแสน ในส่วน

ความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว จึงยึดกรอบความคิดในการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้วย ซึ่งแผนและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของไทยตามกรอบ พ.ศ. 2547-2551 มี 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

3. นโยบายการท่องเที่ยวของไทย

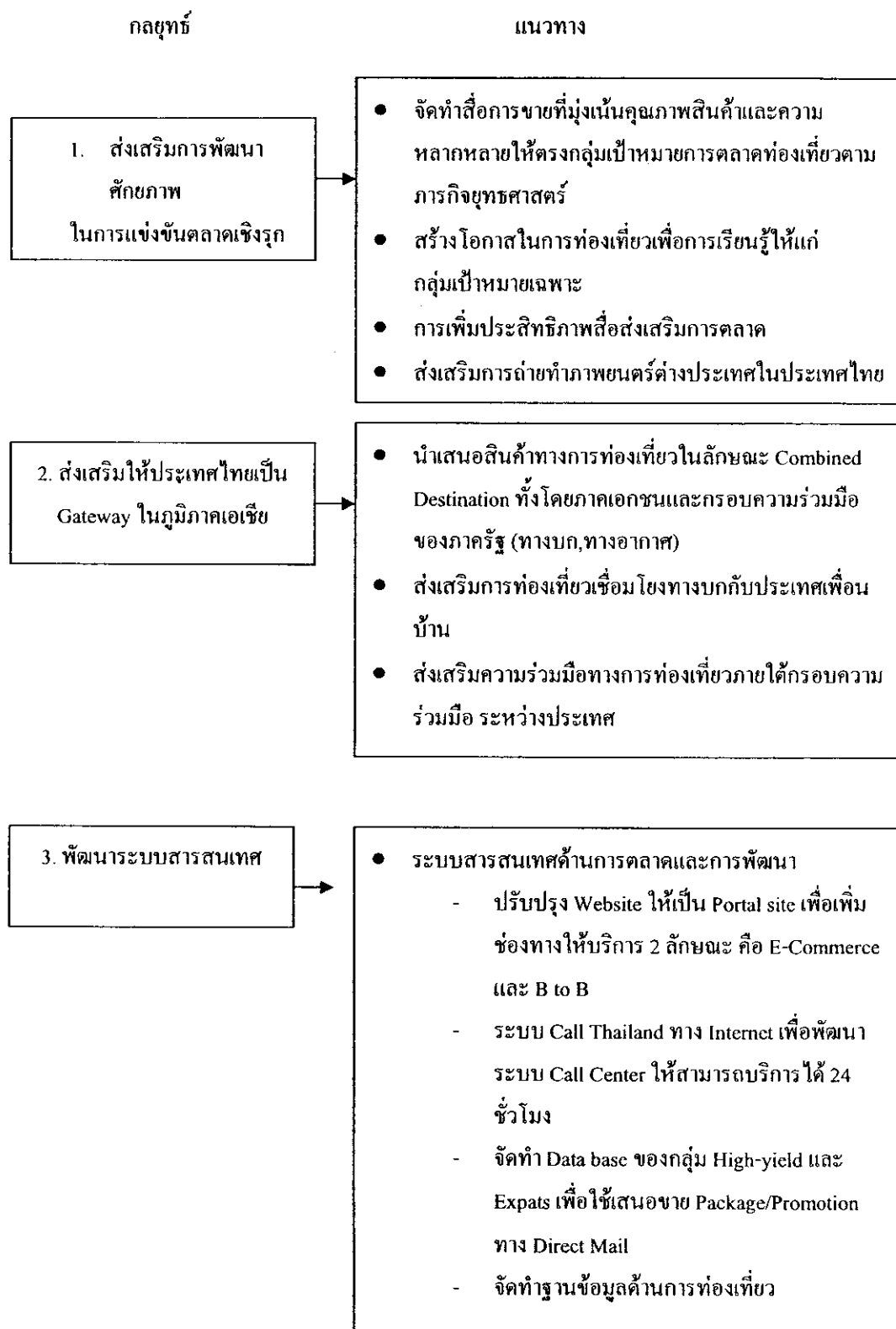
กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาได้กำหนดแผน ยุทธศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวระหว่าง พ.ศ.2547-2551 ไว้ดังนี้

(ที่มา: <http://www.mots.go.th/strategy/stTourism4751/chartTourism.files/frame.htm#slide0003.htm>, น.ป.ป.)

ยุทธศาสตร์ที่ 1

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

3. พัฒนาระบบสารสนเทศ (ต่อ)

- ระบบสารสนเทศด้านการบริการ
 - จัดทำระบบ Excellent Center ที่เป็นศูนย์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนอ้างอิงและบริการประชาชน
 - จัดทำระบบฐานข้อมูลและสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว เผยแพร่ประชาชนและนักท่องเที่ยวทั่วโลก
 - สร้างระบบเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก
 - พัฒนาระบบบูรณาการข้อมูลทางการท่องเที่ยวระหว่างภาคที่เกี่ยวข้อง

4. ส่งเสริม World Event Marketing

- เสนอขายเทศกาลงานประเพณี และกิจกรรมให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวหลักทั้งกับ Trade และ Consumer ในตลาดที่มีศักยภาพและมีความสนใจอย่างครบวงจร
- สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการจัด World Event Marketing เพื่อนักท่องเที่ยวจดจำและเกิดค่านิยมในการเดินทางท่องเที่ยว
- สร้างช่องทางการขายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์

แนวทาง

1. สร้าง พัฒนา พื้นฟู และ
เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

- สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เป็น Market และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดกลุ่มจังหวัด ภูมิภาค และประเทศเพื่อนบ้าน
- พื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักตามประเภทสินค้าการท่องเที่ยว
- ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและโอกาส

2. ยกระดับมาตรฐานสินค้า
และบริการ

- ส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนสามารถพัฒนาและบริหารธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจและวิสาหกิจชุมชน
- สร้างและบูรณาการระบบพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพมาตรฐานสากลเป็นศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาค
- เพิ่มปริมาณและคุณภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ฯ ทั้งในและต่างประเทศ
- สนับสนุนและสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก

3. เพิ่มมาตรฐานการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

- เพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการผ่านเข้าออกประเทศไทย
- ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการอำนวยความสะดวกการผ่านแดน
- จัดให้มีระบบบริการข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
- ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้ได้มาตรฐานสากลในแหล่งท่องเที่ยว
- การปรับปรุงระบบการขนส่ง และการเชื่อมโยงเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ชาติภูมิภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด

4. พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

- พัฒนาระบบอำนวยความสะดวกและเพิ่มขีดความสามารถให้บริการของภาครัฐเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศในการส่งเสริมบริการที่เป็นธรรมและแก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- จัดทำมาตรฐานความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และให้มีการบังคับใช้อย่างทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ 3

การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ

กลยุทธ์

แนวทาง

1. เพิ่มขีดความสามารถของ
กระทรวงฯ เพื่อให้เป็นแกนหลักใน
การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ
ท่องเที่ยว

- ปรับโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภายใน
กระทรวงฯ ให้สามารถปฏิบัติการกิจตามนโยบาย
ภาครัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
- พัฒนาทักษะและขีดความสามารถของบุคลากรด้าน
การท่องเที่ยวให้สามารถปฏิบัติการกิจตามยุทธศาสตร์
ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
- พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในของกระทรวงฯ ให้
สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการตามพระราช
กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546
- สร้างระบบวางแผน จัดการงบประมาณ และติดตาม
ประเมินผลของหน่วยงานตามยุทธศาสตร์การ
ท่องเที่ยว

2. ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหาร
จัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในทุก
ระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ
ชุมชน ในประเทศและต่างประเทศ

- พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพในการกำหนดนโยบาย
ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวคิดริเริ่มด้านการท่องเที่ยว
ในทุกระดับ
- จัดให้มีระบบรองรับ ป้องกัน และแก้ปัญหาวิกฤติที่มี
ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว โดยมีกองทุน “Crisis
Management Fund” เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ซึ่งจัดสรรจากรายได้ภาครัฐที่มาจากกรท่องเที่ยว
- พัฒนากลไกเพื่อรองรับความร่วมมือการท่องเที่ยว ใน
ระดับพหุภาคีและทวิภาคี ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ อย่าง
เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
- ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นแกนกลางใน
การบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับกลุ่ม
จังหวัด ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

3. การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ
ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับ
ท่องเที่ยว

- จัดให้มีการศึกษา ทบทวนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการออกข้อบังคับต่างๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้าน การท่องเที่ยว มีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว

ในการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทยหรือของท้องถิ่นต่างๆ นั้นไม่อาจละเลยปัจจัยนอกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อให้มีการสร้างเครือข่ายที่มีคุณภาพ ดังนั้นความร่วมมือของประเทศในกลุ่ม ACMECS จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ผู้วางแผนด้านการท่องเที่ยวหรือการค้าควรให้ความสนใจ

4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ-การท่องเที่ยวและการค้าชายแดนของกลุ่มความร่วมมือ

ทางเศรษฐกิจ อิระวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง (ACMECS)

จากเอกสารของธนาคารกสิกรไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2548) กล่าวถึงการรวมตัวของประเทศที่มีความสัมพันธ์กับแม่น้ำโขง 5 ประเทศ ไว้ดังนี้

ประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงมีความร่วมมือกันในหลายเวทีแต่เวทีหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการค้าและการท่องเที่ยวคือ ACMECS ในปลายปี พ.ศ.2546 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง (ACMECS) โดยมีประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม เข้าร่วมร่วมเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2547 โดยความริเริ่มของประเทศไทยที่ต้องการพัฒนาความร่วมมือเพื่อยกระดับความเจริญทางเศรษฐกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้านพัฒนาไปพร้อมๆ กับไทย สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของกลุ่ม ASEAN ที่ต้องการยกระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกใหม่ใน ASEAN ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ซึ่งมีรายได้ต่อคนต่อปี อยู่ในระดับต่ำกว่าของไทยค่อนข้างมาก กล่าวคือ ประชากร พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม มีรายได้ต่อคนต่อปีอยู่ที่ 177, 325, 402 และ 550 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ในขณะที่รายได้ของประชากรไทยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 2,500 ดอลลาร์สหรัฐ (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2548) กลุ่ม ACMECS ซึ่งมีสมาชิก 5 ประเทศ มีประชากร 215 ล้านคน คิดเป็น 43% ของประชากร ASEAN มีพื้นที่รวมกันราว

1,906 ล้านตารางกิโลเมตร ดังนั้นเพื่อความมั่งคั่งร่วมกันจึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์และการดำเนินงานไว้คือ

4.1 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 5 ชาติ ACMECS

1. ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตามแนวชายแดนของประเทศสมาชิก
2. สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเคลื่อนย้ายภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และการผลิตไปยังบริเวณที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)
3. สร้างโอกาสการจ้างงาน ลดความแตกต่างของรายได้ ส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงร่วมกันอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ความร่วมมือของ 5 ชาติ ACMECS มี 6 ด้าน คือ

1. การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน

- ไทยยกเว้นภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรบางรายการให้กับพม่า ลาว พม่า และเวียดนาม เช่น มันฝรั่ง ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดสะทงุ่น ไม้ยูคาลิปตัส เม็ดมะม่วงหิมพานต์ และลูกเคียว
- ศึกษาความเป็นไปได้ การจัดตั้งตลาดค้าส่งสำหรับส่งออกตามชายแดน

2. ความร่วมมือด้านเกษตรและอุตสาหกรรม

- จัดทำ Contract Farming สำหรับสินค้าเกษตร

3. การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม

- ร่วมมือก่อสร้างถนนและสะพานเชื่อมประเทศสมาชิก ACMECS
- ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มเส้นทางระหว่างประเทศสมาชิก ACMECS กับประเทศใกล้เคียง จีน และอินเดีย

4. การท่องเที่ยว

- โครงการ Five Countries One Destination
- อำนวยความสะดวกในการเดินทาง โดยการให้วีซ่า (Single Visa) ร่วมกับ ACMECS

5. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- จัดหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับความร่วมมือของ ACMECS
- ให้ทุนการศึกษาสำหรับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

6. ความร่วมมือด้านสาธารณสุข

- ร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดร้ายแรง เช่น ไข้หวัดนก

4.2 การดำเนินการตามโครงการความร่วมมือของกลุ่ม ACMECS และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจจากไทยไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านดังนี้

1. สนับสนุนการส่งออกสินค้าออกของประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยได้ออกมาตรการหลายประการเพื่อช่วยเหลือประเทศในกลุ่ม เช่น ยกเว้นภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรหลายรายการให้กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม เช่น ถั่วเหลือง ข้าวโพด มันฝรั่ง และไม้ยูคาลิปตัส จะทำให้สินค้าเกษตรจากประเทศเหล่านี้แข่งขันกับสินค้าของประเทศอื่นในตลาดไทยได้มากขึ้น เป็นผลดีต่อประเทศเพื่อนบ้านในการส่งออกสินค้าเกษตรมาไทย สร้างรายได้เข้าประเทศและประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้การค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับไทยเข้าสู่ระบบการค้าสากลมากขึ้น นอกจากนี้ การลดภาษีสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าอุตสาหกรรมของไทย เป็นผลดีต่อไทย เพราะทำให้ต้นทุนการผลิตของไทยต่ำลง

โครงการ Contract Farming ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่ม ACMECS ทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรในการผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ การสนับสนุนให้ภาคเอกชนไทยเข้าไปร่วมส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรกับประเทศเพื่อนบ้านและรับซื้อสินค้าเกษตรเหล่านั้น จากประเทศเพื่อนบ้านในราคายุติธรรมในระบบ Contract Farming และส่งออกสินค้ามาไทยโดยได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากไทย ทำให้เกิดการผลิตสินค้าโดยมีต้นทุนต่ำ เพราะค่าแรงและต้นทุนการผลิตในประเทศเพื่อนบ้านต่ำกว่าไทย เช่น จังหวัดอุบลราชธานีของไทยร่วมมือกับแขวงจำปาสักและแขวงสาละวันของลาว ตกลงทำ Contract Farming โดยจังหวัดอุบลราชธานีซื้อสินค้าเกษตรจากลาว 7 รายการ ซึ่งยกเว้นภาษีนำเข้าให้ลาว ได้แก่ กะหล่ำปลี ถั่วถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง และมะขามเปียก มูลค่ารวม 800 ล้านบาท

ทั้งนี้ไทยจะได้รับประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก และมีหลักประกันในด้านปริมาณสินค้าเกษตรที่ใช้เป็นวัตถุดิบที่แน่นอน และลดปัญหาจากการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายเข้าไทย ขณะเดียวกัน ส่งผลดีต่อประเทศเพื่อนบ้านจากการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรของประเทศเพื่อนบ้าน ไทยเสนอให้ประเทศเพื่อนบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง และอ้อย ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ไทยจะรับซื้อสำหรับใช้ผลิตพลังงานชีวภาพในไทย เป็นการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ลดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้ให้เกษตรกรของประเทศเพื่อนบ้าน

2. ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวภายในภูมิภาค

โครงการใช้วีซ่าร่วมกันของกลุ่ม ACMECS (ACMECS Single Visa) เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาค และโครงการ “Fives Countries One Destination” เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์/จุดเด่นของแต่ละประเทศเข้าด้วยกัน เช่น ทิวทัศน์ธรรมชาติที่รวมแหล่งวัฒนธรรมของแต่ละประเทศไว้ในโปรแกรมเดียวกัน รวมทั้งส่งเสริมการเดินทางระหว่างกันของนักท่องเที่ยวภายในภูมิภาค ACMECS จากการออกใบผ่านแดนสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Border Pass) คาดว่าความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่ม ACMECS จะทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้มากขึ้นรวมทั้งกระตุ้นให้การเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคมากขึ้นด้วย

ในปี 2547 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศสมาชิกกลุ่ม ACMECS รวมกัน 17,272,204 คน เพิ่มขึ้น 11.56% จาก 14,445,234 คนในปี 2546 หลังจากที่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศสมาชิก ACMECS ในปี 2546 ลดลงราว 5% จากปี 2545 เนื่องจากในช่วงต้นปี 2546 เกิดโรคระบาดซาร์ ทำให้นักท่องเที่ยวชะลอการเดินทางท่องเที่ยว ส่วน นักท่องเที่ยวของกลุ่ม ACMECS ที่เดินทางภายในกลุ่มในปี 2547 มีจำนวน 1,352,636 คน

จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศสมาชิก ACMECS

ประเทศ	2547	2546	% เปลี่ยนแปลง 2547/2546	2545	% เปลี่ยนแปลง 2546/2545
ไทย	11,737,413	10,082,109	16.42	10,872,976	-7.27
เวียดนาม	2,927,873	2,428,735	20.55	2,627,988	-7.58
กัมพูชา	1,055,202	701,014	50.53	786,524	-10.87
ลาว	894,806	636,361	40.61	735,662	-13.50
พม่า	656,910	597,015	10.03	217,212	174.80
รวม	17,272,204	14,445,234	11.56	15,240,362	-5.21

ที่มา : ASEAN Secretariat (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2548)

3. พัฒนาเส้นทางขนส่งสินค้าสะดวกขึ้น

หากพิจารณาจากที่ตั้งของประเทศไทย ถือว่าไทยเป็นศูนย์กลางของอินโดจีน โดยมีชายแดนติดกับพม่า ลาว และกัมพูชา ซึ่งไทยจะได้ประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าในภูมิภาค การร่วมมือในกลุ่ม ACMECS ที่มีโครงการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน และเส้นทางคมนาคมในประเทศเพื่อนบ้าน จะอำนวยความสะดวกให้การขนส่งสินค้าภายในกลุ่ม รวมทั้งการขนส่งไปยังประเทศนอกภูมิภาคใกล้เคียงได้สะดวกขึ้น โดยมีต้นทุนการขนส่งต่ำลง นอกจากนี้ ลาวซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล อีกทั้งตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็ก เพราะมีประชากรประมาณ 5.8 ล้านคน ดังนั้นการสร้างโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงนี้จะอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งสินค้าให้ลาว ช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาการขนส่ง หากโครงการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกลุ่ม ACMECS จะทำให้การขนส่งสินค้าของกลุ่ม ACMECS สะดวกมากขึ้น ได้แก่

- การอนุญาตให้รถบรรทุกสินค้าจากแหล่งผลิตสามารถขนส่งสินค้าผ่านแดนได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนถ่ายรถ
- การสร้างระบบขนส่งทางรถไฟและถนนเชื่อมต่อระหว่างท่าเรือน้ำลึกทวายในพม่ากับท่าเรือแหลมฉบังของไทย เพื่อลดค่าขนส่งจากการที่ไม่ต้องเดินเรืออ้อมแหลมมลายู

4. ป้องกันการระบาดของโรคไข้หวัดนก

ความร่วมมือด้านสาธารณสุข โดยการป้องกันและแก้ไขการระบาดของโรคภายในกลุ่ม ACMECS โดยเฉพาะโรคไข้หวัดนกที่อยู่ระหว่างการควบคุมการแพร่เชื้อ ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สมาชิกกลุ่ม ACMECS ให้ความสำคัญ เพราะการแพร่กระจายของเชื้อในประเทศหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง เนื่องจากประเทศอยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งการระบาดของโรค นอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้คน ยังกระทบต่อเศรษฐกิจการค้า และการท่องเที่ยวของภูมิภาคด้วย นอกจากนี้การป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อในสัตว์ปีกต้องอาศัยความร่วมมือด้านสาธารณสุข รวมทั้งการป้องกันการกลายพันธุ์ของเชื้อที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น การหาวิธีวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดนก และการควบคุมโรคจะส่งผลดีต่อการควบคุมโรคภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นในกลุ่ม ACMECS

ไทยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศสมาชิกกลุ่ม ACMECS ด้วยพื้นที่ตั้งใกล้กัน มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน สำหรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศสมาชิกกลุ่ม ACMECS ในด้านการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน สรุปได้ดังนี้

(1) การค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศสมาชิก ACMECS

การค้าไทยกับกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม 4 ประเทศ (ส่งออกและนำเข้า) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (2545-2547) มูลค่าเฉลี่ยรวมกันราว 184,000 ล้านบาท ต่อปี และมูลค่าการค้าไทยกับ 4 ประเทศนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นสัดส่วนราว 3% ของการค้าระหว่างประเทศของไทยทั้งหมด และ 16.38% ของการค้าของไทยกับอาเซียน ที่ผ่านมา ไทยเกินดุลการค้ากับกัมพูชา ลาว และเวียดนาม แต่เป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับพม่า เนื่องจากไทยนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากพม่าเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี (43,472 ล้านบาท ในปี 2547) คิดเป็นสัดส่วนถึงราว 80% ของการนำเข้าของไทยทั้งหมดจากพม่า คาดว่าความร่วมมือด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายในกลุ่ม ACMECS จากการลดภาษีสินค้าเกษตรของไทยให้ประเทศเพื่อนบ้าน และโครงการ Contract Farming จะทำให้การค้าภายในกลุ่มขยายตัวมากขึ้น

การค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม พม่า กัมพูชาและลาวช่วง 9 เดือนแรกปี 2548

มูลค่า : ล้านบาท

	ไทย-ลาว	ไทย กัมพูชา	ไทย-พม่า	ไทย เวียดนาม	รวม	สัดส่วนต่อ การค้าไทย ทั้งหมด (%)	สัดส่วนต่อ การค้ากับ อาเซียน ทั้งหมด (%)
มูลค่าการค้ารวม	27,198.6	28,007.2	72,748.3	94,973.2	222,927.3	3.26	16.38
การส่งออก	22,144.8	27,315.7	20,941.8	69,093.4	139,495.7	4.28	19.46
การนำเข้า	5,053.7	691.5	51,806.5	25,879.8	83,431.5	2.33	12.94
ดุลการค้า	17,091.1	26,624.1	-30,864.7	43,213.6	56,064.1	-	-

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2548 (มกราคม-กันยายน) การค้าของไทยกับ 4 ประเทศสมาชิก ACMECS มีมูลค่ารวม 222,927.3 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 3.26% ของการค้าระหว่างประเทศของไทยทั้งหมด เพิ่มขึ้น 34.37% เทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2547 การส่งออกของไทยไปยัง 4 สมาชิก ACMECS มีมูลค่า 139,495.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 26.3% ของช่วงเดียวกันในปี 2547 คิดเป็นสัดส่วนราว 4.28% ของการส่งออกทั้งหมดของไทย ขณะที่การนำเข้าของไทยจาก 4 ประเทศมีมูลค่า 83,431 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 50.4% หรือประมาณ 2.33% ของการนำเข้าทั้งหมดของไทย

การค้าของไทยกับสมาชิก ACMECS ทั้ง 4 ประเทศใน 9 เดือนแรกของปี 2548 มีการเกินดุลการค้าเพิ่มขึ้นจาก 54,991.2 ล้านบาท ของช่วงเดียวกันของปี 2547 คือ เกินดุลมูลค่า 56,064.1 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 77.7% ของมูลค่าเกินดุลการค้าของไทยกับอาเซียนที่มีมูลค่า 72,140 ล้าน

บาท กล่าวได้ว่าการค้าไทยกับกลุ่ม ACMECS ที่ไทยเป็นฝ่ายเกินดุลโดยรวม มีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาการขาดดุลการค้าทั้งหมดของไทยได้ตามสมควร

**การค้าชายแดนระหว่างไทย-พม่า ไทย-กัมพูชา และไทย-ลาว
ช่วง 8 เดือนแรกปี 2548**

มูลค่า : ล้านบาท

	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	รวม	สัดส่วนต่อการค้าชายแดนของ ไทยทั้งหมด (%)
มูลค่าการค้า	20,344.0	24,520.8	56,331.6	101,196.4	36.7
การส่งออก	19,369.4	20,862.8	15,207.8	55,440.0	31.7
การนำเข้า	974.5	3,658.0	41,123.8	45,756.3	45.4
ดุลการค้า	18,394.8	15,523.5	-25,916.2	8,002.1	10.8

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

จากข้อมูลของกรมการค้าต่างประเทศ การค้าชายแดนของไทยกับพม่า กัมพูชา และลาว มีมูลค่ารวมกัน 101,196.4 ล้านบาท ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2548 คิดเป็นสัดส่วน 36.7% ของการค้าชายแดนของไทยทั้งหมด การค้าชายแดนระหว่างไทยกับพม่า กัมพูชาและลาว นับว่ามีความสำคัญ เพราะคิดเป็นสัดส่วนกว่า 90% ของการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดของไทยกับทั้ง 3 ประเทศนี้ โดยไทยเกินดุลการค้าชายแดนกับกัมพูชา และลาว มูลค่า 18,394.8 ล้านบาท และ 15,523.5 ล้านบาท ตามลำดับ แต่ขาดดุลการค้าชายแดนกับพม่ามูลค่า 25,916.2 ล้านบาท ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2548

ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 ปรากฏว่าไทยดุลการค้าชายแดนโดยรวมกับกลุ่ม ACMECS ราว 8,002 ล้านบาท คิดเป็น 10.8% ของมูลค่าเกินดุลการค้าชายแดนของไทยทั้งหมด 74,158.9 ล้านบาทเคยมีการคาดกันว่าในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับพม่า ลาว และกัมพูชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากความร่วมมือเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้าของกลุ่ม ACMECS และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน

(2) การท่องเที่ยวไทยและประเทศสมาชิก ACMECS

แม้นักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดที่เดินทางมาไทยช่วง 3 เดือนแรกปี 2548 ซึ่งมีจำนวน 2,673,732 คน ลดลงราว 10% จากช่วงเดียวกันของปี 2547 แต่นักท่องเที่ยวจากกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามเดินทางมาไทยเพิ่มขึ้น 5.43% 30.38% 19.58% และ 0.38% ตามลำดับ โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวจาก 4 ประเทศที่เดินทางมาไทยช่วง 3 เดือนแรกปี 2548 รวมกัน 107,735 คน คิดเป็นสัดส่วน 15.67% ของนักท่องเที่ยวจากอาเซียนทั้งหมดที่เดินทางมาไทย และราว 4% ของ

นักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในไทย ส่วนนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางไปกัมพูชา ลาว พม่าและ เวียดนาม มีจำนวนรวมราว 79,628 คน ในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2548 เพิ่มขึ้น 62% จาก 49,083 คน ในช่วงเดียวกันของปี 2547 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปลาวมากที่สุด โดยมีอัตราขยายตัว 136.8% จากจำนวน 23,559 คน ในช่วงเดียวกันของปี 2547 เป็น 55,795 คน และนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปเวียดนาม พม่า และกัมพูชาในช่วง 3 เดือนแรกปี 2548 มีจำนวน 9,809 คน 7,930 คน และ 6,094 คน ตามลำดับ

4.4 การลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิก ACMECS

ความสัมพันธ์ด้านการลงทุนกับสมาชิก ACMECS ส่วนใหญ่ไทยเข้าไปลงทุนในประเทศ ลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม มากกว่าที่ประเทศทั้งสี่ จะมาลงทุนในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในช่วง 9 เดือนแรกปี 2548 ปรากฏว่ามีโครงการของพม่าเข้ามาลงทุนในไทย โดยเป็นโครงการลงทุนเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มูลค่า 120 ล้านบาท ส่วนปี 2547 โครงการของพม่าที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนมีมูลค่า 96 ล้านบาท

การลงทุนของนักลงทุนไทยในประเทศลาว พม่า กัมพูชา และเวียดนาม สรุปได้ดังนี้

ประเทศลาว -ไทยเป็นประเทศที่เข้าไปลงทุนในลาวเป็นอันดับ 1 โดยช่วง 9 เดือนแรกปี 2548 โดยโครงการของไทยที่ได้รับการอนุมัติการลงทุนจากลาวมีมูลค่า 450.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับปี 2547 ไทยลงทุนในลาวมูลค่า 57.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 20.75% คิดเป็นสัดส่วน 10.6% ของมูลค่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศทั้งหมดในลาว โดยธุรกิจที่นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุน เช่น ปลูกมะเขือเทศเพื่อเป็นวัตถุดิบผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปส่งออก และโครงการปลูกอ้อยเพื่อผลิตน้ำตาล เป็นต้น

ประเทศพม่า - นักลงทุนไทยส่วนใหญ่เข้าไปลงทุนในธุรกิจสำรวจแหล่งน้ำมัน และก๊าซ- ธรรมชาติ การประมง และธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม นอกจากนี้ภาครัฐของทั้งสองประเทศอยู่ระหว่างร่วมกันศึกษาพื้นที่ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำจากเขื่อนสาละวิน ทั้งนี้ จีนเป็นประเทศที่เข้าไปลงทุนในพม่ามากเป็นอันดับ 1 ในปี 2547 โดยมีมูลค่าการลงทุนกว่า 66 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งของการลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดในพม่าในปี 2547

ประเทศกัมพูชา - ภาครัฐของไทยและกัมพูชาร่วมมือกันด้านพลังงาน โดยอยู่ระหว่างศึกษาที่ตั้งของเขื่อนและโรงไฟฟ้าสตึงนัม ซึ่งอยู่บริเวณลุ่มน้ำสตึงนัมติดชายแดนจังหวัดตราด เพื่อจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่กัมพูชาและจังหวัดตราดของไทย

ประเทศเวียดนาม - นักลงทุนไทยส่วนใหญ่เข้าไปลงทุนในนครโฮจิมินห์ สาขาสำคัญที่ นักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุน ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรม ด้านเกษตร อาหารสัตว์ อุตสาหกรรมพลาสติกชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ เป็นต้น

การดำเนินการใดๆ เพื่อเป็นการยกระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม ACMECS นั้น จะส่งผลดีต่อไทย เพราะอาจเป็นการกระตุ้นให้การส่งออกสินค้าไปตลาดเหล่านี้ขยายตัว นอกจากนี้ ทำให้ไทยมีแหล่งนำเข้าวัตถุดิบที่มีศักยภาพสำหรับผลิตสินค้าส่งออก และที่สำคัญการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านจะส่งเสริมให้ภูมิภาคอาเซียนเติบโตอย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน

นอกจากความร่วมมือกับกลุ่ม ACMECS แล้ว ประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดชายแดนรวมทั้งประเทศจีนในประเด็นของการค้าด้วย

5. การค้าชายแดน

ปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะขยายการค้าระหว่างประเทศภายในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น โดยมีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค (กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เช่น อาเซียน สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ IMT-GT (Indonesia Malaysia Thai-Growth-Triangle) กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง GSM (Great Mekong Basin Sub Region) 6 ประเทศได้แก่ จีน ไทย พม่า เวียดนาม ลาว และกัมพูชา กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ BIMST-EC (Bangladesh India Myanmar Thai-Economic Country) กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ดังกล่าว มีความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน และการคมนาคมระหว่างประเทศภายในกลุ่ม ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจดังกล่าว เพื่อขยายการค้าของไทยกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคทั้งทางตรงและทางอ้อมหนึ่งสภาพที่ตั้งของประเทศไทยที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ นอกจากการทำการค้าในรูปแบบปกติที่มีการนำเข้าและส่งออกทางท่าเรือและท่าอากาศยานแล้ว ประเทศไทยยังสามารถทำการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย 4 ประเทศ คือ พม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย รวม 5,582 กิโลเมตร ซึ่งติดต่อกับจังหวัดชายแดนของ ไทย 30 จังหวัด มีประชากรรวมกันถึงกว่า 89.2 ล้านคน มีช่องทางการค้าชายแดนในรูปแบบต่างๆ เช่น จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนจำนวน 72 แห่ง กระจายอยู่ใน 25 จังหวัดชายแดนทั่วประเทศ (จาก <http://www.moc.go.th,2007>, www.dft.moc.go.th.)

กระทรวงพาณิชย์ได้ให้ความหมายของการค้าชายแดนไว้ดังนี้คือ การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ทำการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า

ระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่าย โดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่นสินค้าอุปโภค บริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และสินค้าที่หาได้ตามธรรมชาติ เช่น ของป่า ชากสัตว์ เป็นต้น การค้าที่มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยาก และมีความสะดวกรวดเร็ว การค้าชายแดนที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยผ่านด่านศุลกากรและลักลอบค้าหรือการค้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย การค้าชายแดนจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีต้นทุนค่าขนส่งต่ำกว่าประเทศคู่แข่งอื่น ๆ (กรมการค้าต่างประเทศ , กระทรวงพาณิชย์, 2550)

นอกจากนี้ ไทยยังสามารถทำการค้าผ่านแดนไปยังประเทศใกล้เคียงที่อยู่ถัดออกไป เช่น เวียดนาม จีนตอนใต้ (ยูนาน) อินเดีย บังกลาเทศ สิงคโปร์ ได้ด้วย เป็นต้น นอกจากการค้าชายแดนแล้วประเทศไทยยังทำการค้าผ่านแดนอีกด้วย การค้าผ่านแดน เป็นการค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าจากประเทศหนึ่งส่งผ่านประเทศที่สอง ไปยังประเทศที่สาม หรือจากประเทศที่สามผ่านแดนประเทศที่สองมายังประเทศที่หนึ่ง ทั้งนี้แต่ละประเทศจะยินยอมให้มีการขนส่งสินค้าผ่านแดนกันได้ กระทรวงพาณิชย์ มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ประเทศไทย เป็นประตูการค้าเชื่อมโยงไปประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีโครงการเชื่อมเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกทางน้ำ และทางอากาศกับประเทศเพื่อนบ้าน

เชียงแสนเป็นอำเภอชายแดนแห่งหนึ่งของไทยที่สามารถทำการค้าชายแดนได้สะดวกและหากมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ความเติบโตทางเศรษฐกิจของเชียงแสนมีมากขึ้น

ช่องทางนำเข้า-ส่งออกสินค้าชายแดน มี 4 ประเภท ดังนี้

1. จุดผ่อนปรน การเปิดจุดผ่อนปรนเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดโดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์ทางด้านมนุษยธรรม การส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ตลอดจนงานการค้าชายสินค้าเครื่องอุปโภค บริโภค การสัญจรไปมาของประชาชน การกำหนดประเทศสินค้า ระยะเวลาการเปิด และมาตรการควบคุมการเดินทางเข้า-ออก เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด
2. จุดผ่านแดนชั่วคราว การเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวมีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจของฝ่ายไทยเป็นสำคัญ โดยมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน และไม่มีผลกระทบทางด้านความมั่นคง โดย ร.ม.มหาดไทย ใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 คราวตามความเห็นชอบ หลักการของอนุกรรมการพิจารณา เปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวของสมาคมความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)
3. จุดผ่านแดนถาวร การเปิดจุดผ่านแดนถาวรต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของไทยต้องได้รับความเห็นชอบจาก

คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ใช้อำนาจตามพรบ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวร การที่รัฐมนตรีเห็นชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าการสัญจรไปมา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4. จุดผ่านแดนถาวรตามสภาพภูมิประเทศ เป็นจุดผ่านเข้าออกของประชาชนทั้งสองประเทศ ซึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติมิได้มีหลักฐานการรับรองจากทางราชการ ทั้งสองฝ่ายส่วนใหญ่จะเป็นจุดผ่านของสินค้าที่ผิดกฎหมาย

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย

เนื่องจากอำเภอเชียงแสนเป็นท้องถิ่นที่สังกัดจังหวัดเชียงราย ดังนั้นทิศทางหรือยุทธศาสตร์ของจังหวัด จึงเป็นกรอบการพัฒนาของอำเภอเชียงแสนด้วย ในบทนี้จึงนำสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงแสนมาเสนอไว้ เพื่อให้ผู้สนใจเห็นภาพความเชื่อมโยงของเชียงแสน ได้ชัดเจนขึ้น

6.1 ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ 785 ก.ม. มีเนื้อที่ประมาณ 11,678.369 ตร.ก.ม. หรือประมาณ 7,298,981 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดลำปาง และจังหวัดพะเยา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดพะเยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ประเทศสหภาพพม่า (เมียนมาร์) และจังหวัดเชียงใหม่

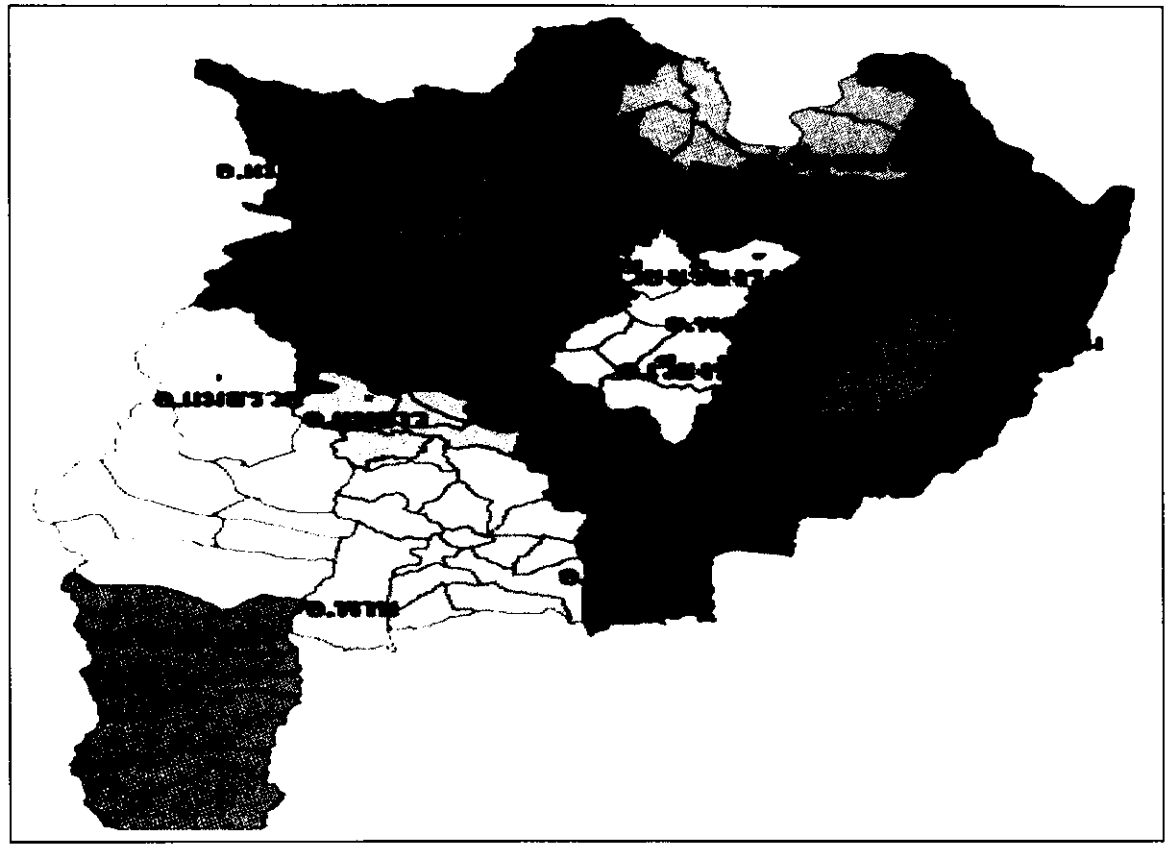
การปกครอง จังหวัดเชียงรายมีประชากร 1.2 ล้านคน มีรายได้เฉลี่ย 31,448 บาทต่อคนต่อปี รายได้หลักคือ ภาคการเกษตร รองลงมาเป็นการค้าปลีกค้าส่ง แบ่งการปกครองแบ่งออก 16 อำเภอ กับ 2 กิ่ง ซึ่งมีระยะทางจากตัวอำเภอเมืองเชียงรายนี้อย่างนี้

(<http://www.chiangrai.net/cpoc/2008/Articles/arView.aspx?ID=31&BlogID=24>)

ชื่อ	ระยะทางจาก อำเภอเมือง	ชื่อ	ระยะทางจาก อำเภอเมือง
อ.เมืองเชียงราย	-	อ.แม่สาย	63 กม.
อ.เชียงของ	145 กม.	อ.แม่สรวย	62 กม.
อ.เวียงป่าเป้า	91 กม.	อ.พญาเม็งราย	48 กม.
อ.เทิง	64 กม.	อ.เวียงแก่น	150 กม.
อ.ป่าแดด	52 กม.	อ.ขุนตาล	63 กม.
อ.พาน	47 กม.	อ.แม่ฟ้าหลวง	65 กม.
อ.เวียงชัย	12 กม.	อ.แม่ลาว	19 กม.
อ.แม่จัน	28 กม.	กิ่งอ.เวียงเชียงรุ้ง	45 กม.
อ.เชียงแสน	60 กม.	กิ่งอ.ดอยหลวง	40 กม.

ที่มา: <http://www.chiangrai.net/cpoc/2008/Articles/arView.aspx?ID=31&BlogID=24>

ภาพแผนที่จังหวัดเชียงราย

ที่มา: <http://www.chiangrai.net/cpoc/2008/Articles/arView.aspx?ID=31&BlogID=24>

6.2 ประวัติความเป็นมาของเชียงรายและเชียงแสน

ประวัติความเป็นมาของเชียงรายและเชียงแสนปรากฏอยู่ในเอกสารตำนานหลายฉบับ (กรมศิลปากร, และศิริพร ยาประสิทธิ์, 2549) เรื่องราวส่วนใหญ่จะมีความคล้ายกัน โดยปรากฏเรื่องราวของชุมชนโบราณในเขตที่ราบลุ่มจังหวัดเชียงราย ในระยะก่อนสร้างเมืองเชียงแสน ซึ่งคาดว่าน่าจะเริ่มเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17 จากการที่พระเจ้าสิงหนวัติกุมารได้อพยพลงมาจากนครไทยเทศ ซึ่งอยู่ในทางตอนเหนือลงมาตามแม่น้ำโขงและมาตั้งบ้านเมืองขึ้น ชื่อว่า นาคพันธ์สิงหนวัตินคร ในแผ่นดินนี้มีการรวบรวมดินแดนให้เป็นปึกแผ่นได้รวมเอาชาวมลัญจกษัตริย์และปราบปรามพวกกล่อมหรือขอมให้อยู่ได้อำนาจได้ หลังจากนั้นก็ได้มีกษัตริย์หลายพระองค์ครองเมืองโยนกนาคพันธ์สืบมาจนกระทั่งถึงรัชการพระเจ้ามหาชัยชนะก็เกิดอาเพศ จนบ้านเมืองล่มสลายกลายเป็นหนองน้ำ

เรื่องราวอีกช่วงหนึ่ง เป็นส่วนที่กล่าวถึงปู่เจ้าลาวจกหรือลวจังกราชว่าได้ลงมาจากยอดภูเขา และได้สถาปนาเป็นปฐมกษัตริย์ในราชวงศ์ลวจังกราช ปกครองแคว้นแคว้นไชยวรรณนครเชียงราวหรือแคว้นโยนก ซึ่งก็คือบ้านเมืองในบริเวณที่ราบลุ่มจังหวัดเชียงรายทุกวันนี้ ต่อมาได้สร้างเมืองหิริญนครเงินยางและมีการขยายชุมชนออกไปโดยรอบ ได้มีการสร้างเมืองเชียงราย เมืองเชียงของ และขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง กษัตริย์ในราชวงศ์ลวจังกราชได้สืบราชสมบัติติดต่อกันมาหลายพระองค์ จนกระทั่งถึงรัชกาลของพระเจ้ามังรายจึงได้รวบรวมบ้านเมืองในแคว้นโยนกจนเป็นปึกแผ่นและทรงสร้างเมืองเชียงรายและเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองเชียงราย ต่อมาทรงยกทัพไปตีแคว้นหริภุญไชยได้ และสถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้นพร้อม ๆ กับการสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานีใน พ.ศ. 1839

สำหรับเรื่องราวของเมืองเชียงแสนนั้น มีหลักฐานปรากฏอยู่ในเอกสารอย่างชัดเจนว่า พระเจ้าแสนภู พระราชนัดดาของพระเจ้ามังราย ทรงสร้างเมืองขึ้นบริเวณซากเมืองรอยเก่าริมฝั่งแม่น้ำโขงเมื่อ พ.ศ. 1871 และขนานนามว่าเมืองหิริญนครชัยบุรีศรีช้างแสน ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเมืองหิริญนครเงินยางนั่นเอง หลังจากที่พระเจ้าแสนภูได้ขึ้นมาครองราชย์ในเมืองเชียงใหม่แล้วต่อมาทรงย้ายมาอยู่ที่เมืองเชียงแสนตลอดพระชนม์ชีพ และกษัตริย์ล้านนาองค์ต่อมาคือพระเจ้าคำฟู ทรงประทับที่เมืองเชียงแสนเช่นกัน กล่าวกันว่าสาเหตุที่พระเจ้าแสนภูสร้างเมืองและประทับอยู่เมืองเชียงแสนนั้นเพราะเป็นเหตุผลด้าน ยุทธศาสตร์ในการป้องกันข้าศึกที่มาจากด้านเหนือและเพื่อควบคุมหัวเมืองต่างๆ ของล้านนาตอนบนไว้ให้อยู่ภายใต้พระราชอำนาจ ด้วยเหตุนี้ในสมัยล้านนาตอนต้น ศูนย์กลางของอาณาจักรและพระศาสนา จึงอยู่ที่เมืองเชียงแสน ดังนั้นจึงปรากฏมีร่องรอยโบราณสถานในสมัยล้านนาตอนต้นอยู่ในเขตเมืองเชียงแสนค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามตอนปลาย พุทธศตวรรษที่ 19 ในสมัยของพระเจ้าผายุกษัตริย์ราชวงศ์มังรายลำดับที่ 7 ทรงกลับไปประทับที่เมือง

เชียงใหม่ แต่เมืองเชียงแสนก็ยังมีความสำคัญ ในเขตล้านนาตอนเหนือตลอดมา ในช่วงเวลาที่ ล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ใน พ.ศ.2244 พม่าได้แบ่งแยกการปกครองล้านนาออกเป็น 2 ส่วน เพื่อป้องกันกบฏส่วนแรกได้แยกเมืองเชียงแสนออกจากอำนาจของเมืองเชียงใหม่ให้ เมืองเชียงแสนได้ขึ้นตรงต่อกรุงอังวะ ถือเป็นประเทศราชมณฑลหนึ่งและอยู่ภายใต้อำนาจของข้าราชการพม่าโดยตรง โดยให้เมืองต่างๆ เหล่านี้ คือ เมืองกาย เมืองไร เมืองเลน เมืองແหลว เมืองพยาก เมืองเชียงราย และเมืองหลวงภูคา เมืองแพร์ เมืองน่าน เมืองนครลำปาง เมืองฝาง เมืองสาค เมืองเชียงทอง และเมืองเทิง ขึ้นอยู่กับเมืองเชียงแสน ส่วนเมืองที่เหลือขึ้นอยู่กับเมืองเชียงใหม่ในช่วงเวลานี้ฐานะของเมืองเชียงแสน จึงมีความสำคัญขึ้นอีกครั้งและกลายเป็นฐานที่มั่นสำคัญของพม่าในการควบคุมบ้านเมืองและดินแดนล้านนา พม่าควบคุมเมืองเชียงแสนไว้จน พ.ศ.2347 พระยา กาวิละเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่กับกรมหลวงเทพหริรักษ์กับพระขยมาราชได้ยกทัพเข้าตีเมืองเชียงแสนได้สำเร็จ และได้กวาดต้อนผู้คนจำนวน 22,000 ครอบครัวจัดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้ ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในเมืองต่างๆ ของล้านนา เช่นเชียงใหม่ นครลำปาง น่าน และเวียงจันทร์ อีกกลุ่ม หนึ่งส่งไปยังเมืองกรุงเทพซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้โปรดเกล้าฯให้ ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ ตำบลเสาไห้ จังหวัดสระบุรี และที่ ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี ดังนั้นเมืองเชียงแสนจึงกลายเป็นเมืองร้าง จนกระทั่งรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯให้เจ้าอินทวิไชย บุตรเจ้าบุญมา เจ้าผู้ปกครองเมืองลำพูน นำราษฎรชาวเมืองลำพูน และ ราษฎรชาวเมืองเชียงใหม่จำนวน ประมาณ 1,500 ครอบครัว ขึ้นไปตั้งถิ่นฐาน และฟื้นฟูเมืองเชียงแสนและได้พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาราชเดช ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงแสน เมืองเชียงแสนจึงได้ฟื้นฟูนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ประมาณ พ.ศ. 2442 ได้มีการย้ายศูนย์การปกครอง ไปอยู่ที่ ต.กาศา ซึ่งปัจจุบันคืออำเภอแม่จัน ตั้งเป็นอำเภอขึ้นต่อจังหวัดเชียงราย ส่วนเมืองเชียงแสนขุดลง เป็นกิ่งอำเภอเชียงแสนหลวง แต่ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2500 ได้เปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอเชียงแสน ขึ้นกับ จังหวัดเชียงราย มาจนปัจจุบันนี้

6.3 ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย

ในการสร้างยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงรายนั้นตั้งอยู่บนฐานของการวิเคราะห์จุดอ่อน จุด แข็งตลอดจน โอกาสและปัญหาหรืออุปสรรค (SWOT) ของจังหวัดและจากการวิเคราะห์ (กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย, ม.ป.ป.) ปรากฏผลคือ

ผลการวิเคราะห์ (SWOT)

จุดแข็ง (Strengths)

1. ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เหมาะแก่การเป็นจุดศูนย์กลางเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้าน อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน (GMS) (สปป.ลาว สหภาพพม่า และจีนตอนใต้ หรือ แถบมณฑลยูนนาน)
2. พื้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารและพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้ (ชา ลิ้นจี่ ลำไย สับปะรด) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ งาม มันสำปะหลัง
3. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและมีชื่อเสียง
4. มีทรัพยากรธรรมชาติดี และอากาศดี
5. มีเอกลักษณ์ล้านนาวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และโบราณสถาน
6. มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีศิลปิน / สล่า ที่มีชื่อเสียง
7. มีประชาชน / ชุมชน เข้มแข็ง และมีสุขภาพดี

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ประชาชนมีฐานะยากจน (ในปี พ.ศ. 2547 จำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ความยากจน รวม 50,289 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26 จากครัวเรือนทั้งหมด 190,515 ครัวเรือน)
2. ปัญหาทางสังคม ได้แก่ ยาเสพติด โรคเอดส์ แรงงานต่างด้าว และความมั่นคงตามแนวชายแดน
3. แรงงานไม่มีคุณภาพ วางงาน ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
4. การจัดการด้านการตลาด การผลิต และแปรรูปสินค้าเกษตรยังไม่มีคุณภาพ
5. โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนนและสะพานตามเส้นทางหลักที่เชื่อม กับลาว พม่า และจีนตอนใต้ ยังไม่สะดวกในการขนส่งสินค้า

โอกาส (Opportunities)

1. มีความตกลงว่าด้วยเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง แม่น้ำโขง ระหว่างไทย-จีน-พม่า ลาว
2. นโยบายต่างๆ ของรัฐบาล ได้แก่ พัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออก (ครัวของโลก) สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เขตเศรษฐกิจชายแดน ส่งเสริมรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม SMEs การกระจายอำนาจในท้องถิ่น การปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล การเปิด FTA กับต่างประเทศ เอื้ออำนวยในการพัฒนาจังหวัดเชียงราย

3. ความร่วมมือนโยบายการค้าและการลงทุนของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน GMS, BIMS และ ACMECS มีการประสานความร่วมมือชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น

ภัยคุกคาม (Threats)

1. ภาวะเบียด มาตรการแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายสินค้าของ ประเทศเพื่อนบ้าน ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. นักลงทุน นักท่องเที่ยว ของประเทศ GMS โดยเฉพาะจากประเทศจีนเดินทางเข้าออก ประเทศไทย (ทางจังหวัดเชียงราย) ต้องขออนุญาต Visa จากรัฐบาลกลางจีนเป็น อุปสรรคด้านการค้าการลงทุน ทำให้มีการเสี่ยงเดินทางเข้าประเทศไทยโดยไม่ถูก กฎหมายจำนวนไม่น้อย
3. ปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน นโยบายและสถานการณ์ของ ประเทศเพื่อนบ้านไม่ แน่นนอนมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง

ตามที่รัฐบาลได้กำหนดพื้นที่การพัฒนาตามแนวเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) เชื่อมโยงถึงจีนตอนใต้ภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง GMS และ โครงการความร่วมมือ ACMECS และเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การพัฒนาของจังหวัดจึงให้ความสำคัญต่อประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ประตุการค้าการลงทุน เชื่อมโยงกับต่างประเทศ
- เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรอุตสาหกรรม
- ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- หัตถอุตสาหกรรมและ OTOP
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
- คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และทุนทางสังคม
- ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี

กรอบการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัด

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด ได้กำหนดเป้าประสงค์ที่จะให้จังหวัดพัฒนาไปสู่ประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การขจัดความยากจน

โดยการสร้างระบบการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนยากจน ให้ประชาชนยากจนได้รับการพัฒนา ศักยภาพที่ดีขึ้น และได้รับโอกาสในการเข้าสู่ทุนและที่ทำกิน

2. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คุณภาพชีวิต ดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนาและความเข้มแข็งให้กับกระบวนการประชาสังคม โดยพัฒนาคนให้มีความรู้ สามารถปรับตัว คิดเป็นทำเป็น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่า ให้กับฐานเศรษฐกิจเดิมอย่างยั่งยืน

โดยพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นสินค้าส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ให้จังหวัด

4. ดำรงความเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

โดยพัฒนาระบบการป้องกันและรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งในเมืองและชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. พัฒนาให้เป็นประตูการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

โดยเร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย ส่งเสริมการค้าการลงทุน การตลาดกับต่างประเทศ เพื่อเป็นประตูการค้าการลงทุนของภาคเหนือและของประเทศ

6. การส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

โดยพัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐให้ใสสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพิ่มประสิทธิภาพ ชิดสมรรถนะ ความทันสมัยให้กับบุคลากรภาครัฐ เพื่อยกระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

7. การรักษาความมั่นคงของรัฐ

โดยรักษาความมั่นคงชายแดนให้ปลอดภัยจากการคุกคามทุกด้าน พัฒนาระบบเครือข่ายข่าวกรอง ระบบเตือนภัย และบริหาร ภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถป้องกันการลักลอบเข้าเมือง รวมทั้งการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถกำหนดสถานะบุคคลอย่างชัดเจน

ในกรอบการดำเนินงานการพัฒนายุทธศาสตร์ของจังหวัดดังกล่าวนี้ได้กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และเป้าหมายของแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการความยากจน

เป้าประสงค์	1. การสร้างระบบการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2. พัฒนาและดำรงไว้ซึ่งชุมชนเข้มแข็ง 3. ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไข และประชาชนยากจนได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ดีขึ้น และได้รับโอกาสในการเข้าสู่ทุน การประกอบอาชีพ และที่ทำกิน

ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี 2548-51
● ร้อยละของการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนตรงกับความต้องการของประชาชน	95
● ร้อยละข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและความยากจนของประชาชนจังหวัดเชียงราย ถูกต้องตรงกับความต้องการของประชาชนและปรับปรุงเป็นปัจจุบัน	95
● ร้อยละของแผนงาน โครงการ และกิจกรรมในระดับพื้นที่ของ ศตจ.อ./ศตจ.กิ่งอำเภอ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาสังคมและความยากจนของพื้นที่และจังหวัด เชียงรายในภาพรวม ตลอดจนสอดคล้องกับกับแผนงาน การปฏิบัติของ ศตจ.จ.เชียงราย นโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนของรัฐบาล และ Road Map การต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน	100
● ร้อยละของประชาชนที่ยากจน/ได้รับความเดือดร้อนแต่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือได้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือ	95

ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี 2548-51
ร้อยละของเจ้าหน้าที่ประจำ ศตจ.จ. เชียงราย และศตจ. อำเภอกิ่งอำเภอ ทุกแห่งมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น	90
ร้อยละขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ใช้ขบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจน	95
ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการระดมทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชุมชน	60
ร้อยละของตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดที่มีแผนชุมชน	100
ร้อยละของผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการปัญหาความยากจน	30
ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของยอดจำหน่ายสินค้าหัตถอุตสาหกรรม และ OTOP	100
ร้อยละครัวเรือนยากจนลดลง	100
ร้อยละของผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับสิทธิ์ขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไปและมีศักยภาพในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี	95
ร้อยละประสิทธิภาพของระบบในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้สูงอายุและเด็ก	95
ร้อยละของคนยากจนที่ได้รับบริการด้านสังคมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง	95
ร้อยละของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีการจัดการรวนแค้นเงินเข้าไปบริการในพื้นที่	100

กลยุทธ์หลัก

เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ

บูรณาการการบริหารจัดการข้อมูล งบประมาณ และการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งระบบตั้งแต่บุคคล ชุมชน อำเภอ และจังหวัด

ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน

- ส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้าน/แหล่งทุนในหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้ขบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนและระดมทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชุมชน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนชุมชนในทุกตำบลของจังหวัดเชียงราย
- ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพ ศักยภาพ องค์กรชุมชน และชุมชน ให้เข้มแข็ง
- เสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถหมู่บ้าน/ชุมชนตามโครงการ SML ให้แก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยตนเอง

พัฒนาศักยภาพการผลิตและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ

- พัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานผลิตภัณฑ์ สร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมอาชีพงานหัตถกรรมอุตสาหกรรมและ OTOP ไปสู่วิสาหกิจชุมชน (SME)
- พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรในระดับชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตร
- เร่งรัดกระจายกรรมสิทธิ์ที่ดิน การจัดที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย
- เร่งรัดการแก้ไขหนี้สินของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม ทั้งนี้สินที่เกิดจากโครงการของรัฐและหนี้สินนอกระบบ
- จัดการวางแผนงานที่ให้บริการและคำแนะนำเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในทางประกอบอาชีพและเสริมสร้างทักษะต่างๆ
- ขยายโอกาสการเข้าสู่ทุนพร้อมทั้งเสริมสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการดำเนินงานให้คนจนมีแหล่งเงินทุนในการผลิตและมีความมั่นคงในอาชีพ
- ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- สร้างระบบคุ้มครองทางสังคมให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม

ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือให้ความร่วมมือ คือ

เจ้าภาพหลัก

จ.เชียงราย / ศตจ.อำเภอ/กิ่งอำเภอ

เจ้าภาพร่วม

ที่ทำการปกครองจังหวัด/ อำเภอ/กิ่งอำเภอ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน

ธนาคารออมสิน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

สถาบันการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพคนคุณภาพชีวิต ดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนา และความเข้มแข็งให้กับกระบวนการประชาสังคม

เป้าประสงค์	คนดีมีความรู้ สามารถปรับตัว คิดเป็นทำเป็น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย 2548-51
● ร้อยละของประชากรที่ได้รับการศึกษาแต่ละระดับ - การศึกษาภาคบังคับ - การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.4 – ม.6) - การศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) - การศึกษาระดับอุดมศึกษา (ปวส. และป.ตรี)	100 40 50 50
● จำนวนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมและศาสนาเพิ่มขึ้น	50 แห่ง
● อัตราการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก	ไม่เกิน 50 ต่อแสนประชากร
● อัตราตายด้วยอุบัติเหตุจราจรทางบก	ไม่เกิน 20 ต่อแสนประชากร
● อัตราการตายของมารดา	ไม่เกิน 18 ต่อการเกิด มีชีพ แสนคน
● อัตราตายก่อนเกิด	ไม่เกิน 9 ต่อพันต่อการเกิดทั้งหมด
● จำนวนศูนย์พัฒนาจิตและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับประชาชน	18 แห่ง
● มีกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์และทุนทางศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	9 กิจกรรม
● จำนวนคดีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและเพศ ● (คดีกลุ่มที่ 2) ลดลง	จำนวนคดีเกิดขึ้นไม่เกิน 636 คดี/ปี หรือสถิติการเกิดไม่ เกิน 55 คดี/ประชากร 100,000 คน
● จำนวนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดีกลุ่มที่ 3) ลดลง	จำนวนคดีเกิดขึ้นไม่เกิน 1157 คดี/ปี หรือสถิติการเกิด ไม่เกิน 100 คดี/ประชากร 100,000 คน

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย 2548-51
• ร้อยละของ อบต./เทศบาล ที่ดำเนินการ โครงการ พัฒนาสังคม	100
• ร้อยละของอาหารปลอดภัยจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด	90
• จำนวนคดียาเสพติด (คดีกลุ่มที่ 5) ลดลง	เหลือ 70 คดี ต่อประชากร 100,000 คน หรือ จับกุมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 / ปี

ที่มา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป.)

กลยุทธ์หลัก

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์รองรับเศรษฐกิจฐานความรู้

สร้างคนให้มีความรู้ ปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่
 ต่อยอดพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

พัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างสังคมที่สงบสุข

เสริมสร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพ ฟื้นฟูคุณธรรม จริยธรรม
 และคุณค่าของสถาบันครอบครัว พัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาสังคม และเสริมสร้าง
 ความมั่นคงและเครือข่ายการเฝ้าระวังของชุมชนบริเวณชายแดน

ดำรงฐานวัฒนธรรมและเสริมสร้างทุนทางสังคม

ส่งเสริม สืบค้นภูมิปัญญา/เอกลักษณ์ท้องถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ และฟื้นฟูจิตวิญญาณวัฒนธรรม
 ท้องถิ่นนำทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

สังคมมีความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และปลอดภัยจากยาเสพติด

เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรม และยาเสพติดขยายขอบเขตเป้าหมายของงานป้องกันปราบปราม ในด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันอาชญากรรม และยาเสพติด

เจ้าภาพหลัก

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย: ภาพรวม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1-4 : ด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย: ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย: ด้านวัฒนธรรม
ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย: ด้านความปลอดภัย

เจ้าภาพร่วม

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตเชียงราย
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงราย
สมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงราย
สำนักงานการศึกษาแห่งประเทศไทย
สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย
สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับฐานเศรษฐกิจเดิมอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์	เพิ่มมูลค่าภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นสินค้าส่งออก เพื่อเพิ่มรายได้ให้จังหวัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย 2548-51
ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของ GPP ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการ	16 (ร้อยละ 4/ปี)
จำนวนของผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น	20,000 ราย (5,000 ราย/ปี)
ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวนผู้มาเยี่ยมชม	36 (ร้อยละ 9/ปี)
รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	48 (ร้อยละ 12/ปี)
จำนวนผู้ผลิตสินค้าหัตถอุตสาหกรรมและ OTOP ที่มีการส่งออก	32 ราย (8 ราย/ปี)
ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของจำนวน SMEs	32 (ร้อยละ 8/ปี)

กลยุทธ์หลัก

ส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรอุตสาหกรรม โดย

การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เน้นการผลิตเพื่อเป็นสินค้าส่งออก ตอบสนองตลาดอาหารสุขภาพ สำหรับเกษตรอุตสาหกรรม ส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปด้านพืช อาทิเช่น ชา ยางพารา ข้าวหอมมะลิ ด้านปศุสัตว์ เช่น โคนม โคนเนื้อ ไก่ สุกร และด้านประมง เช่น กุ้งก้ามกราม ปลานิล ปลาอุก ทั้งนี้ ดำเนินการส่งเสริมโดย

- สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการผลิต ในเรื่องน้ำ ดิน และพันธุ์
- สร้างกระบวนการให้ความรู้แก่เกษตรกร ในเรื่องการพัฒนาเกษตรแนวใหม่ ที่เน้นเรื่อง Good Agricultural Practice (GAP) และผลลัพธ์ที่จะได้จากการผลิตเกษตรปลอดภัย
- เกษตรอินทรีย์ และเกษตรอุตสาหกรรม รวมทั้งแนวโน้มความต้องการของตลาด
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ในเรื่องกระบวนการพัฒนาเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรอุตสาหกรรม
- สร้างระบบการตรวจสอบคุณภาพและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรม

แปรรูปเกษตร

- สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจและผู้ประกอบการ
- พัฒนาเทคโนโลยี รูปแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

ส่งเสริมและพัฒนาหัตถอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์ล้านนาให้มีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก โดย

- พัฒนากิจกรรตต้นน้ำ แหล่งผลิตวัตถุดิบ โดยเฉพาะพืชวัตถุดิบ
- พัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทั้งด้านความสวยงาม มีคุณภาพและประโยชน์ใช้สอยตรงความต้องการของตลาด
- พัฒนาความเข้มแข็งของผู้ประกอบการที่มีศักยภาพไปสู่ผู้ผลิตที่เป็นเจ้าของตราสินค้า
- สร้างกระแสแนวโน้มตลาดในรูปแบบล้านนา

พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ โดย

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องภายในกลุ่มจังหวัด ในลักษณะ OTOP Tourism Village
- พัฒนามาตรฐานบริการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระดับสากล
- เตรียมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าเชียงใหม่สู่การเป็นมรดกโลก
- พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ในลักษณะ กลุ่ม Long Stay กลุ่ม Ecotourism กลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ฯ ที่เป็นศักยภาพของชุมชน / กลุ่ม MICE
- การพัฒนาความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคกลุ่ม น้ำโขงตอนบน (GMS)
- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวตลอดปี

เจ้าภาพหลัก

สำนักงานจังหวัดเชียงราย : ภาพรวม

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย : ด้านการเกษตร

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย : ด้านอุตสาหกรรม

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย : ด้านหัตถอุตสาหกรรม

ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการจังหวัด : ด้านการท่องเที่ยว

เจ้าภาพร่วม

- หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- หน่วยงานสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม
- หน่วยงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์
- หน่วยงานสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย
- สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ดำรงความเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

เป้าประสงค์	ระบบการป้องกันและรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนา ทั้งในเมืองและชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและ การพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย2548-51
● สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น	6,000 ไร่
● อัตราการพังทลายของหน้าดินลดลง	80 %
● ชุมชนบริหารจัดการป่าหมู่บ้าน	100 หมู่บ้าน
● มีโครงการธนาคารขยะเพิ่มมากขึ้น	8 แห่ง
● มลพิษจากเครื่องยนต์ของรถยนต์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	40,000 คัน
● ชุมชนมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	72 หมู่บ้าน
● แหล่งเก็บกักน้ำในชุมชน/ชนบทเพิ่มขึ้น	60 แห่ง
● ร้อยละที่ลดลงของพื้นที่เสียหายจากอุทกภัยเขตเศรษฐกิจชุมชนและพื้นที่การเกษตร	80

กลยุทธ์หลัก

การสร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

- จัดทำแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่ชัดเจนและป้องกันรักษาป่าเชิงรุก
- เพิ่มความสมบูรณ์และฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติรวมทั้งการป้องกันไฟป่า
- สำรวจเอกสารสิทธิการครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินและให้สิทธิทำกินแก่ราษฎรที่อยู่อาศัยฟื้นฟูป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม

การคุ้มครองและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

- จัดทำฐานข้อมูลและการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศและระดับชุมชน รวมทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำ

การฟื้นฟูทรัพยากรดินและใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

- ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน โดยการใช้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ
- ส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์

การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

- จัดทำระบบบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ และสร้างความเป็นเอกภาพในกลไกการบริหารจัดการน้ำ ให้เกิดประสิทธิผลเพียงพอต่อความต้องการรวมทั้งป้องกันอุทกภัยและรักษาคุณภาพน้ำ
- จัดทำฝายแม้ว (Check Dam) เพื่อชะลอน้ำ เสริมความชุ่มชื้น เพื่อความสมบูรณ์
- ของป่าและเป็นการคัดตะกอนที่มาทับน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของเอกชนและชุมชนท้องถิ่น

- ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสร้างองค์ความรู้และศักยภาพการบริหารจัดการให้กับชุมชนและบุคลากรของรัฐในท้องถิ่น

การควบคุมมลพิษจากขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง ก๊าซ กลิ่นและเสียง

- สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มธุรกิจชุมชนและเอกชน ในการจัดการและเพิ่มมูลค่าขยะอย่างครบวงจร เพื่อนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการบำรุงรักษาเครื่องยนต์และการใช้เชื้อเพลิงสะอาดและการใช้รถยนต์ใหม่ที่มีมลพิษต่ำ

เจ้าภาพหลัก

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย

เจ้าภาพร่วม

สำนักบริหารพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ 15
 สำนักงานป่าไม้สาขาเชียงราย
 สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเชียงราย
 ศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูงจังหวัดเชียงราย
 โครงการชลประทานเชียงราย
 สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย
 สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงราย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาให้เป็นประตูการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

เป้าประสงค์	พัฒนาให้เป็นประตูการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับต่างประเทศ โดยมีระบบบริการ โลจิสติกส์และเชื่อมโยงเครือข่ายในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มรายได้จากการค้าการลงทุนกับต่างประเทศ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย 2548-51
• ระดับความสำเร็จของการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS	ระดับ 5
• ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของการค้าชายแดน	ร้อยละ 8/ปี
• ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการลงทุน ด้านอุตสาหกรรมและบริการของจังหวัด	ร้อยละ 8/ปี

กลยุทธ์หลัก

เร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดเชียงราย

- เร่งการประกาศใช้โดยเฉพาะผังเมือง โดยเร็ว
- จัดระบบโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจชายแดนกับพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดเชียงราย
- เร่งให้มีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จจำนวน 3 แห่ง

ส่งเสริมการค้า การลงทุน การตลาด กับต่างประเทศ

- จัดตั้งหน่วยงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนด้านวิเทศสัมพันธ์
- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้า การลงทุน การตลาดกับต่างประเทศ

พัฒนาบุคลากรด้านแรงงานและผู้ประกอบการเพื่อเสริมสร้างจัดสรรระบอบความสามารถในการแข่งขัน

- พัฒนาบุคลากรด้านพาณิชย์
- พัฒนาบุคลากรด้านแรงงาน
- พัฒนาผู้ประกอบการและภาครัฐ

จัดระบบการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงเพื่อเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ (Logistic) กับประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ

- พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางบก
- พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำ
- พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งระบบราง
- พัฒนาระบบการคมนาคมทางอากาศยานระหว่างประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นTwin Hub
- พัฒนาเครือข่ายวงจรรวดเร็วสูงด้านการสื่อสาร

เจ้าภาพหลัก

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

เจ้าภาพร่วม

ด้านบุคลากรแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ
 สำนักงานจังหวัดเชียงราย
 แขวงการทางเชียงราย
 สำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดเชียงราย
 หอการค้าจังหวัดเชียงราย
 ขนส่งจังหวัดเชียงราย
 การท่าเรือเชียงแสน
 สำนักงานขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีจังหวัดเชียงราย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าประสงค์	ระบบการบริหารงานภาครัฐใสสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้ บุคลากรภาครัฐได้รับการพัฒนาเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพ ชีด สมรรถนะ ความทันสมัย และประชาชนมีความพึงพอใจ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย 48-51
• ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ร้อยละ 85
• ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	ระดับ 5
• ร้อยละของงบประมาณที่สามารถประหยัดได้	ร้อยละ 5
• ระดับความสำเร็จของร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในการลดรอบ ระยะเวลาขั้นตอนการปฏิบัติราชการของจังหวัด	ระดับ 5
• ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ในการพัฒนาระบบบริหารความรู้ภายในองค์กร	ร้อยละ 100
• ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและ สารสนเทศของจังหวัด	ระดับ 5

กลยุทธ์หลัก

พัฒนาระบบการบริการประชาชน เพื่อยกระดับความพึงพอใจ

- จัดระบบการบริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน (การจัดตั้งศูนย์บริการร่วม One-stop Service หรือกระจายสถานที่ให้บริการสู่ชุมชน)
- ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการให้บริการผ่านระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service)

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคทุกส่วนในการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีความใสสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้

- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ
- เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการ
- จัดให้มีระบบรับฟังข้อร้องเรียนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม
- วิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรและระบบการบริหารงานภาครัฐ

- ปรับปรุงกระบวนการงานให้มีประสิทธิภาพ โดยการนำเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ยกระดับการทำงาน ไปสู่ระดับมาตรฐานที่ยอมรับได้
- เน้นการกระจายภารกิจและอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับปฏิบัติการ
- พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ (Competency-based Management)
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ครบถ้วน และทันสมัย

เจ้าภาพหลัก

สำนักงานจังหวัดเชียงราย

เจ้าภาพร่วม

ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย ทุกส่วนราชการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การรักษาความมั่นคงของรัฐ

เป้าประสงค์	● ชายแดนด้านจังหวัดเชียงรายมีความมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคามทุกด้าน ● ระบบเครือข่ายข่าวกรอง ระบบเตือนภัย และบริหารภัยพิบัติมีประสิทธิภาพ ● การกำหนดสถานะบุคคลมีความชัดเจน และมีระบบฐานข้อมูลเพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมืองและบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย2548-2551
● ระดับความสำเร็จในการจัดทำแผนงานความมั่นคงชายแดน และการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	ระดับ 5
● ระดับความสำเร็จในการบูรณาการระบบข้อมูลเชิงลึกด้านการข่าว	ระดับ 5
● ระดับความสำเร็จในการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการจัดการ ภัยพิบัติและระบบการบริหารวิกฤตการณ์ของจังหวัด	ระดับ 5
● ร้อยละของผู้ได้รับการสถานะตามกฎหมายที่มี การแยกแยะประเภทได้ชัดเจน	ร้อยละ 100
● ร้อยละจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขออนุญาตทำงานเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบการขึ้นทะเบียน	30

กลยุทธ์หลัก

พัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงชายแดน

- มีการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบป้องกันประเทศ โดยผนึกกำลังทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม
- จัดระเบียบหมู่บ้านตามแนวชายแดนให้มีความพร้อมต่อการเผชิญสถานการณ์และปัญหาตามแนวชายแดน

พัฒนาระบบเครือข่ายข่าวกรอง ระบบเตือนภัย และบริหารภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ

- พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพงานข่าวกรองของภาครัฐเชิงบูรณาการและให้ความสำคัญคู่ขนานกับการพัฒนาการข่าวภาคประชาชน
- จัดตั้งศูนย์เตือนภัยพิบัติจังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับศูนย์เตือนภัยแห่งชาติภายในปี 2548
- จัดตั้งศูนย์บริหารวิกฤติการณ์จังหวัดเชียงรายที่สามารถเชื่อมโยงกับศูนย์บริหารวิกฤติการณ์ที่เป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ให้แล้วเสร็จในปี 2551

เพิ่มประสิทธิภาพการกำหนดสถานะบุคคลและ จัดระบบฐานข้อมูล เพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมือง และบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพ

- แก้ไขปัญหาความมั่นคง ผู้ลักลอบเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย โดยพัฒนาระบบการตรวจคนเข้าเมือง การสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ ปราบปรามกระบวนการนำเข้า และจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย
- แก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ยังไม่มีสถานภาพที่ชัดเจนให้สมดุลระหว่างสิทธิพื้นฐานกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ
- การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายให้เป็นไปตามข้อตกลงกับประเทศต้นทาง
- สืบรวจข้อมูลบุคคลตกหล่นเพื่อป้องกันการเข้ามาใหม่ โดยการรับรองโดยชุมชน

เจ้าภาพหลัก

หน่วยงานที่ปกครองจังหวัดเชียงรายทุกหน่วยงาน

เจ้าภาพร่วม

จังหวัดทหารบก ฉก.ม.3 กองกำลังผาเมือง และนพล. 35

ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย

กองกำลังการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย

สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย

ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย

7. การพัฒนาอำเภอเชียงแสน

อำเภอเชียงแสนซึ่งเป็นท้องที่การศึกษาของแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อยทั้ง 5 มีลักษณะทั่วไป เช่น สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ตลอดจนลักษณะการพัฒนาปัจจุบัน โดยสังเขปดังนี้

สภาพทั่วไปของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

คำขวัญประจำอำเภอ “ถิ่นอมตะ พระเชียงแสน แดนสามเหลี่ยม เขื่อนน้ำโขง จรรโลงศิลปะ”

1. สภาพทั่วไป

สภาพภูมิศาสตร์

เนื้อที่ / พื้นที่ 554 ตร.กม.

สภาพภูมิอากาศ มีอากาศหนาวแบบมรสุมเมืองร้อน

การปกครอง หมู่บ้าน 70 หมู่บ้าน
ตำบล 6 ตำบล
เทศบาล 1 แห่ง
องค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง

อาชีพ

อาชีพหลัก การเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผัก ไร่ข้าวโพด ไร่ยาสูบ

อาชีพรอง ทำสวนผลไม้ รับจ้างนอกฤดูกาล ค้าขายชายแดน

การศึกษา

โรงเรียนประถม 45 โรงเรียน
โรงเรียนมัธยม 3 โรงเรียน
วิทยาลัย / มหาวิทยาลัย 1 แห่ง

ศาสนา

วัด 65 แห่ง โบสถ์ 1 แห่ง
มัสยิด / สุเหร่า 0 แห่ง

ประชากร	จำนวนประชากรชาย 23,391 คน
	จำนวนประชากรหญิง 23,750 คน
	รวม 47,141 คน
	ความหนาแน่น 111.07 คน/ตร.กม.

การเกษตรและอุตสาหกรรม

ผลผลิตทางการเกษตร	เช่น ข้าวโพด ยาสูบ และข้าว
แหล่งน้ำสำคัญ	แม่น้ำโขง แม่น้ำกก แม่น้ำคำ และแม่น้ำรวก
โรงงานอุตสาหกรรม	มีกระจายอยู่ในหลายตำบล
การคมนาคม	สามารถติดต่อกับท้องถิ่นภายนอกได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

ด้านการค้าและบริการ เชียงแสนมีมูลค่าการจดทะเบียนการค้านับตั้งแต่ปี 2540-2544 ถึง 87.43 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านบริการนำเที่ยวและการนำเข้าและส่งออกสินค้า และเป็นสาขาที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในปี 2544

2.2 การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

เชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพการพัฒนาสูงและจะมุ่งเน้นเพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ การล่องเรือตามแม่น้ำโขงเชื่อม 4 ประเทศ และเมืองโบราณ นอกจากนี้เชียงแสนยังมีศักยภาพสูงในการพัฒนาท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 ประเทศ ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยเฉพาะการพัฒนาเชื่อมโยงจีน ซึ่งเป็นตลาดเป้าหมายสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

2.3 การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เชียงแสนยังมีไม่มากนัก มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 92 โรงงาน ประกอบด้วยอุตสาหกรรมอาหารและอาหารสัตว์ เซรามิคและแก้ว อบพีชและเมล็ดพืช แร่และโลหะ ซ่อมและทำชิ้นส่วนเครื่องจักรกลและงานโลหะ โดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานสีข้าวและบ่มใบยาสูบ มีจำนวนถึง 75 โรง จากการศึกษาอุตสาหกรรมที่ควรมีในเขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้พัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร อัญมณีและเครื่องประดับ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมบริการการขนส่ง เป็นต้น ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมทั่วไป คือ อบพีชผักผลไม้และเมล็ด หัตถกรรม ประกอบชิ้นส่วน ปศุสัตว์อุตสาหกรรม วัสดุก่อสร้างและเครื่องมือการเกษตร

2.4 การพัฒนาด้านการเกษตร

เกษตรเป็นฐานการผลิตหลักในปัจจุบัน ครั้วเรือนเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 62.6 ของครั้วเรือนทั้งหมด และมีพื้นที่การเกษตรประมาณ 137,837 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.34 ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว (นาปี) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผักกาดเขียวปลี และไม้ผล เช่น ส้มเขียวหวาน มะม่วง และลำไย ทั้งนี้การพัฒนาการเกษตรเพื่อสนองตอบอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรและการค้า นั้น มีข้อเสนอให้ขยายพื้นที่ทำการเกษตรและชลประทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และมุ่งเน้นการพัฒนาพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในการส่งออก เช่น ข้าวคุณภาพดี

2.5 การพัฒนาระบบคมนาคมเชื่อมโยง

เชียงแสนตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำโขง ทางทิศใต้เป็นบริเวณสามเหลี่ยมทองคำซึ่งเป็นจุดบรรจบพรมแดนระหว่างไทย-ลาว-พม่า มีการใช้เส้นทางน้ำในการข้ามแดนและการขนส่ง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับระบบคมนาคมทางบก เข้าสู่ศูนย์กลางของจังหวัดได้ด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 และหมายเลข 1016 ซึ่งการพัฒนาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องปรับปรุงถนนชุมชน และขยายทางหลวงหมายเลข 1016 1129 และปรับปรุงถนนเลียขมเมือง สำหรับการพัฒนาเส้นทางขนส่งสินค้าตามลำน้ำโขงจากเชียงแสนไปถึงเมืองซือเหมา และเชียงรุ่งของจีน ปัจจุบันยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากเกาะแก่งในลำน้ำมีจำนวนมากเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือขนส่งขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีการปรับปรุงร่องน้ำตามความตกลงการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง/แม่น้ำโขงตอนบน คาดว่าจะแล้วเสร็จโครงการในระยะที่ 1 ภายในเดือนเมษายน ปี 2546 ซึ่งจะทำให้สามารถรองรับเรือบรรทุกขนาด 150 ตัน

2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

	รายละเอียด
จุดแข็ง ของเมือง	1. เป็นที่ตั้งท่าเทียบเรือสำหรับคลังสินค้าและการสัญจรของผู้โดยสาร ในแม่น้ำโขง 2. มีประสบการณ์ในการทำการค้ากับจีนโดยทางเรือ 3. เป็นที่ตั้งโบราณสถานที่มีความสำคัญ 4. มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวระยะสั้นทางแม่น้ำ
จุดอ่อน ของเมือง	1. เป็นเมืองขนาดเล็กจนถึงปัจจุบันและมีการเติบโตน้อย 2. เศรษฐกิจของเมืองไม่หลากหลาย (อุตสาหกรรมบริการระดับสูงมีน้อย) 3. ยังคงมีจุดอ่อนของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและการคลัง 4. โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอที่จะรองรับความเจริญ
โอกาสจาก ภายนอก	1. การค้าระหว่างจีนถูกขยายออกไปหลายๆ ที่ โดยผ่านทางแม่น้ำโขง 2. การท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศจะขยายตัว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในแม่น้ำโขงมีโอกาที่จะเจริญเติบโตมากขึ้น
อุปสรรค ภายนอก	1. อุปสรรคที่ไม่ใช่ทางกายภาพในการค้าและการท่องเที่ยวข้ามแดน (บางส่วนของจีน ลาว และ ไทย) ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดไป

3. บทบาทในอนาคต

จากความสำเร็จเปรียบของที่ตั้งในการพัฒนาเป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับจีน และเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ส่งผลให้ เชียงแสนสามารถพัฒนาเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมแห่งใหม่ของประเทศ และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

4. แนวทางการพัฒนา

4.1 การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง

1) การเชื่อมโยงเส้นทางขนส่งทางน้ำ (แม่น้ำโขง) สู่ประเทศเพื่อนบ้าน ทำเทียบเรือจะสามารถเปิดใช้ได้กลางปี 2546 โดยต้องมีการจัดระบบจราจรและพื้นที่หลังท่าเรือโดยเร่งด่วน เนื่องจากมีการใช้ท่าเทียบเรือร่วมกันระหว่างท้องที่แขวงเวียงจันทน์และขนส่งสินค้า ทำให้การจอดเรือไม่เป็นระเบียบ ปัญหาการจราจรบนฝั่งและการคมนาคมทางน้ำจะก่อให้เกิดปัญหามากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้การพัฒนาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องมีการศึกษาการพัฒนาท่าเทียบเรือแห่งใหม่ เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบเชื่อมโยงเขตประกอบการอุตสาหกรรม

2) การเชื่อมโยงเส้นทางขนส่งภายในประเทศ ก่อสร้างเส้นทางเป็น 4 ช่องจราจร จากอำเภอแม่จัน-เชียงแสน-เชียงของ-เลียงเมืองเชียงราย เข้าสู่พื้นที่เชียงใหม่-ลำพูน โดยการก่อสร้างและปรับปรุงโครงข่ายเชื่อมโยงหลักได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว และในปีงบประมาณ 2547 จะดำเนินการขยายทางหลวงหมายเลข 1016 จาก 2 ช่องจราจร เป็น 4 ช่องจราจร (แม่จัน-เชียงแสน) ในช่วงแรก

4.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เมืองชายแดน

1) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมเมือง เตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปเพื่อแก้ปัญหาชุมชนให้สามารถรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเร่งจัดทำและประกาศใช้ผังเมืองรวมและผังเฉพาะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน เช่น พัฒนาระบบถนนเทศบาล ระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม ประปา บำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะ เป็นต้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างการขอจัดสรรงบประมาณปี 2547 เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มนี้

2) โครงสร้างพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบหลักของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตประกอบการอุตสาหกรรม เร่งศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเชียงแสน จัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ออกแบบรายละเอียดและระบุพื้นที่จัดตั้งให้เสร็จภายในปีงบประมาณ 2546 และสามารถดำเนินการจัดตั้งในปี 2547

ท่าเทียบเรือเชียงแสนแห่งใหม่ ก่อสร้างท่าเทียบเรือที่ทันสมัยแห่งใหม่สำหรับบริการสินค้าทั่วไป สินค้าเกษตรกรรม และสินค้าที่ผลิตในบริเวณเขตประกอบการอุตสาหกรรม ประกอบด้วย อาคารสำนักงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการให้บริการแบบ One-stop Service โดยเร่งกำหนดการศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งท่าเทียบเรือแห่งใหม่ในอำเภอเชียงแสน ในปี 2546 และระบุจุดที่ตั้งซึ่งควรสอดคล้องกับพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรม

สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งและสถานีขนถ่ายสินค้า (ICD) เพื่อรองรับวัตถุดิบและสินค้าที่จะนำเข้า-ส่งออกจากเขตอุตสาหกรรม และทำหน้าที่เป็นศูนย์กระจายสินค้า โดยดำเนินการศึกษาไปพร้อมกับการศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรม และกำหนดรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่ง รวมถึงสถานีขนถ่ายสินค้าและพื้นที่จัดตั้งให้เสร็จในปีงบประมาณ 2546

โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการผลิตในเขตประกอบการอุตสาหกรรม เตรียมการพัฒนาเดินไฟฟ้า และประปา เพื่อสนับสนุนการผลิตในเขตประกอบการ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนาหลัก โดยในปีงบประมาณ 2547 เสนอให้มีการพัฒนาอนุรักษ์ประวัติศาสตร์เมืองเชียงแสน ปรับปรุงภูมิทัศน์และแหล่งท่องเที่ยว

4.3 การพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอเชียงแสน เพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และจัดฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น

สรุป

ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เชียงราย โดยมุ่งเน้นการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้มีความได้เปรียบ โดยเฉพาะกับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง และประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายได้มุ่งสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นในเขตอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ โดยมุ่งหวังให้เป็นต้นแบบ แต่การดำเนินงานมาหลายปีก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่มุ่งให้เป็นประตูการค้าชายแดนที่สำคัญของประเทศ สาเหตุสำคัญมี 3 ประการคือ ประการแรกความล่าช้าในกระบวนการบริหารจัดการและขาดแผนแม่บทที่น่าเชื่อถือ ประการที่สองความไม่เข้าใจของประชาชนในท้องถิ่น และประการที่สามความสามารถของคณะทำงานต่อโครงการขนาดใหญ่และการมองอนาคตระยะยาวไม่ชัดเจน

ข้อสังเกตจากทีมวิจัยต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของอำเภอเชียงแสน คือ ยังก่อนข้างมีลักษณะอนุรักษ์นิยมเป็นไปตามทิศทางเดิมๆ ทั่วไป เช่น การท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญเฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และไม่เห็นแนวทางการพัฒนาใหม่ๆ ใดๆ ที่ทีมวิจัยประเมินว่า เชียงแสนมีศักยภาพโดยธรรมชาติอยู่มาก และสามารถจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลากหลาย และกระจายไปในท้องที่ต่างๆ อนึ่งแม้ทีมวิจัยจะเห็นว่า SWOT ของเชียงแสนในเอกสารดังกล่าวนี้ มีความถูกต้อง แต่จากการเข้าไปศึกษาในพื้นที่ถึงสองปี ทำให้ทีมวิจัยได้พบ SWOT ในส่วนที่แตกต่างออกไปบ้าง และด้วยความรักที่ทีมวิจัยมีต่อท้องที่เชียงแสน การวิเคราะห์และการทำยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอำเภอเชียงแสนต่อไปนี้ จึงเป็นความพยายามที่ดึงเอาจุดแข็งของเชียงแสนมาใช้ และขณะเดียวกันก็พยายามนำจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาแจกแจงไว้ เพื่อให้ผู้บริหารจากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และชุมชนได้พิจารณา

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษาโครงการวิจัยย่อย

ในบทนี้เป็นการนำผลการศึกษาของโครงการวิจัยย่อยทั้ง 5 โครงการมากล่าวโดยสรุปเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของการได้มาซึ่งแผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ของโครงการย่อยทั้ง 5 คือ

1. โครงการการประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสน เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
2. โครงการการประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงผ่านกระบวนการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
4. โครงการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม
5. โครงการแนวทางการจัดการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

องค์ความรู้และสิ่งที่ค้นพบ โดยโครงการทั้ง 5 ได้ถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลซึ่งได้ออกไปสำรวจทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้นำชุมชน การพบปะสนทนากับกลุ่มอาชีพ และผู้บริหารท้องถิ่นระดับต่างๆ รวมทั้งการประเมินผลของการศึกษาที่เกิดขึ้นในปีที่ 1 การสัมภาษณ์ครัวเรือนในท้องที่ต่างๆ ของอำเภอเชียงแสนตลอดจนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนเชียงแสนและนักท่องเที่ยวที่มีได้เข้ามาเยือน ซึ่งผลของการสังเคราะห์จะแสดงในบทต่อไป แต่ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือนักวิจัยทุกทีมเห็นว่าเชียงแสนมีความได้เปรียบ หรือมีจุดแข็ง โดยธรรมชาติด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ดังการรายงานสรุปของแต่ละโครงการดังต่อไปนี้ทั้งนี้บทสรุปของแต่ละโครงการปรากฏดังต่อไปนี้

บทสรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ 1

เรื่อง

**การประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสนเพื่อสร้างความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว**

**(The Evaluation of Chiang-saen Economic Potential :
Toward Economic Security Through Border-Trading and Tourism)**

ความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

เชียงแสนเป็นอำเภอชายแดนตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ทอดตัวขนานไปกับแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติสายสำคัญ โดยมีเมียนมาร์และลาวเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดรวมทั้งสามารถติดต่อกับพื้นที่ทางตอนใต้ของจีน คือ มณฑลยูนนานทางแม่น้ำโขง เชียงแสนมีพื้นที่ประมาณ 554 ตารางกิโลเมตร มีขนาดเล็กกว่าสิงคโปร์ไม่มากนัก ภูมิประเทศของเชียงแสนมีที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 50 พื้นที่ภูเขาประมาณร้อยละ 33 และเป็นหนองบัวร้อยละ 12 มีพื้นที่เพาะปลูก 137,737 ไร่ โดยปลูกข้าวและพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่า เชียงแสนเป็นบริเวณที่มีอากาศเย็นสบาย ภูมิประเทศสวยงาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่น่าสนใจ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุอันล้ำค่า และประวัติศาสตร์อันยาวนานที่น่าสนใจอย่างยิ่ง (สำนักงานอำเภอเชียงแสน, 2549)

ทางภูมิศาสตร์แล้ว เชียงแสนน่าจะมีศักยภาพทางการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง คือ มีภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขงที่งดงาม มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศและยังติดต่อกับประเทศจีนได้ทางแม่น้ำโขง จึงน่าจะทำให้เชียงแสนสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้การค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยวเป็นกลไกได้ แต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งด้วยการสังเกตการณ์และจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิแล้วกลับพบว่าสภาพของเชียงแสนยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งปัญหาจากภายในชุมชนเองและปัญหาที่มาจากภายนอก หนึ่งจากการที่ประเทศไทยมีลักษณะเศรษฐกิจที่เปิดต่อโลกภายนอก ทำให้เชียงแสนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศมีลักษณะเช่นนั้นด้วย และต้องรับผลกระทบจากข้อตกลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ เช่น WTO, FTA อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังนั้น ชุมชนจะต้องสร้างพลังหรือเกราะคุ้มกันที่จะรับกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นหากเชียงแสนต้องการนำความได้เปรียบโดยธรรมชาติที่ตนมี ทั้งด้านกายภาพ เช่น ภูมิศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและนิสัยใจคอของผู้คนในชุมชน ฯลฯ มาพัฒนาให้

เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ โดยให้การพัฒนานั้นเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืนแล้ว การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมให้คนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดีมากขึ้น มีรายได้ต่อคน และต่อครัวเรือนสูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ภาครัฐศาสตร์ดังกล่าว ต้องคำนึงถึงความมั่นคงของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับความมั่นคงทางสังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้วย รวมทั้งต้องมีความสามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกด้วย

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสนเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้เชียงแสนกับท้องถิ่น ดังนั้น การศึกษานี้จึงเป็นจุดเริ่มต้น ในการศึกษาศักยภาพขั้นพื้นฐานของเชียงแสน ซึ่งผลจากการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาต่างๆ ผู้บริหารท้องถิ่น รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การพัฒนาท้องถิ่นและการค้าชายแดน การท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเพื่อต่อยอดขององค์ความรู้ของนักวิจัยอื่นๆ ทั้งมีความสนใจต่อชุมชนแห่งนี้

ในการศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจและการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของเชียงแสนนั้นผู้วิจัย ได้นำองค์ความรู้จากโครงการย่อยร่วมอื่นๆ เข้ามาพิจารณาตลอดระยะเวลาสองปีของการศึกษาวิจัย เพื่อให้การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจเป็นไปโดยไม่ทำลายความมั่นคงด้านอื่นๆ

ความจำเป็นที่ต้องสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่อำเภอเชียงแสนนั้นเป็นเพราะหลังจากเหตุการณ์ การระเบิดตึก world trade ในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตลดลง ความหวาดระแวงมีมากขึ้น การก่อการร้ายกลายเป็นภัยคุกคามที่หลายประเทศต้องประสบ ส่งผลให้ผู้นำหลายประเทศต่างหันมาร่วมมือกันและประเทศต่างๆ พากันให้ความสนใจเรื่องความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้นทุกขณะ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่น่าจะกล่าวได้ว่ามีความสุขสงบมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ภัยความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ทำให้สังคมไทยต้องยอมรับว่าความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องหันไปทุ่มเทเอาใจใส่กับบริเวณดังกล่าวอย่างมาก และเป็นที่ยอมรับกันว่าถ้าขาดความมั่นคงทางการเมือง ย่อมจะทำให้ฐานะเศรษฐกิจและสังคมขาดความมั่นคงและยั่งยืนด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ความมั่นคงและความยั่งยืน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกขึ้นมาในการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศไทยเป็นลำดับต้น ๆ สถานการณ์และปัญหาต่างๆ หลากรูปแบบทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเข้ามาท้าทายผู้บริหารประเทศ อย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นที่

ปรากฏชัดว่า ผู้บริหารไม่อาจวางใจในประเด็นความมั่นคงทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองระหว่างประเทศโดยรวม อาจลดความรุนแรงในภาพกว้าง คือการรุกรานอย่างเปิดเผยมีน้อยกว่ายุคหลังสงครามเย็น แต่สถานการณ์ที่เป็นภัยร้ายแรงและค่อยๆ เกาะกินระบบต่างๆ ของประเทศจนสั่นคลอนลงไปเรื่อยๆ กลับเป็นภัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งซึ่งจะเห็นว่าเป็นภัยที่ก่อความสูญเสียอย่างมหาศาล การขาดความมั่นคงในประเด็นดังกล่าวนี้ ย่อมขัดขวางความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ซึ่งจะกลายเป็นภัยที่ใหญ่หลวงของประเทศในอนาคต ดังนั้นแนวทางการพัฒนาและการบริหารประเทศให้อยู่รอดในสถานการณ์เช่นนี้ จำเป็นจะต้องสร้างความแข็งแกร่งภายในและเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อรองรับกับเหตุการณ์ในอนาคต จากการศึกษาของนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์หลายท่าน (สมภพ มานะรังสรรค์, 2528, Krongkaew and Zin, 2003) ต่างชี้ว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและแนวทางการพัฒนาประเทศไทยสร้างความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และมีแนวโน้มมากขึ้น ทั้งความไม่เท่าเทียมกันในการศึกษา ในระบบสาธารณสุข อีกทั้งปัญหาการกระจายรายได้ คือ ผู้ที่มีรายได้สูงยังคงมีรายได้สูงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่คนยากจน และผู้ด้อยโอกาส กลับมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำลงไปเรื่อยๆ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน โดยคำนึงถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จึงเป็นหลักการสำคัญที่ควรยึดถือ

ปัจจุบันการรุกรานด้วยกำลังอาวุธจากประเทศที่มีการพัฒนาสูงกว่า ลดความสำคัญลง แต่การรุกรานในรูปเศรษฐกิจกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น ประเทศที่มีอิทธิพลในเวทีเศรษฐกิจโลกต่างร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์ให้ประเทศเล็กกว่าเดินตาม ทั้งประเด็นการค้าเสรี หรือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ แต่ภายใต้ปรัชญาของการค้าเสรีนั้น ในทางปฏิบัติยังคงมีลักษณะที่ประเทศใหญ่เอาเปรียบประเทศเล็ก ซึ่งนับวันจะส่งผลให้ประเทศเล็กๆ หรือประเทศในภูมิภาคเดียวกันต้องหันมาร่วมมือกันเพิ่มขึ้น

การสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับจีน เป็นการแสดงความพยายามสร้างอำนาจต่อรองร่วมกัน อนึ่งการที่ประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ตลอดจนการติดต่อของประเทศไทยกับประเทศจีน โดยผ่านแม่น้ำโขง ทำให้ช่องทางการค้าระหว่างประเทศทำได้สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าชายแดน มีการเปิดด่านถาวรระหว่างประเทศในจุดต่างๆ ของชายแดนไทย การค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเพื่อนบ้านเหล่านี้จะเกิดการขยายตัวออกไป แต่คำถามที่เกิดขึ้นคือ การค้าระหว่างประเทศนั้น ไทยจะได้รับการประโยชน์มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบท แม้ด้านหนึ่งของการค้า

และการรวมตัวทางการค้าจะส่งผลคืออยู่มาก เช่น การเพิ่มอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจของกลุ่มจะช่วยให้เพิ่มรายได้ให้กับประชากร แต่ผลกระทบด้านลบก็มีไม่น้อย นอกจากนั้นการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศหรือการค้าชายแดนแม้จะช่วยเพิ่มพูนมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศแต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจเป็นช่องทางที่นำมาซึ่งความ ไม่มีเสถียรภาพและความไม่มั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองให้แก่ประเทศได้

ดังนั้นความมั่นคงจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชียงใหม่เป็นพื้นที่ชายแดนที่สามารถเพิ่มพูนศักยภาพด้านเศรษฐกิจ หรือสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจได้โดยการพัฒนาทรัพยากรด้านการค้าและการท่องเที่ยว แต่ความเติบโตนั้นจะยั่งยืนได้เพียงไร เป็นคำถามที่การศึกษาวิจัยนี้จะแสวงหาคำตอบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงใหม่ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ)
2. เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจชุมชน การค้าชายแดน และการท่องเที่ยว อันนำไปสู่แนวทางการประสานสัมพันธ์ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน อำเภอเชียงใหม่
4. เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ โดยผ่านกระบวนการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

ขอบเขตและระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย โดยให้ความสำคัญบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงใหม่เป็นหลัก ในการศึกษาใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และทุติยภูมิ (secondary data) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการหนึ่งของทฤษฎีฐานเศรษฐกิจ (Location Quotient) ร่วมกับการวิเคราะห์ด้วยจุดอ่อนและจุดแข็งตลอดจน โอกาสและอุปสรรค (SWOT) เพื่อประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงในการศึกษาของโครงการย่อยอื่นๆ ในชุดโครงการด้วย หลังจากนั้น จึงถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการวิจัย 2 ปี คือ ระหว่างเดือนตุลาคม 2548-กันยายน 2550

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือประชากรในชุมชนเชียงใหม่ 100 ตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มอย่างมีระบบ จากทะเบียนราษฎร ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย 100 ตัวอย่างและนักท่องเที่ยวชาว

ต่างประเทศ 26 ตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มโดยบังเอิญ ทั้งนี้โดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าด้วยแบบสอบถาม ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 30 ตัวอย่างนั้นเลือกโดยเจาะจงจากกลุ่มผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และนักธุรกิจ เป็นต้น เช่นเดียวกับกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม 30 ตัวอย่างนั้นได้จากเอกสารที่ตีพิมพ์และยังมีได้ตีพิมพ์ต่างๆ อาทิ มูลค่าผลผลิตของจังหวัดเชียงราย ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ เป็นต้น

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้มานั้นนำมาประมวลวิเคราะห์โดยสถิติขั้นพื้นฐาน และนำผลมาประกอบในการพิจารณาถึงสภาพความพร้อมของพื้นที่และประชากร ทั้งระดับผู้บริหารท้องถิ่นและพ่อค้าประชาชนทั่วไปของเชียงใหม่ ตลอดจนพฤติกรรมและความคิดของนักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นดัชนีชี้ระดับศักยภาพโดยธรรมชาติของเชียงใหม่ นอกจากการวิเคราะห์ด้วยสถิติขั้นพื้นฐานแล้ว การวิจัยนี้ได้นำองค์ความรู้จากทฤษฎีฐานเศรษฐกิจ คือ การคำนวณความชำนาญของท้องถิ่น (Location quotient : LQ) เข้ามาใช้ในการศึกษา เนื่องจากวิธีการนี้จะช่วยให้เห็นว่าท้องถิ่นมีความชำนาญ การผลิตด้านใด เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่า เช่น เปรียบเทียบอำเภอเชียงใหม่กับจังหวัดเชียงรายหรือกับเศรษฐกิจของประเทศไทย

$$LQ_i = \frac{x_i/X_i}{g/G}$$

ซึ่งผลจากดัชนีนี้ ร่วมกับข้อมูลจากประชากรนักท่องเที่ยว ผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยให้การพัฒนาอำเภอเชียงใหม่ อย่างไรก็ดี LQ เป็นเพียงดัชนีชี้ได้จากการนำมูลค่าผลผลิตมาคำนวณ ดังนั้นศักยภาพแฝงในกิจกรรมบางประเภท เช่น ทางด้านการเกษตรของเชียงใหม่อาจมีอยู่ แต่ต้องการการพัฒนาทั้งประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนประเภทและคุณภาพของสินค้าตลอดจนนวัตกรรม ในส่วนของการท่องเที่ยว พบว่า เชียงใหม่มีศักยภาพโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เนื่องจากมีภูมิประเทศงดงาม มีลำน้ำโขงไหลผ่านเป็นเส้นทางยาวทอดขนานไปกับพื้นที่ อีกทั้งยังอยู่ใกล้ประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศ มีประวัติศาสตร์ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่แสดงถึงอดีตที่รุ่งเรือง คนในชุมชนมีความเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยวแม้จะมีผลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนที่ให้ข้อมูลว่าผู้ให้บริการในท้องถิ่นไม่ซื่อสัตย์

ในประเด็นของการค้าชายแดนนั้น ดูจากสภาพภูมิศาสตร์เชียงใหม่น่าจะมีศักยภาพสูง แต่กลับปรากฏว่า การค้าชายแดนมีความสัมพันธ์กับชุมชนเพียงเล็กน้อย เนื่องจากสินค้าและบริการที่ส่งออก ณ ด่านศุลกากรเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีกำเนิดจากที่อื่น โดยมีเชียงใหม่เป็นเพียงทางผ่าน

เท่านั้น จึงเท่ากับว่ากรณีนี้เชิงขั้วเป็นฝ่ายเสียค่าใช้จ่ายในการใช้สาธารณูปโภคต่างๆ ให้กับผู้อื่น แต่จะสูญเสียมากน้อยเพียงไรเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาต่อไป

มีนักวิชาการหลายท่านศึกษาผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือชุมชนเจ้าบ้านพบว่า อาจมีทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบ เช่น นักเศรษฐศาสตร์ รุ่นคลาสสิก นิโคลาสติค (Ricardo, Heckscher-Ohlin) หรือนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก มักเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าเสรีจะทำให้การค้าได้ประโยชน์หรือความพอใจเพิ่มขึ้น ประเทศจะมั่งคั่งเพิ่มขึ้น โดยไม่อธิบายว่า ฝ่ายใดเป็นผู้ได้ประโยชน์มากกว่า แต่มีนักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่ม (Prebisch, Chichilinsky) เห็นว่า การค้าระหว่างประเทศแม้จะมีความเสรี แต่ประเทศใหญ่ ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่าจะเป็นฝ่ายได้ประโยชน์มากกว่าประเทศเล็ก หรือประเทศเล็กจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่า ในกรณีของประเทศไทย มีงานวิจัยที่ชี้ว่า การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศไทยมีความเติบโตทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่ขณะเดียวกันทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาสถาปัตยกรรมโลกมากตามไปด้วย (กรรกร ทอง, 2546) แต่มีผู้เห็นว่าการค้าระหว่างประเทศมิใช่กลไกอัตโนมัติที่จะทำให้ประเทศเกิดความมั่งคั่งและประชาชนจะได้รับผลตอบแทนจากความเติบโตอย่างยุติธรรม ทราบไคที่ประชาชนยังขาดความรู้และขาดความเป็นอิสระทางการเมือง (Praparpun, 1990)

ในประเด็นของการท่องเที่ยวนั้นก็เช่นกัน แม้โดยทฤษฎีจะชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเจ้าบ้าน หรือ ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นได้หลายเท่าตัว เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและไปข้างหลัง จึงช่วยก่อให้เกิดอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้หลากหลาย การท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านบวก คือ รายได้ และการจ้างงานเพิ่ม ตลอดจนการนำทรัพยากรที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (M.Thea Sinclair and Mike Stabler, 1997) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวอาจส่งผลทางด้านลบได้เช่นกัน อาทิ การแย่งใช้ทรัพยากรของชุมชน การนำสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาการทำลายสิ่งแวดล้อม (Wall Mathson, 1982 Redman Eadington, 1991) ในประเทศไทยมีนักวิชาการศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวไว้มากมาย ผู้ที่ศึกษาระยะแรกๆมักจะพิจารณาแต่ผลกระทบด้านบวก คือ การเพิ่มขึ้นของรายได้และการจ้างงาน (วุฒิเทพ อินทปัญญาและจำลอง อติกุล, 2528, ศรีสุรางค์ สุนทรกุล, 2536, ณัฐวุฒิ ปงเมฆ, 2547) ใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ในการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยว พบว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อรายได้ประชาชาติ ส่งผลให้รายได้และการจ้างงานของประเทศเจ้าบ้านหรือของชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการที่ชี้ว่าการท่องเที่ยว แม้จะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต ประชาชนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ผลเสียก็มีไม่น้อย เช่น ค่าครองชีพสูงขึ้นเกิดมลภาวะและทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติ (ศรีธนา กิจสำนอง, 2531) เกิดการเปลี่ยนแปลงของ

ระบบนิเวศน์ มีการนำสินค้าเข้าโดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น (ญาติและคณะ, 2547-2548) นอกจากนั้นการท่องเที่ยวอาจทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนไปและการกระจายผลประโยชน์มิได้มีความเป็นธรรม (ชุกกลิ่น อุณวิจิตร, 2004) รวมทั้งนโยบายในการท่องเที่ยวของรัฐบาลมักไม่สนใจถึงขีดจำกัดด้านทรัพยากรแต่มุ่งหวังเพียงรายได้หรือเงินตราต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งจะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ยั่งยืน (มิ่งสรรค์ ขาวสะอาดและคณะ, 1998)

จากทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ด้านการค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยวชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมทั้งสองอย่างอาจนำมาซึ่งประโยชน์และโทษต่อชุมชนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ หากทำอย่างมีประสิทธิภาพและมีความระมัดระวัง กิจกรรมทั้งสองอย่างจะนำมาซึ่งการเพิ่มของรายได้และการจ้างงานหรือกล่าวได้ว่า นำความเป็นอยู่ที่ดีมาสู่ประเทศหรือชุมชนแต่หากการดำเนินงานเป็นไปโดยขาดความระมัดระวังและไม่ตระหนักถึงโทษที่อาจเกิดจากกิจกรรมดังกล่าว ไม่มีการเตรียมตัวอย่างรอบคอบกิจกรรมทั้งสองก็อาจให้โทษมากกว่าคุณ ดังนั้นการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อให้การท่องเที่ยวและการค้าเป็นกลไกสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ชุมชนจึงมีความสำคัญ

ผลการศึกษา

จากการสำรวจข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ การประมวลผลและการวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของเชียงแสนพบว่า จากการใช้ LQ เป็นเครื่องมือเพื่อเปรียบเทียบเชียงแสนกับตัวจังหวัดเชียงรายแล้ว เชียงแสนมีความชำนาญในสาขาบริการ เช่น โรงแรมและภัตตาคาร การเป็นตัวแทนทางการเงิน การขายส่งและขายปลีก แต่ทั้งๆ ที่เชียงแสนเป็นที่ดินน้ำชุ่มแต่กลับปรากฏว่าการเกษตรกรรมใช้สิ่งที่เชียงแสนมีความชำนาญโดยเปรียบเทียบ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีดังนี้ ข้อมูลขั้นพื้นฐานของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างคือ ตัวอย่างทั้งหมดผสมแล้ว ร้อยละ 70 มีการศึกษาเพียงระดับประถม ร้อยละ 38 มีส่วนร่วมในการบริหารชุมชน เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น อาชีพหลักหรืออาชีพที่ทำเป็นประจำของตัวอย่างคือ เกษตรกรรม ร้อยละ 46 ธุรกิจส่วนตัว เช่น การค้าขาย บริการนำเที่ยว ร้อยละ 35 ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตามมีตัวอย่างบางส่วนที่ทำอาชีพหลายอย่าง เช่น ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่มีอาชีพรองเช่นรับจ้างทั่วไป (รายวัน) แต่ข้อสังเกตคืออาชีพหลักอาจมิใช่อาชีพที่ทำรายได้สูงสุดให้แก่ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเพียง 15 ราย เท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงหรือมีรายได้จากการท่องเที่ยวและมีเพียง 12 ราย ที่ทำธุรกิจการค้ากับต่างประเทศหรือการค้าชายแดน โดยทำการค้ากับลาว จีนและเมียนมาร์ ในประเด็นของรายได้เมื่อรวมรายได้ทุกคนในครอบครัวและรายได้จากอาชีพหลักและรองนั้นพบว่าเพียงร้อยละ 4 ของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 25,000 บาท ซึ่งอาจเป็นเพราะตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในเขตเวียง (ตัวอำเภอ) รายได้เฉลี่ยจึงค่อนข้างสูง ร้อยละ 20 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง

75,001-100,000 บาท และร้อยละ 18 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่า 100,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่มียาได้สูงมักเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง เช่น สูงกว่ามัธยมต้นและกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ โดยกลุ่มที่ทำธุรกิจส่วนตัว (ค้าขายหรือบริการเรื่อนำเที่ยว) เป็นอาชีพหลัก จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณาด้านรายจ่ายต่อเดือนพบว่า ค่าใช้จ่ายกระจุกตัวอยู่ที่หมวดอาหาร พาหนะและบริการสื่อสาร และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ในการประกอบอาชีพนั้น สถานะภาพของตัวอย่างที่เป็นนายจ้างคิดเป็นร้อยละ 37 แตร้อยละ 63 ของตัวอย่างไม่มีการจ้างงาน การจ้างงานมักเป็นการจ้างแบบชั่วคราว รวมทั้งการผ่อนคลาภกฎระเบียบให้แรงงานต่างด้าว เช่น ลาวและเมียนมาร์ เข้าประเทศได้มากขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานในชุมชนได้

คณะวิจัยยังพบอีกว่าครัวเรือนกว่าร้อยละ 50 มีภาระเป็นหนี้สินแต่ส่วนใหญ่เกิดจากการกู้เงินในระบบ ปัญหาที่สำคัญอีกประการของชุมชนคือตัวอย่างร้อยละ 42 ชาติที่กินทำกิน และมีการบุกรุกที่สาธารณะ กล่าวได้ว่าจากแบบสอบถามแม้ในชุมชนตำบลเวียงอาจไม่พบผู้ที่มีความยากจนมากนัก แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตการณ์ ปัญหาความยากจนยังเป็นปัญหาโดยทั่วไปของอำเภอเชียงแสน แต่เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ค่อนข้างสัน โดยจึงดูเสมือนไม่เดือดร้อนจากการมีรายได้ต่ำหรือว่างงาน ซึ่งเห็นได้จากการที่มีผู้ร้องขอความช่วยเหลือด้านที่ทำกินน้อยราย ซึ่งนอกจากความสัน โดยแล้ว อาจเป็นด้วยความยุ่งยากของเงื่อนไขที่ทางการกำหนด การมีรายได้ต่ำ มีการว่างงาน ตลอดจนมีปัจจัยในการผลิตอื่น (ที่ดิน ทุน) ไม่เพียงพอ ย่อมเป็นอุปสรรคในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนเอง โดยชุมชนต้องมีความเข้าใจในประเด็นของความมั่นคงทางเศรษฐกิจเสียก่อน จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกล่าวได้ว่าร้อยละ 80 ของครัวเรือนมีความเข้าใจประเด็นนี้พอควร แต่ในประเด็นของการค้าเสรีนั้น ชุมชนยังไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริง เช่น ร้อยละ 40 เข้าใจว่าการค้าเสรี คือ การทำการค้าโดยรัฐบาลไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ในประเด็นของผลจากการค้าและการท่องเที่ยวเสรีอาจทำให้มีสิ่งผิดกฎหมายหรือโจรผู้ร้ายเข้าประเทศได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการรั่วไหลของเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากการซื้อสินค้าต่างประเทศนั้นกว่าร้อยละ 80 ของครัวเรือนมีความเข้าใจดี ส่วนในเรื่องการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นกว่าร้อยละ 90 มีพื้นฐานความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อมแต่ในบางประเด็นนั้นมีครัวเรือนกลุ่มน้อยที่ยังมีทัศนคติที่น่าวิตก เช่น ในคำถามที่ว่า “ท่านเห็นว่าการที่อำเภอเชียงแสนจะเจริญจำเป็นต้องมีการทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและโบราณสถานใช่หรือไม่” กลับมีตอบว่า ใช่ ถึงร้อยละ 25 ซึ่งอาจเป็นกลุ่มนี้ด้วยหรือไม่ที่มีส่วนร่วมในการทำลาย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนการบุกรุกที่สาธารณะ

จากการสอบถามครัวเรือนถึงผลกระทบจากการพัฒนาที่ผ่านมาของอำเภอเชียงแสนในด้านต่างๆ นั้นปรากฏว่าสิ่งที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84) เห็นว่ามีการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง

เด่นชัดมากที่สุด คือ การคมนาคมซึ่งมีทั้งการสร้างถนน ท่าเรือ แต่ด้านอื่นๆ นั้นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆจากการพัฒนาก็ส่งผลกระทบต่อชีวิตของชาวชุมชนไม่น้อย ทั้งด้านความปลอดภัย สุขอนามัย การคมนาคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ซึ่งมีทั้งผู้ที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในประเด็นเหล่านี้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นและขณะเดียวกันก็มีผู้เห็นในทางตรงข้ามแต่เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่า ในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงลงไป ด้านการค้าขายแดน เช่น เรื่องการประชาสัมพันธ์และระเบียบพิธีการทางศุลกากรก็เป็นปัญหาสำคัญเช่นกัน จากครัวเรือน 100 ตัวอย่าง ร้อยละ 45 เห็นว่าไม่มีปัญหา แต่ร้อยละ 55 เห็นว่ามีปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนตามลำดับคือ การว่างงาน (ร้อยละ 40) การคมนาคม (ร้อยละ 25.45) สิ่งแวดล้อม คือ ขยะมีจำนวนมากขึ้นทุกทีและร้านค้าไม่มีการจัดระเบียบ (ร้อยละ 10.91) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ร้อยละ 9.09) เป็นต้น

นอกจากการสัมภาษณ์ครัวเรือนด้วยแบบสัมภาษณ์แล้ว จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรในอำเภอเชียงแสน 30 ราย เช่น ผู้บริหารอำเภอ ผู้บริหารตำบล ครู นักธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลของวัฒนธรรม ประเพณี สังคม และการเมืองท้องถิ่น เศรษฐกิจ การท่องเที่ยวตลอดจนจุดแข็งและจุดอ่อนในสายตาของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยนำมาประมวลและสรุปผลดังนี้

คนในเชียงแสนมีหลายเชื้อชาติ เนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการอพยพของผู้คนเข้ามาอยู่ และในระยะหลังมีประชาชนจากจังหวัดอื่นและจากต่างประเทศคือ ชาวจีน เข้ามาตั้งรกรากอาศัยในอำเภอเชียงแสนมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมส่วนหนึ่งกลับต้องขายที่ดินและอพยพออกไปอยู่รอบนอกอำเภอมากขึ้น นอกจากนั้นการหลบหนีเข้ามาของชาวต่างชาติ เช่น ชาวเกาหลีเหนือก็มีมาก รวมทั้งเป็นทางผ่านของสิ่งผิดกฎหมาย อาทียาเสพติดมากขึ้น ในประเด็นของการค้าขายนั้นสรุปได้ว่า แม้จะมีการขยายตัวของการค้ากับเพื่อนบ้านแต่ปรากฏว่า ผลประโยชน์ต่างกับคนในท้องถิ่นเพียงเล็กน้อย เพราะสินค้าและบริการมีแหล่งกำเนิดจากที่อื่น อาศัยเชียงแสนเป็นเพียงทางผ่าน นอกจากนั้นการกระจายของผลประโยชน์จากการค้าไม่เกิดขึ้น เพราะผลประโยชน์ตรงกับกลุ่มทุนในท้องถิ่นและต่างถิ่นเพียงไม่กี่คนจึงเท่ากับเชียงแสนลงทุนสาธารณูปโภค รวมทั้งสูญเสียความพึงพอใจบางส่วนให้กับผู้อื่นโดยไม่มีการแลกเปลี่ยน (Trade off)

ส่วนการท่องเที่ยวที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า เชียงแสนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวมากมายแต่ยังมีได้พื้นที่ฟู ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของทิมวิชัย ในประเด็นของระยะการเยือนของนักท่องเที่ยวที่นั่น ผู้ตอบไม่รู้จะเข้าใจว่าสาเหตุใดจึงไม่มีผู้เข้าพักในเชียงแสนเป็นเวลานานๆ แต่คำตอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งการสำรวจของผู้ศึกษา จะให้คำตอบที่

ชัดเจนในประเด็นดังกล่าว เช่น ประเด็นการประชาสัมพันธ์ อาหาร กิจกรรม สินค้าและบริการ ไม่เพียงพอหรือไม่น่าสนใจ

ในประเด็นความเห็นที่เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมา ผู้ตอบเห็นว่า แนวทางการพัฒนาไม่แน่นอน ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเท่าที่ควร ผู้ตอบเห็นว่า เชียงแสนยังต้องการการพัฒนาอีกหลายด้าน ทั้ง การค้าชายแดน การท่องเที่ยว การผลิต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมของตน และมีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อย เห็นว่า เชียงแสนต้องมีการพัฒนาการศึกษา นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้ชี้จุดอ่อนและจุดแข็งของท้องถิ่น เช่น การเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลายมีภูมิประเทศที่โดดเด่น

อย่างไรก็ดีแม้จะมีข้อได้เปรียบโดยธรรมชาติหลายอย่างแต่เชียงแสนก็มีอุปสรรคหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยๆ มีทุนน้อย ขาดการควบคุมแรงงานต่างด้าว ไกลจากศูนย์กลางของประเทศ การคมนาคมยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นว่า เชียงแสนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพราะประชาชนมีความพอเพียงไม่คดอยาก (ซึ่งประเด็นนี้คงต้องระมัดระวัง เพราะคำว่า ไม่คดอยากนั้นคืออย่างไร อาหารที่รับประทานมีคุณภาพใหม่ จำนวนพอเพียงตามหลักอนามัยหรือไม่และที่สำคัญ คือ มีผู้เป็นหนี้สินไม่น้อย) ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเข้าใจว่าการค้าเสรีจะเกิดผลดี เพราะจะทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น ส่วนผลเสียที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็น คือ อาจมีปัญหาการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างจากประเทศมากขึ้น มีการทำลายสิ่งแวดล้อม มียาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ เข้ามา นอกจากนั้นผู้ตอบยังชี้ประเด็นปัญหาอื่นๆ ของเชียงแสน เช่น การขาดแคลนสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตร ปัญหาการคมนาคม ถนนแคบชำรุด รถวิ่งเข้าใกล้โบราณสถาน ขาดระบบขนส่งที่เชื่อมต่อขาดการวางผังเมือง ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้การเกษตรเป็นหลัก ให้พัฒนาตำบลเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงระบบเครือข่ายการคมนาคม จัดระเบียบการค้าและร้านค้า เช่น การกำหนดราคาสินค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ส่วนข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ก็มีลักษณะคล้ายกันแต่จากการสร้างกลุ่มอภิปรายอาจทำให้ตัวอย่างเกิดความเกรงใจซึ่งกันและกันอยู่บ้าง กลุ่มให้ความเห็นว่าปัญหาด้านยาเสพติด แรงงานต่างด้าว และด้านศีลธรรมนั้นมีน้อยมาก แต่ปัญหาที่สำคัญในสายตาของกลุ่ม คือ ปัญหาการผูกขาดการขนส่งของเรือต่างชาติ การเข้ามาของพ่อค้าชาวจีนโดยไม่ผ่านคนกลางไทย รัฐบาลให้ความเสรีแก่นักธุรกิจชาวจีนมากกว่านักธุรกิจที่เป็นชาวไทย การอพยพออกของประชากรไทยทุกหมู่บ้านในตำบลเวียงมีมากขึ้นทุกที ขณะที่ชาวจีนซื้อตึกแถวในอำเภอมากขึ้น นอกจากนั้นสนธิสัญญาที่ไทยทำไว้กับลาวในอดีต ทำให้คนไทยมีปัญหาในการใช้ที่ดินกลางแม่น้ำโขง ในประเด็นของทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมาทางกลุ่มเห็นว่า การพัฒนามีการกระจุกตัวและขาดเป้าหมาย โดยผู้บริหารมักให้ความสนใจเฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ทางราชการทำการสร้าง

ท่าเรือ มีการขุดลอกแม่น้ำโขงแต่ไม่สร้างเขื่อนริมตลิ่ง ไม่มีการจัดระเบียบร้านค้า มีการขุดสระน้ำ แต่ปราศจากการวางท่อส่งน้ำไปตามแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเห็นว่าผลกระทบที่มาจากภายนอก เช่น การสร้างเขื่อนของจีนทำให้เกิดปัญหาของระดับน้ำโขง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเดินทางและระบบนิเวศน์ กลุ่มเห็นว่าแม้การค้าชายแดนจะส่งผลดีในด้านรายได้ การมีงานทำแต่ก็ส่งผลให้สินค้าของประเทศจีนทะลักเข้ามามาก ขณะที่สินค้าออกมิได้มีถิ่นกำเนิดในเชียงใหม่ มีคนต่างแดนอพยพเข้ามาอยู่ และการค้า FTA กระทบต่อเกษตรกรเป็นต้น เหล่านี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับกลุ่มสนทนาว่าล้วนเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศและชุมชน มีผู้ให้ความเห็นว่าแม้จะมีการส่งเสริมด้านการค้าและการท่องเที่ยวแต่ไม่ปรากฏว่ามีการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง รวมทั้งขาดการพัฒนาสิ่งสำคัญ เช่น ด้านลอจิสติก (Logistic) กลุ่มเห็นว่า ด้านการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ยังมีปัญหาอีกหลายประการทั้งระบบสาธารณูปโภค ขยะ ร้านค้าขาดระเบียบ ขาดการบูรณะโบราณสถาน ขาดความสะอาดด้านอาหาร ที่พัก การคมนาคม ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีการประชุมบ่อยครั้ง แต่ปัญหาคือ ขาดเจ้าภาพที่จะลงมือทำงาน ที่ประชุมเสนอการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ รวมทั้งการแก้ไข กฎเกณฑ์การรับนักท่องเที่ยวชาวจีน

โดยสรุปกลุ่มสนทนามีความเห็นประเด็นของจุดแข็ง จุดอ่อนของเชียงราย คล้ายกับผลสรุปของการสัมภาษณ์เชิงลึก แต่จุดอ่อนที่กลุ่มเห็นว่ามีความสำคัญอีกประการ คือ รัฐครอบงำและประชาชนเองขาดความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนา ขาดความรู้เรื่องการค้าเสรี กล่าวได้ว่า กลุ่มมีความเข้าใจเรื่องของความมั่นคง แต่ประเด็นสำคัญคือทำอย่างไรจึงจะให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือมีความร่วมมือกันมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นั้น พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย (100 ตัวอย่าง) ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการและรัฐวิสาหกิจร้อยละ 29 ทำงานเอกชนร้อยละ 24 ประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 23 นอกนั้นทำอาชีพอื่นๆ และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (26 ตัวอย่าง) ซึ่งมีทั้งนักศึกษา ผู้เกษียณและทำงานอื่นๆ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 73 เดินทางมาเชียงใหม่เป็นครั้งแรก และเพียงร้อยละ 31 เท่านั้นที่พักค้างคืนในเชียงใหม่ ผู้ที่ค้างคืนจะพักโรงแรม (ร้อยละ 32) บ้านเพื่อนหรือญาติ (ร้อยละ 17) หรือรีสอร์ท และมักจะมีเพื่อนร่วมเดินทางมาด้วย นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้สะท้อนภาพของเชียงแสนดังนี้

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83) มีจุดประสงค์ในการเข้ามาเที่ยวเชียงใหม่โดยตรง นอกนั้นอาจมาสัมมนาหรือเยี่ยมญาติ นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 66) เห็นว่าสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นแรงจูงใจที่สำคัญให้เข้ามาเยี่ยมชม แต่บางส่วนเดินทางมาเพราะอิทธิพลจากการโฆษณา นักท่องเที่ยวบางส่วนมุ่งเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าราคาถูก (ร้อยละ 48) นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 69) มีความเข้าใจดีว่าการซื้อสินค้าจากต่างประเทศยอมทำให้ประเทศสูญเสียเงินตราและมีนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 25) ไม่สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่โดยสรุปจะเห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

เข้าใจเรื่องความมั่นคงได้ดีพอควร ในประเด็นของปัญหาหรืออุปสรรค การท่องเที่ยวของเชียงใหม่ นั้น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ การคมนาคม สภาพของที่พัก ความสะอาด ความเป็นสากลของอาหาร นักท่องเที่ยวชาวไทยเห็นว่าที่พักมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับคุณภาพ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่า ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือนและพักแรมระยะยาว เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างจริงจัง หากเชียงใหม่ต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ท้องถิ่นอย่างเด่นชัด

จากความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การใช้แบบสัมภาษณ์ และการใช้ LQ ดังกล่าว แล้วทำการวิเคราะห์ และ สรุปผลของการศึกษา ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. เชียงใหม่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง โดยธรรมชาติแต่ต้องการการบริหารจัดการที่ดี ด้านศักยภาพทางการค้าขายแดนก็สามารถพัฒนาได้ และสามารถพัฒนากิจกรรมการผลิต การค้า และการท่องเที่ยวให้มีความสัมพันธ์กันได้ เช่นการทำผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงาม จำหน่ายแก่ผู้ที่เข้ามาเยือน หรือขายออกไปยังต่างประเทศ จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวและการค้าขายแดนสร้างความกินคืออยู่ที่ยั่งยืนให้แก่เชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญ

2. มีความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจชุมชน การค้าขายแดน และการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ นั้น จากการสำรวจและสังเกตการณ์ของนักวิจัยส่วนกลางและนักวิจัยท้องถิ่น พบว่าชาวเชียงใหม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศหรือการค้าขายแดนตลอดจนกิจกรรมทางการท่องเที่ยวน้อย และความเชื่อมโยงของกิจกรรมทั้งสองกับชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควรจะเห็นได้ว่าการผลิต หรือกิจกรรมเช่นงานประเพณีต่าง ๆ ยังมีแนวปฏิบัติเดิม ๆ คือ กิจกรรมส่วนใหญ่ยังไม่มีการพัฒนา ไม่มีการประชาสัมพันธ์ กล่าวได้ว่า มิได้ทำเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมทั้งขาดการบูรณาการโบราณสถานและโบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพสะอาดน่าชม ไม่มีการสร้างบรรยากาศต่าง ๆ เช่น การแสดง แสงสี เสียง ดังที่อื่น ๆ หรือในด้านการผลิตทั้ง ด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมยังเป็นรูปแบบเดิม มิได้มีการพัฒนาให้เข้ากับความต้องการของตลาดเท่าที่ควร จริงอยู่แม้การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนด้านวิถีชีวิตรวมทั้งการผลิตเป็นเรื่องสำคัญ แต่การพัฒนาสิ่งเหล่านี้โดยไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์ก็ทำได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้ในระยะแรกที่ทำการศึกษาด้านการค้าขายแดน อาจกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการค้าขายแดนเท่าที่ควร มีเพียงการค้าขายเล็กน้อยกับเพื่อนบ้าน คือชาวลาเวจะเข้ามาซื้อของที่อำเภอเชียงแสนบ้าง แต่สินค้าออกที่มีมูลค่ามาก เช่น ลำไย อาหารแช่แข็ง ยางพารา เป็นผลิตภัณฑ์จากถิ่นอื่น และต่างๆ ที่เชียงใหม่มีภูมิประเทศที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศ คือ เมียนมาร์ และลาว และยังติดต่อกับจีนได้สะดวก แต่ผลผลิตของเชียงใหม่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือกล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์ยังขาดความน่าสนใจและชุมชนยังขาดความรู้ทางการตลาด มีการลักลอบนำสินค้าผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าประเทศของแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวน รวมทั้งการขาดความร่วมมือร่วมในกิจกรรม

ของคนในชุมชน เช่นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นเพราะยังขาดความเข้าใจหรือขาดความต้องการที่จะสร้างรายได้ ซึ่งในประการหลังนั้นจากการจัดการสนทนากลุ่มเป้าหมายในระดับผู้นำชุมชนหลายครั้งจะเห็นว่าผู้นำชุมชนมีความต้องการพัฒนาและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนมากขึ้น แต่ปัญหาคือยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ แต่จากการพบปะสนทนาและการสัมภาษณ์เชิงลึกตลอดจนการอบรม กลุ่มผู้นำและชาวบ้านจำนวนหนึ่งในระยะหลังจากที่งานวิจัยโครงการย่อยต่างๆดำเนินไประยะหนึ่งแล้ว พบว่าความเข้าใจในความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม การผลิตสินค้าการเข้าถึงตลาด ตลอดจนความจำเป็นในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การตั้งราคาที่เหมาะสมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ท้องถิ่นนั้นมีมากขึ้น

3) ในการสำรวจผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนนั้น โดยหลักการแล้วกิจกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ท้องถิ่น เนื่องจากจะมีการผลิตเพื่อการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านตลอดจนผลิตหรือการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามก็คิดกลับปรากฏว่าการค้าชายแดนในคลับชบเซาลง นอกจากนั้นการผลิต เช่น ไร่กระเทียม กลับประสบความพ่ายแพ้แก่กระเทียมจากประเทศจีนซึ่งมีราคาถูกกว่า หรือการประมงที่มีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตามก็ตีผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมานั้นคือมูลค่าที่เกิดในเชียงแสนจะเพิ่มมากขึ้นแม้อาจยังไม่กระจายเพียงพอคือมีกระจุกตัวเพียงบริเวณสามเหลี่ยมทองคำและผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมักเป็นกลุ่มน้อย ผู้ที่เข้ามาเยือนมักอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาสั้น เนื่องจากขาดความดึงดูดใจ แต่ผลของการส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก็คือการปะปนเข้ามาของสิ่งผิดกฎหมายและคนต่างด้าวหลบเข้าเมือง นอกจากนั้นการเพิ่มของขยะมีมากขึ้น จะเห็นจากขยะที่เกิดจากร้านอาหารริมแม่น้ำโขงในเขตอำเภอเวียง และเกิดจากการทิ้งขยะของนักท่องเที่ยว เนื่องจากขาดภาชนะรองรับขยะอย่างเพียงพอ รวมทั้งการขาดจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวและชุมชน อาจกล่าวได้ว่าลักษณะการค้าและการท่องเที่ยวดังกล่าวมิได้สร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมด้วย การทำอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีองค์ความรู้ มีความเข้าใจ ธรรมชาติการท่องเที่ยว ตลอดจนต้องสร้างจิตสำนึกความรักหวงแหนและทะนุบำรุงทุนสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมทั้งการปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกดังกล่าว ตลอดจนการเข้าใจถึงผลดีและผลเสียของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนด้วย เพราะเยาวชนคืออนาคตของเชียงแสน

ผลกระทบของการค้าและการท่องเที่ยวในกลุ่มชาวบ้านนั้น ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางท้องที่ซึ่งห่างไกลจากตัวอำเภอ รายได้ของคนในชุมชนไม่เพิ่มพูนมากนัก แต่สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงคือค่าใช้จ่ายสูงขึ้น อาจเป็นเพราะราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอด อาจมิใช่เป็นเพราะการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาแย่งใช้ทรัพยากร

อาจกล่าวได้ว่าเชียงใหม่ข้อได้เปรียบทั้งทางภูมิศาสตร์ มีความน่าสนใจทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี ผู้คนในชุมชนนี้มีความเป็นมิตร สามารถสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านได้ ดังนั้น หากสามารถแก้ไขจุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบด้านการคมนาคมการบริหารท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารท้องถิ่น ความไม่หลากหลายของผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้ ซึ่งอาจต้องอาศัยระยะเวลาบ้าง เชียงแสนก็พร้อมที่จะยื่นผองคในฐานะแหล่งท่องเที่ยว และเมืองการค้าชายแดนที่มีความมั่งคั่งและมั่นคงได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสร้างยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนี้

4. ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ โดยผ่านกระบวนการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งพัฒนาเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองมรดกโลก เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งภูมิภาค
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งพัฒนาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้ประทับใจนักท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 มุ่งพัฒนาระบบการค้าชายแดนให้ทันสมัย สอดคล้องกระแสโลกาภิวัตน์
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 มุ่งพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมนาโนและไบโอเทคโนโลยี และเทคโนโลยีขั้นสูงอื่น ๆ เพื่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ อาหาร สุขภาพ ความงาม และแฟชั่น

แต่ทั้งนี้ก็มีข้อควรพิจารณาในการดำเนินตามยุทธศาสตร์ คือ การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เจริญก้าวหน้า ทันสมัย มี 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง การพิจารณาพัฒนาอำเภอเชียงแสน ด้วยระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีนายอำเภอเป็นผู้บริหารจัดการพัฒนาให้เกิดความสงบสุขร่มเย็น ตามนโยบายของรัฐบาลและนโยบายจังหวัด กลุ่มจังหวัด ซึ่งประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

แนวทางที่สอง การพิจารณาว่า ศักยภาพของเมืองเชียงใหม่มากกว่าอำเภอชายแดนทั่วไป มีทุนทางสังคมสูงกว่าเมืองพหุวัฒนธรรมในอดีตมาก สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเป็นสากลได้ ไม่น้อยกว่าเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ เพราะได้รับการยอมรับให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และประตูการค้าชายแดนของประเทศ ตลอดจนศักยภาพในด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวในระดับสากล ดังนั้นกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ จะต้องใช้ความสามารถทางการบริหารจัดการ จากส่วนกลางมาดำเนินการเป็นหลัก ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และเรียนรู้ร่วมกันไปด้วย เพื่อรับภาระการบริหารงานเมืองนี้ในอนาคต และสำหรับแนวทางนี้จะต้องเริ่มต้นด้วยกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

อนึ่ง การกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา ให้แก่ ชาวท้องถิ่น พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าจีน และพ่อค้าต่างถิ่น นั้น ควรพิจารณาว่า ในการพัฒนาที่การเพิ่มรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้นตามสมควรเป็นลำดับแรก เกษตรกร ชาวบ้าน ควรได้รับประโยชน์จากผลิตสินค้าของที่ระลึกท้องถิ่นจำหน่ายนักท่องเที่ยว ได้รับประโยชน์จากการจ้างแรงงาน และจากการขายผลผลิต การเกษตร เนื่องจากมีการตั้งโรงงานแปรรูปผลิตผลเกษตรขึ้น เป็นต้น ส่วนผลประโยชน์ที่จะตกอยู่กับพ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าต่างถิ่น นั้นควรพิจารณาในลำดับรองลงมา ส่วนการค้าของพ่อค้าต่างชาติ ควรอยู่ในกรอบความเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติจริงตามสัญญา FTA

ทีมวิจัยเลือกการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ไม่ฝืนกระแสโลกาภิวัตน์ นั่นคือ เชียงแสนมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ และภูมิประเทศ แล้วผู้วิจัยจึงเห็นว่าเชียงแสนต้องดึงจุดแข็งของคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วยการเสริมศักยภาพที่ค่อนข้างจะเป็นเชิงสถิติ เมื่อพิจารณาจากการเริ่มดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ให้เป็นการพัฒนาเชิงปฏิบัติจริงคือ มีการเคลื่อนที่ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และปรับปรุงปฏิรูป ปฏิสังขรณ์ สิ่งต่าง ๆ ที่มีรวมทั้งการเพิ่มพูนการผลิตให้มีความหลากหลาย และมีคุณภาพ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำนวัตกรรม รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นสิ่งจำเป็นมาก ถ้าหากผู้บริหารทั้งระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น และชุมชน มีการปรึกษาหารือและพร้อมที่จะเคลื่อนอย่างมียุทธวิธี เชียงแสนจะเป็นกองทัพที่ยิ่งใหญ่ ประชากรในท้องถิ่นที่มีสวัสดิการและ รายได้เพิ่มขึ้นสามารถนำเงินภาษีที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นมาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นที่ดึงดูดใจของผู้เข้ามาเยือนระดับคุณภาพมากขึ้น เช่น มาสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การบูรณปฏิสังขรณ์ การปรับผังเมือง รวมทั้งการศึกษาของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อการเพิ่มพูนศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของท้องถิ่นในอนาคต โดยทีมวิจัยเห็นว่า การเคลื่อนของการพัฒนาในทางปฏิบัติต้องอยู่ที่ชุมชนพร้อมใจกันทำด้วย หากพะวงแต่การได้งบประมาณจากรัฐบาลจึงจะลงมือทำก็ไม่อาจหาจุดเริ่มต้นได้ ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีอำนาจต่อรองโดยธรรมชาติ

บทสรุปผลการวิจัย โครงการวิจัยย่อยที่ 2

เรื่อง

การประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรม
ของชุมชนในการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน
จังหวัดเชียงราย

(The Evaluation of Politico-administrative Potentialities and Socio-cultural
Strength of Communities for Ensuring Security Strategies through Border Trade
and Tourist Industry Development Process in Chiang-Saen District,
Chiang Rai Province)

จากความพยายามที่จะทำให้เชียงแสนได้รับการพัฒนาเป็นมรดกโลกพร้อมกับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การวิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน ในการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จึงเกิดขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ 6 ประการ ประการที่ 1 ศึกษาศักยภาพด้านการเมืองของชุมชนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ประการที่ 2 ศึกษาศักยภาพด้านการบริหารของชุมชน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ประการที่ 3 ศึกษาความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ประการที่ 4 ศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ประการที่ 5 ศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนใน 6 ตำบลและ 1 เทศบาลตำบล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และ ประการที่ 6 สังกเคราะห์ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากผู้นำภาครัฐ 128 คน และประชาชนทั่วไป 1,842 คน ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทั้ง 6 ตำบลและ

1 เทศบาลตำบล พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้นำภาครัฐในอำเภอเชียงแสนอย่างเจาะลึก ตลอดจนเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว แหล่งค้าขายชายแดน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมโดยการสังเกตการณ์ในสถานที่จริงและถ่ายภาพ มีการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยให้ผู้นำภาครัฐและประชาชนในอำเภอเชียงแสนมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย ในการประเมินยุทธศาสตร์ หลังจากนั้นจึงมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์สู่ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป รวมระยะเวลาในการทำการวิจัยทั้งสิ้น 2 ปี คือ ปีงบประมาณ 2549-2550 ผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยและตัวบ่งชี้แต่ละด้านได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการเมือง

ผลการประเมินศักยภาพด้านการเมืองของชุมชนอำเภอเชียงแสน พบว่า ในด้านความรู้ความเข้าใจของผู้นำภาครัฐเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ผู้นำภาครัฐร้อยละ 62.5 จบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประมาณร้อยละ 60 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้อยละ 98.4 เข้าใจว่าชุมชนโบราณเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และร้อยละ 95.3 เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อให้เกิดความบันเทิงรื่นเริงใจ เรื่องที่ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจคือการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ในด้านความสามารถในการกำหนดนโยบายและการวางแผนของผู้นำภาครัฐ พบว่าเกือบครึ่งไม่เคยกำหนดนโยบายและวางแผนด้วยตนเอง กลุ่มที่เคยทำส่วนใหญ่เน้นการเขียนโครงการมากกว่ากำหนดนโยบายและแผน

สำหรับความสามารถในการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุนของผู้นำภาครัฐ พบว่าร้อยละ 78.1 ไม่เคยติดต่อกับนักธุรกิจให้มาลงทุนในตำบล ร้อยละ 78.9 ไม่เคยทำให้นักธุรกิจมาลงทุนในตำบลได้สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักธุรกิจต่างชาติ ร้อยละ 92.2 ไม่เคยติดต่อกับมาลงทุนในตำบล และร้อยละ 93.0 ไม่เคยทำให้นักธุรกิจต่างชาติมาลงทุนได้สำเร็จ ที่ทำกันเกือบครึ่งคือการพูดคุยกับชาวบ้านให้ทำการค้าขาย และทำได้สำเร็จ

ส่วนความสามารถของผู้นำภาครัฐในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำภาครัฐร้อยละ 63.3 เคยทำประชาคมหมู่บ้าน ร้อยละ 56 เคยประชุมชาวบ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ ร้อยละ 53.9 เคยจัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน

ด้านความสามารถของผู้นำภาครัฐในการติดตามกำกับดูแลและประเมินผลการดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติ พบว่าเกินร้อยละ 50 เล็กน้อยที่ติดตามกำกับดูแลและประเมินผลงานประจำและโครงการแต่งงานประจำและโครงการกว่าร้อยละ 70 ได้รับการตรวจความก้าวหน้าและวัดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยดังกล่าวบ่งชี้ว่าผู้นำภาครัฐส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการค้าชายแดน และมีความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น แต่ยังคงขาดความสามารถในการกำหนดนโยบายและการวางแผนด้วยตนเอง รวมทั้งขาด ความสามารถในการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุน ส่วนความสามารถด้านการติดตามกำกับ คุดูแลและการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มีผู้นำภาครัฐที่ได้ประเมินครั้งหนึ่ง แต่เป็น เพียงการติดตามและประเมินงานประจำและโครงการที่มีอยู่ ไม่ใช้งานด้านอุตสาหกรรม การ ท่องเที่ยวและการค้าชายแดน

2. ศักยภาพด้านการบริหาร

ผลการประเมินศักยภาพด้านการบริหารของชุมชนอำเภอเชียงแสน พบว่า ในด้านระบบ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน การพัฒนา การท่องเที่ยวและการค้า ชายแดนเป็นแผนงานและ โครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงรายแบบบูรณาการ (พ.ศ.2547-2550) มีนายอำเภอเชียงแสนรับผิดชอบงานในอำเภอ เทศบาลตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบลรับผิดชอบงานในระดับตำบล โดยประสานกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ส่วนความเพียงพอด้านทรัพยากรการบริหารที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม การ ท่องเที่ยวและการค้าชายแดน พบว่าทรัพยากรที่ได้รับการประเมินว่ามีเพียงพอมากที่สุดคือจำนวน บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวในตำบล สถานที่สำหรับทำงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว งบประมาณทั้งหมดของหน่วยงาน งบประมาณด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และ งบประมาณด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน ตามลำดับ แต่เป็นความเพียงพอในระดับน้อย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพด้านการบริหารในการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและ การค้าชายแดนบ่งชี้ว่า ชุมชนอำเภอเชียงแสนยังมีศักยภาพด้านการบริหารน้อย เพราะมีทรัพยากร การบริหาร ไม่เพียงพอที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ทรัพยากรที่มีมากที่สุดคือทรัพยากรบุคคล รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยว ส่วนทรัพยากรที่มีน้อยที่สุด คืองบประมาณด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการค้าชายแดน

3. ความเข้มแข็งทางสังคม

ในการศึกษาความเข้มแข็งทางสังคมพบว่าในด้าน โครงสร้างการศึกษาในชุมชน การจัดการ ศึกษาในอำเภอเชียงแสนส่วนใหญ่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและ

มัธยมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกตำบล มีการส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเองโดยจัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านอีกด้วย

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการค้าขายแดนของประชาชน พบว่าประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจน้อยกว่าผู้นำภาครัฐ และยังมีความเข้าใจผิดหลายเรื่อง ประชาชนร้อยละ 67.9 เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการนำวัตถุโบราณและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมาขายให้นักท่องเที่ยว ร้อยละ 84.3 เข้าใจว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหมายถึงการท่องเที่ยวที่ทำให้นักธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมีรายได้มาก ร้อยละ 82.4 เข้าใจว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวที่เน้นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ร้อยละ 91.4 เข้าใจว่าการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์หมายถึงการท่องเที่ยวชมบ้านในท้องถิ่นต่างๆ มีเพียงร้อยละ 19.8 ที่ทราบว่ากรท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีการกำหนดตัวชี้วัด

ส่วนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พบว่าด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.2 อ่านและเขียนหนังสือได้ ร้อยละ 18.1 อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 9.9 อ่านหนังสือออกแต่เขียนไม่ได้ ส่วนใหญ่คือร้อยละ 37.4 จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า รองลงมาร้อยละ 23.0 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 13.5 จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ด้านสุขภาพพบว่าปัญหาที่ทำให้มีอัตราตายมากที่สุดคือปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งพบในกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด รองลงมาคือรับจ้าง อยู่ในกลุ่มอายุ 25-29 ปีมากที่สุด และติดเชื้อเนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด มีโรงพยาบาลของรัฐเพียงโรงพยาบาลเดียว คือ โรงพยาบาลเชียงแสน และด้านเศรษฐกิจพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.3 มีงานทำ ร้อยละ 6.4ว่างงาน และร้อยละ 7.2 เป็นนักเรียน นิสิตนักศึกษา มีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 56.2 รับจ้าง/ถูกจ้างเอกชนร้อยละ 17.0 พ่อค้าแม่ค้าร้อยละ 12.9 ส่วนใหญ่ทำนาและปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีรายได้เฉลี่ย 5,150.84 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 4,432.50 บาท และหนี้สินคงเหลือ 44,663.60 บาท แต่ผู้นำภาครัฐมีรายได้เฉลี่ย 12,921.47 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 10,386.72 บาท และหนี้สินคงเหลือ 248,451.72 บาท จากข้อมูล จปฐ. พบว่า มีครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 23,000 บาทต่อปีต่อคน จำนวน 249 ครัวเรือนในปัจจุบันประมาณ 2550

ด้านความสมานสามัคคีของคนในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.6 เยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านทุกวัน ร้อยละ 25.0 เยี่ยมเยียนสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 53.3 ไม่ทะเลาะกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 30.8 ทะเลาะกับเพื่อนบ้านนานๆ ครั้ง นอกจากนี้ มากกว่าร้อยละ 97 จะเข้าร่วมประชุมกับเพื่อนบ้านร่วมทำประชาคมหมู่บ้าน และร่วมเป็นกรรมการจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน

ผลการวิจัยในด้านความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชนอำเภอเชียงแสนบ่งชี้ว่า คนเชียงแสนเกินครึ่งอ่านและเขียนหนังสือได้ แต่ไม่ถึงร้อยละ 70 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า เนื่องจากรัฐจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทุกตำบล แต่ร้อยละ 23.0 ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแบบ

ยั่งยืน และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ แต่กลับเข้าใจว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวจะต้องมีการนำวัตถุโบราณและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมาขายให้นักท่องเที่ยว และต้องทำให้นักธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมีรายได้มาก ในด้านสุขภาพมีปัญหาสำคัญคือโรคเอดส์ซึ่งเกิดในกลุ่มเกษตรกรและรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ โรคนี้เป็นโรคที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจได้รับเชื้อจากผู้ขายบริการทางเพศ แสดงให้เห็นได้ว่าชุมชนเชียงใหม่ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอในด้านสังคมเพราะมีปัญหาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา ด้านสุขภาพเรื่องโรคเอดส์ และด้านรายได้ ส่วนความสามัคคีของคนในชุมชนจัดอยู่ในระดับเข้มแข็งเพียงพอ

4. ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

ผลการประเมินความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนเชียงใหม่พบว่า ในด้านความเชื่อและศาสนาของคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.0 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 7.4 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.1 นับถือศาสนาอิสลาม กิจกรรมที่กว่าร้อยละ 50 ทำทุกปีมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมต่างๆ ใน ศาสนสถาน รองลงมาคือการเช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษ การบริจาคทรัพย์สินเพื่อทำบุญในศาสนสถาน ตามลำดับ

ประเพณีสำคัญในชุมชน ได้แก่ ประเพณีปีใหม่เมือง ประเพณีจิบอกไฟ ประเพณีขี้เป้ง ประเพณีสืบชะตา ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีทำบุญปอย ประเพณีไล่ชิงช้าของชนเผ่าอาข่า ประเพณีเดินรำของชาวเขา เป็นต้น

อำเภอเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติมากมาย แหล่งท่องเที่ยวในตำบลโยนก ได้แก่ ทะเลสาบเชียงใหม่ วัดพระธาตุศรีโพนทอง วัดสันธาตุ วัดสันตัน เปา ตำบลเวียง ได้แก่ วัดพระธาตุปูเข้า วัดพระธาตุผาเงา พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงใหม่ วัดพระธาตุสองพี่น้อง วัดพระธาตุจอมกิตติ วัดจอมแจ้ง วัดสบรวก สามเหลี่ยมทองคำ หอฝิ่น พิพิธภัณฑ์บ้านฝิ่น ศูนย์หัตถกรรมบ้านวังลาว ตำบลศรีดอนมูล ได้แก่ หมู่บ้านชนเผ่าอู่ไล่อาข่าและโครงการหลวงคอกสะโงะ วัดศรีชัย แม่มะ ตำบลบ้านแซว ได้แก่ หมู่บ้านเข้าห้วยกว๊าน อนุสรณ์สถานสามผู้กล้า น้ำตกแม่แอบ หมู่บ้านจีนคณะชาติแม่แอบ วัดบ้านแซว ตำบลป่าสัก ได้แก่ วัดป่าสัก วัดป่าสักน้อย หอนงบัวสด สถานที่ผลิตสมุนไพรสามรส บ้านดอนจำปี หมู่ที่ 7 ตำบลแม่เงิน ได้แก่ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ บ้านธารทอง วนอุทยานน้ำตกวังธารทอง วนอุทยานขุนน้ำยาบ วัดพระธาตุหม่อนคันคอง วัดพระธาตุแสนคำฟู ป่าอนุรักษ์ห้วยออกกรู แหล่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ และในเขตเทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่ ได้แก่ กำแพงเมืองเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ วัดพระธาตุเจดีย์หลวง วัดป่าสักหางเวียง

ด้านวัฒนธรรมทางการค้าของคนในชุมชน พบว่าวิถีชีวิตการค้าของชาวเชียงแสนผูกพันกับแม่น้ำโขงมานาน ปัจจุบันมีการขนถ่ายสินค้าระหว่างไทย-จีนบริเวณท่าเรือเชียงแสน ส่วนการค้าในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีลักษณะซื้อมาขายไปหรือนำพืชผลทางเกษตรที่ชาวบ้านปลูกกันเองมาขาย มีสินค้าพื้นเมือง ทั้งของไทยใหญ่ ไทยใหญ่ และชนเผ่าต่างๆ ได้แก่ เสื้อผ้าพื้นเมือง เครื่องประดับของชนเผ่า อาหารพื้นเมือง ของที่ระลึกต่างๆ

ด้านวัฒนธรรมอาหาร พบว่ามีอาหารแบบทางเหนือทั่วไป เช่น ข้าวซอย ข้าวหนึ่ง อาหารจัดแบบขันโตก รวมทั้งอาหารไทยใหญ่ เช่น ข้าวแรมพิน หนังกววยจี้กับเหล้าตอง

ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย พบว่าในเทศกาลงานประเพณีต่างๆ จะมีการแต่งกายทั้งแบบไทยวน ไทลื้อ ไทยใหญ่ ญ้อ ลื้ออาข่า ม้งชาว และเย้า

ด้านวัฒนธรรมการละเล่น พบว่าเด็กชาวบ้านจะมีการละเล่นทั้งแบบคนเมืองและแบบชนเผ่า

ด้านวัฒนธรรมการสื่อสาร พบว่าชาวเชียงแสนมีการสื่อสารกันด้วยภาษาคนเมืองและชนเผ่า คือใช้ภาษาล้านนาและภาษาของชาวเขา

ด้านวัฒนธรรมการสร้างที่อยู่อาศัย มีการสร้างบ้านโดยแฝงคติความเชื่อและเหตุผลทางภูมิศาสตร์

จะเห็นได้ว่า ชุมชนอำเภอเชียงแสนมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอย่างมาก มีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ทุกตำบล มีประเพณีทั้งของคนเมืองและชนเผ่า แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ขาดการประชาสัมพันธ์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนเป็นอย่างมาก สังเกตได้อย่างชัดเจนว่าการท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำและการค้าริมแม่น้ำโขงในปี พ.ศ.2550 ชบเซาหลงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2549

5. การเปรียบเทียบศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนใน 6 ตำบลและ 1 เทศบาลตำบล อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย

ผลการวัดศักยภาพด้านการเมืองของผู้นำภาครัฐในองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลโดยวัดจากความสามารถในการกำหนดนโยบายและแผนการเจรจาต่อรองด้านการค้าการลงทุน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนมีผู้นำภาครัฐที่มีความสามารถในการกำหนดนโยบายและแผนมากที่สุด รองลงมาคือองค์การบริหารส่วน

ตำบลโยนก องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงิน

ในด้านการเจรจาต่อรองทางการค้าการลงทุน องค์การบริหารส่วนตำบลโยนก็มีผู้นำภาครัฐที่มีความสามารถมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงิน ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโยนก็มีผู้นำภาครัฐที่มีความสามารถมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงิน

โดยภาพรวม องค์การบริหารส่วนตำบลโยนก็มีศักยภาพด้านการเมืองมากที่สุด รองลงมาอันดับ 2 คือองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงและเทศบาลตำบลเวียง อันดับ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อันดับ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อันดับ 5 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว และอันดับ 6 องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงิน แต่ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในอำเภอเชียงแสนยังมีศักยภาพด้านการเมืองต่ำ

ในด้านการบริหาร ถ้าเปรียบเทียบความเพียงพอด้านทรัพยากรการบริหารพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลโยนก็มีศักยภาพมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงิน องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล ต่อด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง ตามลำดับ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลยังมีศักยภาพการบริหารในระดับต่ำ เนื่องจากมีทรัพยากรการบริหารไม่เพียงพอในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน

ในด้านความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรม ชาวเชียงแสนมีทั้งคนเมืองและชนเผ่า คนเมืองมีเชื้อสายไทยวน ไทลื้อ และไทใหญ่ ส่วนชนเผ่ามีทั้งอุโล้อ่าซ่า เย้า และม้งชาว ชนเผ่าอยู่ใต้อ่าซ่า อาศัยที่ดอยสะโงะ ตำบลศรีดอนมูล ชนเผ่าเย้าอาศัยที่บ้านห้วยกว๊าน ตำบลบ้านแซว และชนเผ่าม้งชาวอาศัยที่บ้านธารทอง ตำบลแม่เงิน นอกจากนี้ ยังมีชาวจีนฮ่อซึ่งต้องการให้เรียกกลุ่มพวกเขาว่า จีนคณะชาติหรือจีนก๊กมินตั๋งอาศัยอยู่ที่บ้านแม่แอบ ตำบลบ้านแซว อีกด้วย ชุมชนเชียงแสนจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างมาก คนเมืองนิยมอาศัยบนที่ราบ ส่วนชนเผ่านิยมอยู่บนเขา จึงจัดว่ามีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม แต่ความเข้มแข็งทางสังคมยังไม่เพียงพอเพราะมีปัญหาด้านการศึกษาและรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ยกเว้นกลุ่มม้งชาวที่มีรายได้จากการทำเครื่องประดับเงินไปขายในประเทศสหรัฐอเมริกา

6. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาการค้าชายแดนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

หลังจากที่ได้มีการประเมินศักยภาพด้านการเมืองการบริหารและความเข้มแข็งทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แล้ว ได้มีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำ ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรม โดยมีการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ช่องทางโอกาส และสิ่งที่เข้ามาคุกคาม อำเภอเชียงแสน (SWOT Analysis) พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางการเมือง
1. อำเภอควรจัดประชุมนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเชียงแสนเป็นประจำ
2. อำเภอควรประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อผลักดันเชิงนโยบายในการสร้างความมั่นคงด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเชียงแสน
3. อำเภอควรประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการขอความสนับสนุนในการสร้างความมั่นคงด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเชียงแสน
4. อำเภอควรประสานงานกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขอความร่วมมือจากกำนันผู้ใหญ่บ้านจัดประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการค้าในแต่ละตำบล

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงด้านการบริหาร
1. อำเภอควรประสานงานกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจัดกำลังคนรับผิดชอบการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการค้าในเขตพื้นที่แต่ละเขต ทั้งในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

ยุทธศาสตร์ที่ ๒: ส่งเสริมการพัฒนาเมืองเชียงใหม่
2. ผู้แทนของอำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การทางวัฒนธรรม องค์การทางการค้า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้านบุคลากรเชียงใหม่ การทำเรือเชียงแสน ทวประสานงานและ ประชุมร่วมกันในการจัดทำโครงการพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน
3. ให้อำเภอ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและแหล่ง การค้าแต่ละพื้นที่ให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
4. ให้อำเภอร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยวางแผนร่วมกันในการประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่องเที่ยวและแหล่งการค้าในอำเภอเชียงแสนให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ
5. ให้อำเภอประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเอกชนในการปลูก จิตสำนึกและขอความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นให้ร่วมกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างเอกลักษณ์ของแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบลให้โดดเด่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓: สร้างความมั่นคงทางสังคม
1. ให้อำเภอประสานงานกับสถาบันการศึกษาทุกแห่งในอำเภอเชียงแสนเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมเชียงใหม่แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของ ตนเอง
2. ให้อำเภอขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาทุกแห่งจัด โครงการประกวดการจัดทำสินค้าที่ระลึก ทางวัฒนธรรมเชียงใหม่เป็นประจำทุกปี
3. ให้อำเภอจัดทำ โครงการประกวดการจัดทำสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรมเชียงใหม่ โดยให้แต่ละ ชุมชนแต่ละหมู่บ้านส่งเข้าประกวดเป็นประจำทุกปี
4. ให้อำเภอจัดทำโครงการประกวดอาหารพื้นเมืองหรืออาหารพื้นบ้าน โดยให้แต่ละชุมชนแต่ละ หมู่บ้านส่งเข้าประกวดเป็นประจำทุกปี

ภาคที่ ๒ การดำเนินงานเชิงรุก

5. ให้อำเภอจัดทำโครงการประกวดการแต่งกายแบบเชียงแสน โดยให้แต่ละชุมชนแต่ละหมู่บ้านส่งเข้าประกวดเป็นประจำทุกปี

6. ให้อำเภอประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอในการจัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการของอาหารพื้นเมืองหรืออาหารพื้นบ้าน ตลอดจนการแพทย์แผนโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของเชียงแสน รวมทั้งการทำสปาแบบล้านนา

ภาคที่ ๓ การสร้างความเป็นเลิศทางวัฒนธรรม

1. ให้อำเภอประสานงานกับองค์กรทางวัฒนธรรมและสถาบันทางการศึกษาในการจัดทำคู่มือที่ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนประเพณีเชียงแสน อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย

2. ให้อำเภอขอความร่วมมือจากองค์กรทางการค้าและสถานประกอบการในการผลิตสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรมเชียงแสนวางจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการค้าทั่วไป

3. ให้อำเภอจัดงานประจำปีที่แสดงถึงความโดดเด่นของวัฒนธรรมเชียงแสนและประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ให้เป็นที่รับรู้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4. ให้อำเภอจัดโครงการมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรมเชียงแสนเพื่อให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมจากยุทธศาสตร์ที่นำเสนอแล้วดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน

การวางแผนยุทธศาสตร์ในอำเภอเชียงแสนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนในลักษณะเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ควรมีการวางแผนแบบบูรณาการ โดยใช้ทรัพยากรการบริหารร่วมกัน ไม่ใช่วางแผนเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง จะต้องเน้นการพัฒนาหลายด้านพร้อมๆ กัน ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยว และการค้าชายแดน ต้องพยายามศึกษาจุดแข็งจุดอ่อนในแต่ละด้าน และหาทางแก้ปัญหาแบบให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้นำภาครัฐ การทำประชาคมหมู่บ้าน ไม่ใช่เป็นเพียงให้ชาวบ้านแสดงความต้องการของคนว่าอยากได้อะไรเข้าหมู่บ้านหรืออยากให้สร้างสาธารณูปการสาธารณูปโภคเท่านั้น ควรเน้นให้ชาวบ้านช่วยกันคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล คุ่มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำแผนชุมชนควรเน้นการสำรวจความเป็นจริงในชุมชนก่อนและช่วยกันคิดแก้ปัญหาร่วมกันในชุมชน มิใช่รอการสั่งการจากทางราชการหรือรองบประมาณเท่านั้น จึงจะทำการพัฒนา ความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้น ได้เมื่อผู้นำภาครัฐและชาวบ้านร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างสม่ำเสมอ การวางแผนยุทธศาสตร์จะต้องมีพื้นฐานจากความเป็นจริง และเน้นการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงการเขียนแผนและทำเป็นเล่มเพื่อนำเสนอผู้บังคับบัญชาว่า ได้ทำแผนแล้วเท่านั้น การคิดในเชิงบูรณาการการพัฒนาหลายด้านเข้าด้วยกันจะทำให้เกิดการพัฒนามีการลงทุนน้อยที่สุด ใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์สูงสุด อันจะช่วยสร้างความมั่นคงทางการเมือง การบริหาร สังคม และวัฒนธรรมให้อำเภอเชียงแสน

2. ด้านการบริหารการพัฒนา

กระบวนการบริหารการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์จะต้องมีการวาง-แผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ทั้งในด้านผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การติดตามกำกับดูแลและการประเมินผลการทำงานตามความเป็นจริงจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้นำภาครัฐยังขาดความรู้ความสามารถในการกำหนดนโยบายและแผน ตลอดจนการติดตามกำกับดูแลและการประเมินผลจำนวนมาก ยังขาดการทำแผนร่วมกันระหว่างตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการสำรวจและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละตำบล รวมทั้งยังขาดการร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชาวเชียงแสนอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสนปัจจุบันจะเน้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ตกอยู่กับนักธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักธุรกิจที่ไม่ใช่คนในพื้นที่

การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปกป้องผลประโยชน์ของคนเชียงใหม่ยังมีพลังเพียงพอ แม้จะมีกลุ่มอนุรักษ์เชียงใหม่เกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่ขาดพลังในการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิผล ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นการรวมกลุ่มของชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการระดมความคิดของคนในชุมชนเพื่อวางแผนพัฒนาเชียงใหม่อย่างเต็มที่

3. ด้านการวิจัย

การที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเชียงใหม่อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง การวิจัยจึงเป็นกระบวนการทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้รับทราบความเป็นจริงในพื้นที่จากผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่เก็บข้อมูลและร่วมกันแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนเชียงใหม่ให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปนั้นควรเน้นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ในอำเภอเชียงใหม่เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนหรือขัดขวางการพัฒนา ทั้งในด้านค่านิยมและพฤติกรรมของผู้บริหารภาครัฐและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ ยังควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อการพัฒนาอีกด้วย เพราะผลพวงของการใช้นโยบายทางการเมืองแบบประชานิยมที่ผ่านมาทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่น้อยติดอยู่กับเงินและทรัพย์สินที่จะได้ โดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของการพัฒนา การจัดประชุมเพื่ออบรมชาวบ้านให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นจะต้องมีการจ่ายค่าตอบแทน มิฉะนั้น ชาวบ้านจะไม่มาร่วมกิจกรรม ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมของชาวบ้านอย่างเด่นชัด การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีข้อมูลที่เป็นจริงในปัจจุบันและทันสมัยเสมอ รวมทั้งควรมีการวิจัยในเชิงประเมินผลการทำงานพัฒนาต่างๆ เพื่อทราบความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ใช้วิธีการประเมินตามความรู้สึกอย่างที่เคยทำกันมา

4. ด้านการเมือง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานกับองค์กรภาคเอกชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตน เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน อำเภอเชียงใหม่ และจัดให้มีการประชุมระดมสมองเพื่อให้มีการผลักดันเงินนโยบายไปสู่การ

การนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับคนในท้องถิ่นและ
ประเทศชาติโดยรวม เน้นคุณค่าของเชิงแสงซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมล้ำค่าของไทย เน้น
สุนทรียภาพทางจิตรกรรมและสถาปัตยกรรม ตลอดจนคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรม รวมทั้งธรรมชาติของลำน้ำโขง น้ำตก ลำธาร และป่าเขา แทนที่จะเน้นแค่สามเหลี่ยม
ทองคำเพียงอย่างเดียว

บทสรุปผลการวิจัย โครงการวิจัยย่อยที่ 3

เรื่อง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงของ
ประเทศ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

(The Development of human Resource of Border Trading and Tourism for the
stabilizing of the country, Chiangsaen District, Chiangrai Province)

การวิจัยของโครงการที่ 3 ในหัวข้อ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงของประเทศ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อสำรวจศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนและธุรกิจท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย รวมทั้งการสร้างและทดลองรูปแบบการให้ความรู้และวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถรองรับการเจริญเติบโตด้านการค้าและการท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการศึกษาทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ การสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและผู้นำชุมชน จำนวน 27 คน ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณได้จากการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากกลุ่มตัวอย่างประชากรใน 6 ตำบล ของอำเภอเชียงแสน ตำบลละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้ง 2 แบบมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำหลักสูตรในการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงของประเทศ สำหรับอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย หลักสูตรที่จัดทำขึ้นได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ก่อนนำไปฝึกอบรม

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ศักยภาพ ความพร้อมของอำเภอเชียงแสน จากการสังเคราะห์วรรณกรรม พบว่า อำเภอเชียงแสนเป็นอำเภอที่มีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมีลักษณะเป็นฐานการผลิตและการลงทุนที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสหภาพพม่า อำเภอเชียงแสนได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการจัดอันดับเมืองชายแดนที่น่า

ลงทุนเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ลักษณะภูมิประเทศ นอกจากจะเป็นจุดบรรจบพรมแดนดังกล่าวแล้ว ยังเป็นที่ตั้งท่าเทียบเรือสำหรับคลังสินค้า และการสัญจรของผู้โดยสารในแม่น้ำโขง ที่สำคัญยังเป็นเส้นทางในการทำการค้ากับจีน โดยทางเรือ อำเภอเชียงแสนยังมีลักษณะเด่นนอกจากความเหมาะสมในการประกอบการค้าแล้ว ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมหลายเผ่าพันธุ์ที่ผสมผสานกันกลาย คึงคุณนักท่องเที่ยวให้เข้าไปศึกษาไม่ว่าจะเป็น คนเมือง ไทยลื้อ ไทยใหญ่ และเผ่าพันธุ์อื่นๆ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของอำเภอเชียงแสน พบว่า อำเภอเชียงแสนมีลักษณะทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา สภาพภูมิอากาศ รวมทั้งลักษณะทางประชากรที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้ ประกอบกับพื้นที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำก็เป็นจุดแข็งของการประกอบอาชีพการค้าชายแดน เพราะความเหมาะสมของพื้นที่และที่ตั้งของหน่วยราชการ อย่างไรก็ตาม ศักยภาพเหล่านี้ยังไม่ได้ถูกดึงออกมาอย่างชัดเจน ด้านการท่องเที่ยวเป็นแค่ทางผ่าน นักท่องเที่ยวไม่นิยมค้างคืน นับเป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นการด่วน ในด้านการค้าชายแดน ประชาชนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม การค้าจึงตกอยู่ในกลุ่มของนายทุน ถ้าจะพิจารณาความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชน พบว่าน่าจะมีความเป็นไปได้ถ้าประชาชนเหล่านี้ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ทางหนึ่งนั่นเอง

2. ศักยภาพ ความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนและธุรกิจท่องเที่ยว ในอำเภอเชียงแสน ตามทัศนะของผู้บริหารและผู้นำชุมชน ในอำเภอเชียงแสน สรุปได้ว่า คณะผู้บริหารและผู้นำชุมชนได้ตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในอำเภอเชียงแสน จากการวางแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับการเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการขยายพื้นที่เพื่อรองรับเมืองใหม่ ปรับปรุงพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ พัฒนาประชาชนในด้านต่างๆ ส่งเสริมโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวและการค้าชายแดน แม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากโครงสร้างของระบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้า งบประมาณไม่พอเพียง ขาดบุคลากรและหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ นอกจากนี้ ด้านประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยเกินไป รวมทั้งการขาดความพร้อมเพียงของชุมชน และที่สำคัญที่สุด คือ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ขาดการประสานงานของทุกฝ่าย

ผู้บริหารและผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพของประชาชนในอนาคตที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะอาชีพที่จะเกิดขึ้น สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็นการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าชายแดน การท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การเกษตรกรรมและ

แปรรูปผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมจักสาน และอาชีพต่างๆ ซึ่งถ้าจะให้ประชาชนก้าวเข้าสู่อาชีพใหม่ เหล่านี้ต้องเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้เบื้องต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อน และคงต้องเป็น ความรู้ที่ก่อให้เกิดระบบของแนวคิด เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เพื่อการคิดเป็น ทำเป็น ซึ่งผู้บริหารและผู้นำชุมชนพร้อมที่จะให้การสนับสนุน

3. ศักยภาพความพร้อมในการบริหารจัดการ ด้านการค้าชายแดนและธุรกิจท่องเที่ยวใน อำเภอเชียงแสน เมื่อพิจารณาด้านประชาชน พบว่า ตามทัศนยะของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใน 6 ตำบล ส่วนใหญ่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และรับจ้าง ตามลำดับ และมี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีเป็นส่วนน้อยที่ไม่มีที่ดินเป็น ของตนเอง เมื่อพิจารณาฐานะความเป็นอยู่ พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งมีหนี้สิน สำหรับผู้ที่มีเงินออมมี ประมาณร้อยละ 5 เท่านั้น ประชาชนเหล่านี้มีความพึงพอใจในอาชีพที่ทำอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาว่าอาชีพปัจจุบันทำให้มีใช้อย่างสุขสบาย พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปาน กลาง ประชาชนเหล่านี้เล็งเห็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการ ประกอบอาชีพในชุมชนในระดับปานกลาง และเมื่อสำรวจความรู้ในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการ ค้าชายแดนและการท่องเที่ยวในทุกหัวข้อ พบว่า ประชาชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ถึงร้อยละ 10 เท่านั้นที่มีความรู้ ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอาชีพที่เหมาะสมที่จะนำความเจริญมาสู่ชุมชน เรียงตามลำดับ ได้แก่ การค้าชายแดน การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอ การแปรรูปสินค้า เกษตรกรรม เกษตรกรรม และการขนส่ง โดยมีความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ถ้ามีการฝึกอบรม ประมาณร้อยละ 70 ขึ้นไป นอกจากนี้ร้อยละ 69.44 หรือ 125 คน มีความสะดวกที่จะเข้ารับ การฝึกอบรม

4. จากการสังเคราะห์ ความรู้ที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งการปรึกษาหารือ ผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการ ท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงของประเทศ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับการค้าชายแดน
2. มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว
3. เกิดความคิดรวบยอดในการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสม
4. สามารถจัดทำแผนธุรกิจของตนเองได้
5. เกิดการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายธุรกิจที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง
6. รู้ช่องทางในการติดต่อกับหน่วยงานราชการและภาคเอกชนที่จะมีส่วนสนับสนุนการ ดำเนินธุรกิจที่อยู่ในความสนใจ

7. เกิดสำนึกนำในการหวงแหนแผ่นดินเกิด

8. เกิดความสามัคคีในหมู่ประชาชน เกิดความรักในความเจริญรุ่งเรืองของชุมชน

5. หลักสูตรได้ผ่านการประเมินคุณภาพโดยคณะที่ปรึกษาโครงการและผ่านการทดลองใช้ หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงและนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดขั้นตอนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้เวลา 3 วัน ขั้นที่ 2 ติดตามผลการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรม 3 เดือน และขั้นที่ 3 ดูงานหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน และนำเสนอกิจกรรมที่เป็นผลผลิตของการฝึกอบรม ในการดำเนินการฝึกอบรม พบว่ามีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 84 คน จากทุกตำบลในอำเภอเชียงแสน มีทั้งผู้ที่ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป ผลการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 โดยมีความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมสูงสุด รองลงมาเป็นด้านวิธีการฝึกอบรม และด้านหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.27, 4.19 และ 4.18 ตามลำดับ เมื่อระยะเวลาผ่านไป 3 เดือน จึงได้มีการติดตามผลการฝึกอบรม ซึ่งพบความสัมพันธ์ของหลักสูตรในทุกตำบล ยกเว้นตำบลโยนก อีก 3 เดือนถัดมา คณะผู้วิจัยได้นำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปดูงาน ภายใต้การบรรยายของคณะวิทยากรท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ ศูนย์ผ้าปักทอมือ อำเภอแม่จัน นำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านผลิตภัณฑ์ที่แสดงเอกลักษณ์ถิ่น และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตัวอย่างของชุมชนเข้มแข็งที่หมู่บ้านบ่อน้ำขาว อำเภอแม่สาย และธุรกิจการค้าชายแดนกับต่างประเทศที่สหกรณ์ใบชา อำเภอแม่ฟ้าหลวง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนจากเทศบาลเวียงเชียงแสนนำเสนอกิจกรรมขั้จักรยานสี่สานวัฒนธรรม ชมเมืองมรดกโลก และไหว้พระวัดต่างๆ ผลการดูงานพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสเห็นความก้าวหน้าและความสำเร็จของชุมชนอื่นที่ดึงดูดเด่นของชุมชนมาเป็นจุดขาย รวมทั้งเทคนิคการประชาสัมพันธ์ และยังทำให้บางคนเลิกล้มความคิดในการทำธุรกิจที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของท้องถิ่น ผลการดูงานพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.81 โดยมีความพึงพอใจในด้านการจัดการในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 3.87 และด้านความรู้ในระดับมากเช่นกัน ค่าเฉลี่ย 3.72

การดำเนินงานตามขั้นตอนที่ผ่านมาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอำเภอเชียงแสนให้มีศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนและธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังเป็นต้นแบบของการสร้างหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงให้กับชายแดนของประเทศไทยต่อไป

รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงให้กับชายแดนประเทศไทย เป็นหลักสูตรที่วางรากฐานอยู่บนหลักการที่ให้ผู้ที่อยู่ในชุมชน

รู้จักคิดเป็น ทำเป็น ภายใต้อำนวยการเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มพูนทุนมนุษย์ในด้านองค์ความรู้ ค่านิยมองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และการเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่โดยมีการวางแผนการดำเนินงานใน 3 รูปแบบ ที่เหมาะสมกับบริบทและวิถีของท้องถิ่นชายแดน ดังนี้

1. รูปแบบของหลักสูตร มีการดำเนินงานสร้างเป็นขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริง การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร ทั้งนี้ ในการสร้างหลักสูตร ผู้สร้างจะต้องวิเคราะห์ลักษณะทุนมนุษย์ที่มีอยู่ให้ต้องแท้ ประกอบกับต้องเข้าใจวิธีการสร้างแรงจูงใจ การใช้พลัง และมีการเสริมแรงแก่ผู้เข้าร่วม โครงการเป็นระยะ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในอนาคต

2. รูปแบบของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสเข้ารับการ พัฒนาเพื่อเพิ่มพูนทุนมนุษย์ เพราะการพัฒนาใดๆ จะทำโดยบุคคลกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ การพัฒนาจะเกิดขึ้นถ้าทั้งผู้นำและประชาชนมองเห็นปัญหาร่วมกันคิดร่วมกัน และแก้ไขปัญหาร่วมกัน ที่สำคัญ ต้องรู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนที่อาศัยอยู่

3. รูปแบบของวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มักขึ้นกับระยะเวลาและงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่เหมาะสมมักจะเป็นการฝึกอบรมที่มีระยะเวลาพอเหมาะ ไม่ควรจะเกิน 5 วัน เพราะผู้เข้ารับการอบรมไม่ใช่ นักเรียนหรือนักศึกษาที่มีเวลาเข้าร่วมอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ สิ่งที่เขาขาดไม่ได้หลังการฝึกอบรมคือการติดตามผล ควรจะมีการทิ้งช่วงเวลาพอสมควร ประมาณ 3 เดือน เพื่อให้เกิดการดำเนินการ โดยมีการประสานงานเป็นระยะ และท้ายที่สุด จะต้องพาไปดูงานยังชุมชนที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นการเติมพลังทวิคูณที่ก่อให้เกิดการก้าวกระโดดของความคิดในการพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป

หลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวที่จะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มทุนมนุษย์และก่อให้เกิดการคิดอย่างต่อเนื่อง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับองค์ความรู้ทางด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ก้าวทันโลก สามารถเข้าใจสภาพชุมชน ก่อให้เกิดค่านิยมองค์กรในเรื่องการทำงานอย่างมีส่วนร่วม การรวมกลุ่ม ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น รวมทั้งการรักและหวงแหนชุมชน เกิดวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานกลุ่ม การออม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปรึกษาหารือ รวมไปถึง เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ในการคิดเป็นทำเป็น เกิดภาวะผู้นำ และเข้าใจหลักการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนที่นำไปสู่สู่สู่การพัฒนาท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน เพื่อก้าวทันคู่แข่งในโลกของการแข่งขัน ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความรักหวงแหน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว เพื่อความมั่นคงของประเทศอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

7.1 การวิเคราะห์ศักยภาพอำเภอเชียงแสน (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strength)

1. ความพร้อมด้านสภาพทางกายภาพและประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ
2. มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย
3. มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
4. ประชาชนมีความรักและหวงแหนท้องถิ่น

จุดอ่อน (Weakness)

1. มีการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อย ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจการดำเนินการธุรกิจการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวได้ในระยะเวลาการอบรมสั้นๆ
2. การดำเนินการสร้างหลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นการอบรมเฉพาะเรื่อง ยังไม่มีหลักสูตรเบ็ดเสร็จที่ทำให้จัดทำธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ
3. ขาดความรู้ด้านภาษาต่างประเทศและกฎหมาย ที่ใช้ในการติดต่อธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว
4. ขาดความรู้ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน
5. ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างทั่วถึง
6. การให้ความรู้ประชาชนขาดการวิเคราะห์ความต้องการอย่างแท้จริง ขาดความต่อเนื่อง
7. มีความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างจำกัด
8. ขาดความรู้ในการออกแบบและจัดแสดงผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ถิ่น
9. ขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบ
10. ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
11. ขาดความสามารถในการแข่งขันทางอาชีพ
12. การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ประชาชนเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง
13. ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดการประสานงานและดำเนินการร่วมกันเพื่อความเจริญของท้องถิ่น

14. ขาดจิตสำนึกและการรวมกลุ่มในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

15. ขาดการรวมกลุ่มและภาวะผู้นำ

8. หลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านมาจากความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
9. ขาดการปลูกฝังจิตสำนึกในการหวงแหนและอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่นในการศึกษาภาคบังคับ
10. ขาดผู้นำในการสร้างพลังชุมชนอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

7.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว เพื่อความมั่นคงของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

กลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมจุดแข็ง

	มาตรการ
1. สร้างกระแสนิยมในการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสนให้มากขึ้น จากสภาพแวดล้อมและประวัติศาสตร์ความเป็นมา	1. พัฒนาให้คนในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญทางการท่องเที่ยว 2. สร้างความรัก หวงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของคน สามารถจัดการ ได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน 3. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนที่ทันสมัยและมีเนื้อหาจูงใจ และพอเพียงที่นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจได้ 4. จัดทำแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างตำบลเพื่อเป็นข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
2. สร้างวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เป็นจุดขายทางธุรกิจ	1. สนับสนุนให้คนรุ่นเก่าถ่ายทอดวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามให้แก่คนรุ่นหลัง ได้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ตลอดไป 2. กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมและเสนอขายเทศกาลงานประเพณีให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวหลักอย่างครบวงจรและอย่างต่อเนื่อง 3. จัดหลักสูตรมัคคุเทศก์รุ่นเยาว์และปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้กับประชาชน
3. ยกระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มไปอย่างเสมอภาคและทั่วถึง	1. กำหนดหลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและทิศทางการพัฒนาประเทศ 2. จัดให้มีการฝึกอบรมที่หลากหลายตามความต้องการของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น 3. จัดให้บริการและถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการและอาชีพสู่ชุมชนและท้องถิ่นให้มากขึ้น
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและไม่ทอดทิ้งถิ่นที่อยู่	1. ฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่นให้แก่ประชาชน 2. สร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ด้านโครงสร้างทางสังคม

	มาตรการ
5. สร้างหลักสูตรอบรมด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวให้ประชาชนมีความเข้าใจง่ายและมีความเป็นรูปธรรม โดยเน้นศักยภาพของผู้เข้ารับการอบรม	1. จัดกลุ่มอบรมตามพื้นฐานความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม 2. จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง
6. ดำเนินการวิเคราะห์สภาพความพร้อมของท้องถิ่นและประชาชนเพื่อสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	สำรวจสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
7. ให้ชุมชนพัฒนาตนเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีในท้องถิ่นและกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรด้านภาษาต่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยให้หน่วยงานรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง	1. ส่งเสริมให้บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล 2. กำหนดแผนระยะยาวในการพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานรองรับ
8. ยกระดับความรู้ในการติดต่อประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐบาล	1. หน่วยงานระดับท้องถิ่นเพิ่มบทบาทในการประชาสัมพันธ์ภารกิจของตนให้ประชาชนทราบ โดยใช้สื่อหลายช่องทางและด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย 2. ให้การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงประชาชนทุกระดับ 3. จัดศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารประจำท้องถิ่น
9. พัฒนาการดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและทันสมัย	1. สร้างเครือข่ายข่าวสารระดับหน่วยงานและระดับท้องถิ่น เพื่อให้การรับข่าวสาร การเข้าถึงข่าวสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีอำเภอเป็นแกนนำ 2. หน่วยงานระดับท้องถิ่นจัดอบรมให้ความรู้ในการบริโภคข่าวสารแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
10. วิเคราะห์ความต้องการของประชาชนตามสภาพท้องถิ่น สร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนและสภาพท้องถิ่น	1. ศึกษาความต้องการของประชาชน 2. วิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่นเพื่อจัดหลักสูตรที่เหมาะสม โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

	มาตรการ
11. กระจายโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันในการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ	1. จัดให้มีการฝึกอบรมที่หลากหลายตามความต้องการของท้องถิ่น 2. ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาค เอกชน สถาน ศึกษา และท้องถิ่น ในการกำหนดแผน ทิศทาง และการดำเนินการพัฒนาอาชีพของประชาชน 3. จัดทำหน่วยงานเคลื่อนที่ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยมีอำเภอเป็นแกนนำในการดำเนินการ
12. เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	1. ให้ความรู้แก่ประชาชนในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการจัดแสดงและจำหน่าย โดยการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่น 2. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรโดยการถ่ายทอดความรู้ 3. จัดประกวดผลงาน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน
13. เพิ่มศักยภาพด้านการดำเนินธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชน	1. ให้ความรู้ด้านการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ให้มีการศึกษาดูงานในหน่วยงานหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ 3. ภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือ ในการจัดทำสื่อการขายที่ทันสมัยและครบถ้วน ครอบคลุมทุกภาคส่วน 4. จัดกิจกรรมสร้างเสริมองค์ความรู้ในการจัดทำแผนธุรกิจ
14. ให้ความรู้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน	1. ฝึกอบรมให้ความรู้ เบื้องต้นด้านข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. คัดเลือกผู้มีศักยภาพจากกลุ่มผู้เข้าอบรมให้เป็นผู้ นำในการวางแผนของท้องถิ่น 3. รัฐให้ความช่วยเหลือ โดยจัดหาบุคลากรให้เป็นที่ปรึกษา ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสื่อประชาสัมพันธ์ 4. รัฐเป็นแกนนำในการสร้างระบบเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชน และเป็นศูนย์รวมข้อมูลทุกด้าน
15. พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านอาชีพของประชาชน โดยใช้ความรู้เป็นฐาน	1. ฝึกทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น 2. ฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาไปสู่แนวคิดในการแข่งขันทางอาชีพ
16. สร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
17. ปลุกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับประชาชน ให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	จัดหลักสูตรสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับประชาชน

	มาตรการ
18. ส่งเสริมกลยุทธ์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อสร้างจริยธรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. จัดอบรมและสัมมนา ทั้งระดับผู้นำชุมชน และประชาชน ในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2. จัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมอย่าง
19. เพิ่มขีดความสามารถในการรวมกลุ่มและการเป็นผู้นำให้แก่ประชาชน	1. จัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น 2. จัดไปคดูงานชุมชนเข้มแข็งที่เป็นตัวอย่างเพื่อให้ประชาชนเกิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น 3. ฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องภาวะผู้นำแก่ประชาชนทุกระดับ
20. สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น	1. พัฒนาทักษะด้านการประสานงานและจิตสำนึกด้านความร่วมมือระหว่างชุมชน 2. หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน โดยการสร้างระบบเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชน และฝึกอบรมให้ความรู้และวิธีการประสานงานเครือข่ายแก่ชาวบ้านเพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง

7.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวเพื่อความมั่นคงของประเทศ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ระยะเวลา 12 ปี (2551-2562)

ยุทธศาสตร์ที่ 1

สร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันการศึกษา ภาวชนู์ท้องถิ่น และสถาบันศาสนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนให้รู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และสามารถดำรงชีวิต มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ

แนวทาง

1. ครอบครัวปลูกฝังจิตสำนึกในการรัก ห่วงแหน โบราณสถาน ศิลปะและวัฒนธรรมตั้งแต่วัยเด็ก รวมทั้งการแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ ควรปลูกฝังค่านิยมการทำงานแบบร่วมมือ ประสานงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรที่ปลูกฝังจิตสำนึกในการรัก หวงแหน โบราณสถาน ศิลปะ และวัฒนธรรม ในทุกระดับการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาพื้นฐาน นอกจากนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์จริง

3. จัดให้มีสถานศึกษาที่ทำการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งภาคปฏิบัติและวิชาการ

4. ยกย่องปราชญ์ท้องถิ่น จัดทำหอเกียรติยศเพื่อเชิดชูและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นหลังต่อไป

5. สนับสนุนให้มีศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นและผลักดันให้เป็นหลักสูตรในสถานศึกษา

6. สร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างสถานศึกษา ปราชญ์ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

7. สถาบันศาสนาต้องมีบทบาทในการขับเคลื่อนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำบำรุงโบราณสถานที่ล้ำค่าของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการปลูกฝังให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม

8. พัฒนาต่อยอดการใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสืบสานองค์ความรู้เดิม และปรับปรุงยุคให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งให้ความคุ้มครองความรู้เหล่านี้ทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2

เพิ่มขีดความสามารถในการขยายตัวด้านธุรกิจการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เป็นธุรกิจที่บริหารจัดการ โดยชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

แนวทาง

1. จัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภายใต้กรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

2. ผลักดันและความเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชนทุกระดับและสถานศึกษาในการพัฒนาความสามารถด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว โดยจัดหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นของท้องถิ่น

3. หน่วยงานภาครัฐ โดยความร่วมมือขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และสถานประกอบการ จัดทำแหล่งข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ที่เป็นประโยชน์ เผยแพร่ผ่านสื่อในรูปแบบที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้

4. พัฒนาผู้ที่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพบนฐานการพึ่งตนเองและวิทยาการสมัยใหม่

5. สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาเข้าสู่อาชีพการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว โดยการจัดหาแหล่งทุนและกำหนดมาตรการระยะยาวในการกู้ยืม และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

6. สร้างมาตรฐานสินค้าให้มีตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับของตลาด บนรากฐานของความรู้สมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

7. สร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมและมีระบบการขนส่งสินค้าที่ดี รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

8. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว การทำวิจัยพื้นบ้านควบคู่ไปกับโดยประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3

สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ให้กับคนทุกช่วงวัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิต

แนวทาง

1. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนสำหรับคนทุกช่วงวัย โดยให้ความสำคัญการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการยกย่องผู้สนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

2. พัฒนาหลักสูตรการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยเปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคน

3. จัดทำแผนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการจัดทำปฏิทินการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเพื่อกระตุ้นความสนใจของชุมชน

4. ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับทุกคน โดยการประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถานศึกษา โดยมีมาตรการจูงใจที่เหมาะสม

5. จัดหน่วยให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องของชุมชน

6. จัดทำหลักสูตรให้เป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ที่สามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา

บทสรุปผลการวิจัย โครงการวิจัยย่อยที่ 4

เรื่อง

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม

(The Development of Golden Triangle Area for Cultural Security)

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาก เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้นำเงินไปใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและมีการใช้จ่ายกันอย่างง่ายๆ ดังนั้น จึงมีการแข่งขันกันในโลกเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประเทศไทยก็ได้รับความนิยมสูงแห่งหนึ่งของโลก ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาตลอดทั้งปี รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้กำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น Amazing Thailand และ Unseen Thailand เป็นต้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผลักดันให้ประเทศไทยมีเงินตราต่างประเทศไหลเข้ามาสู่ประเทศอย่างมหาศาล เพราะทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวโลกรู้จักกันเป็นอย่างดี ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานว่าเป็นแหล่งอารยธรรมและวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่า ตั้งแต่สมัยโยนกนครนาราชเมื่อประมาณ 1,300 ปีล่วงมาแล้ว และเป็นดินแดนที่มีทัศนียภาพสวยงามมาก มีดินแดนต่อกัน 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย-ลาว และเมียนมาร์ โดยมีลำน้ำโขงและแม่น้ำรวกมาบรรจบกันก่อให้เกิดเป็นรูปสามเหลี่ยมบริเวณนี้ และที่ได้ชื่อว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” (Golden Triangle) เพราะมีการนำทองคำมาแลกเปลี่ยนกับฝิ่นที่บริเวณนี้

เมื่อชื่อสามเหลี่ยมทองคำเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกเช่นนี้ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเยี่ยมชมเยือนตลอดทั้งปี เพราะมีบรรยากาศที่สดชื่นและเอือกเย็นตลอดปี มีวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่า มีประเพณี วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีโบราณสถาน และวัดที่ตั้งอยู่ภายในและภายนอกคูเมืองไม่น้อยกว่า 150 วัด ที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมอันงามสง่าไว้ให้ชื่นชม แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาว

ไทยและชาวต่างประเทศเมื่อมาท่องเที่ยวที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำแล้ว มองดูความสวยงามของสามเหลี่ยมทองคำ กราบพระองค์ใหญ่ ถ่ายรูปพร้อมทั้งทั้งขยะและก็พากันจากไป มิได้สัมผัสวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่าอย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาและผลกระทบดังกล่าวนี้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วน (Hot Issue) ที่ต้องวิจัยเพื่อแสวงหาและกำหนดยุทธศาสตร์การอนุรักษ์วัฒนธรรมบริเวณสามเหลี่ยมทองคำที่มีชายแดนติดต่อกัน 3 ประเทศ โดยการสร้างและพัฒนาประเทศให้มี Home Stay ที่ได้มาตรฐาน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้มาพักค้างคืนสำหรับศึกษาและสัมผัสวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่า รวมทั้งการท่องเที่ยวภายในอำเภอเชียงแสน ดินแดนทางประวัติศาสตร์ที่เป็น Unseen ของจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจของชาวเชียงแสนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจและศึกษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมล้านนา บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ รวมทั้งบริเวณพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่จะพัฒนาบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางวัฒนธรรมล้านนา ของประชาชนบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

2.3 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ของประชาชนบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

2.4 เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่จะเข้าร่วม โครงการท่องเที่ยวแบบ Home Stay เพื่อสร้างความมั่นคงทางวัฒนธรรมล้านนา บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ รวมทั้งบริเวณพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน

2.5 เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่จะพัฒนาให้มีความรู้ ในการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งอาชีพเกี่ยวกับการจัด Home Stay ด้วย

2.6 เพื่อวางแผนและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและความพร้อมของประชาชนที่จะเข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวแบบ Home Stay บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ รวมทั้งบริเวณพื้นที่ของอำเภอเชียงแสน

2.7 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ Home Stay ด้วยวิธีการดำเนินการประชุม สนทนา เสวนา และปรึกษาร่วมกันที่จะจัดทำโครงการท่องเที่ยวแบบ Home Stay เพื่อสร้างความมั่นคงทางวัฒนธรรมให้กับประชาชนบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

2.8 เพื่อสร้างและดำเนินการจัดทำโครงการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่เป็นความมั่นคงทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์หรือแบบท้องถิ่นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในชุมชนด้วยวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2.9 เพื่อให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมล้านนาให้เกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรมบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

2.10 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มาพักค้างคืนที่ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำ

2.11 เพื่อจัดทำแผนที่และคู่มือสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบ Home Stay โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่น่าสนใจ รวมทั้งนวดแพทย์แผนไทยและระเบียบว่าด้วยการเข้าพัก Home Stay ด้วยเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์ต่อไป

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

เนื่องจากโครงการนี้ มุ่งผลสำเร็จ คือ Output และ Outcome เป็นเป้าหมายหลัก จึงได้กำหนดขอบเขตและแนวทางในการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การสำรวจสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และกีฬา รวมทั้งองค์ความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้สะสมไว้นานแล้ว นอกจากนี้ ยังศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ การมีส่วนร่วม ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแบบ Home Stay การเข้าร่วมโครงการ Home Stay การจัดทำคู่มือ กฎระเบียบ ทศิกา การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรม การสร้างและพัฒนาโครงการ Home Stay โดยชุมชน การติดตามและประเมินผลโครงการ Home Stay

3.2 ขอบเขต ด้านประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน สมาชิก อบต. เจ้าหน้าที่ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3.3 ขอบเขตด้านสถานที่ ได้กำหนดพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม คือ แหล่งท่องเที่ยว ของ ตำบล โยนก ตำบลเวียง และตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นอำเภอที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเอกลักษณ์ของทั้ง 2 ฝั่ง ซึ่งได้รวมสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดเชียงรายที่รู้จักกันเป็นอย่างดีทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

3.4 ขอบเขตของระยะเวลาในการทำโครงการวิจัย คือ ใช้เวลา 2 ปี คือ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2548 - กันยายน 2550

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ช่วยให้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในพื้นที่ใดบ้าง ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแนวชายแดนของไทย
- 4.2 ช่วยให้มีความรู้ในการที่จะอนุรักษ์ และธรรงศ์วัฒนธรรมอันดีงามของล้านนาบริเวณสามเหลี่ยมทองคำไว้เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรมบริเวณชายแดนที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง
- 4.3 ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อันจะสร้างรายได้เสริมแก่ประชาชนในท้องถิ่น
- 4.4 ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมี Home Stay ไว้เป็นทางเลือกด้วย
- 4.5 ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแบบ Home Stay ที่ได้จากการวิจัย
- 4.6 ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ Home Stay โดยชุมชนที่เกิดจากการวิจัย
- 4.7 ช่วยให้ชาวท้องถิ่นตระหนักถึง ความเป็นไทยและรักษาวัฒนธรรมไว้ให้ลูกหลานต่อไป
- 4.8 ช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ และความดีงามทางด้านจิตใจ และความเป็นไทย
- 4.9 พื้นที่บริเวณที่มีการวิจัยครั้งนี้จะเป็นต้นแบบ (Model) ของการวิจัยการบูรณาการในการที่จะสร้างความมั่นคงทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศได้ต่อไป

5. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการทำวิจัยโครงการย่อยที่ 4 นี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยมีขั้นตอนและแผนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 Phase หรือแบ่งเป็น 2 ปี ดังนี้

Phase ที่ 1 เป็นการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและผลงานวิจัยทั้งที่กรุงเทพมหานครและที่จังหวัดเชียงราย รวมทั้งเดินทางไปสำรวจสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงแสน เช่น การล่องเรือไปตามลำน้ำโขง ไปฝั่งลาว และเมียนมาร์ การเดินป่า การนั่งรถอีแต่นไปชมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เป็นต้น และที่สำคัญคือ ได้สร้างเครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตการณ์ และแบบบันทึก แล้วได้ทำการสุ่มตัวอย่างประชาชนของอำเภอเชียงแสน เพื่อสอบถามและสัมภาษณ์ รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามหลายครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งปริมาณและคุณภาพครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาดำเนินการ

วิเคราะห์และประมวลผลที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติบรรยาย คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

Phase ที่ 2 เป็นการนำผลที่ได้จากการวิจัยในปีที่ 1 มาดำเนินการวางแผนและจัดทำโครงการ Home Stay ที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ คือ ที่บ้านสบรวก หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน โดยเริ่มตั้งแต่การจัดทำโครงการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การไปศึกษาดูงาน Home Stay ที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว รวมทั้งการประเมินผลการจัด Home Stay แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เป็นไปตามบัญญัติ 10 ประการ ของ Home Stay ที่ได้มาตรฐานสากล และก่อนสิ้นสุดโครงการฯ คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาเผยแพร่ด้วยการประชุมสัมมนา เพื่อขอความคิดเห็นแล้วจัดทำเป็นรูปเล่มการวิจัยที่สมบูรณ์

6. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว มีข้อค้นพบ (Fact Findings) ที่ได้รับจากการวิจัยที่สำคัญและอย่างสรุป ดังนี้

- 6.1 สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอำเภอเชียงแสนที่สำคัญและเด่น ๆ ได้แก่ บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ พระองค์ใหญ่และช้างคู่ปางใหญ่ที่สวยงามและมีดงสีทองที่งามตา มีวัดที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมล้านนาที่ทรงคุณค่าประมาณ 150 วัด ทั้งภายในและภายนอกคูเมือง เช่น วัดพระธาตุดอยมดดี วัดพระธาตุดอยภูเข้ วัดพระธาตุดาเวา หอฝั้น สงครามฝั้นอันลือชื่อระดับโลก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงแสน คูเมือง งานประเพณีสงกรานต์ งานยี่เป็ง วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าต่าง ๆ และเทศกาลดอกจ๊วบานที่ฝั่งลาว รวมทั้งทะเลสาบเชียงแสน เป็นต้น และที่สำคัญมากก็คือ มีชิงหลวงสำหรับนักท่องเที่ยวร่วมงานแกะสลักไม้ได้ด้วย
- 6.2 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าไม่รู้ แต่มีความรู้เกี่ยวกับ Home Stay ไม่สูงนัก สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสามเหลี่ยมทองคำเพื่อให้เกิดความมั่นคงตามแนวชายแดนนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเพราะมีวัฒนธรรมที่หลากหลายและยังคงความเป็นวัฒนธรรมล้านนาที่เข้มแข็งมากด้วย และร้อยละ 72.6 บอกว่าต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ Home Stay นอกจากนี้ยังมีความต้องการบเทคนิคและวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ตลอดไป และต้องการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อพูดคุยกับนักท่องเที่ยวได้บ้าง รวมทั้งอยากมีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวด้วย เช่น ร้านอาหารที่ระลึก และนวดฝ่าเท้า เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนยังมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว รักษาความสะอาด และรัฐควรจัดสรรงบประมาณด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างเพียงพอ

6.3 ผลการสำรวจและสังเกตการณ์สภาพวัฒนธรรมล้านนาบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ พบว่าประชาชนส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายเหมือนประชาชนในภาคกลาง ภาษาที่พูดก็ใช้ภาษาภาคกลาง แต่ยังมีภาษาเขียนเป็นภาษาล้านนาที่มีอยู่ตามวัดต่าง ๆ ศิลปวัฒนธรรมก็ยังคงมีอยู่โดยเฉพาะตามวัดต่าง ๆ ส่วนอาหารที่รับประทานยังคงเป็นอาหารพื้นเมืองที่ใส่กระต๊อบข้าวเหนียวมารับประทานกัน นอกจากนี้ยังมีการแสดงทางวัฒนธรรมล้านนาอยู่บ้างและมีการนวดแพทย์แผนไทยด้วย

6.4 คณะผู้วิจัยได้ออกสำรวจสภาพหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอเชียงแสน พร้อมทั้งได้สอบถามผู้นำของแต่ละหมู่บ้านพบว่า ยังไม่มีความพร้อมที่จะจัดทำ Home Stay ด้วย จนกระทั่งมาเปิดเวทีและจัดโครงการอบรมให้กับประชาชนที่บ้านสบรวก หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง ที่วัดสบรวก ปรากฏว่ามีชาวบ้านเข้ารับการอบรมประมาณ 13 คน หลังจากอบรมแล้วก็มี การพาไปศึกษาดูงาน Home Stay ที่บ้านโป่งนาคำ ริมแม่น้ำกก ตำบลคอยช้าง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย หลังจากนั้นได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน พร้อมทั้งขอสมัครเข้าร่วมโครงการ Home Stay

6.5 การจัดตั้งชมรมโฮมสเตย์ที่สามเหลี่ยมทองคำ

ชาวบ้านที่ผ่านการอบรมและไปศึกษาดูงานพร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการฯ จึงมีมติให้ตั้ง “ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมล้านนา” เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2549 โดยมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ ครั้งแรก ดังนี้

1. นายอารีย์ ปัญญา บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 01-765-3735	ประธานชมรม
2. นายเวียงแก้ว ยาคี บ้านเลขที่ 171 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 09-8513034	รองประธานชมรม
3. นายสมรัตน์ โกฏยี่ บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 09-4337899	ฝ่ายกิจกรรม
4. นายพร สังฆวดี บ้านเลขที่ 267 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 03- 2056362	ฝ่ายประสานงาน
5. นายอนงค์ สังฆวดี บ้านเลขที่ 207 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 053-784048	ฝ่ายวัฒนธรรม
6. นางศรีสุข อยู่เป็นสุข บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 09-9526070	กรรมการ
7. นายพร อินทะมา บ้านเลขที่ 206 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 06-5865690	กรรมการ
8. นายทองจันทร์ ยาคี บ้านเลขที่ 198 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 05-6147742	กรรมการ
9. นายสุเทพ ชัยชนะ บ้านเลขที่ 173 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 06-9185048	กรรมการ
10. นายอริคม คิงคำ บ้านเลขที่ 167 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 01-021-8981	กรรมการ
11. นายแสง คำซอน บ้านเลขที่ 291 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 01-033-0596	กรรมการ
12. นายคำแสน รื่องบุญถือ บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 1 ต.เวียง อ.เชียงแสน 09-403-6409	กรรมการ
13. นางอำพร ปัญญา บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 1 ต. เวียง อ. เชียงแสน 05-030-7736	กรรมการ

6.6 บัญญัติ 10 ประการในการจัดทำ Home Stay

บัญญัติ 10 ประการในการจัดโฮมสเตย์

คณะผู้วิจัยและสมาชิกชมรม โฮมสเตย์ฯ ได้ประชุมปรึกษากันแล้วมีความเห็นร่วมกับสมาชิกดำเนินการและบริหารบ้านของตน ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยยึดบัญญัติ 10 ประการ ดังนี้

1. บ้านพักมีความมั่นคงแข็งแรง อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีเตียงนอนหรือที่นอน หรือเสื่อหมอน มุ้ง และอุปกรณ์ที่สะอาด
2. มีห้องอาบน้ำและสุขาที่สะอาด (โถส้วมต้องได้มาตรฐาน ชนิดนั่งแล้วราดน้ำ)
3. อาหารพื้นบ้านง่าย ๆ แต่ปรุงมาอย่างดี เช่น ควรใช้ผักที่สดในหมู่บ้าน เป็นต้น
4. ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สวยงาม เช่น มีภูเขา ป่าเขา สามเหลี่ยมทองคำ ลำน้ำโขงที่กว้าง-ไกล และชายแดน 3 ประเทศ เป็นต้น
5. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เล่าประวัติความเป็นมาของสามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรมล้านนา ภาษาพื้นเมือง วัฒนธรรมการกิน ประเพณีแต่งงาน การแต่งกาย วิถีชีวิต จักสาน และผ้าพื้นเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เจ้าของบ้านสามารถอธิบายได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นคนท้องถิ่นรวมทั้งสอนภาษาพื้นเมือง
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น เดินป่า ขี่ม้า ตกปลา ขี่จักรยาน พาไปชมวัดต่าง และล่องเรือไปฝั่งลาว เป็นต้น
7. ร้านค้าทั่ว ๆ ไป และร้านจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งเป็นของพื้นบ้าน และมีร้านค้าเครื่องคัมอาหารไว้บริการในชุมชนบ้าง
8. ความบันเทิงต่าง ๆ อาทิ เช่น การเดินรำ คนตรีพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน และการแสดงของพื้นบ้านรวมทั้งจัดขันโตก เป็นต้น ควรจัดเป็นครั้งคราวหรือในยามแดดร่มลมตก ก็ได้ (ถ้ามี)
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรบอกนักท่องเที่ยวให้ระวังทรัพย์สินที่มีค่า เดินท่องเที่ยวขอให้ระมัดระวัง อย่าประมาด อาจประสบอุบัติเหตุ หรือถูกสัตว์ แมลงกัดต่อยได้ ควรมียาประจำตัวไว้ด้วย ควรจดเบอร์มือถือหรือโทรศัพท์ไว้ด้วย ในกรณีฉุกเฉินรวมทั้งการขึ้น-ลงบ้านก็ให้ระมัดระวังไว้ด้วย ซึ่งความปลอดภัยถือเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไป
10. ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน สิ่งนี้สำคัญมาก เพราะนักท่องเที่ยวเป็นคนต่างถิ่นที่ต้องการต้อนรับหรือควรเขียนว่ายินดีต้อนรับ (Welcome) ความมีมิตรไมตรี เอื้ออาทรช่วยเหลือ พูดภาษาพื้นเมืองให้ฟัง สอนการทำอาหาร และที่สำคัญที่สุดก็คือ รอยยิ้ม

จากใจเจ้าของบ้านให้พบกับสยามเมืองยิ้ม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชาวต่างประเทศที่มาเที่ยวเมืองไทย เพราะชาวไทยยิ้มต้อนรับ ทุกคนยิ้มอย่างเดียว จึงได้สมัญญาว่า สยามเมืองยิ้ม ซึ่งเป็นเพชรน้ำหนึ่งของชาวไทยทั่วไป

6.7 การติดตามและประเมินผล

คณะผู้วิจัยได้เดินทางมาติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนที่บ้านของสมาชิกต่าง ๆ พบว่า มีความพึงพอใจมากและรู้สึกประทับใจมากในการต้อนรับและความมีน้ำใจและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน พร้อมทั้งได้ทราบประวัติของสามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรมล้านนาที่สำคัญ ๆ รวมทั้งการสอนภาษาพื้นเมืองให้ด้วย และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสะอาดห้องสุขาและบริเวณบ้านและการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามด้วย ซึ่งคณะผู้วิจัยและสมาชิกได้นำผลการประเมินมาประชุมปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

6.8 การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมล้านนา

คณะผู้วิจัยและสมาชิก ได้มีการประชุมและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สัมผัสวัฒนธรรมล้านนาให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนไว้หลายกิจกรรม เช่น

- 1) ถ้าพัก 1 คืน ก็จะจัดกิจกรรมพาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ วัดพระธาตุคอกยู่เข้า หอผืน เป็นต้น
- 2) ถ้าพัก 2 – 4 คืน หรือมากกว่า ก็จะจัดกิจกรรมพาไปศึกษาและสัมผัสวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่ามากมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีมัคคุเทศก์ตลอดเส้นทาง เช่น เดินป่า นั่งรถอีแต่นไปชมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ล่องเรือไปลาวและเมียนมาร์ไปไหว้พระตามวัดต่าง ๆ
- 3) นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะแกะสลักศิลปวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงตั้งแต่ริบกลงมา ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ที่ซึ่งหลวง ซึ่งมีแห่งเดียวที่ชมรมโฮมสเตย์ฯ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นครูช่วยสอน

6.9 ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยพบว่า บริเวณสามเหลี่ยมทองคำเคยเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมและอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลานานและเป็นที่ยุ่จักกันทั่วโลก แต่ในยุคของกระแสโลกาภิวัตน์กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายบริบท ประกอบกับการวิเคราะห์จุดแข็ง

จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม (SWOT) แล้ว สามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรมล้านนาได้ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็ง

จุดแข็ง	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
1. ชื่อ “สามเหลี่ยมทองคำ” เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและยังมีทิวทัศน์ที่สวยงามและภูมิอากาศที่สดชื่นตลอดทั้งปี	- อนุรักษ์ชื่อนี้ไว้รวมทั้งสร้างภูมิทัศน์ให้น่ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี - รัฐจัดสรรงบประมาณเป็นประจำทุกปีอย่างเพียงพอ	- จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพคนและชุมชนในการอนุรักษ์และร่วมมือสร้างภูมิทัศน์ให้น่ามาท่องเที่ยวตลอดปี - ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้น่าอยู่และคงสภาพเดิม - จัดระเบียบให้เกิดความสะอาด	- ชื่อ “สามเหลี่ยมทองคำ” จะอยู่ในความทรงจำและประทับใจของนักท่องเที่ยวและเกิดความภาคภูมิใจของชาวบ้านตลอดไป
2. มีวัฒนธรรมล้านนาและประเพณีท้องถิ่นตลอด 12 เดือน	- คัดสรรวัฒนธรรมและประเพณีที่เด่น ๆ มาส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีครบทั้ง 12 เดือน	- จัดทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละเดือนเริ่มตั้งแต่ มกราคม ว่ามีอะไร ที่ไหน วันที่เท่าไร และทำอย่างไร เป็นต้น	- ผู้ที่รับผิดชอบจะได้เตรียมความพร้อมในการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว - นักท่องเที่ยวจะได้วางแผนมาท่องเที่ยวตามที่ต้องการ - มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี - ท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งปี

จุดแข็ง	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
3. มีโบราณสถาน ศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร เช่น มีพระธาตุจอมกิติ 1 ใน 5 ของพระธาตุใน เมืองไทยและมีซิ่ง หลวงที่มีแห่งเดียวที่นี่	- ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับ โบราณสถานและประวัติของพระธาตุต่าง ๆ รวมทั้ง ซึ่งหลวงด้วย	- แนะนำและจัดพานักท่องเที่ยวไปไหว้พระธาตุจอมกิติที่สำคัญที่สุดของจังหวัด เทียบได้กับองค์พระปฐมเจดีย์และพระบรมธาตุรวมหาวิหาร - แนะนำนักท่องเที่ยวที่อยากจะแกะสลักไม้สักก็สามารถนอนพักค้างคืนที่บ้านนี้ได้	- นักท่องเที่ยวจะได้บุญที่มีโอกาสสมาไหว้และนั่งสมาธิที่พระธาตุจอมกิติ 1 ใน 5 ของประเทศและกลับไปด้วยความสุข พร้อมทั้งเผยแพร่ให้เพื่อนและหมู่ญาติฟังด้วย - ชาวบ้านและทางวัดมีโอกาสด้อนรับนักท่องเที่ยวและรายได้ก็เข้าท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง - นักท่องเที่ยวมีความรู้ในศิลปะการแกะสลักไม้สักตามวัฒนธรรมล้านน้ำโจง ตั้งแต่เขต ถึงเวียงคนาม
4. ชาวสรวก มี อหิชาสัยและ ไมตรีจิตที่ประทับใจกับนักท่องเที่ยวตาม ลักษณะของชาวเหนือ	- สร้างความตระหนักของการมีน้ำใจและรอยยิ้มที่ประทับใจแบบ “สยามเมืองยิ้ม” แก่ชาวสรวกในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	- มีการประกวดและให้รางวัลแก่ผู้ที่มีเมตตาปรามิและรอยยิ้มที่ประทับใจเป็นประจำทุกปี	- จะช่วยให้ชื่อเสียงในการสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและความ เป็นเพื่อนที่ดีต่อกันระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยวโดยไม่รู้ลืมตรงกับสุภาษิตไทยว่า “เวลาอยู่ให้เขาชื่นใจ เวลาจากไปให้เขาคิดถึง”
5. มี “ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำเพื่อ สัมผัสวัฒนธรรมล้านนา” ที่ได้มาตรฐานตามบัญญัติ 10 ประการ ไร่รองรับนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี	- ให้ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำ นี้ เป็นชมรมฯ ของชาวบ้านอย่างแท้จริง เช่น ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วม ดำเนินการและร่วม ได้รับ ผลประโยชน์อย่างเสมอภาค		- ชมรมโฮมสเตย์ฯ จะคงได้มาตรฐานสากลและแข่งขันกับที่อื่นได้ - ชาวบ้านที่มีได้เข้าร่วมโครงการชมรมฯ ก็มี ส่วนได้รับผลประโยชน์จากธุรกิจภายในท้องถิ่นด้วย เช่น ขายของที่ระลึก เป็นมัลกุเทศก์

จุดแข็ง	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
		- สมาชิกต้องถ่ายทอดประวัติและคุณค่าของวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว - จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับประเพณีของแต่ละเดือนให้ครบ 12 เดือน - จังหวัด อ่างทองและอบต.เวียงจัดสรรงบประมาณให้ทุกปีเพื่อให้ชมรมฯเป็นแกนนำในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเผยแพร่สู่นักท่องเที่ยว - สนับสนุนชมรมฯ ให้ดำรงอยู่ตลอดไปด้วยการให้คำปรึกษาให้กำลังใจ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณรวมทั้งด้านภาษีด้วย - ส่งเสริมการคมนาคมให้เข้าสู่สามเหลี่ยมทองคำได้สะดวกและปลอดภัย - แต่งตั้งประธานชมรมฯ ให้เข้าไปเป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยววัฒนธรรมของ อบต. อ่างทอง และจังหวัดด้วย - ส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมฯ ด้วย เช่น ร้านขายของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่มและการนวดแผนไทย เป็นต้น - ชมรม โสมสเคย์ฯ ต้องตื่นตัวและพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความพร้อมในการให้บริการทั้งที่พัก ค้างคืน อาหารและการพาท่องเที่ยวในแต่ละวันด้วยและเป็นเครือข่ายกับ โสมสเคย์ฯ ทั้งในระดับท้องถิ่น อ่างทอง จังหวัด	- ที่สามเหลี่ยมทองคำนี้พยายามที่จะตั้งโสมสเคย์มานานแล้ว เมื่อตั้งได้แล้วก็ควรช่วยเหลือกันจะได้มีชมรมโสมสเคย์ฯ ไว้บริการนักท่องเที่ยวที่มุ่งวัฒนธรรมมาพักค้างคืนนาน ๆ แล้วความมั่นคงทางวัฒนธรรมล้านนาอันทรงคุณค่าก็จะดำรงอยู่ตลอดไป - จะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาพักค้างคืนเป็นเวลายาวนานเพื่อศึกษาวัฒนธรรมล้านนาตลอดทั้งปี - จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่ชาวบ้านและผู้ประกอบการอื่น ๆ - จะมีธุรกิจบริการที่เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การนวดแผนไทย สมุนไพร แกะสลักและภาพวาดต่าง ๆ

จุดแข็ง	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
		ประเทศและกับต่างประเทศด้วย- นำผลการประเมินของแต่ละไตรมาสมาปรับปรุงแก้ไข - ภาครัฐจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ให้ชมรมโสมสเคย์สามเหลี่ยมทองคำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกเส้นทาง สุจิบัตร วิทยุ ทีวี Web site และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ - เพิ่มประชาสัมพันธ์ไปยังประเทศที่ขอศึกษาวัฒนธรรมให้มากขึ้นและทุกประเทศ	

2. โอกาส

โอกาส	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
1. มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวตลอดปี แต่อยู่ที่สามเหลี่ยมทองคำเพียง 1-2 ชั่วโมงแล้วก็จากไป	- ภาครัฐและเอกชนดำเนินการท่องเที่ยวร่วมมือปรับกลยุทธ์ให้นักท่องเที่ยวมานอนพักค้างคืนที่ “ชมรมโสมสเคย์สามเหลี่ยมทองคำ” อย่างน้อย 1 คืน	- จัดทำแผนการเสนอบริษัททัวร์ให้ไปท่องเที่ยวที่อื่นก่อนแล้วมานอนพักที่ชมรมฯ 1 คืนเพื่อชมการแสดงวัฒนธรรมล้านนาและลิ้มรสขันโตกที่นี่ซึ่งราคาไม่แพง	- จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตสัมผัสกับวัฒนธรรมล้านนาแล้วอาจกลับมาอยู่นาน ๆ ก็ได้ - จะช่วยให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวผู้ท้องถิ่น ชาวบ้านและธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวก็จะมียอดยิ่งขึ้น
2. อบต.เวียงเป็นองค์กรรากหญ้าเห็นว่าวัฒนธรรมล้านนากำลังจะหายไปและอาจไม่เหลืออยู่เลย	- กำหนดกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพิทักษ์วัฒนธรรมไว้ในแผนงานและแผนงบประมาณทุก ๆ ปี	- รวบรวมแล้วจัดทำฐานข้อมูลไว้เพื่อการศึกษาให้ครบถ้วน - รมรงค์ฟื้นฟูวัฒนธรรมการกิน ภาษาและการแต่งกายให้กลับมา	- จะมีแหล่งการเรียนรู้ไว้ที่ ต.เวียงอย่างเป็นรูปธรรม - เป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้านที่มีแหล่งค้นคว้าประจำท้องถิ่น - จะมีปริมาณวัฒนธรรมที่เท่าเดิมหรือเพิ่มมากขึ้น

จุดอ่อน	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
3. วัฒนธรรมล้านนาเป็นจุดขายชั้นยอดของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และยังคงไม่เห็นสิ่งอื่นที่จะขายได้ดีกว่านี้	- กำหนดเป็นกลยุทธ์วิธีหรือกลยุทธ์เชิงรุกที่จะมีทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำไว้ต้อนรับการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่สาธารณรัฐประชาชนจีนที่คาดว่าจะมีนักกีฬาและนักท่องเที่ยวมาพักที่จังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก	- ภาครัฐ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายร่วมกับ ททท.และภาคเอกชนร่วมกันฟื้นฟูและประชาสัมพันธ์จุดขายบริเวณสามเหลี่ยมทองคำและวัฒนธรรมเชียงแสนสู่สายตาชาวโลกก่อนการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก 1-2 ปี	- ที่สามเหลี่ยมทองคำและบริเวณใกล้เคียงจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายไว้บริการนักท่องเที่ยว - จะเป็นการเปิดประตูสู่ความยิ่งใหญ่ทางวัฒนธรรมบริเวณสามเหลี่ยมทองคำไปสู่ลาว เมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ยังไม่เคยมีมาก่อน - จะมีรายได้จากการนั่งเรือจากจีน-เชียงแสนและจากเชียงแสน-เงินมากขึ้น

3. จุดอ่อน

จุดอ่อน	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
1. ชาวสปรวยยังขาดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ประมาณ 45 % รวมทั้งขาดความรู้ภาษาอังกฤษที่จะสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วย	- เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับโฮมสเตย์และการสนทนาภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานให้ผู้เกี่ยวข้องสื่อสารกันได้	- จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อให้เห็นคุณค่าของโฮมสเตย์และสามารถพูดหรือเป็นมัคคุเทศก์ได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่	- ชาวสปรวยยินดีให้ความร่วมมือกับชมรมโฮมสเตย์และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้านมัคคุเทศก์ได้ด้วย - ผู้ที่สนทนากับชาวต่างชาติ ย่อมมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษได้ในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการช่วยเหลือหมู่บ้านของคนได้เป็นอย่างดี - วัฒนธรรมที่เคยมีอยู่ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป
2. ชาวบ้านที่รักและหวงแหนวัฒนธรรมระดับปานกลางถึงน้อยมีถึงร้อยละ 62.3 และมีความร่วมมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีในระดับ	- เสริมสร้างองค์ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการยอมรับและเห็นคุณค่ารวมทั้งวิธีการอนุรักษ์ปกป้องคุ้มครองและฟื้นฟูด้วยใจรักวัฒนธรรมล้านนาที่บรรพบุรุษได้มอบเป็น	- บรรจุวัฒนธรรมไว้ในชั้นอนุบาลประถมและมัธยม - จัดทำโครงการให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมล้านนาไว้	- วัฒนธรรมที่เคยมีอยู่ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป - วัฒนธรรมที่ถูกสืบทอดก็จะฟื้นคืนชีพมาใหม่ทำให้มี

ปานกลางถึงน้อย ร้อยละ 56.7 ซึ่งแสดงว่ายังขาดความรับผิดชอบในการอนุรักษ์หวงแหนและดูแลวัฒนธรรมล้านนา อันทรงคุณค่าของตนเอง	มรดกอันงดงามไว้ - กระทรวงวัฒนธรรม ททท.และสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับจังหวัดเชียงราย จัดทำแผนแม่บทฟื้นฟู วัฒนธรรมแบบครบวงจร และประวัติศาสตร์เมือง พญานาคก่อนสมัยสุโขทัย	อย่างเป็นทางการบูรณะ - จัดให้มีองค์กร วัฒนธรรมประจำหมู่บ้าน สรวก - จัดทำแสง-เสียง ประวัติศาสตร์เมือง พญานาคซึ่งมีกษัตริย์ 132 องค์ปกครองมาก่อน	หลากหลายมากยิ่งขึ้น - จะมึนวัดกรรมเมือง พญานาคเพื่อการศึกษา และภาคภูมิใจให้แก่ อนุชนต่อไป

4. กัยคุกคาม

ภัยคุกคาม	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
1. บริษัททัวร์พานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาชมเพียง 1-2 ชั่วโมงแล้วจากไป	- กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกทัวร์มารับประทานอาหารกลางวันที่นี่ 1 มื้อหรือนอน 1 คืน	- ชาวบ้านรวมกลุ่มจัดอาหารไว้บริการและหาสิ่งของที่ระลึกไว้จำหน่าย	- กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น - ชาวบ้านมีอาชีพใหม่ที่เกิดจากการท่องเที่ยว
2. ชาวสรวกต้องการมีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหาร ร้อยละ 89.5 พูดภาษาอังกฤษได้ ร้อยละ 89.3 และสอนภาษาพื้นเมือง ร้อยละ 82.9	- กำหนดเป็นแผนการฝึกอาชีพให้กับชาวบ้านตามสัดส่วนที่เหมาะสม	- จัดทำโครงการเข้าค่ายสาธิตอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ให้พร้อม	- ชาวสรวกที่มีอาชีพด้านนี้จะรักบ้านเกิดและไม่อพยพไปที่อื่น
3. การจัดระเบียบว่าด้วยการท่องเที่ยวยังไม่ดี เช่น ภูมิทัศน์ความสะอาด ที่จอดรถ ร้านค้า ความสะอาดจัดเรือล่องโขงและน้ำโขงแบบชาวเหนือมีน้อยลง	- หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งผู้นำร่วมมีวางแผนผังและพัฒนาบริเวณสามเหลี่ยมทองคำให้เหมาะสมกับเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- รมณรงค์รักษาหน้าบ้านนำมองปรับภูมิทัศน์ปลูกฝังความมีน้ำใจและใช้ภาษาเหนือสนทนากับลูกค้า - ตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือแต่ละค้ำแล้วนำมาประเมิน 2 เดือน/ครั้ง	- จะมีร้านอาหารและร้านค้าที่ได้มาตรฐาน - การรวมตัวให้บริการที่มีคุณภาพและเป็นมิตรต่อกันของผู้ประกอบการทั้งร้านค้า ล่องเรือและสถานที่จอดรถ - มีถึงขยะที่สะอาดและเพียงพอ - มีป้ายประชาสัมพันธ์ภาษาเหนือ - ไทย - อังกฤษ

		- จัดโครงการใช้วิถีชีวิต แบบชาวเหนือ - จัดโครงการปลูกผัก ปลอดสารพิษ	- ผู้ให้บริการร้านค้าสวมใส่ชุด พื้นเมือง - มีอาหารและผักสดไร้สารพิษไว้ บริการ

ภัยคุกคาม	กลยุทธ์	วิธีการปรับปรุง	ผลดีที่จะเกิดขึ้น
4. วัฒนธรรมที่โดดเด่นมีมากแต่ถูกกลืนและขาดการส่งเสริม	- กำหนดเป็นกลยุทธ์ของอำเภอให้ทุกตำบลและหมู่บ้านสำรวจอย่างทั่วถึง	- ตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอและระดับตำบลรับผิดชอบ - สำรวจและรวบรวมค้นคว้าประวัติของวัฒนธรรมแต่ละชนิดแล้วจัดลำดับความสำคัญ	จะมีรายชื่อของวัฒนธรรมในแต่ละตำบลและแต่ละหมู่บ้านไว้ศึกษาและบริการ เช่น พิธีแต่งงาน บวช เณรแก้ว งานยี่เป็ง แข่งเรือ รำนางนก รำสิงโต กลองสะบัดชัย คัมภีร์โบราณ โบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ พระพุทธรูป คูเมืองเก่า พิพิธภัณฑสถาน ชิงหลวง ประวัติฝั้น และสงครามฝั้น รวมทั้งวัฒนธรรมการกิน การประกอบอาชีพ ทำเกษตร สมุนไพร สินค้า OTOP นวดแผนไทย การแต่งกาย นั้งรถอีแต๋น นั้งเกวียนชมบ้าน เดินป่า และคูคั่นสาละซึ่งมีต้นเดียวที่นี้ เป็นต้น

บทสรุปผลการวิจัย โครงการวิจัยย่อยที่ 5

เรื่อง

**แนวทางการจัดการขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**

**(The Solid-Waste Management for Border Trade and Tourism Activity
in Chiang Saen District, Chiang Rai Province)**

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำกรวิจัย

เชียงแสนเป็นหนึ่งในอำเภอสำคัญของจังหวัดเชียงราย ทั้งในฐานะของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ โดยเป็นหนึ่งในเจ็ดของเมืองชายแดนที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตามแผนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อในการทำการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทย จากสาเหตุดังกล่าวทำให้บริเวณอำเภอเชียงแสนมีการขยายตัวของชุมชนและกิจกรรมต่างๆ อย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของประชากรดังกล่าวมีทั้งจากประชากรเดิมในพื้นที่และจากผู้อพยพเข้ามาจากต่างถิ่น ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณขยะมูลฝอยที่มีเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิตวัสดุที่มีความทนต่อการย่อยสลายมากขึ้น และระบบกำจัดที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอ อาจทำให้เกิดมูลฝอยตกค้างในสิ่งแวดล้อม ทำลายภูมิทัศน์ของบ้านเมือง ที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนและทั่วไป ส่งกลิ่นรบกวน ก่อให้เกิดความรำคาญ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและหนูชนิดต่างๆ กลายเป็นการเพิ่มมลพิษในสภาพแวดล้อม ดังนั้นการจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขเพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันทุกระดับ ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อยไปจนถึงระดับเทศบาล ตลอดจนเมืองขนาดใหญ่

หลักการในการจัดการขยะมูลฝอยไม่ใช่เพียงการกำจัดขยะเมื่อเกิดขึ้นแล้วเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงการลดปริมาณขยะโดยการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ เช่น การลดการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์

(reduce) หรือการนำของที่ใช่แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปใหม่ (reuse และ recycle) ด้วย ส่วน การกำจัดขยะมูลฝอยจากชุมชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องกำจัดโดยการใช้วิธีการที่แตกต่างกันเหมาะสมกับ ขยะมูลฝอยแต่ละชนิด เช่น ขยะในเขตของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยขยะสดที่สามารถ นำไปใช้ในการทำปุ๋ยหมักได้ เช่น เศษอาหาร ผักผลไม้ ถึง 49% อีกประมาณ 38% เป็นขยะที่ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ โลหะ กระดาษ พลาสติก ส่วนที่เหลือจึงเป็น ขยะที่ต้องมีการกำจัดโดยวิธีเผาหรือฝังกลบ หากมีการจัดการขยะที่ดีก็สามารถลดค่าใช้จ่ายและ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้นเพื่อวางแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยให้มี ประสิทธิภาพ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็น รวมถึงการ สร้างจิตสำนึกและการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเตรียม ความพร้อมสำหรับชุมชนที่กำลังขยายตัว การวางแผนการจัดการเกี่ยวกับขยะที่เหมาะสมจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่ง

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะในเขตชุมชน อำเภอเชียงแสน แหล่งที่ ก่อให้เกิดขยะ ชนิดและปริมาณของขยะ รวมถึงรูปแบบการจัดการและการกำจัดขยะใน พื้นที่ศึกษา
- 2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการขยะที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และถ่ายทอดแนวทาง ดังกล่าวให้กับชุมชน

3. การดำเนินงานวิจัย

3.1 พื้นที่ศึกษา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาในพื้นที่ 4 ตำบลและ 1 เขตเทศบาล ในเขตอำเภอเชียง แสน ได้แก่

3.1.1 ตำบลเวียง

สภาพทั่วไป: ตำบลเวียงเป็นที่ตั้งของตัวอำเภอเชียงแสน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ลุ่มระหว่างภูเขา และที่ราบลุ่มบริเวณริมแม่น้ำ มีพื้นที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาวโดยมีแม่น้ำโขงกั้นพรมแดนและมีพื้นที่ติดกับสหภาพเมียนมาร์ โดยมีแม่น้ำรวกกั้นพรมแดน โดยบริเวณที่สองลำน้ำมาบรรจบกันบริเวณบ้านสบรวก ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม “สามเหลี่ยมทองคำ” ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอเชียงแสน เป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของ

ชุมชนพร้อมกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว มีประชากรประมาณ 6,056 คน จาก 2,724 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2549: ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549)

3.1.2 ตำบลป่าสัก

สภาพทั่วไป: สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำคำ มีภูเขาสูงไม่มากนัก มีหนองน้ำขนาดใหญ่หลายแห่ง มีเนื้อที่ทั้งหมด 10 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,500 ไร่ มีประชากรประมาณ 8,347 คน จาก 2,998 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2549 : ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549)

3.1.3 ตำบลศรีดอนมูล

สภาพทั่วไป: สภาพโดยทั่วไปทางตอนเหนือและทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบสูงและภูเขา มีพื้นที่ทั้งหมด 90 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 56,250 ไร่ มีประชากรประมาณ 8,165 คน จาก 2,924 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2549: ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549)

3.1.4 ตำบลโยนก

สภาพทั่วไป: สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำกกไหลผ่าน มีหนองน้ำธรรมชาติหลายแห่ง ที่สำคัญคือหนองบงคายหรือทะเลสาบเชียงแสนซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจุดหนึ่งของเชียงแสน มีประชากรประมาณ 4,790 คน จาก 1,710 ครัวเรือน (กรมการปกครอง, 2549 : ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549)

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

3.2.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการขยะของหน่วยงานในพื้นที่

รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำจัดขยะในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง ตำบลป่าสัก ตำบลศรีดอนมูล ตำบลโยนก และเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน เกี่ยวกับแหล่งที่มา ปริมาณขยะ รูปแบบและวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

3.2.2 การสำรวจแหล่งที่มาปริมาณ และองค์ประกอบของขยะในกลุ่มประชากรตัวอย่าง

สำรวจแหล่งที่มา ปริมาณ องค์ประกอบของขยะ และการจัดการกับขยะในครัวเรือนจากตัวอย่างประชากรในพื้นที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

3.2.2.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยสองส่วน ได้แก่

- 1.) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2.) ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะและการปฏิบัติเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ดำเนินการอยู่

- 3.2.2.2 ประชุมชี้แจงระเบียบวิธีการสอบถาม การสังเกตและการจดบันทึกร่วมกับคณะผู้สอบถามก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
- 3.2.2.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน โดยการใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุด เก็บข้อมูลจาก 2 หมู่บ้านในแต่ละตำบล โดยเลือกหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนมาก และน้อย อย่างละ 1 หมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนของลักษณะชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรต่างกัน เก็บข้อมูลหมู่บ้านละ 30 ครัวเรือน และ ในเขตเทศบาล ตำบล เก็บข้อมูลจาก 3 ชุมชน ชุมชนละ 20 ครัวเรือน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของประชาชนจากทะเบียนราษฎร์ (ตาราง 1)

ตาราง 1 หมู่บ้านที่เก็บข้อมูลปริมาณและองค์ประกอบของขยะด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ตำบล/เทศบาล	หมู่บ้านที่ทำการสำรวจ	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)
เวียง	บ้านห้วยเกียง	256	935
	บ้านสบรวก	492	2,370
ป่าสัก	บ้านคอยจำปี	304	866
	บ้านป่าสักน้อย*	177	625
ศรีดอนมูล	บ้านศรีดอนมูล*	302	1,198
	บ้านแม่มะ	138	533
โยนก	บ้านคอยจัน*	331	1,031
	บ้านสันตันเปา	113	445
เทศบาลตำบลเวียง	บ้านเวียงเหนือ*	1,179	2,428
	บ้านเวียงใต้	1,260	2,355

* ที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล

- 3.2.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้วิธีการทางสถิติ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2.3 การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว

- 3.2.3.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยสองส่วน

ได้แก่ 1.) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2.) ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว

- 3.2.3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณสามเหลี่ยมทองคำจำนวน 100 ตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธี convenient sampling โดยพิจารณาจากการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
- 3.2.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการทางสถิติคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่

3.3 การศึกษาองค์ประกอบของขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เก็บตัวอย่างขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนในพื้นที่ โดยการสุ่มเก็บตัวอย่างขยะจากระบบการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง เก็บตัวอย่างสัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยสุ่มตัวอย่างมา 100 กิโลกรัม นำมากรองรวมกัน จากนั้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 และ 3 นำไปกำจัด เลือกส่วนที่ 2 และ 4 ออกมากรองรวมกันอีกครั้งและแบ่งเป็น 4 ส่วนอีกครั้ง แยกขยะด้วยวิธีดังกล่าวจนเหลือขยะน้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม แยกชนิดของขยะมูลฝอยตามลักษณะและชนิดของวัสดุ ออกเป็นเศษอาหาร กระดาษ กระดาษแข็ง พลาสติก ยาง เศษผ้า หนัง ใยมะพร้าว กิ่งไม้ ไม้ แก้ว กระจัง โลหะ โฟม และอื่นๆ ชั่งน้ำหนักของขยะแต่ละชนิด ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2549 จนถึงเดือนมิถุนายน 2549

3.4 การถ่ายทอดความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย

จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเพื่อลดขยะมูลฝอยจากชุมชนให้แก่นักเรียน โดยมีเป้าหมายเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาส 1 โรงเรียน และจัดตั้งจุดสาธิต โครงการคัดแยกขยะมูลฝอยในโรงเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติจริง

3.5 การจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย

จัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดการเพื่อลดขยะมูลฝอยจากชุมชนให้แก่ประชาชนทั่วไป ในรูปของแผ่นพับและโปสเตอร์

4. ผลการวิจัยและบทสรุป

4.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการขยะของหน่วยงานในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 แห่ง และเทศบาลตำบลเวียง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าแต่ละหน่วยงานมีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของชุมชนและจำนวนประชากรภายในพื้นที่ โดยมีเพียง อบต.เวียงและเทศบาลตำบลเวียงเท่านั้นที่มีการกำจัดขยะอย่างเป็นระบบแล้ว โดยมีการ

จัดเก็บขยะจากชุมชนในเขตที่รับผิดชอบและนำไปฝังกลบยังหลุมทิ้งขยะ ในพื้นที่ขนาด 100 ไร่ซึ่งอยู่บริเวณบ้านเวียงเหนือ หมู่ที่ 2 และบ้านห้วยเกียง หมู่ที่ 8 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันระหว่าง อบต. เวียงและเทศบาลตำบลเวียง ลักษณะของหลุมขยะเป็นหลุมดินที่ไม่มีถาวรรองรับหลุม มีการบดอัดขยะและกลบหลุมทุกประมาณ 6 เดือนหรือเมื่อหลุมเต็ม โดยคิดอัตราค่าบริการในการจัดเก็บและกำจัดขยะของตำบลเวียงและเทศบาลเวียงเดือนละ 20 บาท/ครัวเรือน ในส่วนที่เป็นผู้ประกอบการ โรงแรม ร้านอาหาร จะคิดอัตราค่าบริการตามปริมาณขยะโดยไม่มีอัตรากำหนดไว้แน่นอน ส่วนในตำบลป่าสัก ศรีดอนมูลและโยนก องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีระบบกำจัดขยะกลาง แต่ละครัวเรือนทำการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง โดยการทำปุ๋ย เเผาทิ้ง หรือแยกนำขยะที่มีมูลค่าไปขาย แต่ยังไม่มีการแยกขยะอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามในอนาคต อบต.เวียงมีโครงการที่จะจัดตั้งระบบกำจัดขยะรวมร่วมกับเขตเทศบาลตำบลเวียง อบต.ป่าสัก อบต.ศรีดอนมูล และ อบต.โยนก โดยใช้พื้นที่ทิ้งขยะเดิมของอบต.เวียงแต่จัดระบบในการจัดการให้ดีขึ้น เช่น มีระบบการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือ ขยะที่มีมูลค่า การฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกสุขาภิบาล

4.2 การสำรวจแหล่งที่มาปริมาณ และองค์ประกอบของขยะในกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ในการสำรวจประเภทขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ได้แบ่งขยะออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ได้แก่

1) *ขยะแห้ง* คือ ขยะที่เน่าเปื่อยหรือสลายตัวได้ยาก มีความชื้นน้อยกว่าขยะเปียก 2) *ขยะเปียก* คือ ขยะที่เน่าเปื่อยสลายได้ง่าย มีความชื้นสูง เป็นส่วนที่เหลือจากการปรุงอาหารหรือจากการรับประทาน รวมถึงวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 3) *ขยะที่นำมาใช้ใหม่ได้* คือ ของเหลือใช้ที่สามารถคัดแปลงหรือทำความสะอาดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (reuse) 4) *ขยะที่ขายได้* คือ ขยะที่สามารถนำไปขายเพื่อนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ (recycle)

จากการศึกษาพบว่าขยะมูลฝอยจากครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มของขยะเปียกและขยะแห้ง ส่วนขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้มีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้น (ร้อยละ 53.67) ขยะชนิดที่มีปริมาณน้อยที่สุดได้แก่ขยะที่ขายได้ แต่ในหมู่บ้านสบรวก (สามเหลี่ยมทองคำ) มีปริมาณเฉลี่ยขยะประเภทนี้สูงกว่าบริเวณอื่น ๆ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่นี้บางส่วนเป็นร้านค้าและห้องพัก ทำให้ในแต่ละเดือนมีขยะที่ขายได้ในปริมาณมาก ขยะแห้งชนิดที่ประชากรส่วนใหญ่ทิ้งเป็นอันดับแรก ได้แก่ ถุงพลาสติก ส่วนขยะเปียกที่ทิ้งภายในครัวเรือนส่วนใหญ่ ได้แก่ เศษอาหาร และวัสดุเหลือจากการประกอบอาหารเป็นอันดับแรก ส่วนขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Reuse) ที่ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ทิ้ง ได้แก่ ถุงพลาสติกแบบหูหิ้ว และขวดเครื่องดื่มพลาสติก ส่วนขยะที่ขายได้ (Recycle) ส่วนใหญ่ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ประเภทแก้ว กระดาษหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังพบว่าขยะอันตรายที่ประชากรทิ้งเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ถ่านไฟฉาย

ปริมาณขยะจากครัวเรือนในแต่ละพื้นที่มีปริมาณแตกต่างกัน โดยในเขตเทศบาลตำบลเวียง ปริมาณขยะที่ผลิตต่อคนมีค่าสูงที่สุด (ตาราง 2) ซึ่งต่ำกว่าปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ยของเทศบาลทั่วประเทศ (1.18 กิโลกรัม/คน/วัน) แต่มีปริมาณที่สูงกว่า 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน ซึ่งเป็นปริมาณที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติ 2549

ตาราง 2 ปริมาณขยะที่ผลิตโดยเฉลี่ย (กิโลกรัม/คน/วัน) จากครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง

พื้นที่ศึกษา	ปริมาณขยะที่ผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/คน/วัน)
เทศบาลตำบลเวียง	0.73
ตำบลเวียง	0.35
ตำบลป่าสัก	0.38
ตำบลศรีดอนมูล	0.33
ตำบลโยนก	0.36

ในการคัดแยกขยะ พบว่าครัวเรือนที่มีการคัดแยกขยะก่อนการกำจัดมีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 50 โดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจว่าขยะมูลฝอยแต่ละกลุ่มต้องการระบบการกำจัดที่แตกต่างกัน ขาดแคลนภาชนะในการรองรับ รวมถึงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการกำจัดขยะอันตราย ซึ่งในบางครัวเรือนจะทำลายโดยใช้วิธีฝังกลบในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง นอกจากนี้ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นว่าขยะมูลฝอยบางอย่างสามารถทำให้เกิดมูลค่าได้ ส่วนในครัวเรือนที่มีการคัดแยกขยะจะมีการนำขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกไปใช้ประโยชน์หรือทำให้เกิดมูลค่าแตกต่างกัน ตามลักษณะชุมชนในพื้นที่ เช่น ตำบลโยนก ซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีพื้นที่ในบริเวณบ้านค่อนข้างมาก มักจะมีการนำขยะเปียกโดยเฉพาะเศษอาหารไปใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นอาหารสัตว์ หรือนำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม ส่วนขยะแห้งมักนำไปกำจัดโดยวิธีการเผา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีทัศนคติว่าการเผาขยะ ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ส่วนในพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองมากขึ้นมักให้ความสำคัญกับการแยกขยะที่ขายได้ออกจากขยะกลุ่มอื่น และนำขยะดังกล่าวไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือนด้วย

ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่อยู่นอกพื้นที่ให้บริการกำจัดขยะ สามารถกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเองได้ แต่มีความเห็นว่าปริมาณขยะในชุมชนโดยรวมที่เพิ่มขึ้นกำลังก่อให้เกิดปัญหา และส่วนใหญ่ต้องการให้มีหน่วยงานในระดับตำบลเข้ามารับผิดชอบและดำเนินการกำจัดขยะให้ โดยยินดีเสียค่าใช้จ่ายเพื่อรับบริการดังกล่าว โดยอยู่ในช่วงไม่เกิน 20 บาทต่อเดือน ส่วนในพื้นที่ที่มีระบบการกำจัดขยะอยู่แล้ว เช่น ในเขตตำบลเวียง และเทศบาลตำบลเวียง ส่วนใหญ่พึงพอใจกับ

ระบบการจัดการที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่ยังคงมีปัญหาขยะตกค้างทำให้ประสบปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นรบกวน หน่วยงานผู้รับผิดชอบจึงควรเพิ่มความถี่และความสม่ำเสมอของการจัดเก็บขยะจากชุมชนขึ้น

4.3 การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว

การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการขยะในพื้นที่ท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนจากนักท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของเชียงแสนที่ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านสบรวก ตำบลเวียง สำรวจจากนักท่องเที่ยวจำนวน 106 คน (คนไทย 98 คน และ ชาวต่างชาติ 8 คน) พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากจังหวัดในเขตภาคเหนือ ส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถส่วนตัว บริษัททัวร์ และรถเช่า (ร้อยละ 40.57, 29.25 และ 21.70 ตามลำดับ) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเชียงแสนเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 45.28) และใช้เวลาอยู่ในเชียงแสนเป็นช่วงสั้น ๆ โดยไม่พักค้างคืน (ร้อยละ 63.21) ดังนั้นการจัดการสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวให้สะอาดงดงามเพื่อสร้างความประทับใจอาจเป็นสิ่งที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาอีกครั้ง

ในขณะที่ใช้เวลาในเชียงแสนขยะส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวทิ้งในแหล่งท่องเที่ยวเป็นบรรจุภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะถุงพลาสติก โดยคิดเป็นร้อยละ 64.15 ของขยะแห้ง สำหรับขยะเปียกขยะส่วนใหญ่คือเศษอาหาร รองลงมา ได้แก่ เปลือกผลไม้ (ร้อยละ 50.94 และ 20.75 ตามลำดับ) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทิ้งขยะในที่ที่รองรับขยะของแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 81.13) และบางส่วนนำขยะที่เกิดขึ้นกลับไปทิ้งในยานพาหนะ สำหรับการคัดแยกขยะก่อนทิ้งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าควรแยกชนิดของขยะก่อนที่จะทิ้ง โดยร้อยละ 62.26 เห็นว่าควรแยกถังรองรับขยะออกเป็น 3 ถัง ได้แก่ ขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะรีไซเคิล รองลงมา คือ การแยกออกเป็น 2 ถัง ได้แก่ ขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ และขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ไม่ได้ (ร้อยละ 26.42) และการทิ้งรวมเป็นถังเดียว (ร้อยละ 11.32) ขยะจากนักท่องเที่ยวบางส่วนเป็นขยะที่สามารถนำไปทำให้มีมูลค่าได้ ดังนั้นในการเตรียมภาชนะรองรับขยะอาจแยกถังรองรับของขยะชนิดนี้ออกจากขยะชนิดอื่น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ พบว่าด้านที่พักอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ที่จอดรถ ร้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนห้องน้ำ อยู่ในระดับน้อย ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจำนวนที่รองรับ ในบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ บริเวณลานจอดรถ ร้านขายของริมถนน จุดชมวิว ทำจุดจอดรถและบริเวณริมน้ำอยู่ในระดับปานกลาง ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งของที่รองรับขยะและความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในการรักษาความสะอาดอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ควรมีการรณรงค์ด้วยโปสเตอร์ หรือป้ายเพื่อกระตุ้นเตือนให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด

ของแหล่งท่องเที่ยว และจัดให้มีมาตรการลงโทษสำหรับผู้ที่มีพฤติกรรมในการทิ้งขยะที่ไม่เหมาะสมทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

4.4 การศึกษาองค์ประกอบของขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่

จากการเก็บข้อมูลจากระบบการกำจัดขยะของ อบต. เวียง ซึ่งกำจัดขยะจากพื้นที่ในการดูแลของตำบลเวียง รวมไปถึงสามเหลี่ยมทองคำในตำบลสบรวก ที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหลักของอำเภอเชียงแสนด้วย ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มิถุนายน 2549 พบว่าในแต่ละวันรขขยะทำการวิ่งเก็บขยะในพื้นที่เฉลี่ย 2 – 2.7 เที่ยวต่อวัน โดยในเดือนเมษายนมีจำนวนเที่ยวเฉลี่ยต่อวันสูงที่สุด (2.7 เที่ยว/วัน) จากการสุ่มเก็บตัวอย่างขยะเพื่อแยกและวัดปริมาณของขยะแต่ละชนิด พบว่าขยะปริมาตร 100 ลิตรนั้นมีน้ำหนักเฉลี่ย 29 กิโลกรัม (ความหนาแน่นประมาณ 0.29 กิโลกรัม/ลิตร) โดยชนิดที่พบมากที่สุดคือ เศษอาหาร โดยมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 4.49 กิโลกรัม (ร้อยละ 15.63) รองลงมาคือพลาสติก เศษใบไม้กิ่งไม้ และยาง ดังตาราง 3

ตาราง 3 น้ำหนักเฉลี่ยของขยะที่แยกเป็นประเภทต่าง ๆ จากการสุ่มเก็บตัวอย่างขยะปริมาตร 100 ลิตรโดยเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง (กุมภาพันธ์ – มิถุนายน 2549)

ชนิดขยะ	ปริมาณขยะเฉลี่ย (กิโลกรัม)	ร้อยละ
เศษอาหาร	4.49	15.63
กระดาษ	1.89	6.58
กระดาษแข็ง	1.21	4.21
พลาสติก	3.97	13.82
ยาง	3.00	10.45
เศษผ้า	1.72	5.99
หนัง	-	-
ใบไม้ กิ่งไม้	3.18	11.07
ไม้	1.00	3.48
แก้ว	1.21	4.21
กระป๋อง	1.15	4.00
โลหะ	0.50	1.74
โฟม	0.78	2.72
ฝุ่น ขี้เถ้า อีฐ อื่น ๆ	4.62	16.09

ระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอเชียงแสน ได้แก่ ระบบของอบต.เวียงและเทศบาลตำบลเวียงซึ่งใช้พื้นที่ทิ้งขยะร่วมกัน แต่มีระบบการจัดการแยกจากกันอย่างชัดเจน โดยแต่ละหน่วยงานมีรถขนขยะของตนเอง และรับผิดชอบเฉพาะพื้นที่ในเขตการปกครองเท่านั้น อย่างไรก็ตามหลุมทิ้งขยะที่มีอยู่ไม่มีวัสดุรองก้นบ่อ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนของน้ำเสียที่ถูกชะจากบ่อขยะลงสู่พื้นดิน แหล่งน้ำใต้ดินหรืออาจแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่บริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงยังประสบปัญหาเรื่องกลิ่นจากขยะอีกด้วย เพื่อลดปัญหาดังกล่าวควรจัดระบบฝังกลบให้ได้ตามมาตรฐานสุขภาพ มีการกลบและบดอัดให้บ่อขึ้นเพื่อลดปัญหาเรื่องกลิ่นและการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และควรมีการบดอัดหลุมด้วยวัสดุกันน้ำเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำชะขยะ

4.5 การถ่ายทอดความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อมูลจากการวิจัยได้ถูกนำมาประมวลเพื่อใช้ในการออกแบบกิจกรรมให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอเชียงแสนจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสบรวก และโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม ซึ่งลักษณะของกิจกรรมได้จัดเป็นฐานศึกษาย่อยจำนวน 4 ฐาน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ได้แก่ การแยกประเภทของขยะ การลดปริมาณขยะ การวาดภาพและการเล่นบทบาทสมมติเพื่อการรณรงค์แก้ไขปัญหามูลฝอย จากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกประเภทของขยะ เนื่องจากขาดความรู้ในหลักการพื้นฐานที่ใช้ในการคัดแยกขยะ ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากขึ้นและน่าจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะภายในชุมชนและโรงเรียน นับเป็นการปลูกจิตสำนึกโดยเริ่มต้นจากตัวของนักเรียนเองซึ่งจะนำไปสู่คนภายในครอบครัวและภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ต่อไป

จากการจัดตั้งจุดสาธิตในการทิ้งขยะภายในโรงเรียน เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน (ธันวาคม 2549 - มกราคม 2550) โดยแยกถังรองรับขยะออกเป็น 2 แบบ คือ ถังสีเขียว เป็นกลุ่มของขยะทั่วไป ได้แก่ ขยะจำพวกเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ฯลฯ ส่วนถังสีเหลือง เป็นกลุ่มของขยะรีไซเคิล ได้แก่ ขยะจำพวกขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระจังโลหะ ฯลฯ พบว่าระบบการคัดแยกในลักษณะนี้ค่อนข้างเหมาะสมเนื่องจากการคัดแยกไม่ยุ่งยาก นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับระบบจากคำแนะนำของนักเรียนรุ่นพี่ และคำอธิบายที่ติดอยู่บนถังได้ ทำให้สามารถคัดแยกขยะทิ้งได้อย่างถูกต้อง ระบบการคัดแยกขยะแบบ 2 ถังนี้เป็นแนวทางที่น่าจะสามารถนำไปปรับใช้ร่วมกับชุมชนในเขตอำเภอเชียงแสน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเขตท่องเที่ยวได้ เนื่องจากระบบของการคัดแยกไม่ยุ่งยาก และเป็นบริเวณที่มีขยะพวกบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้จำนวนมาก

การคัดแยกขยะเหล่านั้นตั้งแต่จุดรองรับขยะทำให้สามารถสร้างระบบการจัดการกับขยะกลุ่มนี้ได้ง่ายขึ้น

4.6 การจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อมูลจากการวิจัยได้ถูกนำมาใช้ในการจัดทำแผ่นพับและโปสเตอร์เผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย เช่น การแยกขยะมูลฝอย การกำจัดและการลดปริมาณขยะมูลฝอย เป็นต้น

การจัดการขยะและยุทธศาสตร์การจัดการขยะเพื่อรองรับการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน

ในปัจจุบันขยะมูลฝอยยังไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่ทั้งสองกลุ่มมากนักแต่ด้วยการขยายตัวของชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว พร้อมๆ กับการพัฒนาและขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการค้าชายแดน ทำให้จำนวนประชากรของเชียงแสนเพิ่มขึ้นและอาจทำให้ศักยภาพของระบบการจัดการขยะที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ขึ้นได้ในอนาคต จึงควรมีการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ลดขยะในครัวเรือน

ในปัจจุบันครัวเรือนเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยหลักของอำเภอเชียงแสน แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ตระหนักว่าปัญหาขยะมูลฝอยในระดับพื้นที่นั้นเริ่มมาจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือนนั่นเอง นอกจากนั้นประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ ซึ่งเป็นกลไกแรกในการลดปริมาณขยะและทำให้การกำจัดขยะสามารถดำเนินการได้ง่ายขึ้น การรณรงค์เพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนจึงเป็นสิ่งจำเป็น

จัดระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในชุมชน

แต่ละชุมชนควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดการเพื่อแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการลดปริมาณขยะในพื้นที่ โดยวิธีการในการลดปริมาณขยะที่เลือกควรจัดให้สอดคล้องกับลักษณะของชุมชน เช่น ในพื้นที่ชุมชนเมืองอาจจัดตั้งศูนย์ในการรวบรวมและคัดแยกขยะที่มีค่าในชุมชนเป็นการเพิ่มรายได้และเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ ส่วนชุมชนในพื้นที่เกษตรกรรมอาจจัดการอบรมในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น นอกจากนั้นควรร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น โรงเรียน

หน่วยงานราชการอื่น หรือ วัด เพื่อดำเนินการในการจัดตั้งจุดสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีต่างๆ อาจมีการสร้างกฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่

การท่องเที่ยว

พื้นที่ท่องเที่ยวเป็นแหล่งกำเนิดขยะที่สำคัญอีกจุดหนึ่งของเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวของอำเภอเชียงใหม่ส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในพื้นที่เพียงช่วงสั้นๆ การสร้างความประทับใจในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความสำคัญ ทั้งผู้ประกอบการ ชุมชน และ หน่วยงานผู้รับผิดชอบในพื้นที่ควรมีการหารือและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เช่น จำนวน รูปแบบและตำแหน่งที่ตั้งของที่รองรับขยะ จำนวนเที่ยวของการขนย้ายขยะ หรือ การจัดการรณรงค์ขอความร่วมมือในการรักษาความสะอาดของพื้นที่ทั้งจากคนในพื้นที่ และจากนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ตามกรอบแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (พ.ศ.2545 – 2549) ในกลยุทธ์ที่ 2 ของยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขภาวะมลพิษ ได้มีนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและการบริหารจัดการขยะแบบศูนย์รวม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยโดยอาศัยการทำงานร่วมกันขององค์กรท้องถิ่นหลายๆ หน่วยงานร่วมกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดระบบการกำจัดขยะอย่างเต็มรูปแบบ และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลของทั้ง 4 ตำบลและเทศบาลตำบลเวียงได้มีการหารือเพื่อหาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งระบบการทิ้งขยะรวม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากโครงการดังกล่าวต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสูง ดังนั้นภาครัฐจึงควรจัดสรรงบประมาณในการลงทุน ร่วมกับเงินงบประมาณของท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนให้เกิดโครงการดังกล่าว ในการดูแลและดำเนินการต่อไปทางท้องถิ่นแต่ละส่วนควรเป็นผู้รับผิดชอบจัดระบบการเก็บและกำจัดขยะในท้องที่ของตนเอง โดยควรคิดค่ากำจัดขยะบนพื้นฐานของหลักการ Polluter Pay Principle ให้ผู้รับบริการดังกล่าวเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะตามปริมาณที่ตนเองผลิต ซึ่งนอกจากจะเป็นระบบที่ยุติธรรมแล้วยังสามารถใช้เป็นมาตรการทางอ้อมให้ประชาชนในพื้นที่มีการลดปริมาณขยะที่ตนเองผลิตขึ้นอีกด้วย

นอกจากนั้นทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการขยะที่มีอยู่ให้แก่ชุมชน ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือในการแก้ไขปัญหามลพิษ จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้กับชุมชน เช่น การลดปริมาณขยะจากครัวเรือน หรือ การเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะ รวมไปถึงระดมความคิดและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

ยุทธศาสตร์การจัดการขยะเพื่อรองรับการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน

ยุทธศาสตร์	วิธีการ
1. ลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด 1.1 ลดปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือนและ สถานประกอบการ	- คัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ กำจัดด้วยวิธีที่เหมาะสม และลดปริมาณที่จะเข้าสู่ระบบกำจัด รณรงค์ให้แต่ละบ้านมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือน และนำขยะมูลฝอยที่สามารถสร้างมูลค่าได้ไปใช้ เช่น นำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมักใช้ในการเกษตรกรรม โดยในครัวเรือนที่มีพื้นที่เพียงพออาจจัดทำกองปุ๋ยหมัก ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีที่เพียงพออาจใช้วิธีหมักในถังหมัก จัดเก็บขยะรีไซเคิลแยกจากขยะอื่นเพื่อนำมาขายหรือบริจาคได้ แยกขยะอันตรายที่อาจทำให้เกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมออกมาเพื่อนำไปกำจัดต่างหาก เช่น ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารพิษ เช่น กระจ่างยาฆ่าแมลง สารเคมีที่ใช้ในการเกษตร โดยอาจมอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำจัดขยะต่อไป
1.1 ลดปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือนและ สถานประกอบการ (ต่อ)	- <i>ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรการบริโภค</i> ปฏิเสธบรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยที่จะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีมากขึ้น (reject) โดยเฉพาะขยะบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดได้ยาก เช่น ถุงพลาสติก ถ้วยโฟม เลือกรื้อ/เลือกใช้สินค้าที่บรรจุในภาชนะที่ย่อยสลายได้ง่าย เปลี่ยนการเลือกรื้อ/เลือกใช้สินค้าที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์แบบใช้แล้วทิ้ง เป็นใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (reuse) เช่น ขวดน้ำดื่ม ถ้วยใส่อาหาร หรือ ถุงผ้า - <i>ให้ความร่วมมือกับชุมชนและ/หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะ</i> แต่ละครัวเรือนควรทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะรองรับมูลฝอยของตนเอง หรือใช้ถุงบรรจุขยะเพื่อความสะดวกในการ

	จัดเก็บของพนักงานเก็บขยะ 2. สำหรับพื้นที่ที่รถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถเข้าถึงได้ควรนำขยะที่บรรจุลงถุงแล้วไปไว้ ณ จุดทิ้งขยะรวมเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ/กำจัด 3. ในพื้นที่ที่มีการบริการกำจัดขยะถึงแม้ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายแล้วแต่ละคร้วเรือนควรลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกินศักยภาพของระบบกำจัด
1.2 ลดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่ท่องเที่ยว 1.2 ลดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่ท่องเที่ยว (ต่อ)	1. ผู้ประกอบการในบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวควรเลือกใช้ภาชนะ หรือบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยน้อย ใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย ถุงกระดาษ หรือขวดแก้วบรรจุเครื่องดื่มที่สามารถนำไปใช้ใหม่ได้แทนขวดแบบใช้แล้วทิ้ง อาจใช้ระบบมัดจำขวดเพื่อให้นักท่องเที่ยวนำภาชนะดังกล่าวกลับมาคืน 2. ในพื้นที่ที่รถขนขยะไม่สามารถเข้าถึงได้ควรนำขยะมารวมไว้ในจุดที่กำหนดเพื่อความสะดวกในการจัดการ
1.3 ชุมชน/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น: สนับสนุนกิจกรรมเพื่อการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน	1. จัดการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ และการคัดแยก เช่น การนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก ประเภทของขยะรีไซเคิลที่สามารถนำไปทำให้เกิดมูลค่าได้ 2. จัดตั้งจุดสาธิตสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนร่วมกับสถานที่ราชการ วัด โรงเรียน ในชุมชนควรมีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนในพื้นที่ 3. สนับสนุนกิจกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ลดบรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ หรือการรีไซเคิลให้เป็นที่ยอมรับในชุมชน อาจให้รางวัล เช่น ใบประกาศเกียรติคุณ หรืออาจลดหย่อนค่าธรรมเนียมการจัดการขยะให้กับผู้ประกอบการที่สามารถลดปริมาณขยะได้ หรือให้รางวัลกับโรงเรียนที่มีกิจกรรมการจัดการขยะที่ดีต่อเนื่อง จะทำให้มีกำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป

2. จัดตั้งระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม 2.1 ระบบการจัดการระดับชุมชน	1. จัดตั้งศูนย์ในการรวบรวมและจัดแยกขยะที่มีค่าในชุมชน (recycle center) โดยเน้นชุมชนขนาดใหญ่ในเขตสบรวก หรือ เทศบาล 2. แต่ละหมู่บ้านควรมีกฎ ระเบียบในการรักษาความสะอาดของตนเองที่กำหนดขึ้นจากการระดมความคิดเห็นของคนในชุมชน และมีมาตรการในการรักษากฎโดยเคร่งครัด มีการลงโทษอย่างจริงจังและนำค่าปรับที่ได้มาใช้ในการดำเนินการจัดการขยะเพื่อส่วนรวม 3. ชุมชนที่มีพื้นที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการประชุมหารือระหว่างหน่วยงาน ชุมชน และผู้ประกอบการเพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เช่น จำนวน รูปแบบและตำแหน่งที่ตั้งของที่รองรับขยะ จำนวนเที่ยวของการขนย้ายขยะ
2.2 ระบบการจัดการในระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น: เทศบาล/อบต.	- จัดตั้งระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวม จัดตั้งระบบจัดการขยะรวมของทุกชุมชน/ตำบลรวมกัน ระหว่างตำบลศรีดอนมูล ตำบลโยนก ตำบลป่าสัก ตำบลเวียง และ เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน โดยของบสนับสนุนการลงทุนจากภาครัฐ และ เงินภายในท้องถิ่นในการลงทุน จากนั้นจึงจัดเก็บค่าใช้จ่ายจากประชาชนในพื้นที่
2.2 ระบบการจัดการในระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น: เทศบาล/อบต. (ต่อ)	- พัฒนาระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย 1. ดำเนินการจัดหาภาชนะรองรับมูลฝอยเพิ่มเติมในพื้นที่สาธารณะ และสถานที่ท่องเที่ยว ควรเลือกชนิดที่มีฝาปิดตามหลักสุขาภิบาล ไม่ฝุ่กร่อนง่าย อาจดัดแปลงให้มีรูปร่างสวยงาม จะทำให้ไม่รกรสสายตาและเพิ่มแรงจูงใจในการทิ้งขยะมูลฝอย โดยขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน 2. เปลี่ยนระบบการจัดเก็บขยะจากระบบถังรองรับขยะแบบดั้งเดิมเป็นระบบ 2 ถัง ที่แยกขยะทั่วไปออกจากขยะมีค่า และจัดระบบการจัดเก็บจากจุดรองรับขยะเข้าสู่ระบบกำจัดของขยะ ทั้งสองกลุ่มนี้แยกจากกันอย่างชัดเจนเพื่อความสะดวกในการดำเนินการในการกำจัดขยะต่อไป

2.2 ระบบการจัดการในระดับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น: เทศบาล/อบต. (ต่อ)	3. ในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าไปเก็บขยะมูลฝอยได้ควรขอความร่วมมือจากประชาชนให้นำขยะมูลฝอยมาทิ้งในจุดที่กำหนด เพื่อให้เทศบาล/อบต. สามารถนำมากำจัดต่อไป โดยแนะนำให้ประชาชนคัดแยกและกำจัดขยะมูลฝอยบางส่วนด้วยตนเองก่อนนำมาทิ้งไว้ในจุดดังกล่าว 4. ปรับระบบการคิดค่าบริการในการกำจัดขยะ โดยคิดตามปริมาณขยะที่ผลิตจริง ตามหลักผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) เช่น กำหนดว่าขยะจากครัวเรือนต้องบรรจุในถุงขยะที่แจกให้เท่านั้นและคิดค่าใช้จ่ายตามจำนวนถุงที่ทิ้ง หรือ กำหนดค่าบริการตามขนาดถังรองรับขยะ 5. กำหนดความถี่ในการเก็บขยะมูลฝอยให้เหมาะสม โดยไม่ควรมีขยะตกค้างในแต่ละพื้นที่ - ปรับปรุงระบบจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ท่องเที่ยว 1. จัดเตรียมพื้นที่รองรับขยะส่วนกลางเพียงพอ สวยงาม กลมกลืนกับทัศนียภาพของพื้นที่ท่องเที่ยว ใช้ระบบแยกขยะแบบ 2 ถึง (ขยะทั่วไป และขยะที่มีค่า) เน้นที่บริเวณจุดนั่งพัก 2. จัดระบบการเคลื่อนย้ายถังจากในส่วนที่เข้าถึงได้ยาก ออกมายังบริเวณที่รถขยะสามารถเข้าถึงได้ รวมไปถึงการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดของพื้นที่โดยรวม โดยให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ประกอบการในบริเวณนั้น 3. จัดหน่วยรักษาความสะอาด หมุนเวียนไปพัฒนาความสะอาดในบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นครั้งคราว อาจใช้บุคลากรของรัฐร่วมกับอาสาสมัครจากชุมชนและผู้ประกอบการ - ระบบการกำจัดที่ถูกต้องสุขภาพ 1. สร้างระบบฝังกลบให้ถูกต้องตามหลักสุขภาพ โดยมีการจัดรองกันหลุมด้วยพลาสติกและวางระบบระบายน้ำ เพิ่มความถี่ในการบดอัดและฝังกลบ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในอนาคต (งบประมาณ ภาครัฐ ร่วมกับการเก็บจากผู้ผลิตขยะ) 2. จัดระบบจัดเก็บขยะอันตรายแยกจากขยะอื่นๆ โดยกำหนดวันที่เก็บ และ ภาชนะเก็บแยกออกจากส่วนอื่น - ออกระเบียบ หรือ ข้อปฏิบัติในการจัดการขยะ

	กำหนดข้อควรปฏิบัติให้กับบุคคลในแหล่งที่ทำให้เกิดขยะ เช่น ในที่พักอาศัย สถานที่ราชการ สถานประกอบการ ให้มีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยเบื้องต้นในบริเวณของตนก่อนที่จะนำมากำจัดในส่วนกลาง เช่น การคัดแยกขยะ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย -จัดทำแผนการดำเนินงานและระบบข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ 1. มีระบบเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต 2. จัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอย โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน อาจขอรับงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำแผนจากภาครัฐและเอกชน เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
3. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย และปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว 3. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย และปลูกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (ต่อ)	- การรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วม 1. ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรวมทั้งผู้ประกอบการ ได้ทราบถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดในชุมชน เช่น ปริมาณขยะที่ต้องจัดการ ขยะที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพของคนในชุมชน และต่อสิ่งแวดล้อม ค่าใช้จ่ายในการกำจัด รวมทั้งแนวโน้มของปัญหาการจัดการขยะในอนาคต เช่น การพื้นที่ที่ต้องการเพิ่มขึ้นเมื่อพื้นที่ฝังกลบขยะเต็ม เพื่อให้ตระหนักถึงสถาน การณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ 2. ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ชุมชน ให้เข้าใจถึงประเภทต่าง ๆ ของขยะมูลฝอย และตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย เช่น การใช้ประโยชน์จากขยะประเภทต่างๆ ที่คัดแยกออกมา มูลค่าของขยะรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งบทบาทของตนเองในการลดปัญหาดังกล่าว 3. รณรงค์ให้ประชาชนหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธบรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย โดยผู้ประกอบการอาจมีส่วนร่วมได้ ทั้งนี้ภาครัฐควรให้การสนับสนุนโดยประชาสัมพันธ์ร้านค้านี้ ให้เป็นที่ทราบกัน

	โดยทั่วไป 4. นำกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ บรรจุไว้ใน การเรียนการสอนของ โรงเรียน (ชุมชน) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมให้กับเยาวชนในท้องถิ่น 5. สนับสนุนให้มีกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาดและการจัดการขยะ ในช่วงวันสำคัญ หรืองานเทศกาลท้องถิ่น หรือ สอดแทรกในงานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน

จุดแข็งและจุดอ่อนของการจัดการขยะเพื่อรองรับการค้าและการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสน

จุดแข็งของการจัดการขยะในอำเภอเชียงแสน

1. พื้นที่รองรับขยะ

องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงและเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนมีพื้นที่รองรับขยะขนาดใหญ่ประมาณ 100 ไร่ ซึ่งน่าจะสามารถใช้เป็นพื้นที่รองรับขยะได้เพียงพอสำหรับทั้งอำเภอในระยะยาวหากมีการจัดการที่เป็นระบบหรือลดปริมาณขยะที่เข้าสู่ระบบการคัดแยกขยะ

2. องค์ประกอบของขยะ

ขยะส่วนใหญ่ที่ผลิตขึ้นในอำเภอเชียงแสนมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ เป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ง่ายมีองค์ประกอบที่เป็นขยะอันตรายน้อย จึงสามารถกำจัดได้โดยใช้ระบบฝังกลบที่มีอยู่ ซึ่งเป็นระบบที่ถือว่ามีความคุ้มค่า ไม่จำเป็นต้องมีระบบกำจัดที่เฉพาะเจาะจง

3. ปริมาณการผลิตขยะ

ประชาชนส่วนใหญ่ของอำเภอเชียงแสน มีการผลิตขยะอยู่ในปริมาณที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของแผนการจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2549 หากมีการวางแผนการจัดการที่ดีในการควบคุมปริมาณขยะต่อประชากรในระยะยาวจึงจะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การขยายตัวในฐานะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

อำเภอเชียงแสนโดยเฉพาะสามเหลี่ยมทองคำเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวซึ่งหากผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้นและหน่วยงานที่จัดการขยะมีระบบการคิดค่าธรรมเนียมที่ชัดเจน สะท้อนความเป็นจริง น่าจะทำให้ท้องถิ่นมีงบประมาณในการกำจัดขยะในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จุดอ่อนของการจัดการขยะในอำเภอเชียงแสน

1. ระบบการกำจัดขยะ

ระบบการกำจัดขยะของอำเภอเชียงแสน ในส่วนที่จัดการโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นระบบการกำจัดขยะแบบไม่แยกประเภท ซึ่งการไม่คัดแยกขยะก่อนเข้าสู่ระบบกำจัดนี้ ทำให้การกำจัดขยะทำได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ระบบการกำจัดที่มีอยู่ยังไม่ได้มาตรฐานตามหลักสุขาภิบาล เช่น ยังไม่มีการใช้วัสดุรองก้นหลุมฝังกลบขยะ หรือระบบจัดการน้ำที่ชะล้างจากกองขยะ

2. ความตระหนักของชุมชนต่อความสำคัญของการจัดการขยะ

ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะชุมชนขนาดเล็ก ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการกำจัดขยะอย่างมีระบบ ซึ่งถ้าหากจะปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบการกำจัดขยะโดยส่วนกลางหรือหน่วยงานราชการ ที่ประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่าย อาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ

3. การจัดเก็บค่ากำจัดขยะไม่สะท้อนความเป็นจริง

ในปัจจุบันพื้นที่ที่มีการจัดเก็บค่ากำจัดขยะมีเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน และ อบต. เวียง ซึ่งคิดค่าจัดเก็บตามหลังคาเรือนเป็นรายเดือน แต่ระบบการคิดค่าจัดเก็บลักษณะนี้ไม่ได้สะท้อนถึงปริมาณขยะที่มีการผลิตจริง

4. การขาดแคลนงบประมาณ

ด้วยงบประมาณที่ได้จาก อบต.เวียง และเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการจัดเก็บและกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ เช่น จำนวนรถเก็บขยะและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างในพื้นที่ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบในระยะยาวได้

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่

ระยะ 12 ปี (2551-2562)

ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของเมืองเชียงใหม่ อำเภอชายแดนที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทางราชการมีนโยบายให้เป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษ อันดับสองของประเทศ โดยถือเป็นประการสำคัญชายแดนในลำดับสำคัญ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการวางแผนสร้างนิคมอุตสาหกรรมท่าเรือน้ำลึก ตลอดจน โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ไว้ ตั้งแต่ปี 2545 และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึง ปัจจุบันงานได้เสร็จลุ่่วงไปแล้วหลายเรื่อง แต่การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมไม้ค้ำหน้า เนื่องจากการคัดค้านของชุมชน และกลุ่มอนุรักษ์ โดยเกรงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่ต้องการพื้นที่ในการทำนิคมอุตสาหกรรม 3,100 ไร่ โดยใช้เป็นพื้นที่เขตนิคมประมาณ 2,000 ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่สีเขียวออกจากรั้นยังเกรงผลกระทบของโครงการต่อโบราณสถานต่างๆ จึงทำให้ทางราชการชะลอโครงการ นิคมอุตสาหกรรมไว้ เพื่อพิจารณาทบทวน

สำหรับด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เชียงใหม่ได้ดำเนินการพัฒนาต่อเนื่องไปอย่างช้า ๆ ขาดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ชัดเจนในการก้าวไปสู่เมืองท่องเที่ยวโดดเด่นของโลก ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะ 12 ปี ของการวิจัยจึงมีจุดมุ่งหมาย ที่จะนำเสนอทิศทางและการพัฒนาเมืองที่ครบถ้วนทุกด้าน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและด้านอื่นๆของเชียงใหม่ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชาติและชุมชนในท้องถิ่น ที่สามารถวัดเป็นมูลค่าที่เป็นตัวเงินได้ในระยะต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์นี้มีความมุ่งหวังให้รายได้อันเกิดจากความเติบโตทางเศรษฐกิจโดยผ่านการค้าและการท่องเที่ยวกระจายถึงมือประชาชนระดับล่างพร้อมกับการพัฒนาความเจริญของเมือง โดยการให้ชาวบ้านได้มีโอกาสสร้างรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวมากขึ้น หนึ่งรายได้จากการค้าชายแดนของเชียงใหม่ที่เกิดจากผลผลิตของชุมชนเอง หรือเป็นสินค้าส่งมาจากที่อื่นก็ตาม ควรกระจายผลประโยชน์ไปสู่พ่อค้าขาย ร้านค้าขนาดเล็กในชุมชนด้วยดังนั้นในการทำยุทธศาสตร์จึงใช้ปรัชญาการพัฒนาเมืองอย่างสมดุล ได้แก่การพัฒนาความก้าวหน้าทางการค้าและ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพร้อมกับการกระจายรายได้ถึงประชาชนในทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรอย่างเป็นธรรม

เนื่องจากการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ ในระยะยาวยังไม่ได้จัดทำเป็น แผนยุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ มีการจัดทำเฉพาะด้าน ทำให้ขาดการมองภาพรวม ดังนั้นการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์แม่บทของเมืองเชียงใหม่ ซึ่ง “แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองเชียงใหม่” ระยะ 12 ปี นั้น คณะผู้จัดทำ ซึ่งเป็นทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม โดยในแต่ละยุทธ ศาสตร์ซึ่งเป็นแผนระยะยาวจะแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (Phase I) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ อันเป็นการสร้างฐานของการ พัฒนาให้เข้มแข็งทุกด้านเป็นระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2551-2554)

ระยะที่ 2 (Phase II) การก้าวสู่เวทีภูมิภาค หมายถึงระยะที่พัฒนาสมรรถนะการแข่งขันใน ด้านต่าง ๆ ให้สู้กับประเทศในภูมิภาคได้เป็นระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2555-2558)

ระยะที่ 3 (Phase III) การก้าวสู่เวทีโลก หมายถึง ผลิตภัณฑ์และบริการของเมืองเชียงใหม่ มีมาตรฐานสูง สามารถก้าวไปแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมั่นคง เป็นระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2559- 2562)

อนึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผลสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของ คณะกรรมการเพื่อพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการกลางพัฒนา เมืองเชียงใหม่” ซึ่งควรเป็นศูนย์กลางประสานงานและมีอำนาจในการร่วมตัดสินใจในการดำเนิน งานขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามยุทธศาสตร์ ทั้งนี้คณะกรรมการดังกล่าวจะต้องใช้ บุคลากรที่มีความสามารถทางการบริหารจัดการและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาปฏิบัติกร และ ควรมีอำนาจในการตัดสินใจในงานสำคัญได้ และประสานงานกับส่วนกลางได้ กรรมการนี้จะต้อง ดำเนินงานในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน ทั้งนี้กรรมการชุดดังกล่าวควรแยกออกจากฝ่ายปกครองระดับท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการประจำเนื่องจากข้าราชการกลุ่มนี้ มีงานที่ต้องทำมากอยู่แล้ว กรรมการชุดนี้ได้มาจากส่วนกลาง คัดเลือกโดยรัฐบาลร่วมกับชุมชน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนที่เหมาะสมของผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการ แต่ทั้งนี้ กรรมการชุดดังกล่าวต้องทำงานโดยประสานกับผู้บริหารของท้องถิ่นและหน่วยงานเอกชน เป็นต้น ในการปฏิบัติงานควรมีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละแขนงเป็นที่ปรึกษา เช่น การท่องเที่ยว การค้าต่าง ประเทศ เป็นต้น และควรมีคณะตรวจสอบจากจังหวัด และส่วนกลางเป็นผู้ตรวจสอบ ต้องมีการ ประเมินเพื่อความโปร่งใสของการทำงาน โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ แผนยุทธศาสตร์ ดังกล่าวนี้อาจจะบรรลุผลสำเร็จและเกิดประ โยชน์ต่อชาติและชุมชนได้

กล่าวได้ว่า การทำยุทธศาสตร์จะให้ประโยชน์แก่อำเภอเชียงแสนดังนี้

- แสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาเมือง ในระยะยาวที่ชัดเจน
- แสดงให้เห็นถึงผลกระทบสำคัญที่จะเกิดขึ้นต่ออำเภอเชียงแสนในระยะยาว
- แสดงให้เห็นถึงภาพรวมในการพัฒนาเมืองและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ต่อชุมชนและชาวบ้าน ตามลำดับ
- แสดงให้เห็นถึงวิธีการจัดการยุทธศาสตร์ให้เกิดผล โดยปรับโครงสร้างองค์กรบริหารจัดการใหม่ ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการตั้งคณะกรรมการกลาง พัฒนาเมืองเชียงแสนเพื่อบริหารโครงการขนาดใหญ่ และเป็นโครงการนำร่อง
- แสดงให้เห็นถึงระดับของการตัดสินใจ และระดับความสำคัญของงาน
- แสดงให้เห็นถึงการเสียโอกาส อันเกิดจาก ความล่าช้าในกระบวนการตัดสินใจของทางการ ปัญหาความไม่เข้าใจของชุมชน นโยบายที่ไม่ชัดเจน อาจเป็นเพราะขาดการศึกษาวิจัยอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนการขาดบุคลากรและงบประมาณ เป็นต้น

อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกได้แก่ภาวะโลกร้อนที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการค้าระหว่างประเทศ ไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยรวมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่ออำเภอเชียงแสนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่อำเภอนี้มีสภาพเป็นเมืองชายแดนที่ต้องติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศอื่น โดยธรรมชาติ โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อเชียงแสนมีหลายประการดังต่อไปนี้

สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อเมืองเชียงแสนในระยะยาว

- สภาวะโลกร้อน ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการผลิตธัญญาหารและผลิตผลมีผลกระทบต่อ การอพยพย้ายถิ่นฐาน
- แม่น้ำโขงมีระดับน้ำลดลงจากการสร้างเขื่อนในประเทศจีน และการละลายของหิมะบนภูเขาหิมาลัย มีผลทำให้ระบบนิเวศวิทยาในลำน้ำโขงเปลี่ยนแปลงไป
- การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล จากระดับน้ำทะเลสูง และการผันแปรของฤดูกาล ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไม่เคยมีมาก่อน
- โรคระบาดจะมีความรุนแรงมากขึ้นจากสัตว์สู่คน และมีโรคแปลกใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้ยากแก่การป้องกันรักษามากขึ้น

- การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นในอัตราก้าวหน้า เนื่องจากการเปิดพรมแดนและเส้นทางการคมนาคมเชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายใน เอเชีย ทำให้มีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น
- การสร้างเมือง Casino ขนาดใหญ่บริเวณเมืองต้นฝิ่งของลาวซึ่งอยู่ตรงข้ามอำเภอเชียงแสน มีผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว การค้า และสังคมเมืองเชียงแสน
- เทคโนโลยีนาโน และไบโอเทคโนโลยี จะขยายตัวเกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์มากมายหลายชนิด และเกิดการแข่งขันในการผลิตสินค้ามากขึ้น
- การแผ่อิทธิพลทางการเมืองของจีน จะครอบคลุมเอเชียมากขึ้นคาดกันว่า จีน อินเดีย ญี่ปุ่น จะครองเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของโลก
- การขยายเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงทั่วทวีปเอเชียทั้งถนนหนทาง รถไฟความเร็วสูง เครื่องบิน ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว
- การเปิดพรมแดนค้าขายกันระหว่างประเทศ เอเชีย เป็นเขตการค้าเสรีทำให้การหลั่งไหลของสินค้าและบริการเข้าออกบริเวณชายแดนมากขึ้น

เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในประเทศและนอกประเทศอาจส่งผลกระทบต่ออำเภอเชียงแสนได้ ดังนั้นยุทธศาสตร์ 8 ประการที่จัดทำจึงได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ไว้ด้วยแล้ว

ยุทธศาสตร์ 8 ประการ

เพื่อพัฒนาเมืองเชียงแสนให้ก้าวสู่ความเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืน

- ยุทธศาสตร์ที่ 1** การพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองมรดกโลก เป็นเมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก
- ยุทธศาสตร์ที่ 2** การพัฒนาเป็นเมืองนำอยู่ด้วยปรัชญาเมืองสะอาด ธรรมชาติสดใส ทิศอันดับโลก ภายใน 4 ปี “Clean City Green City”
- ยุทธศาสตร์ที่ 3** การพัฒนาเพื่อเป็นประตูการค้าชายแดน และเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4** การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไฮเทคนาโนเทคโนโลยี ไบโอเทคโนโลยี

และอุตสาหกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

- ยุทธศาสตร์ที่ 5** การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ และเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม
ผลิตภัณฑ์เวชสำอางที่มีคุณภาพสูง แห่งประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง
- ยุทธศาสตร์ที่ 6** การพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเรียนรู้ เน้น
การปฏิบัติ เสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์
- ยุทธศาสตร์ที่ 7** การพัฒนาเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม และนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีวัฒน
ธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ค่อยๆถอดองค์ความรู้ รักษาวัฒน
ธรรมน้ำใจ
- ยุทธศาสตร์ที่ 8** การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเมือง การปกครองและสังคม

ยุทธศาสตร์ ที่ 1

การพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองมรดกโลกเป็นเมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2554)

(Phase I)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวและเป็นเมืองมรดกโลก
- การฟื้นฟูพัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเมือง ชาวบ้านให้มีเอกลักษณ์ของชาวเชียงแสน
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกระดับของเชียงแสน
- การสร้างวินัย จิตสำนึกคนเชียงแสนให้หวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น
- การรักษาความสะอาดเมือง ความเป็นระเบียบ ความสวยงามของเมือง
- การจัดวางผังเมืองที่ดีเหมาะสม
- การจัดสร้างบริการสาธารณูปโภค เช่น ห้องสุขาสาธารณะ ที่ทิ้งขยะ ตู้โทรศัพท์

- การปลูกดอกไม้สัญลักษณ์ของเมืองให้สะพรั่งทั่วเมือง
- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงวัฒนธรรมให้สมบูรณ์แบบ
- การบริหารการตลาดธุรกิจท่องเที่ยว
- การทำ PR (ประชาสัมพันธ์) เมืองเชียงแสนไปทั่วโลก
- การโฆษณาสู่ประชาคมโลกว่าเป็นเมืองอากาศดี ปลอดภัยพืชมลภาวะ
- การพัฒนาคุณภาพคนในการบริหารอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและ ผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- การจัดยุวมัคคุเทศก์และกลุ่มมัคคุเทศก์ผู้เฒ่า สร้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนอกฤดูกาลผลิตพืชผลเกษตร
- การพัฒนาระบบขนส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบิน สูแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
- การสนับสนุนให้แรงจูงใจ แก่บริษัททัวร์ที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและพำนักในเมืองเชียงแสน เช่น ใช้ระบบภาษี ระบบเงินรางวัล
- การวางแผนพัฒนารัฐกิจการท่องเที่ยว โดยจ้างผู้เชี่ยวชาญการท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศมาดำเนินการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระยะยาว
- การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเมืองเชียงแสน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และต่างประเทศ
- การจัดเทศกาลสำคัญทุกเดือน โดยมี Business Events, Sport Events, Culture Events
- การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมตำบล การจัดงานนานาชาติลุ่มน้ำโขง
- การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบ Home stay เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวัฒนธรรมที่หลากหลายของท้องถิ่น
- จัดสถานที่พัก Home stay ให้ได้มาตรฐาน และการจัดให้มี Long stay เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
- การประดิษฐ์สินค้าที่ระลึกออกจำหน่าย และประกวดอาหารพื้นเมือง
- การเตรียมขอขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก
- การฟื้นฟูบูรณะ โบราณสถานให้อยู่ในสภาพดี เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- การดำเนินคดีผู้บุกรุกโบราณสถาน
- การขอทุนองค์การระหว่างประเทศ มูลนิธิ และเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศที่สนใจในการอนุรักษ์มรดกโลก เพื่อให้เป็นทุนในการบูรณปฏิสังขรณ์บำรุงรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุ

- การเตรียมสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โรงพยาบาล ให้พร้อม ทั้งนี้การดำเนินงานกิจกรรมของระยะที่หนึ่งนี้จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การสร้างจุดเด่นเพื่อก้าวสู่เวทีภูมิภาคเอเชีย

- การพัฒนาความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว
- การสร้างสถานที่พักให้ได้มาตรฐานระดับโลกและเพียงพอ
- การพัฒนาระบบขนส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบิน ให้ได้มาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (ต่อเนื่องจาก Phase I)
- การนวัตกรรมบริการใหม่สำหรับธุรกิจท่องเที่ยว เช่น เรือสำราญ Sport Complex
- การวิจัยกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก และเฉพาะกลุ่มชาวเอเชีย
- การวางแผนพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
- การให้ผู้เชี่ยวชาญการท่องเที่ยวระดับโลก วางแผนพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน
- การกำหนดคควิถี การเก็บเกี่ยวประโยชน์จากนักท่องเที่ยวและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับสถาน Casino ในพม่าและลาว
- การจัดทำเครื่องมือการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่
- การพัฒนาเทศกาลงานฉลอง (Festival) ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาด้านบริการการท่องเที่ยว
- การสร้างเมืองวัฒนธรรม (Folk Village) เช่นหมู่บ้านไทยล้านนา
- การจัดตั้งศูนย์บริการทางการแพทย์ที่ทันสมัย
- การจัดตั้งสถาบันการเกษตรปลอดสารพิษที่ได้มาตรฐานโลก
- การพัฒนาพันธุ์พืช และ สวนดอกไม้ขนาดใหญ่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การก้าวสู่เวทีโลก

การพัฒนา ความสะดวกสบายต่างๆ และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว Facilities

- การสร้างสวนสัตว์เปิด เช่น สวนกวางแม่เงิน
- การจัดมหกรรมกีฬาจักรยานระดับโลก
- การจัดแข่งเรือยาวระดับโลก
- การจัดตั้งสถาบันศิลปวัฒนธรรมนาฏศิลป์ นครศรี
- การจัดกิจกรรมทางนาฏศิลป์ นครศรี วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงเป็นประจำ
- การสร้างที่อยู่อาศัยชายคารานักฟุตบอลโลก คาราอาพยนตร์ระดับโลก
- การสร้างถิ่นที่อยู่อาศัยหลายชนชาติ หรือเป็นศูนย์ เช่น Japanese Village, Korea Village, Germany Village ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยจูงใจนักท่องเที่ยว มาพัก Long-Stay Home Stay มากขึ้น โดยมาตรการเพื่อการคัดสรรผู้มาพักที่มีคุณภาพ และมีรายได้สูง

ในการทำงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ นอกจากจะต้องทำด้วยความมุ่งมั่นมีประสิทธิภาพ และมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆแล้ว ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบหรือเรียกว่าเจ้าภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามต้องการ ในยุทธศาสตร์นี้เจ้าภาพที่สำคัญคือ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่	เมืองมรดกโลก
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	เมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นแห่งภูมิภาค
กระทรวงวัฒนธรรม	
กรมศิลปากร	
สถาบันการศึกษาภาครัฐ เอกชน	
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย	
นายอำเภอ	
นายกเทศมนตรี	
องค์การบริหารส่วนตำบล	
องค์การเอกชน	
สมาคมท่องเที่ยว	
สมาคมไกด์	
ประธานชมรม โยมเสตย์สามเหลี่ยมทองคำ	

หมายเหตุ : การเป็นเมืองมรดกโลกนั้นจะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยากเข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาเยี่ยมชม เข้ามาเยือนเชียงใหม่มากขึ้น แต่ขณะนี้ยังมีประชาชนกลุ่มหนึ่งในชุมชนซึ่งอาจยังไม่เข้าใจเรื่องการเป็นมรดกโลก หรือบางกลุ่มเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (ส่วนตัว) ยังไม่ต้องการให้เชียงใหม่เป็นเมืองมรดกโลกดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจกับคนกลุ่มนี้ให้ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ยุทธศาสตร์ที่ 2

การพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ด้วยปรัชญาเมืองสะอาด เมืองสีเขียวติดอันดับโลกภายใน 4 ปี “Clean City & Green City”

การดึงคูใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนนั้น สภาพแวดล้อมของเมืองและสถานที่ต่างๆ นั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่มีนักท่องเที่ยวคนใดต้องการเข้าไปเยือนท้องถิ่นที่สกปรก มีแต่สิ่งปฏิบัติ โบราณสถานทรุดโทรม มีมลพิษกระจายทั่วไป

ในการเข้าสู่ผลลัพธ์ดังที่ได้ตั้งไว้นั้นควรมีการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2554)

(Phase I)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การสร้างจิตสำนึกพื้นฐาน มืองค์ประกอบดังนี้

- การสร้างความเข้าใจให้ประชากรของเมืองเชียงใหม่ทุกระดับเข้าใจความเป็นชาวเชียงใหม่ของตน ตลอดจนแสดงให้เห็นว่าเชียงใหม่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การพูด การแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเชียงใหม่อย่างไรบ้าง
- การสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนในประเด็นของ การเป็นเมืองน่าอยู่ติดอันดับโลก คือ ต้องเข้าใจว่าเมืองจะต้องมีลักษณะอย่างไร และชุมชนจะต้องช่วยทำอะไรบ้าง
- การรณรงค์ในสถานศึกษา ข้าราชการ สมาคมพ่อค้า เพื่อทำเชียงใหม่ให้เป็นเมือง “น่าอยู่” ในระดับโลก
- การจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจการบริหารความเป็นเมืองน่าอยู่ติดระดับโลก
- การจัดให้มีคณะทำงานกำกับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ มีการติดตามและประเมินผลจัดระเบียบเมืองและสังคม
- การวางผังเมืองใหม่ การจัดระเบียบเมือง การจัดระเบียบสังคม การพัฒนาคน การพัฒนาคุณภาพชีวิต
- การสร้างสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่สวยงาม สำหรับประชาชน และนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม
- การรักษาสภาพแวดล้อม ปลูกพันธุ์ไม้ ดอกไม้เพิ่มปีละ 1 แสนต้น เพื่อเป็น Green City (เมืองน่าอยู่เขียวจี)

- การควบคุมมลภาวะ มลพิษ เป็นเมืองสะอาด Clean City
- การทำประชาสัมพันธ์ไปทั่วโลก ในฐานะเป็นเมืองสวยงามเขียวขจี อากาศบริสุทธิ์ เย็นสบาย
- การอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติที่มีอยู่ให้ถาวร (เชิงนิเวศน์)
- การออกกฎหมายควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างในรัศมี 10 กิโลเมตร จากเขตใจกลางเมือง เชียงแสน (ตัวอำเภอ) ในรูปแบบของเขื่อนเชียงแสน เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
- กำหนดเส้นทางถนนคนเดิน (Walking Street) เพื่อการท่องเที่ยว
- การกำหนดเส้นทาง (ห้ามรถยนต์เข้า) ป้องกันการทำลายโบราณสถาน
- จัดระบบการจราจร ถนนหนทาง มีป้ายแสดงเส้นทางและสถานที่ให้ชัดเจน
- การสร้างระบบสาธารณสุขที่เข้มงวด ป้องกันโรคระบาดชายแดนและพัฒนาสุขอนามัยให้ มีมาตรฐานสูง
- การสร้างตลาดสดให้ถูกตามหลักสุขอนามัย สะอาด ได้มาตรฐาน
- การสร้างความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนของนักท่องเที่ยวที่เข้มข้น
- การกำจัดขยะชีวะมวล และการแปรเป็นพลังงาน
- การสร้างเอกลักษณ์ของ Home Stay เชียงแสนที่ได้มาตรฐาน
- การสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจการค้าตามกฎหมายสากล แต่ไม่ละทิ้งหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- การจัดจ้างผู้เกษียณอายุที่เชี่ยวชาญการพัฒนาเมืองของประเทศชาติต่างๆ มาช่วยกำหนด แนวทางพัฒนาที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การสร้างจุดเด่นให้เมืองก้าวสู่เวทีภูมิภาคเอเชีย

การบรรลุยุทธศาสตร์ในขั้นตอนดังกล่าวควรมีการดำเนินการดังนี้

- การวางผังเมือง กำหนดรูปแบบ บ้านอาคารสำหรับเมืองเชียงแสนที่เป็นเอกลักษณ์
- การตีกรอบ การจัดสร้างหมู่บ้านจัดสรร ย่านอยู่อาศัย ตามผังเมืองใหญ่ โดยแบ่งเขต (Zone) ให้ชัดเจน
- การพัฒนาสวนสาธารณะ สนามกีฬา ศูนย์การประชุม สถาบันศิลปวัฒนธรรม สถาบัน นาฏศิลป์ อย่างต่อเนื่องและเป็นเอกลักษณ์

- การสร้างระบบรักษาความปลอดภัยชาวเมือง (กล้องวงจรปิด) โดยตำรวจท่องเที่ยว ทีมชาวบ้านอาสา ทีมการค้า ศูนย์ปราบปรามเฉพาะกิจ) เช่น หน่วย นปช.
- การจัดตั้งคณะทำงานรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว
- การวางยุทธศาสตร์การแข่งขันการเป็นเมืองนำอยู่ลำดับต้นของเอเชีย
- การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมผลิตภัณฑ์พื้นเมือง
- การจัดตั้งศูนย์ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ชาวเมืองสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้
- การจัดทำกรประชาสัมพันธ์ประเทศในเอเชีย สำหรับ Package Long Stay ที่ให้ความสะดวก ปลอดภัยประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว
- จัดตั้งศูนย์บริการทางการแพทย์ที่ทันสมัย
- การประสานงานเพื่อเจรจาเกี่ยวกับแม่น้ำโขง (การใช้น้ำร่วมกัน) โดยร่วมเจรจาระดับชาติ โดยมี ผู้นำ 6 ประเทศ (คือ จีน ไทย ลาว พม่า เขมรและเวียดนาม)
- ประสานงานกับนักธุรกิจจีนและผู้นำเข้าผลไม้ จัดสินค้าสำหรับจำหน่าย ในเชียงใหม่ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ แทนการส่งเข้ากรุงเทพฯก่อนแล้วส่งกลับมา เชียงใหม่ภายหลัง

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

ก้าวสู่เวทีโลก

- การเป็นเมืองนำอยู่ระดับ โลกเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวคุณภาพเข้ามาพักทั้งระยะสั้น หรือผู้ที่ต้องการพักระยะยาวนั้นต้องเป็นการทำอย่างต่อเนื่อง
- การทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองนำอยู่ระดับ โลก และรักษาอันดับไว้ตลอดไป
- การจัด สถานที่พัก (Resort) สำหรับผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่มาพักพักระยะยาว (Long Stay) โดยจัดบริการ ในรูปแบบที่หลากหลาย (Package) การเข้ามาพักที่หลากหลาย โดยจัด บริการแบบ One Stop Service ที่ได้มาตรฐานสากล
- การจัดทำกรประชาสัมพันธ์เฉพาะประเทศเป้าหมายทั่วโลก สำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณภาพที่ ต้องการมาพักระยะยาว(Long Stay) และมาพักระยะสั้น (tourist) เพื่อการท่องเที่ยว
- การจัดตั้งศูนย์ริบาล (Care Center) ผู้สูงอายุที่ได้มาตรฐานสากล
- การดำเนินการเป็นศูนย์กลางสุขภาพองค์รวม Health Wellness Center หรือ Holistic health

การมุ่งเป้าหมายที่ผู้สูงอายุ เนื่องจากคนเหล่านี้มักไม่เข้ามาเพื่อทำงานหรือแย่งงานชาวชุมชน แต่กลับเป็นผู้บริโภคที่มีคุณภาพ และเนื่องจากประชากรของโลกมีแนวโน้มจะมีผู้สูงอายุมากขึ้นและประชากรกลุ่มนี้จำนวนไม่น้อยเป็นผู้ที่มีฐานะมั่นคงพอสมควร ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ควรจับตามอง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
● คณะกรรมการพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองน่าอยู่ ● นายกเทศมนตรี ● กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ● กระทรวงวัฒนธรรม ● กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ● กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การได้รับยกย่องเป็นเมืองน่าอยู่ติดอันดับโลก การรักษาสถานภาพไว้ได้นานที่สุด ● เมืองสะอาด มีความเป็นระเบียบ ● ปลอดภัย มลพิษ ● มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินสูง ● รักษาสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และทัศนียภาพเป็นอย่างดี ● รักษาวัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ไว้ได้เป็นอย่างดี ● มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน ● คนและสังคมมีความเอื้ออาทรต้อนรับผู้มาเยือน มีจิตใจงาม และเป็นสังคมไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ● มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่สำหรับการพักผ่อนของคนเมือง มีดอกไม้บานาพันธุ์

ยุทธศาสตร์ที่ 3

การพัฒนาเพื่อเป็นประตูการค้าชายแดนและเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาคเหนือตอนบน

ขั้นตอนที่ 1 2551-2554

(Phase I)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การเร่งรัดให้ สศช. : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภาคเหนือดำเนินตามนโยบาย ให้เชียงใหม่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ แม่สาย เชียงแสน เชียงของ โดยการจัดตั้งคณะทำงาน โดยดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - ดำเนินการวางแผนแม่บทด้านการค้าของเมืองเชียงแสนระยะยาว
 - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ถนน ท่าเรือ ศูนย์ขนถ่ายสินค้า, คลังสินค้า ตลาดกลาง
 - พัฒนาระบบไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำ ระบบป้องกันน้ำท่วม
 - ระบบกำจัดน้ำเสีย และระบบกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ
 - การวางผังเมือง Zone เขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ (Management)
 - ระบบสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและไม่ใช่ภาษี สร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และขณะเดียวกันต้องมีความเท่าเทียมกับ คู่ค้าด้วย
 - ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว
 - การเงินและการธนาคาร การจัดธุรกรรมเงินตราต่างประเทศ
 - ระบบศุลกากร
 - ระบบ Logistics
- การสร้างบุคลากรสำหรับภาคธุรกิจ การบริหารการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวให้ทันกระแสโลก โดยจัดให้ศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยการส่งให้ศึกษาดูงานและทุนการศึกษาปีละ 10 ทุน 1 เป็นระยะเวลา 4 ปี

- การสร้างบุคลากรสำหรับงานศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยจ้างผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านวางระบบการบริหารจัดการเฉพาะด้านทั้งในและต่างประเทศเพื่อให้ทันกับสถานการณ์โลก เช่น ระบบ Logistic
- การพัฒนาบุคลากรระดับสูงและระดับแรงงานเข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงามด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง Nano & Biotech, Hi-tech
- การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ One Stop Service ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การสร้างจุดเด่นเพื่อก้าวสู่เวทีภูมิภาคเอเชีย

- เพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็นประตูการค้าชายแดนที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพในระดับภูมิภาค ชุมชนเชียงแสนจะต้องผลักดันให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น
- การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาค Asian โดยการพัฒนา ระบบ Logistic และการพัฒนาการผลิตและบริการให้มีคุณภาพเหนือกว่าคู่แข่ง
- การพัฒนาระบบงาน และการบริหารจัดการด้วยระบบ ICT ที่ทันสมัยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับส่วนกลางได้
- การเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อการขยายเขตการค้าและอุตสาหกรรมชายแดน โดยหลีกเลี่ยงการกระทบต่อโบราณสถาน โดยต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภูมิทัศน์ ด้านโบราณสถานและด้านโลจิสติก
- การพัฒนาระบบการค้าระหว่างประเทศให้ทันสมัยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันได้กับประเทศในภูมิภาค ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น ระบบ IT ที่มีประสิทธิภาพสูง

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การก้าวเข้าสู่เวทีโลก

- การสร้างความได้เปรียบในเวทีโลก โดยพัฒนาระบบ Logistic ให้ได้มาตรฐานสากล
- การขยายการลงทุนจากวิสาหกิจระดับโลก โดยไม่เป็นการเข้ามาตักดวงผลประโยชน์จากชุมชนเพียงอย่างเดียว
- การขยายงานการวิจัยและพัฒนา โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญผู้สูงอายุทั้งในประเทศและจากต่างประเทศมาปฏิบัติงานให้คำปรึกษา แนะนำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยหวังว่าบุคคลเหล่านี้พร้อมที่จะแบ่งปันความรู้ความชำนาญ
- การพัฒนาวิสาหกิจ SME's ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล
- การจัดตั้งสถาบันสนับสนุนธุรกิจ SME's แบบ One Stop Service

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ผลลัพธ์
● กระทรวงอุตสาหกรรม ● กระทรวงพาณิชย์ ● สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ● คณะกรรมการกลางพัฒนาฯ ● กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	เมืองการค้าชายแดนที่ทันสมัยและมีศักยภาพสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 4

การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไฮเทค นานโนเทคโนโลยี

ไบโอเทคโนโลยี

ในปัจจุบัน โลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยี ขณะเดียวกันประชากรโลกเริ่มตระหนักถึงผลเสียของการใช้เทคโนโลยีที่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้น การทำอุตสาหกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากลจึงต้องตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย เชิงแสนในฐานะที่จะเป็นประตูการค้าที่มีศักยภาพ ควรทำการผลิตสินค้าและบริการด้วยตนเองให้มากยิ่งขึ้นและควรเป็นสินค้าและบริการที่ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2554)

(Phase I)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การศึกษาวิจัยด้านตลาด (Marketing Research) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาศูนย์อุตสาหกรรมทำหน้าที่บริหารจัดการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการแข่งขันในภูมิภาคและเวทีโลก
- การจัดวางนโยบาย ความเหมาะสมในการจัดตั้ง การผลิต และการตลาดโดยมุ่งเน้นในอุตสาหกรรม Nono & Biotech
- การจัดตั้งศูนย์อุตสาหกรรมไฮเทค
- การจัดตั้งสถาบันนวัตกรรมผลิตภัณฑ์อาหาร สุขภาพ และความงามจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติอื่นๆ
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับทุกระดับ โดยให้ความสำคัญในการสร้างคนการบริหารจัดการ และเป็นผู้ประกอบการเป็นระดับแรก ๆ เพื่อทำงานในศูนย์อุตสาหกรรม รวมทั้งการสร้างทีมวิจัย โดยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับสร้างบุคลากรในด้านอุตสาหกรรมและทีมวิจัยสำหรับอนาคต ปีละ 10 ทุนละ 4 ปี
- การสร้างพันธมิตรและเครือข่ายในขั้นเริ่มดำเนินการ ในขั้นแรกอาจร่วมกับโรงพยาบาลกัญญาเบสส์ สถาบันวิจัยจากต่างประเทศ หรือวิสาหกิจขนาดใหญ่ของต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญและมุ่งให้คนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชุมชนเรียนรู้จาก

- องค์กรเหล่านี้มีคำดำเนินการ โดยใช้วัตถุประสงค์จากในประเทศ และกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง
- การขอความร่วมมือจากมูลนิธิต่างประเทศ จัดตั้งสถาบันวิจัยผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เพื่อสุขภาพที่ดีของมนุษยชาติ
 - การจัดทำโครงการนำร่องขนาดเล็กเพื่อผลิตสินค้าที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไปในตลาด
 - เชิญและจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญชาติต่าง ๆ ที่เกษียณอายุ จาก เยอรมัน ญี่ปุ่น สหรัฐ EU ได้หวั่นตลอดจนคนไทยที่มีความรู้ทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นที่ปรึกษาแนะนำวางแผน พัฒนาผลิตภัณฑ์ อาหาร สุขภาพ และความงาม โดยจัดความสะดวกสบาย ที่ดีให้ เช่น ที่พัก พาหนะ รายได้ตามสมควร
 - การจัดตั้งสถาบันออกแบบผลิตภัณฑ์ และแปรรูปเพื่อนำผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศมาบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ทันสมัย สวยงามเพื่อส่งออก
 - การจัดแสดงผลิตภัณฑ์และการประชาสัมพันธ์เชิงแสบน ทั่วประเทศ
 - การขอทุนจากรัฐบาลจัดตั้งกองทุนเพื่อการนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ให้มีเพียงพอต่อการวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

Phase II

การสร้างจุดเด่นเพื่อก้าวสู่เวทีภูมิภาคเอเชีย

- การจัดแสดงผลิตภัณฑ์ของเชียงใหม่และภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งแสดงโดยผ่าน IT เช่นเว็บไซต์เพื่อการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของเชียงใหม่
- การเพิ่มประเภทและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายเพื่อแข่งขันในตลาดภูมิภาค
- การจัดประชุมนักวิจัยนานาชาติ
 - ด้านอาหาร
 - ด้านสุขภาพ
 - ด้านความงาม
- การจัดงาน Expro ด้านผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในภูมิภาคเอเชีย
- การดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษาแนวโน้มของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทและเพื่อขยายประเภทผลิตภัณฑ์และพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่าคู่แข่ง เช่นสิ่งทอ จัดตั้งสถาบันนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สิ่งทอ Nano silver และออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- การสร้าง Brand ของเชียงใหม่ให้ตลาดต่างประเทศและภูมิภาค ให้รู้จัก

- การพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้สูงกว่ามาตรฐานของภูมิภาค
- ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์นาโน (Nano) ให้สูงกว่ามาตรฐานปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การก้าวเข้าสู่เวทีโลก

- การจัดงานแสดงสินค้าตรา (Brand) เชียงแสนไปทั่วโลก และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารต่างๆ เพื่อเผยแพร่ผลผลิต
- การขยายและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อแข่งขันในตลาดโลก
- การขยายและพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยเทคโนโลยี Nano เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น
- การเชิญนักลงทุนต่างประเทศ และวิสาหกิจที่มีชื่อเสียงในอุตสาหกรรม Nano Bio tech มาลงทุนในศูนย์อุตสาหกรรมเพิ่มเติม
- การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้สูงกว่ามาตรฐานสากลทุกผลิตภัณฑ์

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
- คณะกรรมการกลางพัฒนาเมืองเชียงแสน - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ/สถาบันอุดมศึกษา - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงแรงงาน - ผู้บริหารระดับตำบล	เมืองอุตสาหกรรมทันสมัย นวัตกรรมผลิตภัณฑ์โดยเทคโนโลยีนาโน, ไบโอบีโอและอื่น ๆ เป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง และเป็นที่ต้องการของตลาดโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 5

การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ และเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เวชสำอางที่มีคุณภาพสูง แห่งประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2555)

(Phase I)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ให้เป็นเมืองศูนย์กลางสุขภาพ
- การจัดหาพันธมิตรและเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลที่มีชื่อเสียงและมีความชำนาญ เฉพาะโรคชั้นนำของประเทศมาดำเนินการเป็นศูนย์กลางขนาดเล็กในระยะแรก
- การพัฒนาและขยายเครือข่าย Spa ถิ่นนา ให้มีคุณภาพมาตรฐาน
- การพัฒนา Spa นานาชาติโดยสร้างศูนย์กลาง Spa นานาชาติที่ได้มาตรฐานสากลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
- การจัดมาตรฐานและขยายเครือข่ายสำหรับการตรวจแผนโบราณของไทยทุกภูมิภาคให้ได้ ตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข
- การจัดตั้งสถาบันการแพทย์ตะวันออก แบบครบวงจรตามแนวทางของเอเชีย โดย ร่วมกับสถาบันการแพทย์ต่าง เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและสถาบันการแพทย์จีน
- การจัดสถานบริการเพื่อบำบัด และเสริมสมรรถนะของสุขภาพให้แข็งแรง เช่น การจัดตั้งศูนย์ธรรมชาติบำบัดการจัดตั้งสถาบันเพื่อความงาม อันเอื้อต่อการเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ
- การสนับสนุนอุตสาหกรรมเวชสำอางที่เป็นธุรกิจ SME's อุตสาหกรรมครัวเรือนจนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ให้ลงทุนสร้างผลิตภัณฑ์คุณภาพ
- การจัดตั้งสถาบันออกแบบผลิตภัณฑ์เวชสำอาง เพื่อนำผลิตภัณฑ์เวชสำอาง โดยเฉพาะจากสมุนไพรธรรมชาติชั้นนำทั่วประเทศ และทั่วภูมิภาคมาบรรจุภัณฑ์ใหม่ ให้สวยงามเพื่อส่งออกสู่ตลาดทั่วโลก

- การพัฒนาสถานทันตกรรมให้มีมาตรฐานสำหรับบริการชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การจัดทีมศึกษาดูงาน และประสานงานสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับศูนย์บริการสุขภาพระดับนานาชาติ เชียงใหม่ ตามแนวทางสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจสุขภาพในจังหวัดภาคเหนือตอนบน
- การพัฒนามาตรฐานบุคลากรทางด้านสุขภาพทุกระดับ โดยมีการทดสอบให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานเป็นระยะ และการออกใบรับรอง ให้ทุนไปศึกษาดูงานในประเทศ ตลอดจนต่างประเทศ เช่น
 - จัดฝึกอบรมเพื่อสื่อสารชาวต่างชาติได้หลายภาษา
 - จัดทุนศึกษาเพื่องานบริหารจัดการด้านสุขภาพของเมืองเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การสร้างจุดเด่นเพื่อก้าวสู่เวทีภูมิภาคเอเชีย

- การจัดประชุมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพความงาม กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- การจัดมหกรรมผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงามนานาชาติ
- การจัดประกวดนางงามสุขภาพ ผิวพรรณงาม ลุ่มน้ำโขง สู่อุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (สวยธรรมชาติ ฉลาด สุขภาพดี ผิวพรรณงาม) เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์เวชสำอาง
- การจัดงานแสดงสินค้าเพื่อส่งเสริมการตลาดเมืองศูนย์กลางสุขภาพและความงามในประเทศอาเซียน และภูมิภาคเอเชีย
- การทำการตลาดทางสื่อต่าง ๆ และ E-Marketing
- การสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับวิสาหกิจด้านสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ความงามทั้งในประเทศและต่างประเทศเชิญโดยให้ดำเนินการในเมืองเชียงใหม่
- การส่งเสริมบริหารจัดการด้านสุขภาพและความงาม ดูงานเพื่อนำมาพัฒนางานของท้องถิ่นให้ก้าวหน้าสู่ระดับภูมิภาค
- การนำเทคนิควิทยาการและภูมิปัญญาของเอเชีย และทั่วโลกมาใช้สำหรับธุรกิจสุขภาพและความงามเพื่อความหลากหลายในวิธีปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การก้าวสู่เวทีโลก

- การทำการตลาด และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกรู้จัก และเข้าใจ ถึงความเป็นเมืองสุขภาพ (Health City) ของเชียงใหม่ โดยมุ่งเน้นสุขภาพที่ดี ตามแนวทางธรรมชาติ
- การสร้างเครือข่ายให้โรงพยาบาลระดับสากล เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพมหานครมาลงทุนจัดตั้งสาขาที่เชียงใหม่
- การขยายงานสถาบันนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกระแสโลก
- การพัฒนาคุณภาพคนในอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ โดยการฝึกอบรมและดูงานต่างประเทศ เชิญ จัดหาผู้เชี่ยวชาญระดับโลกมาให้คำแนะนำปรึกษา
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้หลากหลายและสูงกว่ามาตรฐานสากล
- การจัดทำวารสารเผยแพร่ไปทั่วโลกยังกลุ่มเป้าหมาย
- การขยายธุรกิจสุขภาพและความงามไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก
- การพัฒนามาตรฐาน สถาบันสุขภาพ สถาบันความงาม สถานนวด สถาน Spa สถานธรรมชาติบำบัดต่าง ๆ ให้มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานสากล
- การพัฒนามาตรฐานของโรงพยาบาล ตามระบบควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ (ระบบ ISO) และระบบ H.A.

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
คณะกรรมการพัฒนาเมือง - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงอุตสาหกรรม - ภาคธุรกิจบริการ เอกชน	เมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ ให้บริการหลากหลายด้านสุขภาพ และเป็นศูนย์การผลิต และจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ความงามจากสมุนไพรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 6

การพัฒนาเป็นสังคมแห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการ เรียนรู้ เน้นการปฏิบัติ เป็นผู้กระทำ เสริมสร้าง สังคมประชาธิปไตย ผู้วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2554)

(Phase I)

การปรับพื้นฐานโครงสร้างการศึกษา

- การปรับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
- การให้ความสำคัญในการพัฒนากลุ่มประชากรให้เป็นคนดีและคนเก่งใน 2 ระบบ คือ
 - 1.การศึกษาในระบบ (Formal-education) ตั้งแต่อนุบาลสู่การศึกษาภาคบังคับจนถึงระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มวัยเรียน
 - 2.การศึกษานอกระบบ (Informal-education) สำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาต่อหลังจากการศึกษาภาคบังคับและกลุ่มผู้ใหญ่หลังวัยเรียน (15-60 ปี) เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- การสร้างปัญญา เน้นการคิด การปฏิบัติเป็น แก้ปัญหาเป็น แสดงออกได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งกลุ่มวัยเรียน และกลุ่มหลังวัยเรียน
- การเสริมสร้างความรู้จักสิทธิและเสรีภาพในเชิงสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีวินัย เสียสละและการใช้สติปัญญาและเหตุผล
- การส่งเสริมจัดประกวด แข่งขัน กิจกรรมของสถานศึกษา ภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนสร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้หลากหลาย
- การส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาของบุคลากรท้องถิ่น
- การส่งเสริมการจัดฝึกอบรม ประชุมสัมมนาสำหรับบุคลากรหลังวัยเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ การงานอาชีพแขนงต่างๆ
- การมุ่งเน้นการคุ้มครองและส่งเสริมและการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของประชาชน
- การสร้างองค์กรภาครัฐและเอกชน จัดระบบการตรวจสอบการทำงานได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนเป็นพลังสำคัญในการดำเนินงาน
- การส่งเสริมระบบการเมืองการปกครองประชาธิปไตยให้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย

- การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามวิถีทางประชาธิปไตย คิดเป็น แก้ปัญหา เป็น และเป็นผู้ลงมือกระทำตามหลักเหตุและผล (วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์)
- การจัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา อย่าง สม่่าเสมอ
- การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมระดับท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การมุ่งพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่ภูมิภาคเอเชีย

- การจัดตั้งและขยายสถาบันการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันต่างๆ โดยนำเทคโนโลยีทันสมัย มาใช้ และจูงใจให้ชาวต่างชาติเข้ามา ศึกษาในเชียงใหม่
- การจัดตั้งศูนย์กลางสถาบันภาษา สถาบันการงานอาชีพ สถาบันการโรงแรมและการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค
- การตั้งสถาบันเพื่อเป็นหน่วยงานทดสอบมาตรฐานทักษะฝีมือด้านต่างๆ เช่น กลุ่ม ธุรกิจบริการ โรงแรม งานหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้ทันสมัย (Hi-tech) และมี มาตรฐานตามที่กำหนดไว้
- การพัฒนาเป็นศูนย์กลางการจัดฝึกอบรม และขยายเครือข่ายผู้ให้การอบรมสู่ภูมิภาค
- การพัฒนาผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียนแกนนำ ชุมชนต้นแบบระดับภูมิภาค เอเชีย
- การสร้างความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนาที่โดดเด่นในกลุ่ม อนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- การสร้างเอกลักษณ์ความรักหวงแหนแผ่นดิน ให้เป็นเมืองต้นแบบของ ประชาธิปไตย ประชาชนมีส่วนร่วมสูงในภูมิภาค
- การพัฒนาการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นสู่ภูมิภาค

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)
(Phase III)
สังคมแห่งการเรียนรู้สู่สากล

- การพัฒนาสู่ศูนย์ระบบบริหารความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยระดับสากล เช่น E-learning
- การพัฒนาศูนย์ระบบฐานข้อมูลทางเทคโนโลยี (Hi-Tech) ทัดเทียมกับนานาประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา เป็นต้น
- การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมวิจัยและพัฒนา (R & D) ในระดับนานาชาติ เช่น การวิจัยด้านสมุนไพร และการเป็นเจ้าของสิทธิบัตรที่ได้มาตรฐานสากล
- การมุ่งส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ให้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เข้าสอบแข่งขันชิงทุน ให้จัด โครงการแลกเปลี่ยน
- การพัฒนาศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ (International Education Centre)
- การเป็นศูนย์กลางต้นแบบ (Best practice) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านต่างๆ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ
- การเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัย และพัฒนาของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และของโลก เช่น จัดตั้งศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เจริญนิเวศน์
- การพัฒนาเป็นเมืองต้นแบบการศึกษาตลอดชีวิต (Long life Education) สู่สากล
- การพัฒนาเป็นแหล่งผู้นำปราชญ์ท้องถิ่นสู่ระบบการศึกษาระดับโลก
- การพัฒนาเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเครือข่าย (Network) ด้านความรู้วิชาการนานาชาติ เช่น การตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันนานาชาติ
- การพัฒนาการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสู่สากล

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
- กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย - อบต. อำเภอ นายจ้าง สถานประกอบการ ธุรกิจ โรงแรม - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน - ประชานชมรมต่างๆ เช่น ชมรมคนรักษ์ เชียงแสน ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำ - สถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน - กระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ	เชียงใหม่พัฒนาเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา สร้างสรรค์คนเก่ง ที่มีคุณภาพในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 7

การพัฒนาเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม และนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี

สู่วัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดองค์ความรู้

รักษาวัฒนธรรมน้ำใจ ผู้สังคมอัจฉริยภาพ

ขั้นตอนที่ 1 (2551-2554)

(Phase I)

ปรับและสร้างพื้นฐานทุนสังคม

- การอนุรักษ์และสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นจุดขายของเชียงใหม่
- การสร้างกระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและเชิงพาณิชย์
- การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์
- การจัดตั้งศูนย์ศิลปะพื้นบ้าน กลุ่มเฮือนพื้นบ้าน ศิลปะล้านนา พิพิธภัณฑ์ จัดแสดงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม
- การสร้าง/กระตุ้นจิตสำนึกคนท้องถิ่นให้รัก ห่วงแทน ภาคภูมิใจ ในศิลปวัฒนธรรม โดยการเขียนเล่าประวัติ ประกวดบทเพลงพื้นบ้าน (Folksong) ของพ่ออุ๊ยแม่อุ๊ย และผู้เฒ่าเล่าขานตำนานต่างๆ
- การสร้างบุคคลท้องถิ่นให้มีหัวใจบริการ (Service Mind) คือ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี
- การจัดระเบียบคนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์และเป็นมิตรต่อผู้มาเยือน
- การสร้างประชากรให้ก้าวทันโลก ผสมผสานทักษะฝีมือภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ในการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนแห่งอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- การสร้างสังคม ชุมชน ให้สงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- การขยายเครือข่ายความร่วมมือชุมชน การรักษาปกป้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม ไฟป่า โรคระบาด ภัยยาเสพติด
- การประยุกต์ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนากับองค์ความรู้ใหม่ สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งผลิตต่างๆ ให้เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น (เป็นตราสัญลักษณ์ของท้องถิ่น หรือLogo)

- การพัฒนาความรู้และการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ
- การสร้างคนให้เป็นผู้เก่งคิด เก่งงาน และเก่งการค้าเงินชีวิต และเป็นคนดี
- การปลูกจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น ร่วมกันดูแลและเป็นเจ้าของศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เพื่อพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีมรดกโลก
- การสร้างบุคลากรท้องถิ่นให้เป็นผู้เล่าขานประวัติท้องถิ่น ได้ถูกต้อง ขยายเครือข่าย ศูนย์ประชาสัมพันธ์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- การจัดตั้งศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมชุมชน ศูนย์ศึกษาต้นแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (ลายผ้า การแกะสลัก การทำตุ๊ก) เพื่ออนุรักษ์สืบสาน เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน
- การจัดตั้งชมรม สมาคม ประชาชนท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางแหล่งเผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญาที่โดดเด่นในแถบอนุภาคลุ่มน้ำโขง

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การสร้างสังคมอัจฉริยภาพระดับภูมิภาคเอเชีย

- การพัฒนาเป็นศูนย์กลางสังคมแห่งภูมิปัญญา (Smart Society) ในระดับเอเชีย
- การพัฒนาเป็นสังคมนวัตกรรม ออกแบบ ประยุกต์องค์ความรู้สู่การพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวหน้าทันสมัย
- การตั้งศูนย์แสดงผลภัณฑ์ (Exhibition) ประกาศผลงาน ตลอดจนเพื่อสร้างตราสัญลักษณ์ Brand ของท้องถิ่น ให้ทันสมัยและก้าวไกลมีมาตรฐาน ระดับภูมิภาคเอเชีย
- การพัฒนาเป็นต้นแบบสังคมคนเก่ง เพื่อนำเข้ามาสู่งานบริการ ภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การค้าชายแดน และการท่องเที่ยว
- การพัฒนาเป็นเมืองแห่งวินัย มีระเบียบ สะอาด สงบ ปลอดภัย ระดับภูมิภาคเอเชีย
- การพัฒนาเป็นเมืองคนรู้รักสามัคคี หน้าที่ ตามแนวทางประชาธิปไตยจนเป็นวิถีชีวิต
- การพัฒนาเป็นแหล่งสืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสู่สังคมเอเชีย
- การพัฒนาเป็นเมืองสัญลักษณ์ของความมีวัฒนธรรมน้ำใจที่โดดเด่น และกล่าวขานกันทั่วเอเชีย
- การสร้างศูนย์กลางแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมแห่งเอเชีย

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การเป็นเลิศสู่สังคมนวัตกรรมในระดับสากล

- การพัฒนาศูนย์กลางให้ผู้เชี่ยวชาญในประเทศและต่างประเทศมาอยู่ที่เชียงใหม่ เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาที่เป็นต้นแบบแห่งอนุภูมิภาคและนานาชาติ
- การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยศึกษา ค้นคว้าวิจัยและการพัฒนาสินค้าเชิงวัฒนธรรมสู่การค้าชายแดนและการท่องเที่ยวในฐานะเมืองมรดกโลก
- การพัฒนาศูนย์กลาง SMEs จัดตั้งวิสาหกิจ SMEs ที่เป็นผู้ประกอบการท้องถิ่นได้ และเพิ่มขยายเจ้าของธุรกิจชุมชนเป็นทวีคูณขึ้นเรื่อยๆ
- การพัฒนาศูนย์กลางความรู้ด้านอุตสาหกรรมธุรกิจบริการ ท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ อาหาร การฝึกอบรม สถาบันนวดแผนไทย สปา สมุนไพร สู่มาตรฐานสากล
- การพัฒนาสถาบันทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐานสากล และมีความเป็นเลิศด้านทักษะในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และของโลก
- การพัฒนาศูนย์กลางนานาชาติ ด้านคลังสมองของภูมิภาคและของโลก
- การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมโลก ความรู้และการจัดการด้านเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาสินค้าการเกษตร (ศูนย์กลางแปรรูป) และอุตสาหกรรม Nano & Biotech ระดับโลก

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
- กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษา - การศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย - มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง - มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - กระทรวงมหาดไทย อบต. เทศบาล	เชียงใหม่พัฒนาเป็นสังคมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมสู่สากล

ชมรมต่างๆ

- ชมรมวงกลาโหม
- ชมรมวงแรงงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน
- ชมรมวงอุตสาหกรรม
- ชมรมวงการค้าต่างประเทศ
- ชมรมวงวัฒนธรรม
- ชมรมวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ยุทธศาสตร์ที่ 8
ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเมือง
การปกครองและสังคม
ขั้นตอนที่ I (2551-2554)
(Phase I)
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสร้างกระบวนการบริหารจัดการด้านการปกครองให้เข้มแข็งด้วยการพัฒนาการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นโครงสร้างเฉพาะเมืองชายแดนสร้างความเข้มแข็งของ อบต. โดยยึดหลักผู้รักสามัคคีและขจัดทุจริตคอร์รัปชัน
- การสร้างระบบการข่าวในอาณาบริเวณเขตอำเภอเชียงแสน และในรอยตะเข็บกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้รู้ทันทิศทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งด้านบวกและด้านลบ
- การปรับโครงสร้างการบริหารเพื่อแบ่งความรับผิดชอบเฉพาะด้านให้ชัดเจนรัดกุมในด้านต่างๆ ดังนี้
 1. การลักลอบเข้าเมือง
 2. การอพยพเข้าเมือง
 3. การจ้างแรงงานต่างด้าว
 4. การปราบปรามยาเสพติด
 5. การปราบปรามอิทธิพลท้องถิ่นและแหล่งอบายมุข
 6. การลงทุนต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเมืองในระยะยาว
 7. การข่าวภายในและการข่าวรอยตะเข็บ
 8. การสร้างทีมอาสาสมัคร
 9. การตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ของแต่ละคณะทำงาน
- การมุ่งสร้างระบบป้องกันโรคระบาดชายแดน ด้วยการจัดทีมเฉพาะกิจ ซึ่งคล่องตัวรวดเร็ว และมีเครื่องมือทันสมัย ดำเนินการ ได้ทันที ณ จุดป้องกันและจุดกักกัน
- การสร้างสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน โดยเน้นป้องกันการเกิดโรค โดยส่งทีมเข้าไปให้การศึกษอบรมเพื่อป้องกันโรคและโรคระบาด อย่างต่อเนื่อง

- การพัฒนาการแพทย์ตลอดจนแพทย์พื้นบ้านให้สามารถรักษาเยียวชาวบ้านโดยทั่วไปได้ทันทั่วทั้ง
- การมุ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการจัดตั้งทีมเฉพาะกิจจากส่วนกลางเข้ามาดำเนินการและตรวจสอบ ร่วมกับฝ่ายปกครอง เนื่องจากงานนี้กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ จำเป็นต้องมีคณะกรรมการระดับชาติ ที่มีความสามารถ ดำเนินการได้เฉียบขาด เห็นผลชัดเจน
- การมุ่งให้ทางราชการสนับสนุนให้ทีมบริหารงานส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชนองค์กรอิสระ สมาคม ชมรมต่างๆ ของเมืองเชียงแสน เข้าไปสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับหน่วยราชการท้องถิ่น ชาวบ้าน ชุมชนของประเทศเพื่อนบ้าน โดยแนวทางสัมพันธ์ทางศาสนา ดนตรี กีฬา และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนาฏศิลป์ และศิลปะต่าง ๆ
- การมุ่งรักษาผลและกระจายประโยชน์การพัฒนาเศรษฐกิจให้ระดับชาวบ้านและพ่อค้ารายเล็ก รายกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการค้าชายแดนที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการสนับสนุนให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพทำกิน ได้มากขึ้นตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 (2555-2558)

(Phase II)

การพัฒนาระบบความมั่นคงชายแดนให้มี

ประสิทธิภาพในระดับภูมิภาค

- การพัฒนาระบบ โครงสร้างบริหารจัดการด้านการปกครองให้มีประสิทธิภาพและวัดผลได้ชัดเจน เช่น การลดลงของอาชญากรรม คดีอุกฉกรรจ์ การปลอดยาเสพติด การป้องกันโรคระบาด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและมีรายได้ต่อหัวสูงขึ้น ชาวบ้านพอใจบริการที่ได้รับจากรัฐ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในความปลอดภัย เป็นต้น
- การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาศักยภาพทางการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การมีทีมเวิร์คที่ดี มีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวของทีม ระบบการตรวจจับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยจัดตั้งทีมพัฒนาศักยภาพและทีมประเมินผลจากส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง

- การพัฒนาระบบการข่าวให้แม่นยำทันสมัยเพื่อสนับสนุนการข่าวจากส่วนกลาง โดยมีการฝึกฝนยุทธวิธีทางการข่าวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาการบริหารความรับผิดชอบงานที่สำคัญของแต่ละคณะทำงานตาม Phase ที่ 1
- การเพิ่มประสิทธิภาพระบบป้องกันภัยจากโรคระบาด ด้วยสร้างระบบสัญญาณการเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ สามารถได้รับข้อมูลการระบาดในระดับต่างๆ ได้ล่วงหน้า พัฒนาทีมบุคลากรด้านป้องกัน โรคระบาดอย่างต่อเนื่อง เป็นทีมเคลื่อนที่เร็ว รับรู้สัญญาณได้เร็ว และฝึกเจ้าหน้าที่ทดแทนไว้อย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาการกีฬาเพื่อสร้างสุขภาพและจัดทีมเข้าไปแนะนำสร้างความเข้าใจแก่ประชากรทุกระดับในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านให้มีประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาได้ระดับหนึ่งการปรับปรุงประสิทธิภาพทีมเฉพาะกิจในการรักษาสิ่งแวดล้อมของเมืองเชียงแสนด้วยการกำหนดเป้าหมายในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ด้านมลภาวะโดยให้ความสำคัญแก่การเป็น Clean City 100% ในการรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ต้องเพิ่มพื้นที่สีเขียว สวนดอกไม้มากขึ้นเป็น Green City 100% ภายใน 2558 ในด้านการอนุรักษ์โบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ จะต้องเสร็จสมบูรณ์ภายในปี 2558 ควรมีการสร้างและพัฒนาทีมงานเพื่อการดูแลรักษาโบราณสถานด้วยทีมอาสาสมัครชาวเมืองที่ได้รับการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนากิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับประเทศเพื่อนบ้านด้วยการติดต่อกันสม่ำเสมอ มีความคุ้นเคยกันทำให้การค้าและการลงทุนของทั้งสองฝ่ายสะดวกยิ่งขึ้น และทำให้มีความเข้าใจในสายสัมพันธ์เดียวกันแต่โบราณ
- การสร้างความมั่นคงให้แก่พ่อค้ารายย่อย รายกลาง และชาวเมืองเชียงแสน เพื่อให้มีอาชีพทำกินที่มั่นคง ดีขึ้น จากการเป็นเมืองท่องเที่ยว เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเมืองการค้าอุตสาหกรรมชายแดน
- การมุ่งจัดตั้งคณะทำงานที่มีคุณภาพในการจัดการด้านการค้าชาวบ้าน ชาวตลาดให้ได้รับสิทธิพิเศษในการสนับสนุนช่วยเหลือจากทางราชการ ให้สามารถค้าขายชายแดนได้เท่าเทียมกัน

ขั้นตอนที่ 3 (2559-2562)

(Phase III)

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงให้ เมืองเชียงใหม่สู่ระดับโลก

- การพัฒนาคุณภาพคน ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการในภาคปฏิบัติแต่ละด้าน และให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีคุณธรรมสูง
- การพัฒนาระบบงานในขั้นตอนที่ 1-2 (Phase 1, 2) ให้มีมาตรฐานสากลสามารถวัดผล ตรวจสอบ มีความโปร่งใส มีกระบวนการปรับปรุงต่อเนื่อง
- การนำเทคโนโลยีและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศมาปรับปรุงระบบทำงาน

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบ	ผลลัพธ์
ฝ่ายปกครองอำเภอเชียงใหม่ นายอำเภอ อบต. กำนัน สาธารณสุขอำเภอ	ความมั่นคงทางการเมือง สังคม และ สิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้

โดยสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ประเด็นที่สำคัญเร่งด่วนดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคน ให้มีวัฒนธรรมเป็นคนเชียงใหม่และเป็นคนที่มีคุณภาพ โดยให้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงานแขนงต่างๆ ที่สนับสนุนการค้าขายแดนและการท่องเที่ยว
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการและการประสานงานให้มีประสิทธิภาพ
3. ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนราชการให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวเพื่อให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์
4. การจัดทีมงานเพื่อพัฒนาเมืองเชียงใหม่ ควรสร้างทีมจากบุคลากรที่มีความหลากหลายทั้งจากคนในท้องถิ่นและจากถิ่นอื่นที่มีความสามารถสูง
5. เร่งรัดพัฒนาให้เป็นเมืองมรดกโลกและสร้างความเป็นเมืองน่าอยู่ติดอันดับโลกโดยเร็วเพื่อเป็นแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นแผนงานวิจัยต่อเนื่อง 2 ปี 2548-2550 ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 5 โครงการ คือ

1. การประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอเชียงแสน เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว
2. การประเมินศักยภาพทางด้านการเมืองการบริหาร และความเข้มแข็งทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำเพื่อความมั่นคงทางวัฒนธรรม
5. แนวทางการจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว

โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาเมืองเชียงแสน 5 ประการ คือ

- การพัฒนาการค้าชายแดน
- การพัฒนาการท่องเที่ยว และการเป็นเมืองมรดกโลก
- การพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- การพัฒนาความเข้มแข็งทางการเมือง การบริหารสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน
- การพัฒนาคุณภาพชีวิต และขจัดความยากจน

ทั้งนี้วัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ 4 ประการดังนี้

- ยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
- ยุทธศาสตร์พัฒนาทุนทางสังคมและแก้ไขปัญหาความยากจน
- ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการพัฒนาความยั่งยืนของประเทศ
- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการประเทศ

นโยบายการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยมีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ สามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้ และสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ โดยวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาชนบท กับการพัฒนาเมืองอย่าง

อย่างยั่งยืน และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย

การค้าระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมสำคัญที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่แต่ละประเทศมีความชำนาญกิจกรรมดังกล่าว การท่องเที่ยวมีลักษณะของการเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นได้มากมายหลายแขนง จึงก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ประเทศไทยมีรายได้จากการค้าระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าในปี 2551 จะมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและมูลค่าการท่องเที่ยวก็สูงมากขึ้นด้วย

อนึ่งทำเลที่ตั้งของประเทศไทยมีภูมิยุทธศาสตร์ที่ดีเยี่ยมในการเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในเอเชีย สามารถติดต่อกับประเทศโดยรอบได้โดยสะดวกทำให้มีการค้าระหว่างประเทศ และการค้าชายแดนที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะทางด้าน (Logistics) และบริษัทโลจิสติกขนาดใหญ่ได้กล่าวว่าไทยมีศักยภาพในการเป็นฮับทางโลจิสติกในภูมิภาคเอเชียตอนใต้ได้เป็นอย่างดี สำหรับการค้าชายแดนของไทยซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านสี่ประเทศ มีการค้าชายแดนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และสำหรับอำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นเมืองการค้าชายแดนที่สำคัญอันดับสูงของประเทศนั้น ได้มีการขนส่งสินค้าทางน้ำกับประเทศจีน โดยตลอดโดยเรือจีนจะบรรทุกสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลไม้มาลงที่ท่าเรือเชียงแสน แล้วขนส่งไปยังศูนย์ค้าส่งตลาดไท จากนั้นจะกระจายออกไปทั่วประเทศ และขณะนี้การขยายตัวของปริมาณสินค้าจากจีนมีปริมาณมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากเรือสามารถขนสินค้าได้จำนวนมาก ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยในการขนส่งถูกลง อย่างไรก็ตามก็จากปัญหาความไม่แน่นอนในอนาคตคือ ระดับน้ำของแม่น้ำโขงแห้งลงมาก ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะการสร้างเขื่อนในประเทศจีน ปัญหาดังกล่าวนี้อาจกลายเป็นปัญหาสำคัญของการขนส่งทางเรือในอนาคต

สำหรับทำเลที่ตั้งของเมืองเชียงแสน ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงมีวิวทิวทัศน์สวยงาม มีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน กำแพงเมืองขนาดใหญ่สองชั้นยาวถึงหนึ่งกิโลเมตร และวัดเก่าแก่พันกว่าปีหลายวัด รวมถึงวัดร้างมีถึง 150 วัด ทำให้มีทุนทางสังคมสูงที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้มาเที่ยวพักที่เชียงแสนและให้เป็นชุมทางการคมนาคมได้ ดังนั้นหากมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพในระดับสากล เชียงแสนจะสามารถเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างมาก

จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลเบื้องต้นนั้น อำเภอเชียงแสนหรือเมืองเชียงแสน ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นโยนกในอดีตนั้น มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการค้าระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวในระดับสากลได้เป็นอย่างดี แต่ปัญหาสำคัญคือ การขาดทีมงานบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามก็คิดคณะนักวิจัยได้เสนอยุทธศาสตร์ต่างๆ ไว้ 8 ยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างความ

มั่นคงให้แก่เชียงใหม่ โดยมีฐานการสร้างยุทธศาสตร์จากผลการศึกษาของโครงการย่อย 5 โครงการ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ คือ

1. ผลการวิจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า อำเภอเชียงใหม่

1. มีศักยภาพการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง
2. ความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจชุมชน กับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวยังไม่มากนัก
3. ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน สำหรับกลุ่มชาวบ้าน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาก แต่การค้าชายแดนในกลับซบเซาลง (อาจเกิดจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมด้วย)
4. ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ จึงมุ่งให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับสากล โดยรักษาประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาระบบการค้าชายแดนให้ทันสมัย โดยในทางปฏิบัติจะต้องมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพมาดำเนินงาน

2. ผลการวิจัยด้านการเมืองการบริหาร พบว่า

การประเมินศักยภาพด้านการเมืองของชุมชนผู้นำภาครัฐมีความเข้าใจการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน แต่ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และส่วนใหญ่ยังไม่เคยกำหนดนโยบายและแผนด้วยตนเอง

ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า ชุมชนอำเภอเชียงใหม่มีศักยภาพด้านการบริหารเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนน้อย เพราะมีทรัพยากรการบริหารไม่เพียงพอ สำหรับประชาชนยังมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เช่น Home Stay น้อย สำหรับการประเมินผลความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนพบว่าชุมชนเชียงใหม่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างมาก จึงมีข้อเสนอว่า

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ ควรวางแผนแบบบูรณาการใช้ทรัพยากรการบริหาร ร่วมกับเน้นการพัฒนาหลาย ๆ ด้านพร้อมกันทั้ง เศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยวและการค้าชายแดน โดยวางแผนจากพื้นฐานและข้อมูลเป็นจริง
2. ให้มีการวางแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบมีประสิทธิภาพ มีการติดต่อและประเมินผล

3. การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ถูกต้อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จะทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริง และควรทำอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดประชุมระดมสมอง เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาค้าและการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นประโยชน์ที่จะเกิดกับคนในท้องถิ่นและประเทศโดยรวม ต้องได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนใน ส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น

3. ผลการวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่า

ผู้บริหารและผู้นำชุมชนในอำเภอเชียงแสนตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และในอนาคตจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายแดนการท่องเที่ยว การเกษตรกรรม การแปรรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน ซึ่งต้องให้ความรู้เบื้องต้นแก่ประชาชนในการก้าวสู่อาชีพใหม่ ซึ่งผู้บริหารชุมชนพร้อมให้การสนับสนุนจึงควรจะได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1. กลยุทธ์เพื่อส่งเสริมจุดแข็ง

สร้างกระแสนิยมการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงแสนให้มากขึ้น สร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นจุดขาย ยกกระตือรือร้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทั่วถึงและเสมอภาค ส่งเสริมให้ประชาชนบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม และไม่ทอดทิ้งถิ่นที่อยู่

2. กลยุทธ์ด้านโครงสร้างทางสังคม

สร้างหลักสูตรด้านการค้าขายแดนและการท่องเที่ยวอบรมให้ประชาชนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ความพร้อมของท้องถิ่นและประชาชนเพื่อสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

3. กลยุทธ์ด้านความพร้อมในการประกอบอาชีพ

ให้ความรู้ในการพัฒนาอาชีพอย่างเสมอภาค เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้มีเอกลักษณ์ เพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว ให้ความรู้ขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน และสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. กลยุทธ์ด้านการรวมกลุ่ม

ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับประชาชนเกิดความตระหนักการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น ความรู้ด้านจริยธรรม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สำหรับยุทธศาสตร์ระยะยาวมุ่งสร้างโอกาสและวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขีดความสามารถในการขยายตัวธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยว

4. ผลการวิจัยด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ พบว่า

สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเชียงแสนมีลักษณะเด่นมากหลายประการ ทั้งลักษณะทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา สภาพภูมิอากาศ รวมถึงวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ไม่มีความรู้ชัดเกี่ยวกับ Home Stay จึงได้จัด โครงการอบรมและศึกษาดูงาน จนถึงขั้นการจัดตั้งเป็น “ชมรมโฮมสเตย์สามเหลี่ยมทองคำ เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมล้านนา” เมื่อ 15 กันยายน 2549 และได้กำหนดบัญญัติ 10 ประการในการจัด Home Stay และพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จนถึงขั้นการติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักที่บ้านของสมาชิกชมรมจึงควรจะได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคนและชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและภูมิทัศน์ จัดระเบียบความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกเดือน แนะนำแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และกิจกรรมพื้นเมือง เช่น ชัน โดก OTOP ร้านางนกและรำสิงโต เป็นต้น
3. ประกวาดและให้รางวัล “สยามเมืองยิ้ม” เป็นประจำทุกปี
4. พัฒนามาตรฐานที่พักสมาชิกชมรม Home Stay ให้สูงขึ้นในระดับสากล
5. ทำการประชาสัมพันธ์จุดขายสามเหลี่ยมทองคำ สู่นายดาชาวโลกก่อนงาน Olympic ที่ประเทศจีน
6. ฝึกมัคคุเทศก์ท้องถิ่นทั้งเด็ก และผู้ใหญ่
7. จัดกิจกรรม แสง สี เสียง “เมืองพญานาค” ซึ่งมีกษัตริย์หลายองค์ปกครองมาเป็นพันปี
8. พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีครบทุกเดือนและตลอดทั้งปี

5. ผลการวิจัยด้านการกำจัดขยะเพื่อรองรับการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว พบว่า

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการขยะของหน่วยงานในพื้นที่จากกรมสัมภาน์ อบต. 4 แห่ง และเทศบาลเวียง ดำเนินการไม่เหมือนกัน มีเพียง อบต.เวียง และเทศบาลตำบลเวียงที่มีการกำจัดขยะอย่างเป็นระบบแล้ว ส่วนอีก 3 ตำบลยังไม่มีการกำจัดขยะกลางแต่ละครัวเรือนกำจัดขยะเอง โดยทำปุ๋ย เผาทิ้ง แยกขยะที่มีมูลค่านำไปขาย แต่ในอนาคต อบต.เวียงมีโครงการจะจัดตั้งระบบกำจัดขยะร่วมกับเทศบาลตำบลเวียง อบต.ศรีคอนมูล ป่าสัก และ โชนก

2. การสำรวจแหล่งที่มา ปริมาณ และองค์ประกอบของขยะ ปริมาณขยะในแต่ละพื้นที่ล้วนแตกต่างกัน ประชาชนที่อยู่นอกพื้นที่ในบริเวณการค้าจัดขยะ สามารถกำจัดขยะได้ด้วยตนเองแต่เห็นว่าปริมาณขยะในชุมชนโดยรวมเพิ่มขึ้นกำลังก่อให้เกิดปัญหาต้องการให้หน่วยงานระดับตำบล

เข้ามารับผิดชอบกำจัดขยะ โดยยินดีเสียค่าใช้จ่ายให้ ส่วนพื้นที่ที่มีระบบกำจัดขยะอยู่แล้ว ประชาชนพอใจระบบการจัดการที่เป็นอยู่

3. การสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทิ้งขยะในที่กองรับขยะของแหล่งท่องเที่ยว 81.13 % และบางส่วนนำขยะที่เกิดขึ้นกลับไปทิ้งในยานพาหนะ

4. การศึกษาองค์ประกอบของขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่เศษอาหาร 15.63% พลาสติก 13.82% ใบไม้กิ่งไม้ 14.65% ยาง 10.45% แก้ว กระจป่อง 8.21% กระจดาช 6.5% เศษผ้า 5.99% รวมประมาณ 64.15% ที่เหลือเป็นปุ๋ยคอก อีฐ และอื่น ๆ

5. การถ่ายทอดความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย แก่นักเรียนมัธยม 2 โรงเรียน จัดตั้งจุดสาธิตการทิ้งขยะในโรงเรียนระบบคัดแยกแบบ 2 ถัง และเสนอความรู้หลักการพื้นฐานในการแยกขยะ ตั้งแต่เขียว ขยะทั่วไป ถึงเหลือง ขยะ recycle และจากข้อมูลวิจัยได้ถูกนำมาใช้การจัดทำแผ่นพับและโปสเตอร์เผยแพร่ความรู้

โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การกำจัดขยะ ดังนี้

1. ลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดครัวเรือน และสถานประกอบการ
2. ลดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่ท่องเที่ยว
3. จัดตั้งระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม เช่น Recycle Center ในชุมชนขนาดใหญ่ สบรวก เทศบาล
4. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย และมีจิตสำนึกส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

จากผลการวิจัยทั้ง 5 โครงการย่อยและข้อมูลจากการศึกษาของแผนจึงเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเชียงแสน 8 ยุทธศาสตร์ภายในระยะเวลา 12 ปี (2551-2562) มีสาระสำคัญดังนี้ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเมืองเชียงแสนเป็นเมืองมรดกโลก เป็นเมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ด้วยปรัชญาเมืองสะอาด ธรรมชาติสดใส ดิฉันดับโลก ภายใน 4 ปี “Clean City Green City”

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเพื่อเป็นประตูการค้าชายแดน และเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน

- ยุทธศาสตร์ที่ 4** การพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมไฮเทคนาโนเทคโนโลยี ไบโอเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอื่นๆ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5** การพัฒนาเพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งสุขภาพ และเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เวชสำอางที่มีคุณภาพสูง แห่งประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง
- ยุทธศาสตร์ที่ 6** การพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติ เสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์
- ยุทธศาสตร์ที่ 7** การพัฒนาเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม และนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสู่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดองค์ความรู้ รักษาวัฒนธรรมน้ำใจ สู่สังคมอัจฉริยภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 8** การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเมือง การปกครองและสังคม

ยุทธศาสตร์เหล่านี้เป็นการเสนอของทิมวิจัยซึ่งได้เผยแพร่ต่อที่ชุมชน อำเภอเชียงแสนแล้ว

การประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองเชียงแสน

ความเจริญเติบโตของเมือง จังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ในประเทศไทยรวมถึงเมืองขนาดใหญ่ ดังเช่น พัทยา และกรุงเทพมหานคร ได้พัฒนาก้าวหน้าไปตามลำดับตามยุคสมัยและกาลเวลา โดยไม่มีแผนยุทธศาสตร์ (ระยะยาว) ที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชน ดังนั้นเมืองขนาดใหญ่อย่างพัทยาและกรุงเทพมหานครจึงเติบโตตามธรรมชาติตามกาลเวลาโดยไม่มีทิศทางที่แน่ชัดทำให้เกิดปัญหาทางด้านผังเมือง และสาธารณูปโภคตลอดมา

เคมการบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ แต่ต่อมามี อบต. เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับผู้บริหารระดับท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งปรากฏอยู่แล้ว คือ อำเภอ จังหวัดและเทศบาลต่างๆ อย่างไรก็ตามจากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าการพัฒนาเมืองโดยหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นได้ดำเนินการมาในรอบ 50 ปีที่ผ่านมาโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละเมืองมีความเจริญก้าวหน้าไม่มากนัก มีลักษณะของความเจริญเติบโตตามธรรมชาติและกาลเวลา ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่าเหตุใดแต่ละเมืองจึงเจริญช้าเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองในประเทศที่มีการวางแผนพัฒนาเมืองมาอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นสำคัญในการพัฒนาเมืองให้เจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงนั้น มีปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ คน ต้องมีความสามารถในการบริหารพัฒนาเมืองตามระดับความรับผิดชอบและต้องมี

องค์ความรู้ในการพัฒนาเมืองเป็นสิ่งสำคัญ การขาดคนที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเมือง โดยองค์รวมนั้นถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้และเป็นธรรมแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้รับผิดชอบพัฒนาเมืองโดยตรงคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นายกเทศมนตรี เป็นบุคคลากรหลักในการรับผิดชอบ หรือเป็นหัวหน้าโครงการพัฒนาเมือง โดยผู้ว่าราชการและนายอำเภอต้องรับผิดชอบในการปกครอง ดูแลให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข พ้นจากความยากจน มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นหน้าที่หลัก ซึ่งเป็นงานประจำที่ทำได้ยากและต้องใช้เวลามาก ส่วนนายกเทศมนตรีมีหน้าที่ดูแลความเจริญก้าวหน้าของเมืองในเขตเทศบาล เพื่อให้เมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีความสะอาดสะอ้าน แต่มีผู้บริหารเทศบาลน้อยแห่งที่จะมีความรู้ในเรื่องการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองนำ อยู่ในระดับมาตรฐานสากลหรืออยู่ในอันดับแรกของภูมิภาค ทั้งนี้อาจจะยังขาดคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วย และเทศบาลยังขาดทิศทางการพัฒนาเมืองที่ถูกต้องในระยะยาว เมื่อเปลี่ยนคณะผู้บริหารชุดใหม่แต่ละครั้งแนวทางพัฒนาก็จะเปลี่ยนไปอีกทางหนึ่งอยู่เสมอ ทำให้เสียเวลาเริ่มต้นโครงการใหม่ และไม่อาจดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้การพัฒนาเมือง จังหวัด อำเภอโดยภาคราชการของประเทศในรอบ 50 ปีที่ผ่านมา ยังไม่ได้ปรับปรุงวิธีการเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดทิศทางการระยะยาว มักมีแต่การสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานตามงบประมาณที่หาได้ ส่วนภาคเอกชนในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะต่างคนต่างทำตามกระแสการค้า และกระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่มีกรอบการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่นเมืองการท่องเที่ยวขยายตัวมากก็ทำการก่อสร้างโรงแรมมากขึ้น โดยไม่มีการประมาณความต้องการและขีดจำกัดของทรัพยากร ทั้งนี้ไม่ได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว โดยมีการปรึกษาหารือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ที่จะกำหนดทิศทางของเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงขอเสนอประเด็นเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่นำเสนอ ไปในบทที่ 4 เพื่อให้การพัฒนาเมืองเชียงใหม่บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประเด็นที่ 1 โครงสร้างการบริหารบุคคลากร และอำนาจหน้าที่

โครงสร้าง การบริหารจัดการแผนงานและโครงการต่างๆ ของอำเภอทั่วประเทศจะมี นายอำเภอ และหัวหน้าหน่วยราชการเป็นผู้ดำเนินการเป็นหลัก ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบ แต่เนื่องจากการพัฒนาเมืองเชียงใหม่เพื่อเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นประตูการค้าชายแดนที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งการเป็นเมืองท่องเที่ยวในระดับสากล และมุ่งพัฒนาเพื่อก้าวสู่การเป็นเมืองมรดกโลก จึงจำเป็นต้องมีทีมงานที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความรู้ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญ แต่ละแขนง ผู้วิจัยและคณะที่ปรึกษาในการทำแผนยุทธศาสตร์จึงเสนอให้ปรับโครงสร้างเมืองเชียงใหม่เพื่อความมั่นคง โดยมุ่งความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

ดังกล่าวโดยให้จัดตั้งคณะกรรมการกลางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเมืองเชียงแสนขึ้น เพื่อเป็น
จุดศูนย์กลางทำการบริหารจัดการให้มีความเชื่อมโยงกับระดับจังหวัดและระดับประเทศได้

หน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการกลางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเมืองเชียง ทำหน้าที่
พัฒนาเมืองตามแผนยุทธศาสตร์เมืองเชียงแสน ได้แก่ การพัฒนาเมืองไปสู่การเป็นเมืองมรดกโลก
การพัฒนาเมืองให้เป็นถิ่นที่น่าอยู่อาศัย การพัฒนาคนให้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม
เชียงแสน การพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล การพัฒนาให้เป็นเมืองการค้าชายแดนที่
ก้าวหน้าทันสมัยระดับสากล การพัฒนาให้เป็นเมืองท่าที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาให้เป็นเขต
เศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้น คณะกรรมการชุดนี้ก็จะดูแลและประสานงานพัฒนาทั้งหมดที่จะทำให้เมือง
เชียงแสนเจริญก้าวหน้าได้ เช่น สาธารณูปโภค ผังเมือง ท่าเรือ เขตการค้าพิเศษ เป็นต้น และภายใต้
คณะกรรมการชุดพัฒนาฯ เมืองเชียงแสนนี้ จะต้องมีคณะทำงานชุดย่อยในแต่ละด้าน เช่น
คณะกรรมการด้านการท่องเที่ยว คณะกรรมการด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ และคณะกรรมการด้าน
วัฒนธรรม เป็นต้น

กรรมการกลางมีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำและดำเนินแผนยุทธศาสตร์ในระยะยาวอย่าง
ต่อเนื่อง ตลอดจนบริหารจัดการให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและ
จังหวัดด้วย ในคณะกรรมการควรมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญแขนงต่างๆ และผู้มีประสบการณ์ทั้ง
จากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมทีม โดยวิธีการคัดสรรและมีผลตอบแทนตามสมควร โดย
อาจเป็นทั้งผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งระดับสูงในราชการ หรือทำงานในภาคอื่น หรือเกษียณอายุราชการ
แล้ว เพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในระดับที่จะสามารถตัดสินใจโครงการใหญ่ได้ เช่น เจ้าหน้าที่ระดับสูง
ของกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ดำรงตำแหน่งอยู่ หรืออดีตปลัดกระทรวง
รองปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่มีผลงานดีเด่นในอดีต
หรืออดีตรองผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจมาเป็นประธานคณะกรรมการ
กลาง สำหรับบุคลากรจากส่วนกลางที่เป็นกรรมการควรมีความเชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ

แนวทางการแสวงหาผู้ที่มีความสามารถอีกทางหนึ่งเพื่อมาร่วมการพัฒนาเมืองเชียงแสน
คือ การสร้างชุมชนน่าอยู่ขึ้นหมู่บ้านหนึ่ง แล้วเชิญผู้เชี่ยวชาญทั่วโลกมาอยู่อาศัย (Visiting Expert)
โดยเสนอให้เข้ามาช่วยพัฒนาเมืองเชียงแสน ทั้งนี้ทางราชการควรจัดความสะดวกขั้นพื้นฐาน
(Facilities) เช่น บ้านอยู่อาศัยและค่าตอบแทนให้ตามสมควร โดยการคัดสรรจากกลุ่มคนที่
เหมาะสม ซึ่งจะได้คนที่มีความสามารถจากนานาชาติเข้าร่วมทีมงาน ทั้งอาสาสมัครและว่าจ้าง
จากการร่วมมือการทำงานของบุคคลทุกฝ่าย จะทำให้ผลงานที่ได้นั้นมีคุณภาพและในที่สุด
กรรมการกลางพัฒนาเมืองชุดดังกล่าวจะได้รับความเชื่อถือจากทั้งประชาชน หน่วยราชการใน

ท้องถิ่น และจากส่วนกลางจะส่งผลให้เกิดพลังหนุนการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามความสำเร็จของกรรมการพัฒนาเมืองเชียงใหม่จะมีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับโครงสร้างระดับบนด้วย คือ ตั้งแต่ระดับจังหวัดและระดับประเทศจะต้องปรับตัวไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีวิสัยทัศน์ตั้งแต่คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงมาจนถึงภาคกลุ่มจังหวัด เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่มีความเชื่อมโยงและอาจส่งผลกระทบต่อกันได้ให้มีความสอดคล้องกันนั้น จะทำให้การทำงานของทุกส่วนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถบรรลุเป้าหมายได้

ประเด็นที่ 2 แผนยุทธศาสตร์และกระบวนการดำเนินงาน

การปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่มีประสิทธิภาพ นั้นจะต้องมีกระบวนการที่ถูกต้องและมีกลุ่มคนที่มีความชำนาญแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและจัดทำจนถึงขั้นรายละเอียดในขั้นตอนของแผนปฏิบัติการ ขณะนี้ทางราชการและภาคเอกชนมีอำนาจในการจัดทำอยู่แล้ว แต่ยังขาดการประสานงานและการบริหารจัดการที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารวิจัยนี้ได้แสดงถึงวิสัยทัศน์ในระยะยาวว่าเมืองเชียงใหม่ควรจะไปทิศทางใด และจะสำเร็จได้ด้วยกิจกรรมใด ๆ บ้าง ซึ่งแนวทางนี้ก็อาจใช้เป็นเครื่องมือในการทำแผนยุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะต้องมีทีมงานที่เชี่ยวชาญแต่ละแขนงมาร่วมจัดทำในรายละเอียดและทำอย่างต่อเนื่องโดยมีการประเมินเป็นระยะๆ

ในกระบวนการวางแผนการยุทธศาสตร์สำหรับเมืองเชียงใหม่ ทีมงานวิจัยจากหลายสถาบันได้เข้ามาช่วยกันดำเนินการ เพื่อศึกษาทิศทางการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในทัศนะของทีมวิจัยเห็นว่ามีความเจริญค่อนข้างช้า ทั้งนี้เพราะขาดกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนยุทธศาสตร์ ที่ใช้ผู้มีความรู้ความสามารถทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมาร่วมมือ ควรมีการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีความรู้แขนงต่างๆ อย่างจริงจัง จะทำให้ทิศทางการพัฒนาชัดเจนขึ้น และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การกำหนดทิศทางโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งย่อมไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้ก้าวไปสู่ระดับสากล ทีมวิจัยจึงเสนอให้อำเภอเชียงใหม่เป็นเจ้าภาพจัดระดมสมองจากบุคคลต่างๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งระดับประเทศ และผู้รู้ในท้องถิ่นเข้าร่วมดำเนินการทำงาน ก็จะทำให้เราได้ทั้งทีมงานที่มีศักยภาพจะทำงานได้และทิศทางที่ถูกต้อง

ประเด็นที่ 3 การติดตามและการประเมินผลงาน

ในกระบวนการการติดตามผลการดำเนินงานโครงการชุดต่างๆ ต้องรายงานผลการปฏิบัติงานแต่ละด้านในที่ประชุมใหญ่ทุกเดือน เพื่อประเมินความสำเร็จของงานตามการรายงาน เพราะผู้ปฏิบัตินอกจากต้องมีความสามารถบริหาร โครงการแล้ว ยังต้องทำงานแต่ละขั้นให้เสร็จตามข้อกำหนดที่ตกลง ตามเวลาที่ตกลง ทิศติดตามผลที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของแผนด้วย

การแก้ไขปัญหาทางด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ประสิทธิภาพและความสามารถของบุคลากร กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ จะทำให้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่นำเสนอมีความเป็นไปได้ทางปฏิบัติมากขึ้น นอกจากจะมีเจ้าภาพรับผิดชอบแล้ว ยังมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศที่เป็นไปอย่างรวดเร็วด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแผนยุทธศาสตร์ที่คณะนักวิจัยได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น มีพื้นฐานจากผลการวิจัยของคณะนักวิจัยและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งด้านการค้า อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งในอนาคตเมืองเชียงแสนต้องพัฒนาแข่งขันกับเมืองต่างๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมืองดันฝิ่ง ในฝั่งลาว ซึ่งมีการลงทุนจํานวนมหาศาลจากจีน มิฉะนั้นแล้ว เมืองเชียงแสนจะกลายเป็นเมืองล้าหลัง และเสียโอกาสในการทำธุรกิจทางการค้า อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ได้เสนอไว้ในเอกสารนี้ แสดงการก้าวสู่ระดับสากลของเมืองเชียงแสน ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อเนื่องไปอย่างเป็นขั้นตอนโดยการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานให้แข็งแกร่งในระยะ 4 ปีแรก (Phase I) การก้าวขึ้นสู่ระดับภูมิภาคในระยะที่สอง (Phase II) และก้าวสู่ระดับสากลในที่สุด (Phase III) ซึ่งการดำเนินการตามทิศทางดังกล่าวแล้วนั้น จำเป็นต้องมีทีมงานที่มีความสามารถและมีอำนาจเพียงพอที่จะผลักดันให้งานก้าวหน้าไปแต่ละขั้นตอนแต่ละช่วง โดยการสนับสนุนจากรัฐบาลและจังหวัด รวมทั้งภาคประชาชน ในขั้นตอนการทำงานและงบประมาณ

ในขั้นตอนต่อไปจะต้องมีการวางแผนปฏิบัติการแต่ละด้านโดยละเอียดและครอบคลุมทุกด้าน มีหัวหน้าโครงการแต่ละด้านที่มีประสิทธิภาพทรัพยากรมนุษย์ของเชียงแสนต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ และมีวิสัยทัศน์ เพื่อจะทำให้งานต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นคณะกรรมการผู้พิจารณาจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ 8 ประการ ที่คณะวิจัยได้นำเสนอและจัดดำเนินการโดยมีการประเมินผลทุกระยะ (Phase) เพื่อการปรับแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อเข้าสู่เป้าหมายของการพัฒนาให้เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของเมืองเชียงแสนมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมศิลปากร, สำนักงานศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่. (2549). **เมืองประวัติศาสตร์ เชียงแสน**. ภาวรกิจการพิมพ์: กรุงเทพฯ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). **แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ.2547-2550**. ค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.mots.go.th/strategy/stTourism47-51/chartTourism.files/frame.htm#slide0003.htm>

กระทรวงพาณิชย์, กรมการค้าต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). **การค้าชายแดน**. ค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.moc.go.th/opscenter/ly/y14.htm>

.....กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (ม.ป.ป.). **การค้าระหว่างประเทศ**. ค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2550, จาก www.dtn.moc.go.th

กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป.). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย**. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.chiangrai.net/cpoc/2007/Articles/arView.aspx?ID=31&BlogID=24>

กองประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมาจังหวัดเชียงราย**. ค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2550, จาก www.chiangrai.go.th

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546). **ซีดี-รอม การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ

..... (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการโครงการพัฒนาระบบบัญชี**.

เกษรา หลิมพานิช. (2539). **การค้าของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เชียงใหม่เมืองเก่า. (2547). ค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.thailine.com/thailand/thai/north-t/chrai-t/chsae-t1.htm>

ญาดา ประภาพันท์ และคณะ. (2548). **ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฐวุฒิ ปงเมฆ. (2547). **ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นของไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดเชียงรายกับจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภราดร คงทอง. (2546). **การค้าต่างประเทศกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย**.

- วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, สำนักบริการวิชาการแก่สังคม. (2547). ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด
เชียงราย. ค้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2547, จาก http://oss.ricr.ac.th/CR_info.doc
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2547). โครงการเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดเชียงรายคืบหน้า.
ค้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2547, จาก: http://www.soc.cmu.ac.th/~yunnan/news/news04_01_04.htm
- ศิริพร ยาประสิทธิ์. มิติ ยาประสิทธิ์ [บรรณาธิการ]. (2549). ผู้เฒ่าเล่าขาน ตำนานเมืองเชียงแสน.
กลุ่มรักษ์เชียงแสน: เชียงราย.
- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. กระแสทัศน์, 11(1810), ค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548, จาก
<http://www.kasikomresearch.com>
- ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี- เจ้าพระยา-แม่โขง. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ
มือทางเศรษฐกิจ 5 ชาติ. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.acmecsthai.com/web/14.php?id=2720>
- ราณี อธิกุลและคณะ. (2544). ทฤษฎีและนโยบายการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
วุฒิเทพ อินทปัญญา และคณะ. (2528). “โครงการวิจัย ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวในประเทศไทย”. รายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ไทย.ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศรีสุรางค์ สุนทรกุล. (2536). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจใน
ท้องถิ่น กรณี จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ศรีธนา กิจสำนอง. (2531). ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต. กองวิชาการ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมภพ มานะรังสรรค์. (2528). เศรษฐกิจชนบทไทย: วิธีการผลิตการตลาดของภาคเกษตรกรรมไทย
ปัจจุบัน. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ
- สุกรนต์ โรจนไพรวงศ์. (2548). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย. มูลนิธิโลกสีเขียว: กรุงเทพฯ
- สุรเชษฐ์ เชนฐมาส. (2545). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ความหมายที่หลายคนอยากรู้. ค้นเมื่อ 26
สิงหาคม 2550, จาก <http://www.tat.or/tourthai/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). รายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ : ครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9. กรุงเทพฯ, 2-13.
- (2545). ตารางปัจจัยการผลิต ผลผลิต ของประเทศไทยปี 2541. กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). GDP ปี2503 และปี 2546. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2550. จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=94>
- สำนักงานอำเภอเชียงใหม่. (2549). เอกสารประกอบขยายสรุปอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานอำเภอ:จังหวัดเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, T.D. (2003). **An Alternative Model of Economic Impact Analysis**. Retrieved July 4, 2003, from <http://www.sst.etour.mh.sr/Review/data/show.asp?DTVIDsst>. The Swedish Society for tourism studies.
- Becker, Garry, S. (1993). **Human Capital**, (3rd ed.). University of Chicago Press.
- Cheremisinoff, N. P. (2003). **Handbook of Solid Waste Management and Waste Minimization Technologies**, Amsterdam.
- Department of Community Development & Applied Economic.(2002). **The Economic Impact of Tourism in Vermont: Fall** . Retrived: July 4, 2001, from <http://snr.uvm.edu/vtdc>. Keyser, Heidi. Tourism Development., 29.
- Eadington, W., and M. Reman. (1991). Economics and Tourism. **Annals of Tourism Research** 18,1:41-56.
- "Ecotourism in Vietnam." (2002). from <http://www.ecotourism.org/conprojfr.html>
- Kaosa-ard , Mingsarn and others. (1998). **Tourism Development in Thailand**. Thailand Development Research Institute Foundation.
- Keyser, Heidi. (2002).**Tourism Development**. Oxford University Press. 29.
- Mathieson,A., and G. Wall. (1982). **Tourism:Economic, Physical and Social Impact**. London: n.p.
- Medhi Krongkaew and Ragayah Haji Mat Zin. (2003). **Income Distribution and Sustainable**

Economic development in East Asia: A comparative analysis. Retrived: April 4, 2004,
from [http://www.networkideas.org/feathm/Oct2006/PDF/ Medhi_Krongkaew
_Ragayah_Haji.pdf](http://www.networkideas.org/feathm/Oct2006/PDF/Medhi_Krongkaew_Ragayah_Haji.pdf)

Ounvijit, Chooglin. (2004). **Contesting Tourism: Development of Alternative Tourism in a Hill-tribe Community in Chiang Rai, Thailand.** Unpublished dissertation University of Queensland, Australia.

Praparpun, Y. (1990). **Rural-Urban Income Gap and Trade strategies: The Case of Thailand.** Dissertation, The University of Notre Dame.

Rattanasuwangchai, N. (1998). **Rural Tourism – The Impact on Rural Communities II.** Thailand Kasetsart University BKK , Retrived: July 10, 2001, from <http://www.agnet.org/library/Article/Eb458b.html>

Thea Sinclair, M., and Stabler, M. (1997). **The Economics of Tourism.** London England.

Todaro, M.P. (1994). **Economic Development** (5th ed.). New York: Longman.

ส่วน ก

ตัวอย่าง : การสร้างจิตสำนึกในการปลูกฝังให้กลุ่มประชากรเป็นคนดีของสังคมตามวัฒนธรรม
วิทยาศาสตร์ (ยุทธศาสตร์ที่ 6) ระยะ 12 ปี
(เน้นการปฏิบัติดี ด้วย กาย วาจา ใจ)

1. กลุ่มการศึกษาในระบบ (ภาคบังคับ – อุดมศึกษา)

ประเภท ประชากร / อายุ	หน่วยงาน / และ ผู้รับผิดชอบ	วิธีการ/กิจกรรมการ เรียนรู้	ผลลัพธ์	ระยะเวลา/ ปี
เด็กเล็ก อายุไม่ เกิน 6 ปี	ครอบครัว / ชุมชน (พ่อ – แม่ – เกรือญาติ) โรงเรียนอนุบาล	ฝึกฝน/สอนอบรม ความรู้พื้นฐาน เช่น ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา รัก ผู้อื่น	ฝึกนิสัยช่วยตนเองได้ ปฏิบัติตาม ระเบียบของบ้าน รักผู้อื่น, ไม่เห็นแก่ตัว	1-6 ปี ต่อเนื่อง
เด็ก (7-15 ปี) การศึกษาภาค บังคับ (ป. 1-ม. 3)	ครอบครัว, โรงเรียน, ชุมชน (สังคม สภาพแวดล้อม ท้องถิ่น) (พ่อ-แม่/ครู- อาจารย์/ปราชญ์ ชาวบ้าน / ชุมชน)	สอนฝึกฝนอบรมความรู้ วินัยตามแนวทาง ประชาธิปไตย คิดเป็น ทำเป็น ปฏิบัติ แก้ปัญหาเป็นตาม วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ (หลักเหตุ-ผล)	ปฏิบัติคนเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่เพื่อนได้ เช่น รักษากฎระเบียบวินัย ของทาง โรงเรียน, ช่วยเหลือ เสียสละ (เยาวชนดีเด่น, โรงเรียน ตัวอย่าง)	ต่อเนื่อง 1-12 ปี
เยาวชน (16-22 ปี) การศึกษา -ในระบบ มัธยมปลาย - อุดมศึกษา (ม. 6-อุดมศึกษา) - การศึกษา นอกระบบ	ครอบครัว โรงเรียน อาชีวะ มหาวิทยาลัย ชุมชน (อบต.) การศึกษานอกโรงเรียน (ครอบครัว) สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กระทรวง ทบวงกรมต่างๆ	สอนฝึกอบรม (ความรู้ ความเข้าใจ ศรัทธาใน คุณค่าของความคิด คนดี จัดกิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตย การ เลือกตั้ง / การมีส่วน ร่วมรับผิดชอบต่อ สังคม เลือกคนดี ซื่อสัตย์สุจริตโดย ศึกษาในห้องเรียน ทัศนศึกษานอกสถานที่ ฝึกประสบการณ์จริง)	ร่วมกิจกรรมทาง สังคม มัคคุเทศก์ ท้องถิ่น อาสาสมัคร (จรรยา รักษาคืนแดน หน่วย ช่วยเหลือกู้ชีพ) เยาวชนดีเด่น เยาวชนต้นแบบ สถานศึกษาดีเด่น	ต่อเนื่อง 1-12 ปี

2. กลุ่มนอกระบบการศึกษา (15-60 ปี) หลังวัยเรียน

ประเภทกลุ่มประชากร	หน่วยงานรับผิดชอบ / ผู้รับผิดชอบ	วิธีการ / กิจกรรมการเรียนรู้	ผลลัพธ์	ระยะเวลา
● ชาวเมือง กลุ่มข้าราชการ อบต. ชาวบ้าน เขตเมือง พ่อค้า นักธุรกิจ เจ้าของธุรกิจ ประกอบการ	ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน การศึกษานอกโรงเรียน สถานประกอบการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมวิชาการ / วิชาชีพ อบต. (ครูข้าราชการ ผู้นำ นักธุรกิจ ปราชญ์)	การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long life education) ประชุม ผูกอบรม ศึกษาดูงาน ให้ความเข้าใจเรื่องวินัย คุณธรรมจรรยาบรรณ รักศรัทธาเชื่อมั่นวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้ และเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ และเสรีภาพ เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง	● ครูคืนแบบ ครูดีเด่น ● ข้าราชการตัวอย่าง ดีเด่น ● แม่ตัวอย่าง พ่อตัวอย่าง ● ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เสียสละ ● ผู้นำท้องถิ่น / หมู่บ้านตัวอย่าง	ต่อเนื่อง 1-12 ปี
● ชาวบ้าน - เขตนอกเมือง เกษตรกร นายจ้าง-ลูกจ้าง แรงงาน พ่อค้าแม่ขาย กลุ่มอายุ 15-60 ปี หลังวัยเรียน	อบต. สถานประกอบการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพ องค์กรนอกภาครัฐ/ สมาคม ชมรม วิชาชีพ/ชมรมรักษ์ท้องถิ่น โรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (ข้าราชการครู ปราชญ์ชาวบ้าน อบต. ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประธานชมรม)	ผูกอบรม ศึกษาดูงาน (สร้างความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อรักศรัทธาใน คุณความดี ดันแบบของ คนดี เชื่อมมั่นใน คุณธรรมทางสังคม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ผู้เสียสละ ซื่อตรงต่อ ลูกค้า ความรับผิดชอบ ต่อสังคมและปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของตนเอง ตามแนวทางประชาธิปไตย	● เกษตรกรดีเด่น ● พ่อ-แม่ดีเด่น / ผู้นำดีเด่น ● ชุมชน / หมู่บ้านดีเด่น ● ชุมชนนำอยู่ / เมืองประชาธิปไตย ● สถานประกอบการดีเด่น ● ลูกจ้างซื่อสัตย์ดีเด่น ● ปราชญ์ท้องถิ่นดีเด่น ● ตลาดตัวอย่าง ตลาดอนามัยดีเด่น	ทำต่อเนื่อง 12 ปี

ตัวอย่าง : การพัฒนาความเป็นเลิศสู่สังคม นวัตกรรม และนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสู่วัฒนธรรม
สร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดองค์ความรู้ รักษาวัฒนธรรมนำใจสู่สังคมอัจฉริยภาพ (ยุทธศาสตร์ที่ 7)

ประเภท ประชากร / อายุ	หน่วยงานรับผิดชอบ/ สถาบัน	วิธีการ/กิจกรรมการ เรียนรู้	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
1. กลุ่ม ประชากร วัย เรียน (ภาคบังคับถึง อุดมศึกษา)	กระทรวงศึกษา โรงเรียน สังคม ครอบครั ชุมชน สถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราช ภัฏ มหาวิทยาลัย รามคำแหง ข้าราชการ คณะกรรมการ ท้องถิ่น อบค. ประชาสัมพันธ ท้องถิ่น วิทยุชุมชน	จัดทำโครงการวิจัย ในห้องเรียน เช่น การรวมกลุ่มวิจัย สมุนไพรพื้นเมือง (พืชผัก ผลไม้) จาก องค์ความรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น, ออกแบบผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม ประดิษฐ์ผลงานเพื่อ สร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น การตัดแปลง แปรรูปพืชผัก สมุนไพรเป็นน้ำยา เอนกประสงค์ นำความรู้ เทคโนโลยี ประยุกต์องค์ ความรู้ให้ ก้าวหน้าทันสมัย ระดมผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริม	โรงเรียนตัวอย่าง / ค้นแบบ นักเรียนตัวอย่าง (ดีเด่น) ผลงานวิจัยดีเด่น -ระดับอำเภอสู่ภูมิภาค -สู่นานาชาติทั่วโลก ขยายเครือข่ายโรงเรียน อัจฉริยะจาก 10 สู่ 100 และสู่ 1000 สร้างผลิตภัณฑ์แปลก ใหม่ มี มาตรฐานสากล สู่ตลาดโลก จัดประกวดผลงานวิจัย สาขาต่างๆ ทั้งของ นักเรียนและนักวิจัย อิสระ (ครู-อาจารย์- บุคลากร) ให้ทุนส่งเสริมดูงาน ฝึกอบรมทั้งใน ประเทศ และต่างประเทศ	สำคัญและ เร่งด่วน 1- 2 ปี

ประเภท ประชากร / อายุ	• หน่วยงาน รับผิดชอบ/ สถาบัน	• วิธีการ/กิจกรรมการ เรียนรู้	• ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
		ครูให้มีความรู้ ก้าวหน้า เป็น ศูนย์กลางการ ถ่ายทอด กระบวนการเรียนรู้ • นำระบบบริหาร ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เช่น E-learning ใช้ให้ ครอบคลุมพื้นที่ การศึกษา ผู้เรียนลง มือปฏิบัติได้จริง • ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนา (R&D) อย่าง ต่อเนื่อง เช่น ขยาย ห้องทดลอง พื้นที่ ทดลอง แปลง พืชผัก สมุนไพร จาก 10 สู่ 100 สู่ 1000 ฝึกทักษะการพัฒนาต่อ ยอดองค์ความรู้จาก พอใช้ ดี คีมาก คีเลิศ (ทักษะฝีมือมาตรฐาน จากระดับ 1 สู่ระดับ 2 และระดับ 3	• ปัญญาชนเพิ่มขึ้น เช่น ครูเก่ง 1 คน ขยาย เด็กเก่ง 10 สู่ 100 สู่ 1000 คน • ผลงานดีเด่นต้นแบบ ได้มาตรฐานสู่สนาม ประเทศ • นักเรียนแกนนำ โรงเรียนนำร่อง ชุมชนดีเด่น เพิ่มขึ้นทุกพื้นที่ • ห้องเรียนระดับ โลก • โรงเรียนระดับโลก ระบบการศึกษาระดับโลก	สำคัญ 4-12 ปี

ประเภท ประชากร / อายุ	หน่วยงานรับผิดชอบ/ สถาบัน	วิธีการ/กิจกรรมการ เรียนรู้	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
		● เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลางคิดได้ ทำได้ และ แก้ปัญหาได้ด้วย ตนเอง ● สร้างจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม ใน วิชาชีพ และยกตัวอย่าง ส่งเสริมสังคมคนดี ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ต่อสังคม		สำคัญ 4-12 ปี
● กลุ่ม ชาวเมือง พ่อค้า นักธุรกิจ สถาน ประกอบการ ข้าราชการ ข้าราชการ นักการเมือง ท้องถิ่น บุคคลทั่วไป (กลุ่มอายุ 15-60 ปี) (หลังวัยเรียน)	กศน. วิทยาลัยชุมชน / ชุมชน อบต., กรม พัฒนาฝีมือแรงงาน สถานประกอบการ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการ ต่างประเทศ กระทรวง พาณิชย์ ● ข้าราชการ บุคลากร พ่อค้า นักธุรกิจ ผู้นำ ท้องถิ่น ● ผู้สอน-ผู้รับการ	เน้นการเรียนรู้ตลอด ชีวิต หลักสูตรชีวิตตาม อัชชาสัย ● ฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ปรับองค์ความรู้ เดิมเพิ่มความรู้ใหม่ ใส่เทคโนโลยีมาใช้ สร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์การ ออกแบบ (Design) ให้ได้มาตรฐานตาม ระดับทักษะความ ชำนาญ	● เพิ่มบุคลากร เป็นผู้ ฝึกอบรม (Trainer) 10 คน ขยายผลผลิตผู้รับการ ฝึกอบรมเพิ่ม 10 สู่อีก 100 สู่อีก 1000 คน เพื่อสร้าง คนสู่สถาน ประกอบการ ● ขยายนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ ทันสมัย ทั้ง ปริมาณและคุณภาพ ตอบสนองตลาด เช่ รูปแบบ สี สัน	ต่อเนื่อง 1-12 ปี

	ฝึกอบรม • ศึกษาดูงานใน-นอกสถานที่	เปิดอบรมหลักสูตรชีวิต กลุ่มงานอาชีพ มาตรฐาน	ประโยชน์ใช้สอย เช่น ของใช้ใน	
	• ประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น วิทยุชุมชน • ททท. (การท่องเที่ยว)	• ฝีมือแรงงานแห่งชาติ เช่น สาขาอาชีพในธุรกิจ โรงแรมและภัตตาคาร พนักงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยการอบรม ทดสอบฝีมือตามระดับมาตรฐานเหมาะสมกับตำแหน่ง	ครัวเรือน สำนักงาน • เพิ่มบุคลากรด้านบริการสู่ธุรกิจ อุตสาหกรรม โรงแรม ที่มีมาตรฐานสากล • สถานประกอบการได้แรงงานที่มีคุณภาพมาตรฐานสากล	

ประเภท ประชากร / อายุ	หน่วยงานรับผิดชอบ/ สถาบัน	วิธีการ/กิจกรรมการเรียนรู้/ทักษะ	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
		• อบรม ทดสอบ ปฏิบัติงานทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ เพื่อแสดงว่ามีความรู้ ความสามารถ และ ฝีมือได้ตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่น ขั้นที่ 1 (ขั้นต้น – Basic Level) ขั้นที่ 2 (ขั้นกลาง – Intermediate) ขั้นที่ 3 (ขั้นสูง –	• ธุรกิจบริการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบุคลากรสู่ตลาดทางอาชีพเพิ่มขึ้น • เปิดบริษัทนำเที่ยวมากขึ้น • เป็นเจ้าของธุรกิจ เจ้าของโรงแรม ห้องพัก Resort , Home stay ขยายธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานรองรับการค้าชายแดน	ต่อเนื่อง

		Higher level) ที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติงาน การใช้วัสดุอย่างประหยัด การเลือกใช้และระมัดระวังรักษาเครื่องมือเครื่องใช้อย่างถูกต้อง ความสามารถทำงานอย่างปลอดภัย ความสะอาด สุขอนามัย จิตสำนึกในงานบริการ เช่น การรับคำสั่งอาหารและเครื่องดื่ม การแนะนำอาหารเพิ่ม	และการท่องเที่ยวได้ เช่น ร้านอาหาร ธุรกิจการท่องเที่ยว โกลด์มัคคุเทศก์ • สร้างบุคลากรที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อผู้บริโภค (ลูกค้า) การบริการประทับใจ (Customer Satisfaction) ในเรื่องงานบริการ ความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกรวดเร็ว รักษาสุขอนามัย รวมทั้งการใช้ทรัพยากรรักษาสิ่งแวดล้อม	

ประเภทประชากร / อายุ	หน่วยงานรับผิดชอบ/ สถาบัน	วิธีการ/กิจกรรมการเรียนรู้/ทักษะ	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
		ขอขยาย การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีจิตใจบริการ ชี้มคุณภาพ การติดต่อสื่อสาร อดทน ขยัน • เปิดอบรมด้านการสื่อสาร : งานบริการ ประทับใจ : การเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยเน้น - การสื่อสารด้วยคำพูด / กริยาท่าทาง - การสื่อสารด้วย	• มีใบรับรองวุฒิบัตร (ตามระดับที่ผ่านการทดสอบฝีมือแรงงานที่ได้มาตรฐานโลก • ได้รับรางวัลการประกวดงานบริการภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระดับนานาชาติและโลก • พัฒนาปรับปรุงบุคลากรอย่างต่อเนื่อง • บุคลากรสามารถพูด	ต่อเนื่อง

		การจัด บันทึก - การใช้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน - การต้อนรับนักท่องเที่ยว • จัดตั้งศูนย์ติดตามประเมินผลหลังจบการฝึกอบรมชุมชนเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ • นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น • ธุรกิจการท่องเที่ยวเติบโต • รายได้สูงขึ้น • - มีชื่อเสียงทั่วโลก	

ประเภทประชากร / อายุ	หน่วยงาน/รับผิดชอบ	วิธีการ/กิจกรรมการเรียนรู้/ทักษะ	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา/ปี
• กลุ่มชาวบ้าน เกษตรกร, พ่อค้า แม่ขาย, แรงงาน (กลุ่มการศึกษาตามอรัยาศัย การศึกษาตลอดชีวิต “หลักสูตรชีวิต” (15 ปี ตลอด	เหมือนเดิม (ผู้รับผิดชอบ) • ผู้เรียนเข้ารับการฝึกอบรม (ชาวบ้าน) • ผู้สอน ผู้ฝึกอบรม วิทยากร ครู ประชาชน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน	หลักสูตร : ศึกษาตามอรัยาศัย (การศึกษาตลอดชีวิต) • ฝึกอบรม ศึกษาคุณงาน ระหว่างชุมชน และ • นอกชุมชน (ในประเทศและต่างประเทศ) • ฝึกทักษะการทำงานอาชีพ ให้หลากหลายสาขา	• สร้างเจ้าของธุรกิจชุมชน • สร้างอาชีพ รายได้ตนเอง / ชุมชน • หลากหลายในสินค้าและผลิตภัณฑ์ ทั้งในปริมาณและคุณภาพ • สินค้าได้มาตรฐานและสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค • ขยายตลาด แหล่งซื้อ	ต่อเนื่อง

ชีวิต)		เช่น - กลุ่มแม่บ้าน ปัก ฉักทอ แปรรูป - กลุ่มหัตถกรรม พื้นบ้าน, จักสาน - กลุ่มอาชีพเสริม ขนมไทย, ฝรั่ง - กลุ่มอาหารไทย / ฝรั่ง - กลุ่มงานบริหาร (แม่บ้าน) (House keeping) ตาม สถานประกอบการ โรงแรม, Resort - กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้	สินค้า(แหล่ง Shopping) ● สถานประกอบการ ธุรกิจบริการได้ มาตรฐาน เพิ่มขึ้น ขยายจาก 10 เป็น 100 สู่ 1000 ● สร้างเอกลักษณ์ Brand ของสินค้าท้องถิ่น ● เพิ่มนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์สินค้า ● นักท่องเที่ยวมาเรื่อยๆ แถมเพิ่มทุกปี และ หลากหลายประเทศ	

ประเภท ประชากร / อายุ	หน่วยงาน/รับผิดชอบ	วิธีการ/กิจกรรมการ เรียนรู้/ทักษะ	ผลลัพธ์ (Out Come)	ระยะเวลา / ปี
		- กลุ่มบริหาร จัดการธุรกิจ จัดทำ บัญชี คราวเรือนแพน ธุรกิจ ● ผูกอบรวมการสื่อสาร พื้นฐานเพื่อรองรับ กับ การค้าชายแดน และการท่องเที่ยว เช่น การสื่อสารด้วย คำพูด กริยาท่าทาง ยิ้มอ่อนน้อมสุภาพ - ใช้ภาษาอังกฤษ พื้นฐานและ	● บ้านพัก Home Stay มี มากขึ้นจาก 10 สู่ 100 สู่ 1000 ● มีคุณภาพท้องถิ่น สามารถพูดต่างชาติ ได้ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน ได้ดีขึ้น ● เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว คนเป็นมิตรไมตรี สังคมปลอดภัย ● ลดปัญหาความว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม	ต่อเนื่อง

		ภาษาต่างประเทศ ● ศิโอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี - สร้างจิตสำนึกในงานบริการ - การปฏิบัติต่อลูกค้า - การปฏิบัติต่อคำแนะนำลูกค้า การเสนอขายสินค้าและบริการ - การต้อนรับและแสดงอริยาศัย ความเป็นมิตรต่อผู้มาเยือน (นักท่องเที่ยว)	● ปัญหาเสพติด เพราะทุกคนมีงานทำ มีรายได้	

ส่วน ข

Tourism Questionnaire

number

This questionnaire is for sampling visitor information for education research on tourism in the Chiang Saen area (or around the Golden Triangle) by Ramkhamheang University. The purpose is to seek ways to improve the tourism services offered in this area.

Your information will be kept confidential.

1. Tourist destination site: _____ Date: _____

2. Visitor(s) Adults _____ Male _____ Female _____ Age

Group

Children _____ Male _____ Female _____ Age

_____ Male _____ Female _____ Age

_____ Male _____ Female _____ Age

3. Home location: Country _____

Province /state _____

City _____

4. Traveled today from: _____

5. Approximate distance traveled (single journey): _____ miles / Km

or Approximate time traveled: _____ Hours

6. Method of transport: ___ Car ___ Train ___ Bus/Coach

 ___ Boat/Ferry ___ Air ___ Taxi

 ___ Other (please specify)

7. Length of stay: ___ Day(s) ___ Hr(s) ___ Over Night

8. Accommodation: ___ Home ___ Hotel ___ Guest

House/B&B

 ___ Home Stay ___ Camping/tent ___ Family/Friends

 ___ Other(please specify)

9. Cost per day/night: ___ Baht Too expensive.....Not expensive

10. Reason for visit: (Please mark all that apply)

 ___ History ___ Culture ___ Shopping

 ___ Recreation ___ Tour ___ Education

 ___ Just passing through

11. Are you found admission cost at sites you have visited to be expensive: Yes / No

12. Did you purchase an inclusive travel/entrance ticket? Yes / No

13. Please rate the area's facilities/environment on the following scale by circling your opinion:

1 Excellent, 2 Very Good, 3 Good, 4 Poor, 5 Very poor

Food	1	2	3	4	5
Shopping	1	2	3	4	5
Information about local sites to visit	1	2	3	4	5
Communication with local people	1	2	3	4	5
Transportation	1	2	3	4	5
Ease of getting advance information about the area	1	2	3	4	5
Ease of access to accommodations and sites	1	2	3	4	5
Cleanliness	1	2	3	4	5
Attitude of hotel/site staffs to visitors	1	2	3	4	5

Site seeing/scenery	1	2	3	4	5
Cultural activities	1	2	3	4	5
Local products	1	2	3	4	5
Friendliness (local people)	1	2	3	4	5
Value for Money	1	2	3	4	5

14. How did you hear about the area/sites you have visited?

☐ Tourist leaflet	☐ in hotel/accommodation
☐ Tourist information centre	☐ Internet
☐ Tour Agent in Thailand	☐ Tour agent in your country
☐ From a friend	☐ Advertising on TV, etc.

16. Would you come again Yes / No

17. Recommend to a friend Yes / No

18. Suggestions for improvement:

Thank you very much for your cooperation and assistance.

ส่วน ค.

คณะผู้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์.ดร.ญาดา ประภาพันธ์

อาจารย์สงบ จิตตฤกษ์

อาจารย์ธเนศ ต่วนระเฒ

อาจารย์จิตงาม วัฒนพันธุ์

ส่วน ง.

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย ในช่วงระยะเวลา 2 ปี

ณ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

รศ.คิม ไชยแสนสุข
อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปาฐกถาพิเศษในงานเสวนาผลการวิจัย

รศ.คิม ไชยแสนสุข
มอบประกาศนียบัตรแก่ปราชญ์ชาวบ้าน
ที่เข้าร่วมโครงการ Home stay
ที่สามเหลี่ยมทองคำ

รศ. คิม ไชยแสนสุข
ถ่ายภาพร่วมกับทีมวิจัยของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหงและหน่วยงานอื่นๆ

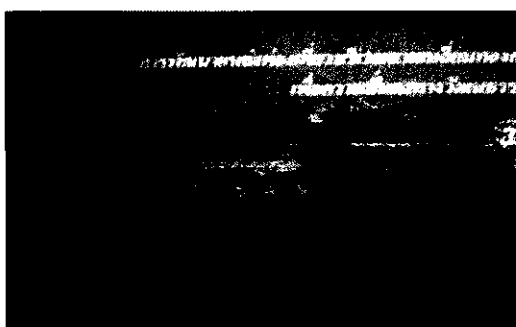
นายสมหวัง รุ่งตระกูลชัย นายอำเภอเชียงแสน
สนทนากับ รศ.ดร.ญาดา ประภาพันธ์
ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยและ
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

อ.สุวิมล อังควนิช หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย
ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ผู้นำชุมชน

รศ.ดร.ญาดา ประภาพันธ์
ตรวจเยี่ยมโครงการวิจัยย่อยที่ 3
ณ. หอประชุมศาลาประชาคม
อำเภอเชียงแสน

อ.ธเนศ ต่วนชะเอม และ
อ.สุชาดา นาคฤทธิ์ กำลังนำเสนอ
ผลงานวิจัยโครงการวิจัยย่อยที่ 4
ต่อผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 150 คน

ผู้แทน โครงการวิจัยย่อยที่ 5
นำเสนอผลงานต่อผู้เข้าร่วมประชุม
ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ อบต.
ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว
รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน

อ.จิตงาม วัฒนพันธุ์
เป็นวิทยากรฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างกลุ่ม
ณ หอประชุม โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม

รศ.ดร.ญาดา ประภาพันธ์
 หัวหน้าโครงการย่อยที่ 1
 เปิดการสัมมนาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี
 ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประกวด
 พ่ออุ๊ย แม่อุ๊ย เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรม
 ล้านนาของแต่ละตำบลในอำเภอเชียงแสน

ผู้เข้าร่วมประชุมที่ได้รับเชิญจากทุกภาค
 ส่วนของอำเภอเชียงแสนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
 เพื่อร่วมวิจารณ์ผลงานวิจัย

ประวัติผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวยาดา ประภาพันท์ (Miss. Yada Praparpun)
ตำแหน่งปัจจุบัน	- รองศาสตราจารย์ระดับ 9 - หัวหน้าภาคประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0-2310-8000 ต่อ 4555 โทรสาร 0-2310-8511

ประวัติการศึกษา

- 1990 เศรษฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย Notre Dame, Indiana, U.S.A. (ปริญญา
นิพนธ์ : Rural – Urban Income Gap and Trade Strategies : The case of Thailand).
- 1981/82 เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย Alberta, Canada.
- 1980 Dip. In State Enterprises and Economic Development, Institute of Social Studies,
กรุงเฮก, ประเทศเนเธอร์แลนด์ (ทุนรัฐบาลเนเธอร์แลนด์)
- 1976 เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ :
ระบบเจ้าภาษีนายอากรสมัยกรุงเทพฯ ยุคต้น)
- 1971 เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ. (ทุนเรียนดี กระทรวงศึกษาธิการ)

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- สาขาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
- สาขาแรงงานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1. เอกสารวิชาการ งานวิจัยและบทความ

- 2003 1 รายงานการวิจัยแรงงานหญิงด้อยทักษะ : การเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์โดยผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาในประเทศไทย
2 Diversity, Multiculturalism and Social Justice, S. N. Asumah & I. Johnston Anumonwo (eds.), Binghamton University, State University of New York, at Binghamton, Published.
- 2002 “เบื้องหลังผลการสำรวจ : กรณีของกรุงเทพฯ และสุพรรณบุรี” ในผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม จาก วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย, Lee, Y.(ed), Sogang University, Seoul, โดยทุนสนับสนุนของ UNESCO ประเทศเกาหลีใต้.
- 1998 Small and Medium Enterprises in Thailand : The Effects of Trade Liberalization., SMEs on Women Workers. In Trade Liberalization : Challenges and Opportunities for Women in Southeast Asia, V. Wee (ed). Published by UNIFEM and Engender.

2. งานวิจัย

- 2002 รายงานสตรีด้อยทักษะ: การพัฒนามนุษย์โดยผ่านกระบวนการฝึกฝนอบรมและการศึกษา กรณีประเทศไทย, แหล่งทุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- 1999 The Situation of Women Subcontracted Workers in the Garment Industry in Bangkok, Thailand, The Asia Foundation. (ผู้วิจัยร่วม)
(แหล่งทุนมูลนิธิ Asia Foundation)
- 2005 ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล ในชุดโครงการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (แหล่งทุนงบประมาณแผ่นดินมหาวิทยาลัยรามคำแหง)
- 2005 ผลกระทบของค่าใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจจังหวัดตาก รายงานวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยรามคำแหง
(แหล่งทุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง)
- 2007 การพัฒนาระบบการตรวจแรงงานของประเทศไทย รายงานวิจัยเสนอกระทรวงแรงงานฯ (แหล่งทุนกระทรวงแรงงานฯ)

